עיתון ערב שבת
מעריב
היום 104 עמודים
יום ו'
ז' תשרי תשל"ז
1.10.76
גליון 9803
שנה כ"ט
2.15 ל"י
MAARIV • העתון הנפוץ ביותר במדינה
מייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל

בראיון השבוע ל„מעריב"

השר צדוק: הממשלה תדון מחדש במינוי ידלין לפי תוצאות החקירה

„הבדיקה המשטרתית צריכה להסתיים לפני ה־1 בנובמבר" ✶ גורמים בכירים: „לא יהיה מנוס מביטול המינוי ואולי גם מתפקידו הנוכחי" ✶ חשדות על עסקות, טובות הנאה ורכוש סמוי

מאת ד. גולן

„הבדיקה המשטרתית בעניינו של אשר ידלין תסתיים לפני ה־1 בנובמבר, מועד הילכוד הנגידים בבנק ישראל ועל פי תוצאותיה תבחן הממשלה אם יש או אין צורך לדון מחדש במינויו של מר ידלין לתפקיד הנגיד. כל עוד לא אושר המינוי על ידי נשיא המדינה, יכולה הממשלה לחזור בה" — אמר שר המשפטים, מר חיים צדוק, ל„ראיון השבוע", המתפרסם היום בעמוד מס' 22.

השר הוסיף, כי החוק הס־מיך את הממשלה להמליץ כי הנגיד של בנק ישראל, אם עשה מעשה, שלדעת הר־

(סוף בעמ' 2, טורים 5, 6, 7, 8, 9)

נשיא המדינה הניח אתמול זר ליד אנדרטת הצנחנים בעקרון, בטכס האזכרה השנתי של הצנחנים, שבו השתתפו גם שר הבטחון, הר' רמטכ"ל, קצינים וחיילי צה"ל ומשפחות הנופלים.
(צילם: צבי פרידמן, „ישראל סאן")

ההולנדית שנעצרה: תיכננו מיבצע בקנה־מידה בינלאומי

שני מומחים הולנדיים למלחמה בטרור באו לישראל כדי להצטרף לחקירתה של הצעירה ✶ חבריה בהולנד ירדו למחתרת בעקבות מעצרה

מאת ה. בלייך

סופר „מעריב" בהאג
ויהושע כהנא

שני מומחים הולנדיים ל־לוחמה בטרור, באו לישראל כדי להצטרף לחקירתה של הצעירה ההולנדית לודווי־קה יאנסן, שנעצרה בהגיעה לישראל ערב החג. היא גילתה בחקירתה, כי אנשי „ה־חזית העממית" של ג'ורג' חבש ותנועת „העזרה האדומה" ההולנדית, תיכננו מיבצע „בקנה מידה בינלאומי". חקירתם של שני ההולנדים, משתלבת עם חקירתם של שלטונות ה־ביטחון בהולנד, בעיקר כ־ייר בדרה.

(סוף בעמ' 2, ט' 4, 5, 6, 7)

מדליף „מסמך רוזן" עדיין לא התגלה

נחקרו מנכ"לי משרד ראש הממשלה ומשרד החוץ

מאת יחיאל לימור

הבית הלבן: לפורד אין בשעה זו תכניות לבקר במזרח התיכון

מקווה ש„ידיעות אחרונות" יפרסם התנצלות

מאת עידו דיסנצ'יק

סופר „מעריב" בוושינגטון

מהיום — דמי מחלה לכל העובדים

צעיר מסומם ירה לכל עבר

42 אלף ה„לא יהודיים" הפעילו הסנקציות מהבוקר

20 משרדי ממשלה אינם מקבלים קהל; לא מקיימים פגישות; לא מעבירים שיחות טלפון

האוצר: לא יהיו מגעים עם נציגי הלא־יהודיים ✶ אברהמוביץ: לא ישיגו דבר בסאנקציות

מאת יוסף זקסמן
וישעיהו אביעם

הבוקר הופעלו הסאנ־קציות על־ידי 42 אלף עובדי מדינה הלא־יהו־דיים בכ־20 משרדי ממשלה. הנסיונות ל־הניאם מצעדם זה נכ־שלו אמש, ומליאת ועדת התיאום שלהם, שהתכנסה בלילה שוב, החליטה: סאנקציות מהיום.

תביעותיהם של הלא־יהודיים הן:

✶ השוואת שכר כוללת ל־ציבור עובדי המדינה, לרבות עידכון תוספות השכר הניתנות כיום בשירות המדינה גם ל־עובדי המיסים.

✶ החלת ההסכם בין הד־אוצר ועובדי המיסים על כלל עובדי המדינה בכל הקשור לשכר עידוד (על פי הקרי־טריונים שסוכמו עם עובדי המיסים).

✶ החזקת רכב לפי אותם קריטריונים.

✶ העלאת רמות המשרות והדירוגים בכל משרדי הממ־שלה, במקביל למה שסוכם עם עובדי המיסים.

ועדת התיאום גינתה את „מלהטת והחרמה" שהוברה נגדה על־ידי צמרת הממשלה.

(סוף בעמ' 2, ט' 7, 8, 9)

נשיא ארה"ב ג'ראלד פורד (משמאל) לוחץ את ידו של שר המשפטים אדוארד לוי, אחרי שחתם על חוק בדבר גמלאות למשפחות עובדי ציבור שמצאו מותם במילוי תפקידם. לוי הוא זה שהורה על חקירה בקשר להוצאות שהוציא הנשיא על חשבון חברות מסחריות (ראה עמוד 2).
(צילום ראדיו של א.פ.)

צפוי תקציב נוסף אם לא יבוצע קיצוץ הסובסידיות „לפי התכנית"

(סוף בעמ' 2, ט' 5, 6, 7)

קארטר: יש לפתור בעיית פלשתין במסגרת ירדנית

אמר בהופעה לפני מנהיגים יהודיים בבוסטון: לו הייתי ראש ממשלת ישראל לא הייתי מחזיר הגולן ✶ שר החוץ הצרפתי: הפלשתינים צריכים לקבל טריטוריה

מאת עידו דיסנצ'יק

סופר „מעריב" בוושינגטון

(סוף בעמ' 2, ט' 2, 3, 4)

סופס הזירות של מצעד הפזמונים העבריים
גלי צה"ל
היום בעמוד 11

هكذا من الأصل

לווינגר: לא התחייבתי להימנע מלרדת לחברון

הרב משה לווינגר פירסם הודעה האומרת: הפירסומים כאילו התחייבתי בפני שופט צבאי להימנע מירדת לחברון, הם חסרי יסוד. כל מה שהתחייבתי בפני השופט הצבאי נגע מסיכום שהיה ביני לבין אלוף הפיקוד, יונה אפרת, ומפקד איזור יהודה והשומרון, תת-אלוף דוד הגואל, לפיו יתבררו העניינים בדרג מדיני ומשפטי גבוה. בעקבות סיכום זה התחייבתי להימנע מלבקר בחברון מספר ימים בלבד. (ראה עמ' 5).

פצצה התפוצצה במשרדי חברת התעופה הסורית בקופנהאגן

נזק כבד גרם הלילה למשרדיה של חברת התעופה הסורית בקופנהאגן, בהתפוצצות פצצה שלדעת המשטרה הונחה בבנין.

איש לא נפגע, אך כמה עוברים ושבים הוטחו אל הקרקע.

ביומיים האחרונים הותקפו משרדי חברת התעופה הסורית בקאראצ'י ובראוואלפינדי שבפאקיסטאן. (רויטר)

דנו בהרחבת שיתוף כלכלי ישראל — צרפת

מאת סופר „מעריב" בפאריס

„לבביה ומועילה" — כך הוגדרה הפגישה שהיתה אתמול בין שגריר ישראל בפאריס, מרדכי גזית, לבין שר המסחר בצרפת, אנדרה רוסי. בפגישה נדונו אפשרויות הרחבתו של שיתוף הפעולה הכלכלי בין שתי המדינות.

שני ישראלים נאשמים בלונדון במעשי מירמה

מאת י. פינקלשטיין, סופר „מעריב" בלונדון

שני מנהלי חברות ישראליים הואשמו בבית משפט לונדוני בנסיון להשיג במירמה מכתב-אשראי על סך 3.5 מיליון לי"ש במלון „קלריג'ס" בלונדון.

אשר קנפורטה, בן 51, מסר כתובת באמסטרדאם ו־נורמאן שקליניק, בן 47, מסר כתובת בישראל.

השניים מואשמים גם בקשירת קשר עם אלמונים להוצאת אנשים העוסקים במתן מכתבי-אשראי או ערבויות אחרות בעלות ערך, הקשורות במכירתו של רכוש בסידני, באוסטרליה.

שני הנאשמים שוחררו בערבות עד ל־2 בנובמבר, כל אחד מהם בסכום של 10 אלפים לי"ש, בתנאי שיפקידו את דרכוניהם ויתייצבו כדי יום במשטרה.

✱ השביתה ב„מתפרת סיגאל", שבבעלות „אתא", בסתיימה אמש לאחר שהושג הסכם בסעיף העיקרי של המחלוקת בין העובדים להנהלה — השכר.

שר המשפטים בארה"ב הוא שיזם החקירה על מימון הבחירות של פורד לקונגרס

מאת בוב וודוורד וקארל ברנסטין, כתבי „וושינגטון פוסט" בוושינגטון

שר המשפטים האמריקני אדוארד לוי הוא האיש שהורה בחודש יולי לפתוח בחקירה של מימון מערכות הבחירה של הנשיא פורד לקונגרס. הוראה ניתנה לאחר שמשרד המשפטים קיבל מה„פ.בי.איי." מידע שמקור במודיע.

במשרד המשפטים הודיעו על האשמות המתייחסות למערכות הבחירות הקודמות של פורד למשרד התובע המיוחד של פרשת ווטרגייט.

דברים אלה מסר אתמול סגן שר המשפטים הרולד טיילר בראיון לעתון „וושינגטון פוסט". זוהי הודעה הראשונה מאת איש ממשרד המשפטים המעורב בפרשה.

טיילר סירב לדון על ההאשמות לפרטיהן, אולם מקורות אחרים במשרד המשפטים תיארו אותן כ„משמעותיות ומהותיות". הם אמרו כי החקירה תעלה האם האשמה שפורד העביר לשימושו הפרטי, או לשימוש פוליטי בלתי נאות, תרומות שניתנו בשביל מערכת הבחירות.

גילויו של טיילר כי את החקירה יזם שר המשפטים אדוארד לוי ופקידים בכירים במשרד המשפטים — כמה ימים את שבעות הבית הלבן, שהחקירה נערכת „מבצעים של לישים".

במשך ימים אחדים אנשי צוותו של פורד, ובכללם מנהל מערכת הבחירות דיק גודל ...

...

ההולנדית שנעצרה: תיכננו מיבצע

(סוף מעמ' 1)

...

שר החוץ הארגנטיני מביע אמונו ביהודים

מאת אשר מיבצן

...

צפוי תקציב נוסף אם לא יבוצע

...

פורד „משוכנע שיטוהר בחקירת מימון הבחירות"

מאת עידו דיסנצ'יק, כתב „מעריב" בוושינגטון

נשיא ארה"ב ג'ראלד פורד בעט אתמול לאתגר של יריבו בבחירות לנשיאות, ג'ימי קארטר, ואמר במסיבת עתונאים בוושינגטון, כי הוא משוכנע שיטוהר לחלוטין בחקירה על מימון מערכת הבחירות שלו ועל סיכוי גולף שמומנו בידי חברים בעת שהיה ציר הקונגרס.

...

המזה"ת — נושא מישני בנאום קיסינג'ר באו"ם

...

הגלגלה הפרו־בדרי זכתה בבחירות בג'ינ

...

ג'ינג'יחשווילי לבחירת השח

...

השר צדוק: הממשלה תדון מח...

...

מידע נוסף צורף למשטרה

רוני גוברמן מוסר:

...

קארטר: בעיית פלשתין

(סוף מעמ' 1)

...

42 אלף ה„לא יהודיי"

(סוף מעמ' 1)

...

דו"ח ראשון על חקירת „כושי" נשלח לירושלים

...

שאילתא לשר הלל

אבי רז מוסר:

...

מעריב

העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

תל-אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב", רח' קרליבך (מיקוד: 200 61) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל-אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד: 123 65), טלפון 290994.
ירושלים: המערכת: רחוב הלל 14 (מיקוד: 581 94), טל. 221151
הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769

הרב משה לוינגר שוחרר בערבות אחר שהתייצב במשטרת חברון

קודם לכן ניטשה תגרה בין חיילים, שניסו לפרוץ לדירת הרב, לבין מתנחלים ✶ ביקורת במפד"ל על לוינגר ✶ ח"כ ורהפטיג: התנהגותו מחפירה ומבזה את הממשלה

מאת יוסף צוריאל

עשרות חיילים ושוטרים צבאיים בנסיונם לפרוץ אתמול לביתו של הרב משה לוינגר בקרית־ארבע. (צילם: גרשון אלינסון)

כלכלנים חוששים: הצעת התקציב לשנה הבאה לא תמנע אינפלציה

„יתכן שההזרמה הממשלתית תגיע ל־10 מיליארד ל"י ורמת החיים תעלה"

מאת יצחק דיש

כלכלנים בכירים מותחים ביקורת קשה על הצעת התקציב לשנה הבאה, שהוכנה במשרד האוצר. הטענה העיקרית היא, שגם אם בגלל שנת הבחירות אי־אפשר לנקוט צעדים דראסטיים לשיפור מצב המשק, הרי לפחות צריך לשמור על מדיניות בלימה ולמנוע הידרדרות במשק. היקף התקציב מעלה את החשש, שתיגרם אינפלציה של ביקושים.

ההזרמה הממשלתית עלולה להיות גדולה בהרבה מהסכום ...

קשים. יש כבר סימנים ברורים לכך מצד השכר, הדבר עלול לגבור ע"י ההזרמה הממשלתית.

הכלכלנים חוששים, כי התקציב יגרום להאצה מסויימת ברמת החיים, שתשפיע באופן שלילי על מאזן התשלומים.

את המשגה העיקרי בתקציב רואים הכלכלנים בכך, שאין בו קיצוץ ריאלי של ההוצאה הציבורית. אין כל הצדקה לצמיחה יותר מהירה של הסקטור הציבורי בשנת התקציב הקרובה. הדגש צריך להיות על צעדים להגדלת היצוא, לאחר שמסתמנת מגמה ברורה של האטה. (באוגוסט היתה ירידה של 5 אחוזים ביצוא סחורות).

בנק ישראל טרם קיבל את הצעת התקציב. מצפים שבאשר ייערכו דיונים משותפים של האוצר והבנק המרכזי על התקציב הם יצביעו על נקודות התורפה האמורות, ובעיקר על ההכרח להימנע מכל הרחבה של פעילות הסקטור הציבורי בשנת התקציב הקרובה.

בשמונת החודשים הראשונים של שנת 1976 יש אמנם שיפור של 350 מיליון דולר במאזן המסחרי. אולם הכלכלנים מזהירים, שאין „להשתכר" משיפור זה.

השיפור נובע בעיקר מהסיבות הבאות: האטת פעילות במשק, כאשר במשק אין צמיחה; השפעת יציאת המשק העולמי מהמיתון, שאיפשרה הגדלת היצוא; ירידה במחירי היבוא; הקטנת המלאים במשק.

„פאהמי עשוי להציע להפעיל צרפתים ככוח שלום בלבנון"

מאת י. פינקלשטיין

ראש עיריית ברלין יבקר בישראל

...נס חרום של ראשי אש"ף בלבנון ...ן על ההצעה הסורית להפסקת־אש

שרון קורא להנהיג בארץ משטר נשיאותי כבארה"ב

הקאנצלר שמידט ביקש למנוע השמצתו כנוגע בפרשת ברנארד

3 חברי רק"ח — לכנס בניו־יורק

ד"ר יצחק רפאל
ד"ר זרח ורהפטיג

ורהפטיג מאשים את רפאל בהרס הרבנות ובתי הדין

מאת יהושע ביצור

וילי בראנדט נבחר ליו"ר האינטרנציונל הסוציאליסטי

מאת איגנה רוזנשקרנץ

...ילות המשתחררות בשל הריון ...וזרות לצה"ל כ...מתנדבות

בית־דין צבאי מתח ביקורת על ראש אכ"א אלוף ורדי

בגלל מה שאמר לטלוויזיה ולעתונות על נאשמים קודם שהוכחה אשמתם

מאת מרדכי אלקן

בית דין צבאי מטכ"לי, בראשות רב־סרן יעקב רובין, מתח אתמול ביקורת חריפה על ראש אגף כוח אדם במטכ"ל, אלוף רפאל ורדי, בגלל דברים שאמר בראיונות לטלוויזיה ולעתונות.

מהדברים שאמר משתמע, כי הוא סבור שהמעשים המיוחסים לאסירים המואשמים בהתעללות ובמעשה סדום בחברם האסיר ב„כלא 4" — אכן נעשו. כן משתמע מדבריו, שדעתו של שלושה מקבוצת הנאשמים העומדת לדין מוכחת, מחוץ לקו הגבים לצה"ל.

בית־הדין ציין בביקורתו על אלוף ורדי: „אין כל מרות על בית־דין זה מלבד מרות השפיטה"!

כן התרה בית־הדין כי בעתיד ישתמש בסמכותו להעמיד לדין מי שיאמר דברים או יעשה מעשים העלולים להשפיע על תוצאות המשפט.

השמיעה הסניגוריה דרישה אחרת.

היא דרשה כי שני השופטים האחרים, המשרתים כקצינים בצבא הקבע, יפסלו את עצמם מלהמשיך לדון על תיק זה, בגלל הדברים שאמר האלוף ויש בהם כדי להשפיע על שיקול דעתם, בגלל מעמדו של אלוף ורדי כראש אגף כח־אדם במטכ"ל. „יש לו השפעה על קידומם בדרגה ובתפקיד" — ציין הסניגור, עו"ד גדעון מאור, כהוגרם של שלושת חבריו הסניגורים עורכי־הדין יצחק תוסיה־כהן, יצחק שבים ושלמה רבאון.

הסניגוריה דרשה, כי במקום שני השופטים שהם קציני קבע ימונו שופטים קציני מילואים, כמו אב בית־הדין.

בית־הדין דחה בתוקף את טענתה של הסניגוריה בדבר כושר השיפוט האובייקטיבי של שני השופטים, שהם קציני קבע.

הביקורת החריפה שמתח בפתח הישיבה. „אנו מכבדים את אלופנו ומפקדנו הבלא. כי כל הולסה שתינתן במהלך הדיון לא תשפיע על איזו שהיא רשות מרשויות צה"ל להתנהג בצורה שונה מזו, שהיא צריכה על־פי שיקולים כבדים יפים לעניין".

הנאשמים

חמשת הנאשמים בהתעללות ובמעשי סדום בחברם האסיר הם: דוד אמה, חיים גנון, אברהם חייבי, כישל נחמיאס ואלברט איבגי. לנאשם אבנון אביר יוחסו מעשי ההתעללות ואיומים.

כמו של האסיר שהתלונן על ההתעללות ומעשי סדום שבוצעו בו, נאסר לפרסום בהוראת בית־הדין הצבאי.

נסיבה, כן מצא סימני חבלה על השוק. הוא אמר כי לא מצא על גופו של המתלונן סימנים האחרים את הלונהו על מעשי סדום שבוצעו בו.

לדברי הרופא סרן הזמן כי חלף מן הבקיה — אם בכלל אירע — עד הבדיקה הרפואית, היה רב מכדי לקבל הוכחה ההוכית בבדיקה הרפואית שנערכה. לכן לא יכול לאשר את גירסתו של המתלונן.

המימשל ישקיע בפיתוח הרצועה 70 מיליון ל"י

ההתנגדות נדחתה

הסניגוריה התנגדה לא הת־נגוד שאב בית־הדין ימשיך בתפקידו. אולם בהמשך פרשת התביעה לאחר שנגבתה עדו־תם של שניים מעדי־התביעה,

בתוך מכולה שהובאה באניה ארצה גילה המכס כמות עצומה של סחורות מוברחות — טלוויזיות, שעונים ומקשירי־חשמל יקרים. הברחה זו, שכונתה „הברחת המיליון", גדולה ממה ששיערו, והחקירה מסתעפת. בתמונה: חלק מהסחורה המוברחת, מאוחסנת במחסני המכס בחיפה. (צילם: אוסקר טאובה, י.פ.א.)

חקירת ההברחות מסתעפת — ערך הסחורות 3 מיליון ל"י

מאת אהוד ירון

החקירה המשותפת, שמנהלים שלטונות המכס ומשטרת חיפה בפרשת הברחת הטלוויזיות המקולקלים, מסתעפת — לאחר שאתמול נתגלו בחיפה עוד שתי מכולות ובתן סחורה מוברחת. השווי הכולל של הסחורה בשלוש המכולות שהתגלו עד כה מגיע כבר לשלושה מיליוני ל"י.

בשלוש המכולות שנתגלו ונתפסו בחיפה נמצאו 370 טלוויזיות, רובן צבעוניות, ומאות מערבלים ומגהצים. שתי המכולות שנתפסו אתמול היו בבעלות של שכות בדויים, והחקירה העלתה כי יש לשתיהן קשר עם המכולה הראשונה שנתגלתה לפני ימים מספר.

שלשום הובא לבית־משפט השלום בחיפה, לשם הוצאת פקודת מעצר, היבואן אלי בחגלה. הוא נעצר ל־15 יום. אתמול נעצר פקיד מכס בכיר המשרת במכס כעשר שנים. הוא חשוד בקבלת שוחד בעשרות אלפי ל"י מיבואנים. כן נעצר עמיל מכס החשוד כי יחד עם הפקיד הבכיר קשר קשר עם היבואנים.

דובר משטרת חיפה, ניצב משנה חיים פרנקל, אמר אמש כי צפויים הרבה מעצרים נוספים. בחקירה עצמה מועסקים עשרות אנשי משטרה וסלכו־נות הבכס, והיא מתנהלת בכל הנמלים בארץ.

בינתיים במשיכה המשטרה במאמציה למצוא את דוד ראו־בי המכונה „סחינגה". הוצא נגדו צו הבאה, אך לפי מידע שהתקבל במשטרה הוא לא נמ־צא כלל בחיפה, ואפשר שהוא בחוץ־לארץ.

נעצר חשוד ברצח פינגר לפני חודשיים

מאת כתב „מעריב"

צעיר בן 24, תושב שכונת קרית־שלום בתל־אביב, נעצר שלשום כחשוד בקשר לרצח הקשיש פרנטישק פינגר, שנרצח לפני כחודשיים בתל־אביב. החשוד הובא, כנראה, הבוקר לבית־משפט השלום בת"א, והמשטרה תבקש להאריך את מעצרו.

גופתו של פרנטישק פינגר, בן 62, התגלתה בדירתו ברחוב פינסקר 23. בדיקה פתו־לוגית העלתה, כי האיש נרצח יומיים לפני־כן במהלומה על ראשו. סימנים שונים העידו, כי פינגר הכיר את הרוצח, שבא — כנראה — לדירה, כמתמן.

הבנטישק פינגר, איש רווק ולפי החשד נהג להתרועע עם גברים צעירים, שנכו לשובות־הנאה פצוצות, בזכות. חוסיהם עיכו בדירתו של הנרצח נמ־צאו רשימות של מאות גברים צעירים כאלה.

חוקרי המשטרה מאמינים, כי רוצחו של פינגר היה אחד מן הצעירים שעימם קיים יח־סים. לכן משתדלת המשטרה למצוא את כל הגברים ששמו־תיהם הופיעו ברשימות שנמ־צאו בדירת הנרצח.

בחודשיים שבהם מתנהלת החקירה נעצרו עשרות בני־הו־מוסקסואלים. הללו לחקירה. כרביתם שוחררו כעבור זמן קצר, לאחר שהתברר כי לא היה שום קשר בינם לבין הרצח. חכיתה כן החשודים הובאו ל־בית־משפט ומעצרם הוארך, אולם גם הם שוחררו כעבור ימים אחדים, כאשר הוכחה חפותם.

המשטרה חושדת שהשוד בתחנת הדלק היה מבויים

נעצרו 4 חשודים ביניהם 2 מעובדי התחנה שבפתח־תקווה ✱ נתפסו 90 אלף ל"י מתחת למיטת תינוק

90 אלף ל"י שנשדדו ביום ב' לפנות בוקר בתחנת דלק „סונול" ליד בית־החולים „בילינסון" בפתח־תקווה, נתפסו בידי משטרת פתח־תקווה כשהם מוחבאים מתחת למיטת תינוק בבית־מגורים מבודד בגבעת־כ"ח. כך מסר אתמול מפקד משטרת פתח־תקווה, פקד מרדכי המורה.

כן מסר, כי ארבעה החשודים בגניבת הכסף ובביום השוד, ביניהם שני עובדי תחנת הדלק, נעצרו בידי המשטרה. הם שיתפו פעולה, וחשפו את מחבוא הכסף ושיחזרו את השוד המבויים.

נגד שני עובדי תחנת הדלק, אמנון ש', בן 25 מכפר סבא, ואברהם קראואני, בן 20 מפתח־תקווה, הוצאו שלשום בבית־משפט השלום בפתח־תקווה פקודות־מעצר לחמישה ימים. שני החשודים האחרים יובאו היום לבית־משפט להוצאת פקודת מעצר נגדם.

שני עובדי תחנת הדלק נל־קחו ביום ב' לפנות־בוקר לבית־החולים „שיבא" בתל־השומר, לאחר שטענו כי הוכו ונחבלו בידי ארבעה שודדים שפרצו לתחנת הדלק וביניהם שני שודדים המוסים בגרב.

חוקרי משטרת פתח־תקווה לא השתכנעו בגירסה של שני העובדים על נסיבות השוד.

בדיקת שני העובדים בפולי־גראף („מכונת אמת") הניעה את חוקרי המשטרה לחקור בכיוון של שוד מבויים — והחקירה הניבה פרי לדברי המשטרה.

הוקם תא כתבים לענייני פלילים

תא כתבים לענייני פלילים ומשטרה הוקם ליד אגודת העיתונאים בת"א. באסיפת היסוד של התא נבחרה אתמול, הבחירה הנהלת התא: חיים גוי (צתיים) — יו"ר; אבי רת („מעריב") — מזכיר; ובן יוסי בר („ידיעות אחרונות") וחנן עזרן (רשות השידור — טלוויזיה).

בישיבה אתמול, שהונהגה בידי מזכיר אגודת העיתונאים, מאיר ברגל, נסקר מצב היחסים בין המשטרה לעתונות והשמעו הצעות לתוכניות פעולה.

נקנסו על זיהום בבקבוקי משקה

פס"ד של בית־משפט צבאי מועבר לעיון שר הבטחון

מאת עזרא יעוב

הפרקליטות הצבאית בי־ממשל אזור רצועת עזה נדרשה להעביר לעיונו של שר הבטחון, שמעון פרס, את פסק הדין של בית המשפט הצבאי בעזה נגד עויד מאלם בעיירה ואלם סלימן אל בעיירה.

שני אלה הם בדווים מאזור רפיח אשר תיווכו בין אגף הנכסים של המימשל הישראלי ברצועה לבין קבוצה של 44 בדווים נוכלים. הנוכלים הציגו את עצמם כבעלי קרקעות בי פיתחת רפיח באזור הגירה.

באותו פסק־דין נמתחה ביקורת קשה מאוד על שיטות העבודה של פקידי המימשל

של תשע וחמש שנים וקנסות של 200,000 ל"י ביחד, כלבד התגבה להחזיר את 1.8 מיליון הלירות לקופת המדינה.

העניק. הצבר לעיונם של מפקד אזור הרצועה, תת־אלוף דוד מימון, והמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, והגיע גם לעיון שר הבטחון.

בינתיים מתנהל בבית־המש־פט הצבאי בעזה גם משפטו של המתווך השלישי למעשה הונאה בדבר „מכירת קרקעות" באזור תרנה (דיקלה) בצפון סיני.

הנאשם, מתכר אומיזאן חמ־דן אבו זהיר, בן 42 מרפיח, עומד לדין על תיק פלילי כבד, 22 פרטי אישום.

רס"ר בשירות קבע הורשע בלקיחת שוחד

משרד הבטחון שילם כרבע מיליון ל"י בגלל דיווח כוזב

מאת מרדכי אלקן

הנאשם התיר למכה ליפא, נתג משאית מוסכרת למשרד הבטחון, לעשות בגיצות פרי

הבירות המיוחסות לנאשם בוצעו בשנים 1974 ו־1975.

לאריה יבין	למשפחת חצבני
אנו משתתפים בצערך במות עליך **אמך** ז"ל הנהלת רמת־סיב בע"מ	ההנהלה והעובדים מתאבלים ומשתתפים בצערכם על מותו הטראגי של ידידנו וחברנו לעבודה **חיים חצבני** ז"ל פיוניר קונקריט (ישראל) בע"מ
לעובדנו איבגי אליהו משתתפים בצערך על מות **אמך** ז"ל ההנהלה ועובדי ת.א.ת. — תעשיות אביזרי תעופה גדרה	**תודה** למנחמים אשר השתתפו בצערנו במות **האם** ז"ל פ. זילברשטיין טרקלין חשמל — חיפה
למיכאל גלזומן והילדים על **שושנה** ז"ל כי איננה מבכים מרה משפחות: בנגיס, בר־גיי, היימן, ויין, סלנט, פאר, פיסטינר, פינקלשטיין, קראוזה, שניידר נתניה	**לרחל ולמשפחת קורנפלד** הננו משתתפים באבלכם על מותו הפתאומי ללא עת של הבעל **יוסף** המכרים והחברים מביה"ס היהודי טופולציני
למשפחת מרדכי תנחומינו במלאת שלושים לפטירת יקירכם — עובדנו — חברנו **משה מרדכי** ז"ל התעשיה האוירית לישראל ההנהלה — ארגון העובדים	**ליהודית בלזנדר ומשפחתה** אתך באבלך במות **רונן** חבריך לעבודה
למשפחת אורלב משתתפים בצערכם במות יקירכם **יוסף אורלב** ז"ל מחבריו לעבודה	**ליאיר יצחק** משתתפים באבלך במות עליך **אמך** ז"ל עובדי יד ל.א. מאיר
לברכה השתתפותנו באבלך במות **אביך** ז"ל חבריך בפקולטה לכימיה בטכניון	**למפקדנו משה שפירא ובי"ב** תנחומינו הכנים במות **אמך** ז"ל חבריכם מהמשמר האזרחי בסיס 1

מודעות אבל גם בעמודים: 8, 9, 10, 11.

מעריב לספורטאים

שבת - מהדורה חוזרת של „אלוף האלופים"

שחק בבאר־שבע יאפיל על שאר המאבקים במחזור השני של הליגה הלאומית בכדורגל

אחרי פגרה קצרה בת שבועיים, שוב מתחדשים מחר משחקי הליגה הלאומית על והעקב נראה שימשכו עד סוף חודש פברואר 1977 — אם לא תחול הפרעה צפויה. לאלה ששכחו כדאי להזכיר, כי המחזור הראשון של המשחקים כבר מאחורינו. השבת מזמנת לנו מעין מהדורה חדשה של קרב „אלוף האלופים", כאשר האלופה, באר־שבע, תארח על מגרשה את מחזיקה הגביע, קבוצת בית"ר ירושלים.

כדורגל

טבלת הליגה הלאומית
(לאחר המחזור הראשון)

.1	בית"ר ת"א	3—0	2
.2	הפועל ת"א	3—1	2
—	מכבי יפו	3—1	2
—	מכבי ת"א	4—2	2
.5	הפועל ירושלים	2—1	2
.6	בית"ר ירושלים	0—0	1
—	הכח־מכבי ר"ג	0—0	1
—	הפועל יהוד	0—0	1
—	הפועל עכו	0—0	1
—	מכבי נתניה	0—0	1
—	שמשון	0—0	1
.12	הפועל באר־שבע	1—2	0
.13	הפועל כפ"ס	1—3	0
—	מכבי חיפה	2—4	0
—	מכבי פ"ת	1—3	0
.16	הפועל חיפה	0—3	0

השבת יערך המשחק באווירה שונה לחלוטין, ולא אתפלא אם גם התוצאה תהיה הפוכה.

הפועל חיפה, השרויה במשבר פנימי, תתקשה לארגן שורותיה דווקא מול ההרכב הצעיר של הפועל ת"א, שיתייצב למשחק בקרית־חיים במוראל גבוה — תוצאת בצחונה במחזור הפתיחה. נראה כי הפועל ת"א מסוגלת ליטול לפחות נקודה מן המשחק.

● נצחון בכורה לנתניה?

הפועל כפר־סבא המאוכזבת, תופיע בביתה מול העולה החדשה מן הצפון, הפועל עכו. מכיוון שהעכואים נחשבים לקבוצה ביתית מובהקת, לא יפתיע נצחון כפר־סבאי, גם אם שום ושות' עדיין אינם בכושר משחק גבוה.

שני משחקי ליגה לאומית יערכו גם במגרש מכבי נתניה. הראשון שבהם יתקיים בשעה 10.30 ללא קהל, ובו „תארח" מכבי פתח־תקוה (בשל עונש ראדיוס) את הכח־מכבי ר"ג ותוצאת תיקו נראית כסבירה.

במשחק השני, התמודד מכבי נתניה עם מכבי יפו, שכה הצליחה יפה במחזור הפתיחה (נצחון 3—1 על הפועל כפ"ס) ונראה כי ההרכב המתחזק של נתניה, בסיוע גורם הביתיות, עשוי לזכות בנצחון בכורה.

(השעה הראשית למשחקי הליגה הלאומית — 15.00).

השקפים „על הנייר" עשויים להוליד תוצאות מרתקות יותר...

כך למשל, צשוי קהל הצופים באיצטדיון הפועל שבקטמון, לחזות במשחק כדורגל בעל רמה, אשר יפגיש את בעלת המגרש, הפועל ירושלים, עם בית"ר תל־אביב, שהיא המדליקה הנוכחית בליגה.

● קרקו מול מכבי

במשחק המרכזי ב„בלומפילד", יוותר דוד קרקו לבדו, במרכז הגנת הפועל יהוד, במאמציה לבלום את התקפת מכבי ת"א. בלם יהוד, צבי רוזן, מנוע על־פי ההסכם שנחתם בין שתי הקבוצות מליטול חלק במשחקים ביניהן, וחסרונו יורגש בודאי היטב בשורות העולה־החדשה, שתתקשה לחלץ נקודה מן השאפתנים של מכבי ת"א.

במשחק המוקדם, צפוי מאבק שקול בין שמשון ת"א למכבי חיפה — ולמי שלא שכח, משחק זה שנערך בסיום עונת אשתקד, הוא שחרץ את גורל ירידתה של הפועל פ"ת לליגה הארצית, שכן מכבי חיפה ניצחה ונשארה בליגה הראשונה.

זה שהירושלמים כבר קרב האוריגינלי, רק ...נה כפולה ומכופלת של ...יוקרה למשחק, שגם ...תבליט זה היה ממקד את עיקר תשומת־הלב המשחקים השני.

הקבוצות לא זכו להצליח במחזור הפתיחה של ...ואם עוד חזרו הבית"ריים ...ם נקודה ליגה מאכזבת, ...אלופה נאלצה להותיר ...י הנקודות בקטמון ...הנוכחי מורה על אפס

שמחזור אחד אינו ...מש כאינדיקטור מוש־ ...י הצפוי בהמשך, אבל ...חורים יכולים להתוות ...יונים. בתום 90 הדקות ...כבאר־שבע, נוכל אולי ...ם גם השנה יסביעו ...וצות אלה את הזתמן ...המלהיב על הליגה.

...יכויים — לאלופה

...ירושלים, שתיאלץ ...כנראה ללא שלמה ...יוכח שוב כי קשה ...רק על מערך קישור ...מבריק ויפיל ככל ...באר־שבע, למרות ש־ ...בעה לאחרונה, היא ...יכויים עדיפים לזכות ...משום שמערך ההתקפה ...ונל להכריע את הגנת

...של המשחק בבירת־ ...קוריים שאר המשח־ ...בי דווקא המיפגשים

אן השבת בספורט

כדורגל

ליגה לאומית
...שבע — בית"ר י־ם
...בי ת"א — יהוד
...ן ת"א — מכבי חיפה
„בלומפילד", 1)
...פר־סבא — עכו
נתניה — מכבי יפו
פ"ת — הכח ר"ג
...תניה, 10.30, ללא קהל)
חיפה — הפועל ת"א
...י־ם — בית"ר ת"א
...עה הראשית שבת, 3 אחה"צ)

ליגה ארצית
...פ"ת — הפועל נתניה
...עמידר — חולון
...חדרה — ראשל"צ
...דה — הפועל אשדוד
...פועל חדרה, 1)
...י־ם — בני־יהודה
נתניה — הפועל ר"ג
...נה א' — צפון
...קים — נחליאל
...הרצליה — רעננה
...כרמל — נצרת עלית
...ן — קרית שמונה
...ים, 10.30, ללא קהל)
...ת־שאן — צפת
...רת — מחנה יהודה
— מכבי הרצליה

...ת א' — דרום
יהודה — בת־ים
...ש — בית"ר רמלה
...ה — מכבי השיקמה
...ין — הפועל אשקלון
...צדיון פ"ת, 1)
...עקב — מכבי יבנה
רמלה — מרמורק
אשדוד — דימונה

...ה ב' צפון א'
...שמונה — נוה שאנן
...יה — מכבי ביאליק
...גרום — הפועל חצור
חצור — בני עכו
...תא — מכבי טבריה

בית"ר נהריה — קרית ים
אחי נצרת — בית"ר טבריה

ליגה ב' צפון ב'
הפועל בנימינה — סולם
בית"ר דב — א.א. פחם
טייבה — מכבי השרון
גבע הכרמל — עפולה
כפר קרע — בית אליעזר
מגדל העמק — גבעת אולגה
הצעיר חיפה — מכבי זכרון

ליגה ב' דרום א'
רמת השרון — קרית אונו
כפר קאסם — בית"ר בת־ים
מכבי יהוד — בית"ר חולון
בית"ר יפו — כפר שלם
ב. מ. יהודה — ב. הרצליה
צפרירים — בית"ר ר"ג
גבעתיים — עליה כפ"ס

ליגה ב' דרום ב'
הפועל לוד — קרית מלאכי
גדרה — שכון המזרח
מכבי אשקלון — מכבי ק. גת
מכבי רמלה — מכבי רחובות
בית"ר ב"ש — אופקים
הפועל קרית גת — מרחבים
אילת — בית"ר אשקלון

כדורמים

ליגה לאומית
הפועל טבעון — הפועל ת"א
(יום שישי, 4.30)
גבעת חיים — ב.צ.ז.
(שבת, 5)
(המשחקים במכון וינגייט)

כדורעף

ליגה לאומית
אלי. ב. יצחק — אילון (8)
רמת־אביב — קרית אתא
(יום ו', 7.30)
חצור — המעפיל (6)
עין שמר — עין המפרץ (6.30)
מכבי ת"א — העוגן
(יום ו', 8)
(המשחקים יהיו ביום שבת)

יום ספורט בכרמיאל לזכרו של זאב פרידמן

יום ספורט וזיכרון לזכרו של זאב פרידמן הי"ד, מנרצחי אולימפיאדת מינכן, שהיה מורה להינוך גופני בכרמיאל, התקיים אתמול בעיירה הגלילית.

יום הספורט שנערך מטעם המועצה המקומית, ושאורגן על ידי חבריו של הנופל, מורים לחינוך גופני תושבי כרמיאל שעבדו איתו, כלל תחרויות ריצה למרחקים שונים, ברחובות כרמיאל.

הגביעים והפרסים ניתרמו ו־הוענקו על־ידי ההורים השכולים, ליד האולם האנדרטה הנושאים את שמו של פרידמן.

יעקובסון יוצא „לרגלי" אחר להמאן

שמואל יעקובסון, מאמן קבוצת הכדורסל של הפועל ת"א, עתיד לצאת היום לצרפת כדי „לרגל" במשחקה של קבוצת „לה־מאן" — יריבתה הראשונה של הפועל ת"א ב־מיסגרת משחקי גביע קוראץ'. יעקובסון יחזה, במשחק ליגה של הקבוצה שיערך מחר.

הסיבוב ה־15 - הכריע

ב־14 הסיבובים הראשונים נקבע שוויון בין עלי ונורטון, אבל בעוד שלגבי הסיבוב ה־15 העניקו רוב פרשני האיגרוף את הנצחון לנורטון — סברו השופטים כי עלי היה עדיף וזיכו אותו בנצחון

מאת דיק סמסל, סופר יו.פי.

הויכוח הגדול בחוגי האיגרוף, האם קופח המתאגרף קן נורטון קשות, כאשר ידיבו מוחמד עלי הוכרז כמנצח בתום הקרב על הכתר העולמי במשקל כבד, שנערך ביום שלישי, ממשיך עדיין להכות גלים, ונראה שכבר יכנס להיסטוריה של האיגרוף, כאחת מן ההחלטות מעוררות הפולמוס הגדול ביותר.

אך נראה, כי אלה הטוענים כי נורטון קופח, מתעלמים מ־עובדה חיונית אחת שהפכה במשך הזמן לכלל בלתי כתוב: אינך יכול ליטול את הכתר בראשו של האלוף אלא אם כן הכית אותו כהוגן!

ואמנם, נורטון הלם בעלי, אך לא הכה אותו כפי שטוען לכתר או אלוף מיועד, צריך היה לעשות. אילו נערך הקרב האמור בין שני טוענים לכתר, יתכן וההחלטה היתה אחרת, אלא שההיסטוריה הוכיחה.

איגרוף

כי השופטים מעולם לא ששו להעניק את הכתר העולמי ל־מתאגרף שניצח בנקודות, ב־תום קרב שקול ביותר.

הוסיפו לכך את המיסטיקה שיצר סביבו עלי, את הכסף ש־הביא עימו לזירת האיגרוף, ותתחילו להבין כי אותו מת־אגרף שיהפוך להכניע את מר חמד עלי יצטרך להכריע אותו ב„נוק אאוט" או לבלום אותו. ויש לזכור כי עלי טרם הפסיד כאלוף.

בכל מה שנאמר לעיל אין כדי לומר, כאילו היתה תוצאת הקרב ביום שלישי, ב„יאנקי סטאדיום", קבועה מראש. לא ולא, ככל שניתן לדעת זאת. קרוב לוודאי שתוצאה זו היתה מתקבלת גם אם במקום היו שלושה שופטים אחרים, הקשו־רים במימסד של האיגרוף.

פרשני האיגרוף של סוכנות „אי.פי" קבעו כי בתום 14 הסיבובים היה שוויון בין שני המתאגרפים (כפי שקבעו שניים משופטי הנקודות) ואילו הסיבוב ה־15 הוענק לנורטון, כשם שעשו רוב פרשני האיג־רוף שישבו ליד הזירה.

אולם שני שופטי נקודות ו־שופט הזירה העניקו את הסי־בוב ה־15 לעלי — וזה היה ההבדל. כך הוכרע הקרב.

עלי הגדיר זאת היטב: „כדי להכניע אלוף, עליך להכות אותו כהוגן. אינך יכול להת־אגרף כמו בימי יאנג או קן נורטון. עליך לשכנע את הצו־פים כי אתה הוא שזוכה ב־קרב".

אילת - הקבוצה היחידה מליגה ג' שתפיץ כרטיסים

במשרדי איגוד הכדורגל רגילים לראות רק את נציגי קבוצות הליגה הלאומית והארצית, בבואם לקנות כרטיסים לפני כל עונת משחקים, שכן, רק בשתי הליגות הללו כב־רים כרטיסי־כניסה למשחקים.

והנה, הופתעו פקידי האיגוד לראות את מנהל קבוצת הפועל אילת, מליגה ג', שבא לקנות כרטיסים (במחיר 3—5 לירות) לכל העונה.

לדעת מנהל הקבוצה יהיה אולם המשחקים באילת מלא במשחקי הקבוצה.

אגב, הפועל אילת, שחוזקה עצמה ב־7 שחקנים, מת־כוננת להעפיל לליגה ב', וסיכוייה טובים, לפחות בשל הסיבה שקבוצות רבות לא יטריחו עצמן לרדת לאילת למשחק ליגה ועל פי התקנון, קבוצה שאינה מופיעה למשחק חוץ, חייבת בסיבוב השני לוותר על הביתיות ולקיים גם את המשחק הזה בחוץ. יתכן איפוא, שרוב משחקיה של אילת יהיו ביתיים...

בבאר־שבע מצפים לקהל של 13 אלף איש

מה בקבוצות

מאת ר. אריה

ההתעניינות רבה שוררת בבאר־שבע לקראת המשחק המרכזי בליגה הלאומית ש־יתקיים השבת בין הפועל באר־שבע לבית"ר ירושלים. הנהלת הקבוצה הוציאה ל־מכירה כ־10 אלפים כרטי־סים, וביחד עם אלפיים כר־טיסי המנוי, וכרטיסי ה־כבוד, צופים לקהל של כ־13 אלף צופים.

שבת בכורה תהיה בבאר־שבע למיבצע „איצטדיון לדוג־מא", המשותף ל„מועצה לארץ ישראל יפה", מועצת ההו־מורים ומשרד החינוך. חמישים

דיילים צעירים עם פסי אשפה צבעוניים ונידים ידאגו לאיצ־טדיון „נקי" — לפתות מבחי־נה אסתטית.

להרכב הפועל באר שבע ישובו קרוב לוודאי, ההלוך אפ־רים צבי והשוער רוני מוס־קוביץ, שהחלימו מפציעותיהם.

בעכו מחפשים מ"מ למנצ'ל

מאת יהודה גורן

אברהם מנצ'ל, מאמן קבו־צת הכדורגל של הפועל עכו, שהתפטר מתפקידו, דרש אמש מהנהלת הקבוצה ומהמזכיר פועלי עכו, להח־תים מאמן חדש לקבוצה במקומו יא יאוחר מסוף ה־שבוע הבא.

הנהלת הקבוצה שוקלת פניה אל המאמנים דוד פרקש ו־יהונתן (ג'ינג'י) הרדי, וכן אל המאמן נוח רזניק, לשעבר כדורגלן מכבי תל־אביב, בנוסף למאמנים הבכירים הפנויים ה־עונה — שניאור, חליבנר, רוזנבוים ומירימוביץ.

להנהלת עכו נודע, כי לגבי שני המאמנים האחרונים, אין הם מעוניינים לאמן העונה כל קבוצה. גם הנהלת מכבי חיפה הודיעה בינתיים כי לא תשחרר את הרדי, מאמן הנוער שלה, מה גם „שהוא לא יסכים לע־זוב אותנו בעד כל הון שב־עולם".

חלק מחבר ההנהלה העכו־אית תר אתמול אחר מספר הסלפון וכתובתו של... ראובן

(רובי) יאנג, מבלי שידע כלל כי יאנג יצא לשלוש שנות לימודי דוקטוראט בארה"ב, עוד לפני מיספר חודשים.

כדורעף

הערב ביד־אליהו: מכבי ת"א — העוגן

משחק הכדורעף שיערך ה־ערב ב־8, ב„היכל הספורט" ביד־אליהו, בין אלופת המדי־נה, מכבי ת"א, למחזיקת ה־גביע, קבוצת הפועל העוגן, עשוי להורות, כבר עתה, ב־פתיחות ליגת המשחקים את גודל האליפות.

מכבי ת"א, תופיע ללא שח־קנה המוכשר דוד בר־נבר, השוהה בארה"ב למטרה לי־מודים.

נבחרת אירופה בכדורסל ניצחה פעמיים בקהיר

נבחרת הכדורסל של אירופה, קיימה לאחרונה שני משחקים בקהיר בהם השיגה שני נצחו־נות בהפרשים גבוהים על נב־חרת מצרים.

הסובייטים סירבו לשגר נצי־גים לנבחרת זו, ולכן היא־הורכבה בעיקר מכוכבים צעי־רים, כאשר המבוגר בהם היה האמריקני־ספרדי של „ריאל" מדריד, ויין בראבנדר.

אחד המשחקים נערך במגרש פתוח, והדבר עורר תרעומת רבה בחוגי הכדורסל באירופה.

ב.מ.ע. שוקלת הגשת ערעור

מאת אלי דגן

קבוצת הכדורמים של ברית־מכבים־עתיד, שוקלת הגשת ערעור לבית־הדין העליון של ההתאחדות לספורט, על הקנס שהוטל עליה בסכום של 1000 לירות, ועל העונש על־תנאי של הפסקת פעילות לתקופה של שלושה חדשים.

העונשים הוטלו על ב.מ.ע. על־ידי ועדת החקירה, שמונ־תה לבדוק את פרשת משחקיה של קבוצת הכדורמים הדרום־אפריקנית עם קבוצות בארץ, ביניהן, קבוצת ברית־מכבים־עתיד.

„אנו מרגישים שפגעו בנו, רק בגלל שאנחנו שייכים ל־מכבי" — הדגיש בפני אחד מחברי הנהלת הקבוצה.

בית"ר עפולה דורשת בירור פרשת ירידתה

קבוצת הכדורגל של בית"ר עפולה, שירדה בתום העונה שעברה לליגה ד', פנתה אל ההתאחדות לכדורגל ואל בית־הדין העליון של ההתאחדות, בטענה כי קופחה קשות וכי ירידתה נובעת מ„שנאת אחים" הקיימת בינה ובין מכבי עפולה.

בית"ר עפולה שפנתה גם בבקשה ש„המודיעין האזרחי" יחקור בפרשה, טוענת כי ה־משחק שעבר להערך בתום ה־עונה בין מכבי עפולה ובין הפועל בני־נין, היה המשחק הקובע מי מבין השתיים — בני־נין או בית"ר עפולה — תרד לליגה ד'.

מכבי עפולה לא התייצבה למשחקה עם בני־נין, וכתוצאה מכך נפסק לבני־נין נצחון טכני, דבר שגרר אחריו את ירידתה של בית"ר עפולה ל־ליגה ד' והותיר את מכבי עפולה והפועל בני־נין בליגה ב'.

כדורסלני מכבי הר־הכרמל מאיימים לפתוח ב... שביתה

כדורסלני מכבי הר־הכרמל הודיעו להנהלת האגודה, כי בכוונתם לפתוח בשביתה כל־לית לאחר התפטרותו של ה„איש החזק" באגודה, שרגא רמתי.

שרגא רמתי שטיפל בכל נושאי הכדורסל, התפטר מכל תפקיד לאחר שלא זכה לשיתוף פעולה מצד חברים אחרים ב־הנהלה, ונשא בעול הארגון לבדו.

יש לציין שמכבי הר־הכרמל היא האגודה בעלת מספר ה־קבוצות הגדול ביותר בארץ — 27.

איגוד הכדורסל
מודיע
האסיפה הכללית
הרגילה
שתתקיים ביום רביעי, 6.10.76,
בבית סוקולוב בתל־אביב
הוקדמה לשעה 14.30
במקום בשעה 17.00
נציגי הקבוצות חייבים להופיע
בשעה 13.00 לועדת המנדטים

מכבי תל־אביב מוטטה את גבת־יגור 116 — 84

יכולת מרשימה של מכבי, מול מחזיקת הגביע ✶ בשורות התל־אביבים הצטיינו: ג'ים בוטרייט (22 נקודות) והרכש החדש אולסי פרי (21)

מאת אורי ידין

אלופת הליגה מכבי תל־אביב, שהציגה יכולת משחק מרשימה מוטטה אמש את מחזיקת הגביע, הפועל גבת־יגור, 116—84, במשחק ר־עים שנערך ב„היכל הכדור־סל" בחיפה לעיני 1500 צו־פים.

מכבי תל־אביב הוכיחה א־מש, כי היא נמצאת בכושר מצויין ולרשותה תשעה שחק־נים ברמה גבוהה ידי שווה. הפתיחה של המכבים היתה סוחפת 13—2. הפועל גבת־יגור לא מצאה את ידיה ורגליה במגרש ואיבדה כדורים רבים ברציפות.

יתרון מכבי תל־אביב גדל ל־37—22. בנוסף למשחק התק־פה יעיל, עם אחוז קליעה גבוה, גילתה מכבי תל־אביב גם יכולת מצויינת בהגנה, עד כי שחקנים גבוהים כמו בוצר ינאי וגבי טייכנר „נעלמו" מול הגנת מכבי.

יכולת קליעה אישית מצו־יינת של אור גורן במחצית הראשונה (16 נקודות) איפ־שרה לגבת לצמק במפתיע עד 32—39, אך עד מהרה שוב גדל הפער ל־47—32 ו־55—42 במחצית.

במחצית השניה היתה זו הצגת יחיד של קבוצת מכבי תל־אביב, כשמולה לא הור־גשה כמעט גבת־יגור. גורן יצא בחמש עבירות (דקה 25), מרזל נפגע ויצא לנוח מספר דקות — והפער גדל במהירות. הפרש השיא היה 100—62.

במחצית זו הצטיינו אולסי פרי, ששוב גילה את יכולתו הגבוהה, לו סילבר וג'ים בוט־רייט במכבי תל־אביב. בגבת־יגור בלט רק עירא הרדי.

קלעו למכבי תל־אביב: בו־טרייט 22, פרי 21, ברקוביץ 15, סילבר 14, מכקין 12, שווץ 10, ברודי 8, גרליפין 8, אריאסמי 4, והרד 2.

לגבת־יגור: ינאי 20, הרדי 18, גורן 18, ברזל 9, גרין 7, בן־יהודה 6 וטייכנר 6.

שפטו: זליגר ויעקובי.

„תחרות בין ארצות הברית לגרמניה - דומה לקרב בין תלמידים למקצוענים"

בעולם

הכריז שיאן העולם בדיסקוס, מאק וילקינס

„כאשר אתלטי ארה"ב מתמודדים עם אתלטי מזרח־גרמניה או בריה"מ ברוב המקרים דומה הדבר לדו־קרב בין מקצוענים לעילא ולעילא לבין תלמידי תיכון המכבים ביותר" — הכריז שיאן העולם בדיסקוס, האמריקני מאק וילקינס, בראיון ל„וושינגטון פוסט", שעורר סערה גדולה בארה"ב בחוגי האתלטיקה.

דבריו הם המשך למסע ציבורי שהחל בו מיד לאחר סיום האולימפיאדה, כאשר השמיע דברים קשים על הופעתם הלא משכנעת של ספורטאי ארה"ב במונטריאול, במיוחד בהשוואה לרוסים ולמזרח־גרמנים. „די לראות את הספורטאיות שלנו, עד כמה הן עלובות מול הצעקניות ממזרח־אירופה. אלופת ארה"ב בהדיפת כדור־ברזל איננה יודעת לזרוק דיסקוס — מצב שאין להעלותו על הדעת אצל בנות המזרח — אבל לדעתי, היא גם איננה יודעת דבר בטכניקה של ההדיפה. זו הסיבה שהישגיה כה מפגרים", קבע וילקינס שנרצות בהצביעו על מארן סיידלר בת ה־25 כדוגמא לביקורת שלו.

הסיבה: היא גדלה בברוקלין, מתאמנת עם גברים. אין לה מאמן מיוחד משלה וכדי להתפרנס היא מוכירה־כתבנית במישרה חלקית בעתון. „במצב כזה אין לה שום סיכוי להתמודד כשווה עם שווה עם הספורטאיות מן המזרח. כפי שכולנו ראינו במונטריאול", קבע וילקינס.

הכדורסלן קופצ'אק לא ישחק בבולוניה

מאת ע. דיסנצ'יק, סופר „מעריב" בוושינגטון

כוכב הכדורסל האמריקני מיטש קופצ'אק חתם על הסכם עם קבוצת הכדורסל המקצוענית „וושינגטון בו־לטס". בכך יכולים חובבי הכדורסל בישראל להרגע. קופצ'אק לא ישחק בשו־רות קבוצת בולוניה.

„אני מעדיף להיות מאושר מאשר עשיר", כך הסביר כוכב הכדורסל האמריקני. האיטל־קים הציעו לו סכום כסף ג־דול יותר, אך קופצ'אק העדיף את האושר המקצועני, למ־רות שמומחים מסויימים ב־ארה"ב טוענים, כי הוא אינו שחקן טוב מספיק לליגה ה־מקצוענית.

כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה ❖ כסף וכלכלה ❖

שערי אגרות החוב

אנו מביאים כאן את שערי מטבע החוץ לצורך העברות, כפי שנקבעו על ידי בנק־ישראל לתאריך 30.9.76.

לגבי עיסקות בסכומים קטנים יחסית (בדרך כלל עד 1,000 ל"י) ימונו הבנקים היום לפי השערים המצויינים בטבלה. אולם במקרים של עיסקות בסכומים יותר גדולים, תירשם ההעברה לפי השערים החדשים להיום, המתפרסמים רק ביום רביעי הבא.

המטבע	היחידה	שער קניה (ל"י)	שער מכירה (ל"י)
דולרים ארה"ב	1	8.3927	8.4179
לירות שטרלינג	1	13.9665	14.0364
מרקים גרמניים	1	3.4184	3.4372
פרנקים צרפתיים	1	1.7000	1.7085
פלורינים הולנדיים	1	3.2624	3.2787
פרנקים שוויצריים	1	3.4152	3.4323
כתרים נורבגיים	1	1.5685	1.5763
כתרים דניים	1	1.4205	1.4276
מרקים פיניים	1	2.1682	2.1790
דולרים קנדיים	1	8.6220	8.6651
דולרים אוסטרליים	1	10.3462	10.3979
רנד דרום אפריקה	1	9.6436	9.6918
כתרים שוודיים	1	1.9577	1.9675
פרנקים בלגיים	10	2.2127	2.2237
שילינגים אוסטריים	10	4.8206	4.8447
לירות איטלקיות	1000	9.7844	9.8334

אמיסיה של אגרות צמודות (90%) „נחטפה" תוך שעות ספורות

מאת ש. אבימור

אמיסיה אגרות החוב צמודות המדד, סדרה 3113, שהונפקה לשני הימים האחרונים של החדש ספטמבר, נמכרה אתמול עוד בשעות המוקדמות של המסחר ולמציאה של כ־15 מיליון ל"י היה ביקוש מן כמה עשרות מיליוני לירות, שלא נענה.

כבאן כשקים בבורסה, שתחילת הבאות הכוונה בבית הבא תעמוד בסימן ביקוש שנבער לאגרות חוב צמודות למדד בשוק, כאשר לוח ההצעות הצפוי יתייצב לפי שני המדדים הבאים, ספטמבר ואוקטובר.

האחרון יכיל בתוכו את קיצוץ הסובסידיות המובטח ל־

אחר התגים, שמסקלו במדד יגיע בין 2.5%—3% (חבי הרדים) בתוספת כ־2% או מעט פחות למדד ספטמבר, שיתפרסם ב־15.10.

בשים לב לעליה צפויה של כ־5% בשני החדשים הקרובים, יהיו ההשוואות העתידיות עדיין שליליות ברוב קבוצה הפיגנה של אגרות החוב הצמודות והבינוניות, בעוד בהלוות הארוכים ל־8 עד 10 שנות הפקעה תעלה התשואה מכ־0.85% ל־1.4%—1.55%.

תשואת הסדרה החדשה שתונפק לאחר התגים (3114), לפי מדד ביסוי של אוקטובר, תהיה נמוכה כזו שבשוק.

על סמך הערכה זו ניתן לשער שחידוש המסחר ביום ג' הבא יעמוד בסימן ביקוש

מוגבר לאגרות חוב צמודות למדד, אך תוך כמה ימים תתייצב התשואה והכספים יפנו שוב למקור וחלקם הגדול גם לשוק המניות.

במבחר אשי החיובי בבורסה במניות בצרך אתמול כסחר בקצב איטי, אך בצורה חיובית. לשורה ארוכה של מניות התרכה ביקושים, שסופקו בעליות סביבות. במניות הבנקים בשוק המחזור הגדול, אם כי הנהירה אחריהן הוצבה במקצת.

הצליות של אתמול התרכזו סביב מניות בקרקעין, כמו „הכשרת הישוב" ו„ישרס", „אתא" מבין מניות התעשיה ו„חסותה" מבין החברות להשקעה. נפח העיסקות במניות „כלל תעשיה" פחת, אולם השער נשאר ללא שינוי (152.5).

גידול משמעותי במחזור המכירות של „ארגמן"

אתמול הופץ מאזן ארגמן לשנת 75/76. מתוך דו"ח הדירקטוריון אנו למדים שמחזור המכירות של המפעל גדל מ־70 מיליון ל־100 מיליון בקירוב, דהיינו גידול של כ־43%. הדו"ח אומר שזהו גידול מכמעותי, וכן הכימק רוב שנת 1975 היה בארץ ובעולם במשבר בענף הטקסטיל. גם הרווח המאוחד לאחר מסים גדל במיליון ל"י בקירוב (כ־19%), כאשר הרווח לפני מס גדל בכ־32% (מ־8.2 ל־10.8 מיליון ל"י).

„מרדי" — בהצמדה של צמודי מדד

רוב ההשקעות חברת „צרה, בהצבות ודרכים" השייכת לקבוצת „רסקו", הן בצמודי מדד — מהברור מדו"ח החברה לשנת 1976 (במארס) שהופץ אתמול. לכעשה מוצגות ההשקעה הצמודות בערך של כ־15 מיליון ל"י, מתוך אקטיב של 35.8 מיליון ל"י. בסעיף זה כלולים מילוה ממשלתיים צמודים למדד והחזרים בבורסה בסכום של 10.1 מיליון ל"י, שערוים בשוק בסוף מארס 1976 היה כ־11.4 מיליון ל"י, ומילוות לא סחירים בסכום של 1.5 מיליון ל"י. הפרשי הצמדה וריבית שנצברו במילוות אלה, בסכום של כ־1.5 מיליון ל"י, אינם כלולים בחשבונות.

הרווח הנקי בשנת הדו"ח הסתכם ב־3.5 מיליון ל"י, לעומת 7.1 מיליון ל"י שנה לפני כן, כאשר כלל סעיף של השפעה מצטברת של שינוי שיטת הטיפול החשבונאי במילוות ממשלתיים סחירים.

רווח של 19 מיליון ל"י בחברת החשמל

חברת החשמל הודיעה אתמול לבורסה שרווחיה לשנת 1975/76 אחרי כל החיובים והזיכויים, הגיעו ל־19 מיליון ל"י. יומלץ לשלם דיווידנד של 10% על המניות הרגילות ו־5% על מניות רגילות ב'.

אין שינוי במחיר הנת"ד

מחיר הנת"ד לא השתנה אתמול והוא נסחר ב־9.74 ל"י, תוך מחזור של 122 אלף דולר.

המחזורים בשוקי הבורסה (מיליוני ל"י תמורה כספית)

מניות	6.6—
משתנים	3.5—
אג"ח	18.9—
מזה 4%	4.8—
ברירה	8.2—
כמ"ח	0.6—

המדד הכללי

המדד הכללי	—0.06	143.44
כספים וביטוח	+0.13	142.11
בנק. מסחריים	+0.06	141.84
בנק. למשכנת.	+0.85	149.00
מוסדות מימון		
ענפיים	+0.22	138.35
הבר. להשקעה	—1.16	146.50
תעשיה	+0.01	143.64
מסחר ושירות.	—1.18	157.51
מקרקעין, פינוי ופיתוח	+0.42	161.41

שערי המניות

המניה	השער אתמול	השינוי היומי	המחזור באלפי לירות
אלרן ב'	213	— 3.0	11.1
הב' מרכזית	243.5	—12.5	
פועלים ב'	204	— 1.0	18.8
„פז"	393	+ 3.0	22.8
וולפסון 1 צ"ש	96	— 0.5	13.0
וולפסון 10 ב'	97	— 1.0	51.0
ירדן	766	+ 6.0	2.9
אמפא	135		6.0
דיסקונט ב'	224	— 3.5	30.7
המזרחי	194.5	— 1.0	26.5
לאומי	187	— 2.5	83.9
פריון	345		10.5
חסותה	162	+ 3.0	21.1
יצוא	119	+ 0.5	6.0
כור מב'	[illegible]	— 7.5	2.0
כלל השקעות	210	— 2.0	7.0
כלל תעשיות	152.5		85.1
עוז	155		2.5
דלק הפטם			
נפטא	630		4.0
לפידות ע"ש	1036	— 3.0	1.1
לפידות ב'	1500	—10.0	0.2
אגרות חוב להמרה			
אי.די.בי. ש.ה.	125		14.0
אגוד ש.ה.	152.5	+ 1.5	38.0
המזרחי ש.ה.	153		8.0
פועלים ש.ה.	158		2.4
אפותיקאי	144.5		2.0
פת. משכנתאות	154		8.2
כפתות 39	210	+ 1.0	1.0
אוצר לתעשיה 55	90	— 0.5	10.0
דלק 2	144.5	— 0.5	95.9
הכשרת הישוב 2	82	+ 1.0	7.0
ישפרו	114.5		
אהא	140	— 0.5	9.4
עלית	112.5		8.5
דיסקי השקעות 59	152		9.0
דיסקי השקעות 72	118.5	+ 1.0	21.0
מזרחי השקעות 48	118		1.0
בל"ל השקי 102	117.5	— 1.0	12.0
כלל תעשיות 4	101.5		9.0
עוז	86	+ 2.0	54.0
נכסים	101	+ 1.0	91.0
אלקטרה	107	+ 1.0	76.0
ארגמן	109.5	+ 1.0	16.2

המניה	השער אתמול	השינוי היומי	המחזור באלפי לירות
מקרקעין ופיתוח			
אפריקה 10	339	+ 8.0	20.0
הכשר הישוב צ"ש	153.5	+ 0.5	33.0
הכשר הישוב ב'	157	+ 1.5	22.0
נכסים	302.5	— 1.5	32.0
נכסים אופ'	37.5	+ 1.5	42.0
ישרס	166.5	+ 1.5	33.3
ישפרו	121	+ 1.0	7.3
ישפרו אופ'	36	+ 0.5	32.0
מהדרין	346	+ 1.0	5.3
מטעי הדר	154.5	— 0.5	15.0
באות־אביב	200	— 2.0	16.5
פרי אור	329.5	+13.5	6.0
רסקו מב'	127		19.1
רסקו רג'	97.5	+ 1.0	2.0
תעשיה			
אליאנס	748		
אלקו 1	320	— 2.0	4.0
אלקו 2.5	200.5	+ 1.0	11.6
אלקטרה 1	187	— 4.5	16.3
אלקטרה 5	166	— 3.0	20.2
ארגמן רג'	290		5.0
אתא ב'	163	+ 3.0	20.2
אתא ג'	153.5	+ 0.5	9.4
דובק	342.5	— 2.5	9.5
כבלים	103		10.0
מבע ע"ש	984	—17.0	4.5
דשנים	127	+ 1.0	8.0
לוין, אפשטיין	123	+ 2.5	4.5
מולר טכסטיל	170	+ 5.0	3.0
פניציה ב' 1	100.5	— 0.5	7.5
פניציה 10	98.5	+ 0.5	
מפעלי נייר	210	+ 5.0	18.3
עסיס	189.5		2.0
פולגת מב'	531	+ 1.0	0.5
עלית	328		2.8
פוליגון	218	— 2.0	13.0
ערד	151	+ 3.0	1.1
שמן מב'	181	+ 1.0	18.0
תעל	146	— 2.0	12.5
ים המלח	233.5		
אלרון — 1	555	+ 5.0	2.1
אלרון — 2	512		3.5
חברות להשקעה			
אלגר מ'	145.5	— 1.5	7.0

אשנב לבורסה

המניה	השער אתמול	השינוי היומי	המחזור באלפי לירות
בנקים מסחריים			
אי הי הי מ'	196.5	— 0.5	4.5
אי.די.בי. רג'	253		407.5
איגוד	328.5	+ 3.0	160.6
דיסקונט א	465	+ 2.0	2.9
מזרחי ב'	172.5		118.6
פועלים מ'	274		88.3
הפועלים אופצ' 2	229		5.0
הפועלים אופצ' 3	172		26.8
לאומי	213	+ 0.5	253.0
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי מ'	233		30.2
משכנתאות ובנין	245		
פיתוח ומשכנתאות	226	— 2.0	8.5
" " אופ'	42.5	— 0.5	10.5
שיכון רג'	173		6.4
טפחות רג'	246	+ 5.0	48.3
מוסדות מימון			
שלמון מקומי	116	+ 1.0	13.0
אוצר לתעשיה	184	— 1.5	118.2
חקלאות מב'	74.5	+ 1.5	2.0
פיתוח תעשיה מב'	84		
ביטוח			
אריה	377	+ 2.0	15.5
הסנה	326	+ 1.0	19.6
סהר	315		38.0
צור	285		3.2
מסחר ושירותים			
בית הרכב	80	+ 1.0	11.3
דלק ע"ש	210	— 2.0	86.5
דלק מ'	259		7.7
קירור 1	391	+ 6.0	
קירור 10 מ'	210	— 4.0	3.0
חשמל	177	— 2.5	8.0
ספנות המספקה	184	— 1.0	1.0

שערי מטבע חוץ

אג"ח צמודות למדד המחירים לצרכן

3032	144.7
פריון ב־88—1979	
4001־ש'	225
4002־ש'	222.5
4003־ש'	220
4004־ש'	218
מילוות קליטה	
62	528
62	505.5
62	473

רנ"ג	+1.0	341.5
רנ"ד	—0.5	341.5
רנ"ו	—1.5	334.5
רנ"ז	—2.0	336.5
רנ"ח	—9.0	332
פריון ב־1978	—2.5	345
	—0.5	331.5
רנ"ט	+1.0	333
ר"ס	—1.0	315.5

מילוה במזן 1969 (ברירה)	+1.5	393
פריון 80—1979	+3.0	384.5
א'	+1.0	382.5
ד'	+2.5	376
ך'		376
כ'		
כ"א	+3.0	376
כ"ג	+2.5	376
מ"א	+2.5	370.5

א'	+1.5	273
ד'	+4.0	259
ך'	+3.0	257
כ'	—0.5	252
כ"א	+3.5	259
כ"ג	—1.5	250
מ"א	+2.5	250

אג"ח צמודות לסל ברירה; אגרות חוב צמודות למט"ח; אגרות חוב בהפחתת

גדל מיספר החייבים להשתמש בקופה רושמת

החל באחד באוקטובר חייבים בשימוש בקופה רושמת עוד 6,500 בעלי עסקים. ביניהם — קמעונאים שמחזורם השנתי עולה על 800 אלף ל"י, וכן נותני שירותי אוכל, מספרה, מכוני יופי, מכבסות, אטומפיות, תיקוני יבש, שמחזורם עולה על 600 אלף ל"י — או שבעסקם מועסקים אנשים.

הודיע מינהל ההכנסות מסר על כך הוסיף כי צו זה חל גם על בעלי בתי מרקחת, אופטיקאים חנויות לתמרוקים ו־תכשיטים שמחזורם השנתי עולה על 350 אלף ל"י — או שבעסקם שני מועסקים ויותר.

חידשו המערכה להתרת סיסות שכר לירושלים

מאת יחיאל ליממר

התאחדות בתי־המלון בירושלים פתחה במערכה מחודשת, להתרת טיסות־שכר מיוחדות לבירה.

במכתבים רבים שנוהם הריצו לראש הממשלה, לשרים שונים, ולראש עיריית ירושלים, טוענים מלונאי ירושלים, שעל הממשלה לשנות את מדיניותה לגבי טיסות השכר, „משום שהמשמעות המעשית של מדיניות זאת היא שירושלים נשארת מחוץ למסגרת של טיסות שכר".

במכתבו לראש הממשלה, יצחק רבין, כתב יו"ר התאחדות בתי המלון בירושלים, יהודה גרינבאום כי „הועדה הממליצה בפני הממשלה לאשר נחיתת טיסות־שכר מיוחדות בשדה התעופה עטרות בצפון ירושלים. „מתברר שההחלטה עקרה ביסודה", כותב מר גרינבאום, „שכן, אין חברת תעופה אירופית כלשהי, המוכנה להנחית את מטוסיה בשדה התעופה עטרות, באשר שדה תעופה זה הינו „שטח כיבוש" בעיני הממשלות הנוגעות בדבר".

כיוון שההחלטה ברובה התרת טיסות שכר של חברות זרות לעטרות אינה מתבצעת הלכה למעשה, מציעים מלונאי ירושלים להתגבר על הבעיה באחת משתי דרכים. האחת: הפעלת טיסות שכר לירושלים באמצעות חברת „אל־על"; והשניה: שינוי התקנות של „הועדת התיר", בכך שטיסות שכר לירושלים יורשו לנחות בנמל התעופה בן־גוריון בלוד, והמטס יוכנו הנוסעים לבירה במהירות „ארקיע".

א. גבע בשליחות „בנק הפועלים" לארצות הברית

יעקב פחטר — מנכ"ל „בנק קונטיננטל"

מר א. גבע, מנכ"ל „בנק קונטיננטל לישראל" יפרוש בתחילת החודש הקרוב מתפקידו ויצא בשליחות „בנק הפועלים" לארצות הברית.

מר גבע ניהל בשנה האחרונה את בנק קונטיננטל לישראל, הנימנה על קבוצת „בנק הפועלים". בשנים 1968—1973 ניהל את החברה להשקעות של הבנק.

במקומו של מר א. גבע יכהן כמנכ"ל הבנק החל מהיום מר יעקב פחטר, אשר ניהל עד כה את החברה להשקעות של „בנק הפועלים" ואשר רכש קודם לכן נסיון בפעילות כלכלית מגוונת בישראל ובארצות הברית.

מה זמי

הוחל בשיווק והתקנת מערכות גזים לבתי חולים — חברת צמרי מתל־אביב, החלה לאחרונה בשיווק ובתכנון של מערכות להספקת גזים לבתי חולים, על כך מסר מר גדעון צמרי, מנכ"ל החברה...

ייעוץ למקומות בהן מותקנות כבר מערכות.

„פליפס" משווק בארץ „פליפס" הוא דגם חדש של מנית מתוצרת „רתנמה". בר...

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
- כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

מודעות הרגע האחרון

ראה גם עמודים: 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56

קבלני בנין

דירות למכירה

1-1½ חדרים

2 חדרים

3 חדרים

3½ חדרים ויותר

הצעות עבודה

וילות למכירה

דירות להשכרה

דירות מרוהטות

מכוניות למכירה

אמריקאיות

אופל

אלפא רומאו

אוסטין מוריס

וולוו

ציטרואן

סוסיתא

סובארו

סימקה

פולקסווגן

פורד

פיאט

פג'ו

רנו

יהלומים

פקידים

עזרות ומטפלות

מספרות

גזירה ותפירה

שידוכים

בת זוג

בן זוג

לוח ירושלים

דירות למכירה

מבני תעשיה

דירות בדמ"פ

מכוניות למכירה

הצעות עבודה

מכירות

לוח חיפה

דירות למכירה

דירות בשכ"ח

3 חדרים בכרמל בבניה + ...08-722872

דירות מרוהטות

דירת 3 חדרים מרוהטת + טל' ... .710588

הצעות עבודה

דרוש פקיד בנסה למהדרון ... 12.30—6.30 בין ... 510411

מבני תעשיה

150—300 מ"ר ... 524984

מכוניות למכירה

נחמן,
לא כל אחד יכול
להיות החיל,
אבל כל אחד
יכול להוסיף
חיוך הבאים
אשק!

לשמחה אריאלי היקר

אני מודה לך מקרב לב על שריפאת אותי מסבל ממושך
ועתה מרגיש אני כאדם רגיל. מאחל אני לך שתמשיך
לעסוק במצוות, עמוד השדרה היה עקום, ישרת לי
ונתת הדרכה לחודש והכל הסתדר — ללא תמורה
כספית.
בברכת כתיבה וחתימה טובה — כה לחי
אהרלה ליפשיץ, טל. 443061 תל־אביב

למשתתפים בשמחתנו

חן - חן וגמר חתימה טובה

משפחת הנדס - ברודו

בע"ה ה' בתשרי
שושנה ויואל פרל
מאושרים בהיוולד בנם
אח לשאולי
נכד
לקלרה גריגור ולשרה ומשה פרל
נין
לנחמה בר־זכאי
הברית תתקיים אי"ה ביום הכיפורים י' בתשרי תשל"ז
4.10.76 בשעה 12.30 במלון הרצליה בצפת.
צפת, ה' בתשרי תשל"ז

טליה וד"ר בנימין פגוביץ
מאושרים להודיע על הולדת
בנם שמעון
אח לגילי ואורי
נכד
לרעיה דיסקין — ירושלים
וליזה פגוביץ — מכסיקו סיטי
ניו־יורק, ארה"ב

ארגון יד לבנים — סניף ירושלים

אזכרה לחללי מלחמת יום הכיפורים

במלאת שלוש שנים למלחמת יום הכיפורים

תערך אזכרה כללית לחללי המלחמה

האזכרה תתקיים ביום רביעי, י"ב בתשרי תשל"ז (6.10.76), בשעה 13.30, בבית העלמין הצבאי בהר הרצל.

בהשתתפות: שר הפנים ד"ר יוסף בורג

הרב הראשי לצה"ל — אלוף מרדכי פירון

ראש עיריית ירושלים — מר טדי קולק

ארגון יד לבנים - סניף תל־אביב

אזכרה לחללי מלחמת יום הכיפורים

במלאות 3 שנים למלחמת יום הכיפורים

תערך אזכרה כללית לחללי המלחמה

האזכרה תתקיים ביום רביעי, י"ב תשרי תשל"ז (6.10.76) בשעה 16.00 בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.

האזכרה תערך ע"י הרב הצבאי הראשי לצה"ל האלוף מרדכי פירון.

התחבורה הציבורית תתוגבר בשעות שלפני ואחרי האזכרה.

במלאות שלוש שנים לנפילתו של בננו ואחינו היקר הבלתי נשכח

סמ"ר דב (דב'לה) רדבינוביץ ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בקרית־שאול.

נפגשים על־יד השער.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו ואחי היקר

רב"ט משה דנקנר הי"ד

במלחמת יום הכיפורים על רמת הגולן

תתקיים אזכרה לזכרו בבית הקברות הצבאי בקרית שאול ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ.
נפגשים בשער

המשפחה

במלאות שלוש שנים לנפילתו של יקירנו

סמ"ר אריק תורן ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

תתקיים אזכרה ביום חמישי י"ג בתשרי תשל"ז (7.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.

משפחות: ויידנבאום, תורן, ולצר

במלאת שלש שנים לנפילת בני ואחינו היקר

מאיר פיירברגר ז"ל

במלחמת יום הכפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 4.00 אחה"צ. נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

אופיר פלנטר

ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.1976), בשעה 16.30, בבית העלמין הצבאי בחיפה.

המשפחה

ביום השנה השלישי לנפילתם של בנינו

לוינגר יצחק הי"ד
משעלי מנחם הי"ד

במלחמת יום הכיפורים תשל"ד — ברמת־הגולן

תתקיים אי"ה אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי בעפולה.

משפחת לוינגר
משפחת משעלי

אוטובוס לרשות המתאספים בשעה 2.15 אחה"צ מבית ההורים.

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

סא"ל צימבל גדעון

ז"ל

בקרבות רמת הגולן

תתקיים אזכרה בבית־הקברות בתל עדשים ביום ד', י"ב תשרי תשל"ז (6.10.76) בשעה 15.00.

המשפחה

במלאת שלש שנים לנפילת יקירנו

סמל אלן אליהו סעדה

הי"ד

תערך אזכרה

ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 11.00, בבית הקברות הצבאי, הר־הרצל, ירושלים.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילתו של בני ואחי היקר

סמ"ר מוטי (מרדכי) שמיר הי"ד

תתקיים אזכרה בשדה ורבורג ע"י קברו ביום ג' י"א תשרי תשל"ז 5.10.76 בשעה 14.00 בדיוק.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילתו של ציקי שלנו

סרן צבי ברוידא הי"ד

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום שלישי י"א בתשרי תשל"ז 5.10.76 בשעה 4.30 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בקרית שאול.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילתו של יקירנו הבלתי נשכח

שלמה ברודנר

ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ג', י"א תשרי תשל"ז 10.76 בשעה 15.30 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בכפר סבא.

המשפחה

יד לבנים אשדוד · עיריית אשדוד

יזכור!

נזכור את בנינו לוחמי מלחמת יום הכיפורים. ונתיחד עם זכרם

סמל אברהם אברהם הי"ד	רס"ל כהן עמיר
סמ"ר אוגבן ולריו הי"ד	רב"ט לוי ברוך
סמל אזרן מוריס הי"ד	רב"ט ליבוביץ דלי
סמל אלגזר מתתיהו הי"ד	סרן מרדיקס ירון
רב"ט אלחרר דוד הי"ד	סמל מלקר חנן
רב"ט אמין יהושע הי"ד	סגן נחום עמוס
סמל ביטון משה הי"ד	סמל סבג אלברט
סמל ביסמוט ויקטור הי"ד	רב"ט סביר (מושקוביץ) יוסף
רס"ל בן־אהרון אליהו הי"ד	טוראי סבן צמח
רב"ט בן־דיין איזק הי"ד	רב"ט סוסאן יצחק
סמ"ר בן־חיים שמואל הי"ד	סמ"ר עזריה ויקטור
סמל בן־נעים פנחס הי"ד	סמל עמרם אליהו
רב"ט בסטקר (מוזס) סימון הי"ד	סמל צרפתי רוני
סג"מ גזית נמרוד הי"ד	סמל קופיט יצחק
סמל זנטי יעקב הי"ד	סמל רדלר עפר
סמל טובול מאיר הי"ד	סמ"ר רובינגר משה
סמל טל מרדכי הי"ד	סגן רוט יצחק
סג"מ טרבלסי הלל הי"ד	רב"ט שיטרית אפרים
סא"ל ישראלי דוד הי"ד	

האזכרה תתקיים, ביום רביעי י"ב תשרי תשל"ז 6.10.76 בשעה 16.00, בחלקה הצבאית, בבית העלמין באשדוד במעמד צבאי.

יהי זכרם ב

במלאות שלוש שנים לנפילת בננו

סגן אלי קלר הי"ד

במלחמת יום הכפורים

תערך אזכרה ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 16.30 בבית העלמין הצבאי בחיפה.
נפגשים ליד שער בית העלמין הצבאי.

צפורה וזאב קלר

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו ואחי היקר

סמל שלום זילברמן

ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

התקיים אזכרה ביום רביעי, י"ב בתשרי תשל"ז 6.10.76, בבית הקברות הצבאי בחיפה, בשעה 4.30.
אוטובוס יצא מבית ההורים ברח' הוגו מולר 44 א', קרית־אתא, בשעה 4.00.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו ואחי היקר

סמל אילן גולדפריד

הי"ד

נתיחד עם זכרו בבית הקברות הצבאי בקרית שאול ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76).
נפגשים ליד שער בית הקברות בשעה 4 אחה"צ.

ההורים: עדה ויצחק
האחות: שרה

נעלה לקברו של יקירנו

איל שחם

ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית הקברות ה... בקרית־שאול.

המש...

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

סגן יורם לצט...

הי"ד

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה ... בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול.

אוטובוס מיוחד יעמוד לרשות המלווים ויצא ... הוריו ברח' ההסתדרות 129, חולון, בשעה ...

המש...

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו היקר

סמל יעקב שלמה גו...

הי"ד

שנפל בקרב על החרמון

נתייחד עם זכרו ביום רביעי, י"ב בתשרי תש... (6.10.76) בשעה 11.00 בחלקה הצבאית ב... העלמין החדש באשקלון. אוטובוס מיוחד ייצא ב... מת"א ע"י בנין, ויצו רח' שד' דוד המלך. אוטובוס ייצא ב־10.15 באשקלון ממרכז אפ... יעבור דרך המרכז המסחרי בשכון א', בית־ה... ברזילי ומשם לבית העלמין.

המשפ...

ב"ה

הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו
שמואל ב', פרק א.

במלאת שלוש שנים לנפילת בנינו היקרים

מרדכי-אלכסנדר ינאי הי"ד
בן אליעזר ואילנה

מרדכי-יהודה פירשטיין הי"ד
בן שמשון ונחמה

תיערך אזכרה ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 3.30 אחה"צ,
בבית העלמין הצבאי קרית־שאול. נפגשים על־יד השער.

משפחת ינאי, גבעתיים
משפחת פירשטיין, חולון

במלאת שלש שנים לנפילת בנינו היקרים

שמואל ירקוני
הי"ד

יקותיאל דרורי
הי"ד

בקרבות הבלימה בגולן
במלחמת יום הכיפורים

[...]רך אזכרה בבית הקברות הצבאי בהר־הרצל,
[...]לים, ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76)
בשעה 3.30 אחה"צ.
[...]שבי תל־אביב והסביבה, יצא אוטובוס מיוחד
[...]ב טרפון 2, בני־ברק, בשעה 1.45 אחה"צ.

המשפחות לבית ירקוני, ירושלים.
משפחת אברהם דרורי, בני־ברק.

נעלה ונתיחד עם זכרו של יקירנו

[...]וסי בן יצחק הי"ד

אשר נפל בשבי המצרי במלחמת יום כפור

[...] שלישי, י"א בתשרי 5.10.76 בשעה 3.30
אחה"צ בבית הקברות באר־טוביה.

המשפחה,
באר־טוביה

[...]את שלוש שנים לנפילת בננו ואחינו היקר

יעקב (קובי) אפשטיין

ברמת הגולן
[...]ה לקברו ונתיחד עם זכרו בבית העלמין
[...]ה שאול, בחלקה הצבאית, ביום שלישי, י"א
[...] תשל"ז (5.10.76), בשעה 4 אחה"צ. נפגשים
ע"י השער הראשי.

משפחות: אפשטיין
לביא
שלי

חלפו שלוש שנים מאז נפל בננו ואחי היקר

[...]ן דוד בוגלר

הי"ד

במלחמת יום הכיפורים

[...] אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז
5.10. בשעה 4.15 אחה"צ בבית העלמין הצבאי
בדימונה.

המשפחה

במלאת שלש שנים לנפילת בננו ואחינו
האהוב היקר

[...]"ר שלמה צפורי

הי"ד

[...]לחם ברמת הגולן עם עוצבת „ברק"
ביום הכיפורים

[...]ה לקברו ונתיחד עם זכרו ביום שלישי,
[...] בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 3.00 אחה"צ,
בבית העלמין בבית שעריים.

המשפחה

[...]לי אהרונוב הי"ד

נפל בי"א בתשרי תשל"ג ברמת־הגולן

[...]ה תיערך בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, ביום
[...], י"א בתשרי, 5.10.76, שעה 3.30 אחר־הצהריים.
האזכרה תפילת מנחה וערבית בבית האב, מצלות
דגנה 118.

המשפחה

במלאת שלש שנים לנפילת בננו ואחינו

אריה ישראל אדלר

הי"ד

שנפל בקרב ברמת הגולן

אריה איך הלכת בלי שוב כמו ציפור, כה קשה הפרידה,
שברת את לבנו, כתר היית לראשנו, שואלים אנו את
אלוהים, למה גזרת לנו גורל אכזר, לקחת לנו את בננו
ואחינו היקר

האזכרה התקיים ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז
(5.10.76) בשעה 15.00 בבית הקברות הצבאי בכפר סבא:

המשפחה

ביום השנה השלישי לנפילתם של בנינו
במלחמת יום הכפורים

נעלה לקברם בבית העלמין הצבאי בקרית־ענבים.

האזכרה

לעפר בן־נריה
ולאריה בדש

תתקיים ביום חמישי, י"ג בתשרי תשל"ז (7.10.76),
בשעה 16.00.

האזכרה

לעמיעל אקסלרוד

תתקיים ביום חמישי, כ' בתשרי תשל"ז (14.10.76),
בשעה 16.00.

האזכרה

לפנחס פרישברג

תתקיים ביום ראשון, כ"ג בתשרי תשל"ז (17.10.76),
בשעה 11.00.

המשפחות
וקבוץ קרית־ענבים

במלאת שלש שנים לנפילתו של
יקירנו הבלתי נשכח

רס"ל **חנוך קיפמן** ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ג', י"א תשרי תשל"ז 5.10.76
בשעה 4 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בכפר סבא.

המשפחה

אזכרה ליקירנו

סרן **שמואל ויגדור** ז"ל

במלאת שלש שנים לנפילתו

התקיים בבית הקברות הצבאי בחיפה, ביום שלישי,
י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 4.00 אחה"צ.
אוטובוס יצא מבית ההורים, ברחוב אנילביץ 28,
חיפה, בשעה 3.30.

המשפחה

במלאת שלש שנים לנפילת בננו־יקירנו
הטייס סרן

אסטרייכר משה

(מוישלה) הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים בעודו בעיר
נתייחד עם זכרו ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז
(5.10.76), בשעה 16.30 אחה"צ, בבית הקברות הצבאי
בחיפה, בחלקת החללים שמקום קבורתם לא נודע.
אוטובוס יצא בשעה 15.30 מבית המשפחה המכורה בשד'
הנשיא 29, חיפה, ויעבור בשעה 16.00 ליד המרכז
המסחרי ברח' פבזנר 12.
ההורים השכולים:
אסטרייכר פרשון וגבריאלה

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו ואחי היקר

רס"ל **אורי סגל** ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

תיערך אזכרה בבית הקברות בכפר סבא. ביום
חמישי, י"ג בתשרי תשל"ז (7.10.76), בשעה 16.00 אחה"צ.
ידידים ומוקירי זכרו מוזמנים.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

ביום השנה לנפילת

רס"ן **משה וקס**

(מקסי) הי"ד

במלחמת יום הכפורים

תתקיים אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז
(5.10.76), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי
בקרית־שאול.
ההסעה תצא מבית ההורים, רח' אחדות העבודה 22
גבעתיים, בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שלוש שנים
לנפילת בננו ואחינו היקר

סגן

דוד (דודו) ציפין

ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

תערך אזכרה בבית העלמין הצבאי בחוף הכרמל,
חיפה, ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76)
בשעה 4 אחה"צ.

נפגשים על־יד השער.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

אשר ירון הי"ד

שריאל בירנבוים הי"ד

נעלה לבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים
להתייחד עם זכרם ביום שלישי י"א בתשרי תשל"ז
(5.10.76) בשעה 4 אחה"צ.

המשפחות

הסעה מכפר סבא: אוסטשינסקי 19 בשעה 14.00. הסעה
מירושלים: אוסישקין 63 בשעה 15.30.

במלאת 3 שנים לנפילת יקירנו

סרן **ירמיהו (ירמי) נטל**

הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים

נפקוד את קברו ביום חמישי, י"ג בתשרי תשל"ז
(7.10.76), בשעה 15.00, בבית העלמין הצבאי
בחוף הכרמל.
דמותו וזכרו לא ימושו מאתנו לנצח.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לנפילת בננו ואחינו היקר,
הבלתי נשכח, במלחמת יום הכיפורים

סמל **זאב (זאביק) בליץ** ז"ל

אתה זאביק חי בתוכנו בכל פינה ובנפשנו.
זכרך לא ימוש מלבנו.

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום רביעי,
י"ב בתשרי תשל"ז (6.10.76), בשעה 1.00 בצהרים,
בבית הקברות הצבאי בהר־הרצל. מוקירי זכרו
נפגשים ליד השער.

ההורים והמשפחה האבלה

ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76)

תערך אזכרה לזכרו של יקירנו

אליעזר ליטנר ז"ל

שנפל במלחמת יום הכפורים

בבית הקברות קרית שאול, ת"א.
בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שלוש שנים לנפילתו במלחמת יום הכיפורים
של יקירנו

סרן **עמי דורון** ז"ל

נעלה לקברו בהר הרצל, ביום שלישי, י"א בתשרי
תשל"ז (5.10.76) בשעה 3 אחרי־הצהריים.

המשפחה

במלאת שלוש שנים
לנפילת יקירנו

רס"ל
**יוסי
בן־חיים**
הי"ד

נעלה לקברו ונתייחד
עם זכרו ביום רביעי, י"ב
בתשרי תשל"ז (6.10.76),
בשעה 4.00 אחה"צ, בבית
הקברות הצבאי בקרית
שאול. נפגשים ליד השער.

אביו: כדורי
המשפחה
קבוץ מגדה

במלאת שלוש שנים
לנפול בננו ואחי היקר
במלחמת יום הכיפורים

סמ"ר
**אברהם
רוזנברג**
הי"ד

הערך אזכרה ביום רביעי
י"ב תשרי תשל"ז (6.10.76)
בשעה 16.00, בהר־הרצל
בירושלים.

אוטובוס יצא מבית ההורים
רח' זכרון יעקב 15,
חולון, בשעה 15.30.

המשפחה

ב"ה

ביום רביעי, י"ב בתשרי 6.10.76
בשעה 15.00 נתייחד עם זכרם
של בנינו היקרים

סמ"ר

אליהו אסולין

אשר נפל במלחמת יום הכפורים
י"ב תשרי תשל"ד

ואחיו

אברהם אסולין

אשר נפל בעלי תפקידו
בב"ש בעלי תשל"ב

אליהו אסולין

אברהם אסולין

התבורה תצא מבית ההורים, רח' מתנים 106, תל־אביב, בשעה 14.30 לחלקה
הצבאית בקרית שאול.

בו ביום בשעה 18.00 יתקיים טכס הכנסת ספר תורה על שמם, בבית
הכנסת ארגון בני עקיבא, סניף יד אליהו (בבי"ס „עציון" הישן — בדרך השלום
ע"י קולנוע „כביש").

ההורים: חנה וחיים אסולין
האחות: מרגלית וג'קי אליאב

במלאת שלוש שנים לנפילת יקירנו

סמ"ר **נטע שפירא** הי"ד

במלחמת יום הכיפורים בחזית סיני.
ביום כיפור תשל"ד 6.10.73

תערך אזכרה ביום שלישי, י"א תשרי תשל"ז 5.10.76 בשעה 4.00 אחה"צ
בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.

התבורה תצא מבית ההורים רח' סוקולוב 99 ת"א בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז 5 באוקטובר 1976.
ימלאו שלוש שנים לנפילתו, בחזית הסואץ,
של יקירנו האהוב והבלתי נשכח

אהרל'ה גל (גלזר) ז"ל

ידידיו ומוקירי זכרו יאספו לאזכרה, ביום שלישי
5 באוקטובר, בשעה 4 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי
בקרית שאול. נפגשים — בכניסה לבית העלמין.

המשפחה

נתייחד עם זכרו של יקירנו

רס"ן **איתן וליש** ז"ל

במלאת שלוש שנים לנפילתו
במלחמת יום הכיפורים.

יום רביעי, י"ב בתשרי תשל"ז (6.10.76), בשעה
3.30 אחה"צ, בקבוץ גינוסר.

המשפחה
ובית גינוסר

במלאת שלוש שנים לנפול יקירנו
טייס חיל האויר

סרן **צביקה בשן**

(בורנשטיין) ז"ל

במלחמת יום הכיפורים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום רביעי, י"ב
תשרי תשל"ז (6.10.76) בשעה 13.00 אחה"צ בבית
הקברות הצבאי בקרית־שאול.

אשתו, ילדיו, הוריו
ומשפחות אלון וגולדשטיין

במלאת שלש שנים לנפילת בננו, בעלי ואחינו היקר
והבלתי נשכח

יששכר (ישכה) חרמ"ץ

הי"ד

שנפל במלחמת יום הכפורים

תיערך אזכרה ביום רביעי, י"ב בתשרי תשל"ז
(6.10.76), בשעה 16.00, בבית הקברות הצבאי
ברחובות.
מוקירי זכרו מוזמנים.

המשפחה

ביום ראשון, ט' בתשרי תשל"ז (3.10.76)
ביום הזכרון השלישי במלחמת יום הכיפורים
נתייחד עם זכרו של יקירנו

רב"ט צביון אבא ז"ל

בתאספים בשעה 10.00 ליד שער בית העלמין הצבאי
החדש באשקלון.

האם: שרה
האחים: בני ויהבי
והמשפחה

ביום השנה הראשון לפטירת רעייתי היקרה

אדית ז"ל

נתייחד עם זכרה

עליה לקברה ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 15.30, בבית העלמין בקרית גת.

טכס זכרון וחלוקת מילגות על שמה יתקיים בשעה 16.30, בבית הספר „שלאון", בקרית גת.

ידידיה ומוקירי זכרה מוזמנים.

ישראל פולק

למנהלנו היקר
מלאכי אלמוגי ובני ביתו

אתכם באבלכם הכבד במות

אביך ז"ל

בית המגפר — נעלי ירושלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

למשפחות ארזי - רובינשטיין

קבלו תנחומינו באבלכם הכבד על מותו של

נחום ז"ל

אלרם, חברה לשיכון

בצער רב אנו מודיעים על מותו של בעלי ואבי היקר

עמנואל רכטמן

הלויה התקיים היום, יום שישי, ז' תשרי תשל"ז (1.10.76), בשעה 11.15 לפנה"צ, בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין.

המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

ד' אהרן ארזי ז"ל

תיערך אזכרה וגלוי מצבה ביום ראשון, ערב יום כפור, ט' בתשרי תשל"ז (3.10.76), בבית העלמין שבהר הזיתים, בשעה 9.00 בבוקר. נפגשים בכניסה לשער התחתון (בכביש יריחו ליד המסגד).
הודעה זו נהוגה לכל מכתבינו במכתב ובע"פ

המשפחה

במלאת שנה לפטירת אבינו וסבנו היקר

ר' חיים הלל איזלמן ז"ל

נעלה לקברו שעל הר המנוחות בירושלים, אי"ה, ביום שלישי, י"ג בתשרי, ב־4 אחה"צ. התחבורה מבית לוי, הגי 10 ירושלים ב־3.30.

המשפחה

למשפחות
שטודלנד - זסלבסקי

תנחומינו במלאת שלושים לפטירת יקיריכם

שובדנו - יחיאל ורעיתו - טובה שטודלנד ז"ל

התעשיה האוירית לישראל
ההנהלה — ארגון העובדים

למשפחת סמולינסקי

השתתפותנו הכנה בצערכם במות עליכם אבי המשפחה, היקר באדם

משה סמולינסקי ז"ל

דיירי הבית
פרופסור שור 12 — מוריד 7/9

לחברתנו **יהודית סמולינסקי ומשפחתה**

יגשי־תנחומים על מותו ללא עת של האב, היקר באדם

משה סמולינסקי ז"ל

המפלגה הליברלית העצמאית
החוג הצעיר

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

לייב (ליאון) גרפונקל ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בהר המנוחות, גבעת שאול, ירושלים.
נפגשים ליד השער בשעה 15.30.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו

חיים אפשטיין ז"ל

תיערך אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין הישן בראשון־לציון.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של רעיתי ואמי

נחמה גורביץ ז"ל

תערך אזכרה ביום ג', י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון.
נפגשים ע"י השער הישן.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על מותו ללא עת של יקירנו

טרי שוורץ

אשתו: נעמי לבית רהור
בניו: דני ושוקה
אמהרסט, מסצ'וסטס

משפחת מרים וצבי שפילמן
הרצליה

במלאת תשע שנים לפטירת יקירנו הבלתי נשכח

ר' יצחק שלום רייכמן ז"ל

בן ר' יואל הי"ד

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו. האזכרה ביום ג' למחרת יום הכיפורים י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין בזכרון מאיר בני־ברק. מוקירי זכרו נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת אמנו וסבתנו היקרה

הדסה זקס ז"ל

(לבית ורניקובסקי)

תערך אזכרה וגלוי מצבה ביום ג', י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 15.30 בבית העלמין בגדרה.

חנה וחיים אביגדב, גדרה
בטסי ומנחם זקס, רחובות

רגינה פרוינד ז"ל

במלאות שלושים למות אשתי האהובה היקרה נעלה לקברה ונתיחד עם זכרה ביום שלישי, י"א בתשרי 5.10.76 בשעה 4 אחה"צ בבית הקברות בחולון.
אוטובוס יצא בשעה 3 אחה"צ מרח' אלימלך 14 ברמת־גן.

נתן פרוינד והמשפחה

במלאת ארבע שנים לפטירת בננו היחיד

עו"ד קמי יהלומי ז"ל

תיערך אזכרה על יד קברו ביום ראשון, ערב יום הכפורים, ט' בתשרי תשל"ז 3.10.76, בשעה 10 לפנה"צ, בבית העלמין בקרית שאול. מוקירי זכרו נפגשים ליד שער בית העלמין.

הוריו

ברוך דיין אמת
בצער רב ובינון קודר אנו מודיעים על פטירתו של ראש משפחתנו היקר

ר' משה ליפשיץ ז"ל

ב"ר יצחק מאיר ז"ל
מחסידי אוסטרובצה
אשר נפטר בשיבה טובה ביום חמישי, ו' תשרי תשל"ז (30.9.76), והובא למנוחת עולמים

המבכים מרה:
בנותיו: רבקה שינברג וב"ב
אלה שור וב"ב
טובה טריסטר וב"ב
בנו: צבי ליפשיץ וב"ב
אחותו: שושנה קרו וב"ב
נכדיו ונינין

יושבים שבעה בבית המנוח, רחוב שינקין 34, ת"א

במלאת 8 שנים לנפילתו של בננו, יקירנו

צבי (צביקה) קסטלר ז"ל

נתייחד עם זכרו בבית הקברות הצבאי בחיפה, ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשעה 16.00.

המשפחה

הסעה מהמילק־בר צביקה — מרכז הכרמל, בשעה 15.30.

במלאת שלושים לפטירתה ללא עת של יקירתנו

אלה (אליזבט) ליטנר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה על קברה ביום ראשון, ט' תשרי תשל"ז (3.10.76), בשעה 10.00 בבקר, בבית העלמין בחולון. נפגשים ליד השער.
הודעה זו נהוגה לכל מכתבינו.

המשפחה האבלה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

פרץ בייר ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, י"א תשרי 5.10.76. מתאספים בבית הקברות בקבוץ גנוסר, בשעה 3.30.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

אדלה דייך ז"ל

(לבית יעקובוביץ מלודז')

נעלה לקברה לגילוי המצבה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון, ט' תשרי תשל"ז (3.10.76), בשעה 10.00 לפנה"צ, בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

למיפה בת שרה ז"ל (סודאן)

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום רביעי, י"ב תשרי תשל"ז (6.10.76) בשעה 2.30 אחר־הצהריים. נפגשים ליד שער בית העלמין הר המנוחות — ירושלים.
אזכרה תתקיים בביתה, רח' גרזון 8 קרית יובל, ירושלים.

האחים מוריס וניסים כהן, בניה

במלאת שלש שנים לנפילת יקירנו

רב־סרן דן פסח

בקרב על הגולן

תתקיים אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי 5.10.76, בשעה 16.00 בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.
נפגשים ע"י השער

המש...

במלאות שלוש שנים לנפילתו של

סגן יואל פור ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שלישי, י"א תשרי 5.10.76 בשעה 16.00 בבית העלמין הצבאי...

המ...

במלאת שלוש שנ...
לנפילתו של יקירנו

מאיר בנימיך ז"ל

במלחמת יום הכיפ...

תערך אזכרה בבית הקברות הצבאי בקרי... ביום שלישי 5.10.76 בשעה 4.00 אחה"צ. על־יד השער.

המ...

אזכרה ליקירנו

סג"ם שגב זא... הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים

תתקיים ביום חמישי, י"ג בתשרי תשל"ז בשעה 15.30 בבית הקברות הצבאי חוף הכר...
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 15.00 מגן הז... של העיריה.

דליה, ליאור...
משפחת שפ...
משפחת סג...

במלאת שלוש שנים לנפילתו בקרבות הבלימה בגולן של בננו

סרן חוצב (צ'יצקי) ז"ל

נעלה לקברו ונתיחד עם זכרו ביום של... תשרי תשל"ז (5.10.76) בשעה 16.30 בבית... בפתח־תקוה.

המשפחה ובית גבעת ה...
אוטובוס מפתח־תקוה — 88.

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

צפורה לקרי... ז"ל

תתקיים אזכרה וטקס גילוי המצב... שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בשע... אחה"צ, בבית העלמין בחולון. נפגשים ליד...

המש...

במלאת שנתיים לפטירת יקירתנו

ברטה קורץ ז...

תתקיים אזכרה ביום שלישי, י"א בתשרי (5.10.76), בבית העלמין בחולון, בשעה 4.00...
נפגשים ליד השער החדש.

המש...

במלאת שנה למותה של יקירתנו

בלימה בת יונה הנד... ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ג' 6... י"א תשרי תשל"ז בשעה 15.00 בבית העלמין... פתח־תקוה. נפגשים בשער בית העלמין.

המש...

הילל: סוכלו נסיונות פיגוע שלא ניתן להם פרסום

מאת מנחם רהט

שר המשטרה, שלמה הלל, אמר אתמול, כי גם כאשר היו הקרבות בלבנון בשיאם, היו נסיונות של ארגוני המחבלים לבצע פעולות פיגוע בישראל, נסיונות. אלה סוכלו ע"י זרועות הבטחון, וחלקם אף לא הובאו לידיעת הציבור.

השר הלל, שהיה אתמול אורחה של עיריית צפת, אמר בקבלת פנים שנערכה לו בלשכת ראש העירייה, כי נוכח הידיעות המגיעות מלבנון על אפשרות לסיומה של המלחמה שם, עלינו להגביר עירנותנו, מחשש שהמחבלים ינסו לנצל את ההרפיה בלבנון להגברת פעילותם נגד ישראל.

אזעקת־שוא בנמל ב.ג. בגלל מכונת־גילוח

מאת כתב „מעריב"

חבילה שנשארה אתמול בבוקר ללא בעלים על המסוע באולם הנתיבות בנמל, התעופה „בן־גוריון" עוררה חשדו של קצין מכס, שחשש כי היא כמולכדת.

קצין המכס הבחין בחבילה אחרי שנוסעי מטוס „אל על" מבאריס עזבו את המקום. הוא פתח אותה בזהירות וגילה בה חפץ שכבכבים מתוכו חוטי חשמל. קצין המכס האמין כי זהו מטען חומר נפץ במלכד והזעיק את אנשי הבטחון, שהשלימו את ההבילה לבור הבטחון.

כפריים בלבנון דורשים „תורנות עבודה" בישראל

9500 לבנונים קיבלו עזרה רפואית הודות ל„גדר הטובה"

מאת מנחם רהט

הספקת פועלים לבנונים במסגרת „עבודה שנים" בגבולות גרמה מתח רב בכפריהם. ... של הרוצים ... אם ... הוא העסקה בישראל. לקיים „תורנות עבודה" ולאפשר גם להם לעבוד בארץ.

בקשות לאפשר ביקורי קרובים מלבנון בישראל. מגישי הבקשות הם נוצרים, מוסלמים, דרוזים, צירקסים ואפילו יהודים — וכולם מבקשים לארח מבתיהם בארץ, לתקופה של חודש ימים, את קרוביהם שבלבנון. ההגונים חייבים לחתום על התחייבות לשאת בכל הוצאות האירוח.

אתמול צפתה לעבור דרך מעבר דובב קבוצה גדולה של סוחרים מדרום לבנון, כדי להגיע לחיפה וליצור בה קשרים עם סוחרים וספקים ...

הפגנות סוערות בעזה נגד סוריה ונשיאה

מאת יהודה ולמפר

הפגנות סוערות נגד ההתערבות של סוריה בלבנון, ובעיקר נגד נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, נערכו אתמול במקומות שונים ברצועה. בלילה צוירו סיסמאות עוינות נגד סוריה ובוזות אישית.

ההפגנה הגדולה בין אלה נערכה אתמול לפנות ערב במרכז העיר. מאות תלמידים ומבוגרים־צעדו בתהלוכת אבל במרכז העיר, נשאו דגלים שחורים וקראו סיסמאות. כגון „נשיא סוריה הרוצח האשמי (תוסיק) — אחד הם"; „אסד, סופק קרבי ועזה".

בהפגנה התלהטו הרוחות, וצעירים החלו ליידות אבנים — בעיקר לעבר כלי רכב ישראליים ומכוניות משטרה שעקבו אחר המעשה.

רדיו אסיף בקאהיר הודיע אתמול כי ראשי הערים בעזה שלחו צעופה לוועידת הפסגה הערבית הדורשת לשים קץ לשפיכות הדמים בלבנון. הידיעה שודרה פעמים מספר. אין לה אישור רשמי של ראשי הערים, אף שבעבר כבר שלחו עצומות לגורמים ערביים שונים, הדורשות להפסיק המלחמה בלבנון.

פתיחת הקו ישראל־מקסיקו נדחתה לתאריך 2 בנובמבר

מאת יהושע כהנא

פתיחת הקו האווירי בין מקסיקו לישראל נדחתה ל־2 בנובמבר והצטמצם בשלב זה לטיסה אחת בשבוע, בגלל היעדר נוסעים והגוויה לקליטת נוסעים בתחנה ביניים.

תהיה זו הטיסה הארוכה ביותר של חברת „אל על": מרחק של 13,050 ק"מ בקו אוירי בין נמל התעופה בן־גוריון ובמקסיקו סיטי והמשך 16 שעות בכיוון אחד.

כיון שהסכם התעופה בין מקסיקו לישראל מגביל את „אל על" למטוס „בואינג 707", המחייב כמה חניות בדרך לשם תידלוק, ומכיון שטרם הסתיים המשא והמתן לקליטת נוסעים למקסיקו סיטי מאחת הערים באירופה ונסאו שבאיי בהאמה — ינחתו מטוסי „אל על" לפי שעה בחניות ביניים: באמסטרדם או בפאריס ובמונטריאל.

נמסר, כי המשא ומתן לזכויות איסוף נוסעים למקסיקו בנסאו ובדובנה, נמצא בשלב מתקדם, וכאשר יושגו ההסכמים יוגדל מספר הטיסות לשלוש פעמים בשבוע, כפי שנקבע בהסכם.

... טובתי הוגשה עזרה רפואית ל־9,500 גברים, נשים וטף. 300 מהם אושפזו בבתי חולים בישראל. בתקופה זו רכשו הלבנונים סחורות ישראליות ב־1.6 מיליון ל"י ואילו ישראל רכשה טבק מהלבנונים ב־110 אלף דולר. בשבועות האחרונים בלבד ביקרו בישראל ארבע קבוצות של אזרחים לבנונים במסגרת „ביקורי משפחות" בישראל. עד כה הוגשו לטלטונה כאלף ...

אנס נדון למאסר 5 שנים

מאסר חמש שנים הטילו אתמול שופטי בית־המשפט המחוזי בתל־אביב על יואב אלפסי בן 22, שאנס נערה ואח־כך חטף איתה לאיבב הזור וגנב משפה תכשיטים וכסף.

השופטים ז. צלטנר, גב' ש. ולנשטיין וס. בן־דוד קבעו, כי מעשיו של הנאשם הם שפלים ביותר והוא מסוכן לציבור. לכן חייב בית־המשפט לעשות הכל כדי לסרס את הנגע הזה, ההולך ומתפשט במדינה.

יואב אלפסי, מכפר שלם, פגש באפריל אשתקד את הצעירה ליד מועדון בית ברחוב לבונטין בתל־אביב. הוא הודה בית־המשפט כי הפש אותה בכוח, קרע את בגדיה ואנס אותה. בן הודה כי כעבור חודש לערך פגש את הצעירה, כשהיא מסגרת כעס בשכלה, ליד קולנוע „ברכה" בהתגה הירקונית בתל־אביב. יחד עם שני אנשים, שהיו איתו, דחפו את הצעירה למכונית, הסיעו אותה, על־אף התנגדותה, לכפר שלם. בדרך לקחו ממנה את הארנק ושילמו לנהג המונית בכספה.

הקיפסים הרשיעו את אלפסי באונס, חטיפה וגניבה.

... (תאות ניתן לאלמנתו), רב־חובל מילה ברנר, וכן מנהלי חברות ספנות זרבי־זובלים.

מלבד השר נשאו דברים רב־חובל נמרוד אשל, מנהל אגף הספנות והנמלים במשרד התחבורה, ומניה מרחלר, מכלא־כקום יושב־ראש ועדה בל"ח (משק לשעת חירום) צלינגה.

3 נהרגו בתאונות

✱ חיה ערשבסקי, בת 48, מכרכור, נהרגה אתמול בתאונת דרכים בכביש פרדס־חנה—כרכור. בעלה, ישראל, בן 47, שנהג במכונית בה ישבה, ונוסעת אחרת, גילה שכטר, בת 55, מפרדס־חנה, נפצעו קשה.

✱ בתאונה דרכים אחרת נהרג ילד בן שנתיים וחצי בכפר סיבה. הוא נפגע על־ידי משאית נהוגה בידי תושב המקום באותה משפחה, בעת שהלך בכפר.

✱ יצחק יפת, טרקטוריסט תושב יהוד, נהרג אתמול בבוקר בהתהפכות הטרקטור שנהג, בחוף תל־אביב.

ארונותיהם של זוג ישראלים הגיעו ארצה

ארונותיהם של חנה ויואב בן־יוסף, בני 40, מרחוב ביבר בחולון, שנרצחו ביום א' זה, שבת באיטליה הבירה, בעת שמכוניתם הפרטית התנגשה בעץ בכבן ליד העיר סיראקוז, צפונית לבירוזיק.

בני הזוג ובנם בן ה־9, שמואל, שנפצע קשה, ואושפז בבית חולים, צריכו שיול לכפלי הצבאיה.

יואב בן יוסף, היה בעל חברת ... ואשתו, היתה אחות בבית החולים לחולי נפש בבהיים.

רס"רית אסתר פלישר בצאתה אתמול מבית המשפט העליון. (צילם: חנניה הרמן, „24 פלוס")

...ד המ"ש העליון יחליט היום ...ל בקשת המהנדס הבריטי

מאת ... סמבה

... של בריאן ...

... אהבתו, ... אסתר ...

... אורח זה אני מוצה כאורח, ואורח זה — לא".

היא הסבירה כי כשתיוך מבצע בארץ עבירות סמים או עבירות נגד הרכוש או אלימות — מודיעה המשטרה למשרד הפנים, והוא מורה לקשטרת הגבולות לא להתיר את כניסת התייר לארץ. במקרה של בריאן הולפת מחצית שנה מיום שהוטל עליו קנס (750 ל"י) ומאסר על־תנאי של שלושה חודשים — ועד שמשרד הפנים הודיע למשטרת הגבולות.

עו"ד בייניש אמרה כי בריאן נכנס ארצה ויצא ממנה בהזדמנויות רבות, „והכניסות והיציאות שלו מהארץ מוזרות — יש לנו די צרות משלנו".

פרקליטו של בריאן פיין, עו"ד נחמן גולדברג, אמר כי הוא מבקש מהמדינה לגלות רוחב לב ולהתיר את כניסת מרשו לארץ למשך חודש. במרוצת זמן זה מתחייב מרשו לקבל כל החלטה של שר הפנים בעניינו.

זכו בפיס

בהגרלה הרגילה של מפעל הפיס (מס' 40/76), שהתקיימה אתמול, זכו הכרטיסים הבאים:

ב־500,000 ל"י זכה המספר: 078369.

ב־100,000 ל"י זכה המספר: 091673.

ב־50,000 ל"י זכה המספר: 744556.

ב־10,000 ל"י זכו המספרים: 032576, 501856.

ב־5,000 ל"י זכו המספרים הבאים: 211976, 027469, 149252, 429110, 355595, 326301, 679693, 514897, 637309, 745648.

ב־1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 04998, 10206, 14874, 17379, 66741, 74640, 78905, 84638, 93647, 91265.

ב־500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 07476, 08486, 13859, 56511, 71383, 78987, 87246, 78624.

ב־200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 6650, 9004.

ב־100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0018, 0432, 0793, 0800, 1695, 1978, 2350, 2666, 2630, 2693, 3010, 3331, 3644, 4315, 4555, 4796, 5467, 5458, 5644, 5717, 5750, 5999, 6763, 6863, 7025, 7041, 7097, 7331, 7460, 7602, 7623, 7648, 7759, 8249, 8426, 8862, 9099, 9148, 9581, 9669.

ב־8 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה 7.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לתלמידנו היקר
יהודה שמש ומשפחתו
אתך באבלך הכבד במות אביך
יחזקאל ז"ל
כי יהן ולא הוסיפו דאבה עוד.
המורה מריב
כל הבריך מכתה ה'/2 והוריהם
מבית־ספר „המגיד" רמת־גן
המורים וההנהלה.

למפ"ש **משה שפירא**
מתהתפים באבלך במות
אמך ז"ל
סגל פיקוד משא"ז
מרחב ירקון

למפ"ש **משה שפירא**
אתך בצערך במות
אמך ז"ל
מתנדבי בסיס 2
המשמר האזרחי

במלאת שלוש שנים לנפילתו של יקירנו
עודד פלסר ז"ל
(י' בתשרי תשל"ד)
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שלישי, י"א בתשרי תשל"ז (5.10.76), בבית הקברות הצבאי בהר הרצל, ירושלים, בשעה 4.00 אחה"צ.
המשפחה

בצער רב ויגון קודר אנו מודיעים על מותו של יקירנו
מהנדס
נחום ארזי (רובינשטיין) ז"ל
שניספה בתאונת דרכים בחו"ל
ההלויה תצא ביום ראשון, ערב יום הכיפורים, ט' תשרי תשל"ז (3.10.76), בשעה 11.00 לפנה"צ מבית ההלוויות העירוני רח' דפנה 5 תל־אביב, לבית העלמין בקרית שאול.
המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר
זאב בן אריה טירצס ז"ל
מליטא
פרטים על מועד ההלויה החל משעה 10.30, בטלפונים 03־729880; 03־728689.
אשתו: מלכה
בנותיו: עפרה ויץ ומשפחתה
חנה בן־ציון ומשפחתה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
אהובנו הישר באדם
ר' אהרן ב"ר יעקב פלפל
מהורודנקה, פולין
שנספה בתאונת דרכים
ההלויה תצא ביום ראשון, ערב יום כפור (3.10.76), בשעה 10.00, מביתו, דרך הים 24, רמת השרון, לבית העלמין החדש ברמת השרון.
המתאבלים: אשתו, בנו, כלתו, נכדיו, אחיו וכל המשפחה
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים בשעה 9 בבוקר, ברח' יהושע בן־נון 35, תל־אביב.

...צער רב ויגון קודר אנו מודיעים על פטירת יקירנו
...ר **רפאל תא־שמע** ז"ל
מועד ההלויה נא להתקשר לטלפון 03־844473.
המתאבלים:
אשתו, בתו, בנו, אחיו, אחותו וכל המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה
של אשתי ואמנו האהובה
אטקה ציגל
(זמושץ — פולין)
המתאבלים:
בעלה, אחותה
בנה וכלתה, הנכדים
בתה וחתנה, וכל המשפחה
בדבר סדרי ההלויה להתקשר לטלפונים: 865979, 863011.

יקירתנו
...**טה (בחיה) ויינברג**
לבית יפה — טריפה
איננה
...יה תצא מבית ההלוויות העירוני, רח' דפנה 5 ...אביב, היום, יום שישי, ז' בתשרי תשל"ז (1.10...), בשעה 1.00 לבית העלמין שבקרית שאול.
צפופי יגון
האחיות, המשפחה והידידים
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

יקירתנו
...**רינה רוזנבוים**
(לבית גולדברג)
איננה
...יה תתקיים היום, יום שישי, ז' תשרי תשל"ז (1.1...), בשעה 1.30 לפנה"צ, בבית העלמין בחולון.
אבלים מרה:
בעלה, בנה, הוריה, אחיותיה
ומשפחות: גולדברג, רוזנבוים, ילין, מלצר, חודורי

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אמנו
...**נה פלוטניק** (אורין)
לבית קרבביק
מתאבלים: משפחות פלוטניק, ברונסקי ועברי.
פרטים על ההלויה בטלפון 04־241811.

...ד **חנן שפילמן**
איתך באבלך
במות
אביך ז"ל
ארגון הסוכנים הראשיים של מפעל הפיס

...ת אבל גם בעמודים: 4, 8, 9

„ראש העיריה משך בשערותי וגרר אותי מחוץ למשרדו"

תושבת בת־ים הגישה למשטרה תלונה נגד ראש העיריה ★ ראש העיריה: „ראיתי שצריך לעשות משהו ומשכתי בשערותיה כדי להוציאה"

מאת גורית דוברת

„ראש עיריה בת־ים, יצחק ולקר, הוציא אותי בצעקות, משך בשערותי וגרר אותי מחוץ למשרדו" — אמרה פולי חדד, בת ה־26, בתלונה שהגישה במשטרה נגד ראש עיריה בת ים.

„אגד" מבטל קווים ערב יום הכיפורים

חברת האוטובוסים „אגד" ביטלה כבכל שנה קווים בערב ובמוצאי יום הכיפורים. זה הגבירה את תנועת האוטובוסים בשעות שלפני הצום ולאחריו.

ביום א', ערב יום הכיפורים, בוטלו הקווים מתל־אביב לצפת; מת"א לשפך זהר; מהרצליה לירושלים; מראשון לציון לירושלים.

במוצאי יום הכיפורים לא יפעלו הקווים: מטבריה לשיכוני המזרח; מת"א לקרית־שמונה, טבריה, בית־שאן, עמק הירדן, אילת, ערד ודימונה; מחולון בקו תל גבורים — בלוקונים; מהרצליה למשמר דוד, חולדה, נען, ארשפה, יסודות; מראשל"צ לשכון המזרח ולעלמים; מחולון לשעלבים, עד ריה, יד רמבים, בזר, מצליח, פדיה, פתחיה, בית עוזיאל, פלשוחר, נחשון, בקוע; מלוד לבית־גמליאל, בית עריף, גמזו, כפר דניאל, בן שמן, יגל, אחיעזר, זיתן.

לקול צפירות ספינות גרר בנמל הקישון ואניות צי הסוחר — הושקה אתמול בטקס חגיגי אנית המכולות החדשה של „צים" — „ורד" — במספנות ישראל. את בקבוק השמפניה המסורתי ניפצה על ירכתי „ורד", הגברת אסתר קשתי, אלמנתו של מנכ"ל „צים" בעבר, משה קשתי. „ורד" היא אחת מארבע אניות דומות ש„צים" הזמינה במספנות־ישראל. אורכה 130 מטר, נפחה 8,800 טון, תכולת הקבולת שלה 470 מכולות ומהירותה כ־18 קשר. (צילם: אוסקר טאובר)

הדלקת נרות
פרשת האזינו

	כניסה	מוצ"ש
ירושלים	4.48	6.00
תל־אביב	5.06	6.02
חיפה	4.58	6.01
אילת	5.05	6.02
באר־שבע	5.06	6.02

אגרת־נוסעים לחו"ל — הועלתה ל־70 ל"י

אגרת הנוסעים לחוץ־לארץ הועלתה מהיום ל־70 לירות, במקום 50 לירות שנגבו עד כה.

היום חל מועד פרעונן של אגרות מלוה חסכון וקליטה

מאת שאול אברון

פרשת הבחירות במפד"ל בישיבת המרכז בסוף ד...

מאת אברהם הירש

התפטר יחזקאל ... המשנה למנכ"ל „אל...

עובדי „נשר" ... שבו לעבודה ...

נתבע על הוצאת ד... נגד מנהל „היכל הס...

משה זי"ק ■ שדר בתוך טיל

„אל תדאג, ניתן לפייצל פאנטומים" — זו היתה התשובה שקיבל סגן־נשיא „עראמקו" מממשלת ארצות הב־רית, כאשר ניסה להעביר אל השלטונות האמריקניים אזהרה, ששמע מפי ממשלת סעודיה, בדבר מלחמה קרובה בין יש־ראל לארצות־ערב ובדבר האמבארגו ש־יתלווה אליה.

סגן נשיא „עראמקו" מייקל ארמין, שגילה זאת אחרי מלחמת יום הכיפורים, סיפר כי ממשלת סעודיה רמזה לכמה ממנהלי חברת „עראמקו" באוגוסט 1973, שבקרוב עומדת לפרוץ מלחמה, ושפייצל אמר, כי הערביים מוכנים לסבול 50 אלף קרבנות במלחמה. וארמין הוסיף ואמר: „דיברתי עם אנשי סוכנות־הביון המרכ־זית, הצי הצבא, והם אמרו לי: ,יצאת מדעתך. אל תדאג לפייצל — אנו ניתן לסעודים פאנטומים'".

כיום אין מדברים עוד על „פאנטומים" לפייצל — כיום מדברים על טילי „מיי־וריק" לחאלד. אבל המטרה אחת היא: להפיס את דעתה של סעודיה, לרכוש את לבה ואת הפטרו־דולארים שלה ב־שנת 1977, שלדעת המומחים האמריק־ניים תהיה שנת־המיבחן ביבוא הנפט לארצות־הברית.

הכמויות העצומות של נשק אמריקני, שמבטיחים לסעודיה, הן הפיתוי לקשור את סעודיה בארצות־הברית ולשמור על ידידותה. ואין מדובר בעסקת „מייווריק" בשווי 30 מיליון דולאר, אלא בעסקות של מיליארדים. ולא השבוע נקבעו ה־דברים, בתמרונים של רוקפלר וקיסינג'ר בוועדת החוץ של הסנאט האמריקני: הם נחתכו לפני חדשים רבים — וכל מי שיצא להתמודד עם דעת הציבור האמרי־קנית ועם הקונגרס האמריקני בנושא זה, צריך היה לדעת מראש את הסיכון, שהוא נוטל על עצמו.

כבר בחודש מארס השנה, כאשר הת־עוררה הכנסת בירושלים למחות על עס־קת־הנשק הסעודית־האמריקנית העצומה, המסכנת את בטחון ישראל, לאחר שהצ־היר ראש־הממשלה הצהרה בנושא זה, נאמר כאן:

ממשלת ישראל היתה חייבת להעריך נכונה את כוחם של הפטרו־דולרים הסעודיים, את ההשקעות הסעודיות בבנקים אמריקניים ואת השפעתם של השיקולים המדיניים. אין זה איפוא דבר קל למנוע עסקת נשק בסך מיליארד ורבע דולאר, והבריחה שהוצבה לפני יש־ראל היתה שתיקה מוחלטת או מערכת מסועפת להכשלת העסקה. ממשלת יש־ראל לא נקטה אף אחת משתי הדרכים. תחילה היתה אדישה, וכאשר היתה העסקה על סף האישור הסופי בקונגרס האמריקני, נתעוררה הכנסת בירושלים למחות, וראש הממשלה מסר הצהרה מאוחרת על חסכנה שבנשק אמריקני לסעודיה, והתוצאה היתה הפגנת תולשה — בידי ישראל אין כוח להשפיע על הקונגרס ועל דעת־הקהל האמריקנית.

השגיאות של חודש מארס נישנו ביתר שאת וביתר דראמאטיות בחודש ספטמבר בקשר לפריט מסוים בתוך עסקת הנשק הגדולה: מכירת טילי אויר־קרקע מדגם „מייווריק" לסעודיה.

תחילה הודיע סגן שר־החוץ האמריק־ני לוועדה, כי ישראל מסכימה לעסקת־הטילים עם סעודיה. אחרי כן תיקן דבריו ואמר, שהיתה זו אי־הבנה, ובעצם מיחתה ישראל — ולמחאה הישראלית ניתן פומ־בי רב. ולאחר שעלתה התנגדות ישראל לשיא דראמאטי של הצבעה בוועדת ה־חוץ של הסנאט האמריקני, שבה התלכ־דו כל ידידי ישראל נגד העסקה, תימרן המימשל את בית הנבחרים ואת הסנאט, והעסקה אושרה למרות התנגדותה של ישראל.

המימשל לא ניסה להגיע להסדר עם ישראל בדבר הפיצוי שהיא יכולה לקבל במקביל לעסקת הטילים עם סעודיה; המימשל לא היה מעונין להתדיין עם ישראל בנושא. לא מן המנעות היא שב־שלב מסוים, כאשר תיקן המימשל את הודעת סגן שר־החוץ האמריקני לפני הוועדה, היה מעונין להדגיש דווקא את התנגדות ישראל לעסקה, וההתגברות על התנגדות ישראל היתה חלק מן העסקה האמריקנית־הסעודית. את הכשלת ההת־נגדות של ישראל, את הנצחון על ידידי ישראל בקונגרס קיפל המימשל בתוך ה־טילים שהוא משגר לסעודיה.

■

זהו השדר העקיף, שמשדרת ממשלת ארצות־הברית לסעודיה. היא אוהדת לארצות־ערב, שיש בכוחה להתגבר על התנגדותם של דעת הציבור האמריקנית ושל הקונגרס האמריקני, ולהעדיף את הידידות עם סעודיה ואת האינטרסים ה־אמריקניים בסעודיה על האהדה לישראל ועל התודה לשלומה, הקיימות בציבו־ריות האמריקנית.

קרוב לוודאי שאין החלטה מפורשת כזאת. קרוב לוודאי שאין האמריקנים מו־כנים לעימות כזה בין האינטרסים שלהם בסעודיה ובין אהדתם את ישראל. הם אינם עורכים את המאזן הזה. אבל את החשבון הזה עושים הערביים. הם ערכו את החשבון הזה ערב מלחמת יום הכיפורים: כהיום כן אז — כינס קיסינ־ג'ר במרכז האו"ם את הנציגים הדיפלו־מאטיים של הערבים והבטיח להם, שמיד אחרי הבחירות בישראל יפתח במאמץ דיפלומאטי כדי ליישב את הסכסוך ה־מזרח תיכוני. מתוך הערכת תורתו של קיסינג'ר, שמשא־ומתן צריך לנהל בחום גבוה, פתחו הערבים במלחמה כדי ל־העלות את הטמפרטורה של המשא־ומתן — בידיעה ברורה שבמלחמה לא יוכלו לנצח את ישראל.

ההבטחה, שייעשה מאמץ דיפלומאטי אחרי הבחירות, היתה איפוא המאיץ ל־מלחמה, ולא היה בה כדי למנוע מלחמה. אמת, לא לכך התכוון קיסינג'ר — אבל הערבים הסיקו מדבריו, שהוא חרד ל־נפט המזרח־תיכוני ומשום כך הוא פר־תח ביוזמה מדינית חדשה, ולכן הכינו לו תפאורה מלחמתית ליוזמה המדינית.

עכשיו שקיסינג'ר שוב מכנס את ה־דיפלומאטים הערבים באו"ם ומבטיח להם יוזמה מדינית בקרוב לפתרון כל בעיות המזרח התיכון, רושמים הערביים לפניהם לא רק את הדברים, הנשמעים בארמון הזכוכית, אלא גם — ואולי בעיקר — את החיל והרעדה שאחזו את ראשי השלטון בארצות־הברית, אולי תר־גיז החלטה מסוימת של הקונגרס את סעודיה, אולי תיפגענה סעודיה וארצות הנפט האחרות מחקיקה פנימית־אמריק־נית נגד החרם הערבי — חקיקה שהיא חיונית לתודעת השוויון האמריקנית; ו־אף בנושא כזה, שהוא טבוע בחוקתה של ארצות־הברית, בתוך עצם ישותה, מוכנים אנשי רשות אמריקנים חשובים, ויהודים (ולא רק קיסינג'ר) בתוכם, ל־קוד לפני עגל־הנפט הערבי.

האנטנות של המדינאים הערביים רגישות מאד כדי לקלוט את התמורות האלה ביחסם של האמריקנים.

לכן יותר שמסוכנים לישראל טילי „מייווריק", שיסופקו לסעודיה, מסוכן לה הנצחון הסעודי בוושינגטון, הכנעתם של ידידי ישראל על גבעת הקאפיטול.

■

אין טעם לחדש את הוויכוח הישן, כלום טוב הוא שארצות הברית מס־פקת נשק לערבים או לא.

כל השנים ניסו האמריקנים לשדל אר־תנו, שהספקת נשק אמריקני לארץ ער־בית זו או זו תגביר למעשה את ההש־פעה האמריקנית באותה ארץ ערבית וב־זאת תימנע מלחמה, כלומר: הנשק ה־אמריקני, שיסופק לארצות־ערב, לא יירה בנדנו. היו גם ישראלים, שהשתכנעו מ־טיעון אמריקני זה, התוהו ונשנה מימי ברית־בגדאד עד עסקת־הנשק הסעודית כעת. האינטרסים האסטרטגיים של אר־צות־הברית במזרח התיכון הוצגו כזהו־גים לבטחונה של ישראל — ואף בימים האחרונים הוד ונשמע נימוק זה ב־וושינגטון.

אין טעם לחדש את הוויכוח — שהרי כבר נאמר כי תלות זו, שהאמריקנים מדברים עליה בקשר להספקת נשק — התלות הפוליטית של ארצות־ערב באר־צות־הברית מכוח הספקת הנשק — אי־נה דרך חד־סטרית: היא דו־סטרית ב־הולט. לא רק ספק הנשק משפיע על המקבל, אלא מקבל־הנשק, ובייחוד קונה הנשק שיש לו הרבה דולארים, משפיע השפעה פוליטית עצומה על הספק, והסכ־נה לא רק בטחונית, איפוא, במובן הצר של המונח, אלא גם מדינית לטווח ארוך.

ומלבד התלות המדינית, הנוצרת ב־עקבות הספקת הנשק, בשל האינטרסים של יצרני הנשק, יש גם בחינה אחרת, נרחבת הרבה יותר, שאסור להתעלם מ־מנה: בחינת מרוץ־החימוש בין ארצות הברית לברית־המועצות במזרח התיכון.

ברית־המועצות הקימה מאגרי נשק סובייטי במזרח התיכון — בלוב ובסוריה. ארצות־הברית מקימה מולם מאגר נשק אמריקני עצום בסעודיה. בהתחרות זו בין שתי המעצמות, בין הנשק האמ־ריקני לנשק הסובייטי, נופל בחלקה של ישראל נתח מסוים מן המאגר האמרי־קני. אנו עורכים, כמובן, את חשבון ה־נשק שאנו מקבלים ושמקבלות ארצות־ערב; אבל ברית־המועצות עורכת חש־בון שונה לגמרי: היא עורכת את החש־בון בין נשק אמריקני לנשק סובייטי. לא במירוץ בין ישראל לארצות־ערב היא משתתפת: לה יש מירוץ עם ארצות־הברית. לכן, כאשר חלק גדול מן הנשק האמריקני הולך לסעודיה, עלולה ברית המועצות לדאוג להגברת המאגרים שלה בארצות ערביות אחרות — בסוריה, ב־לוב, בעיראק, ואולי גם שוב במצרים. על אספקה זו אין שליטה לארצות ה־ברית — ואספקה זו תעלה את המירוץ לממדים, שמדינה כמו שלנו אינה יכולה לשאת.

הוויכוח על הנשק לסעודיה החל זמן רב לפני מלחמת יום־הכיפורים — וגם אז הצבענו על המירוץ בין שתי המעצ־מות ליצירת מאגרי־נשק שלהן במזרח התיכון והרגנו, שהנשק האמריקני ל־סעודיה יגביר את הספקת הנשק למצ־רים ולסוריה, על אף הקרע שניבעה בין סאדאת לברז'נייב בקיץ 1972. ואכן כך היה. מצרים לא היתה יוצאת למלחמה באוקטובר 1973, לולא קיבלה כל אותו קיץ משלוחי נשק עצומים מברית המוע־צות — משלוחי נשק שמתוכם הסיקה מצרים, כי ברית המועצות תשלים עם מלחמה מבוקרת במזרח התיכון.

גם עכשיו קיימת סכנה, שעסקת הנשק הסעודית הגדולה — לא רק טילי „מיי־וריק", אלא כל המשלוחים האלה — תאיץ את מירוץ החימוש בין המעצמות במזרח התיכון. והשכר של מירוץ זה, על סיכוניו הגדולים, יוגש לישראל ל־גבייה כאשר יוכל קיסינג'ר לעשות זאת אחרי הבחירות בנובמבר.

■

בקיץ שעבר היה לנו ענין בטילי „הוק" לירדן. אחרי שעיכב הקונגרס את העסקה, איים חוסיין שירכוש טילים מברית־המועצות, ואף נסע למוסקווה, ובסופו של דבר הסתדרו העניינים: סעודיה משלמת בעד הטילים האמריקניים לירדן.

סעודיה לא איימה בפנייה לברית ה־מועצות, סעודיה אינה רוצה בטילים סובייטיים: היא חוששת מפני השפעה סובייטית במזרח התיכון יותר משחוששת ארצות־הברית. סעודיה יודעת, שהיא כעת ילד־הטיפוחים של המימסד האמריקני. מספיק שסגן־הנשיא ילחש על אוזנו של יושב־ראש ועדת־החוץ של הסנאט את מלת־הקסם „אמברגו", כדי שהחלטה של הסנאט תיסוב לאחור וכך היה: ריח ה־נפט הערבי מילא את כל המחדרים של אניני־הטעם בוושינגטון, ומי שקרא מה עשו לסנאטור קליפורד קייס אחרי גבו, כדי שתתקבל החלטה באולם ריק של ה־סנאט, בישיבה שהוא לא ידע על קיומה, כדי להפיל את החלטתו הקודמת, אינו יכול להודעזע כיצד משבש הנפט אפילו יחסי הגינות בין סנאטורים ותיקים.

בבריכת נפט זו קשה היה לישראל ש־לא לטבוע. וזאת צריכה היתה ממשלת־ישראל לדעת מראש. בבריכה זו קשה לישראל להתמודד. היה עליה להוציא את הוויכוח הזה עם ארצות־הברית לשדה אחר כדי שבטילים, שתספק ארצות־הברית לסעודיה, לא יהיו ראשי־נפץ של הכנעת ישראל או הכנעת ידידי ישראל. את היוזמה, שיזום עתה סנאטור קייס, לפצות את ישראל על עסקת־הטילים ה־סעודית, אפשר וצריך היה ליזום קודם לכן. על כך צריך היה להיערך המאבק. ואסור היה לנו להפסיד את המערכה על הנשק לסעודיה, כאשר על שעריהם של בתי התרושת האמריקניים כבר מתדפקת מצרים.

■

בעסקת־הטילים הסעודית מקופלים, איפוא, סיכונים מדיניים רבים ל־ישראל. אך באישורה של העסקה — ביתר דיוק: באופן אישורה של העסקה — על ידי הסנאט, במשחק הבלתי־הוגן שנתלווה אליו, כלול גם שדר כמוס ל־ישראל. השדר הוא: אם אכן ישראל כה מתפארת במחסניה המלאים, ובטוחה בידידות האמריקנית — הרי הגיעה ה־שעה שארצות־הברית תנסה לפלס לבדה את דרכה באיזור, ללא הידברות מוקדמת עם ישראל. ובשדר כמוס זה עיקר־הסכנה.

מעריב של שבת

שלום רוזנפלד ● בוקר טוב, פרשה

ת תשל"ז, שפתח זה פרצה בקול ־יעה גדולה אל מועדוני־הוויכוחים ־מים שלנו של ערבי־השבת, לא שוות את קצה־הצפורן של הזרת הדמותית, לולא הביאה עמה — ציקלון־הדרכים שלה — פ ר ש ה. ז, אין להעלות בדעת שזו, שנאמר „תכלה שנה וקללותיה", יוצאת זלמו של הקודש־ברוך־הוא בלא יורשת ראויה לשמה, שתשכיל בידיה את קיתון־השפכין הלאומי, נוהגין ישראל לשפוך זה על זה דושות של בזיונות וחרפות לפרקי ובים, למען הגדל והנאה הקולק־ של עמך ישראל.

●

זת ידלין", להבדיל מכמה קודמו־ ה שנשאו אופי „פרובינציאלי" נתברכה בכל הסממנים המתוקים ן של שערוריה קלאסית מן „ה־ גדול": נשים, הימורים, עסקות ן — ומעל לכל, כמובן, מאבקי־ כוח פוליטיים, חלקם גלויים ש־ עותים פירושים, וחלקם סמויים מרחב־תימרון עצום לניחושים ניות.

: זה אין כל אפשרות למי שאין לרשותו כלים ממלכתיים יעילים, עד תום את הפרשה החדשה ול־ נצמו דעה על מידת אשמתו או ל המיועד לתפוס אחת המשרות ניות הרמות ביותר במדינה. בידי הדבר, לא הייתי מייעץ ל־ תפו ולהורץ דין — אף ב ע מ־ ־ו — בענין זה. כבר ראינו ביצד זועק אדם במצבים דומים ' מפשע" ו„צוד יצא צדקי לאור" רע קמו עלי" — והנה בהגיעו שפט מתמוטטת כבנין־קלפים כל הסבריו ותירוציו. וראינו גם הי־ דבר: גיליוטינת־השמועות, ה־ בראש־חוצות, עורפת, מעשה־פלא ולוגי, כמה פעמים זו אחר זו שו של הקרבן ובהגיע הענין מתפרקת ריקמת־הרכילות ו־ לא היתה, ונשמט הבסיס מתחת עלילות.

ל זה — ואולי הוא סימפטו־ למצב החברתי ולאקלים המוסרי במדינה — שהבריות נוטות ב־ ־ו להאמין ל כ ל שמועה כמעט על נשי־הצמרת במדינה.

ה איפוא את הרהורינו על המקרה יטי של אשר ידלין לימים, שנדע דברים־של־ממש בנושא, ונאמר מספר על שני ענינים, שהם ב־ „פישיות שבתוך הפרשה", והן יות היום לפרשת־ידלין, כפי ש־ לות בעתיד להיות רלוואנטיות ישה דומה כי תבוא.

●

אותכם: תחילה משהו על עצמנו. צמנו" במובן המצומצם ביותר לה, היינו: שבט אוחזי־העט ב־

הכילות עוד אפשר לפרסם ולא איזו אינסינואציה עוד אפשר על הנייר ולא הועלתה, איזו עוד אפשר לתת לה מהלכים ולא מן הענינים הנחקרים ומן ה־ שטרם נחקרו ומן הענינים שאולי להתקר בהליכותיו ועסקותיו של ידלין, בלא שנדאג להוסיף על כך הפובליציסטיים את ההקדמה ה־ ש„כמובן אדם חף מפשע כל עוד כוחה אשמתו".

י מנסה להסיר מעל שכמי אף לה של נוצה מן האחריות לעובדה, ם מה שפורסם, כשם שאינני מת־ פסוק הלכה, ההיטבנו עשות בשלב — כאשר הגיעו השמועות הרא־ שהטילו צל על אישיותו של יושב מרכז קופת־חולים, ולא נתנו להם

בדמה לי, שהפרסומים האחרונים ת־ידלין מחייבים אותנו לדיון מע־ ביתנו לבין עצמנו באותו נושא, ם וטובים במקצוע שלנו חיפשו לו הד־משמעי ולא מצאו.

־י פרשת „ווטרגייט" בארצות ה־ פרשיות „לוקהיד" ביפאן, בהו־ בגרמניה ובמדינות אחרות, וכיוצא שערוריות ציבוריות (כולל, כמובן, הדיות־המין" על גבעת־הקאפיטול נגטון) מתריף והולך הוויכוח ה־ בקרב ציבור־העתונאים: וככל עוקב אחר הפרסומים בנושא זה נות המקצועית, כך גדלה מבוכתי היסוסי.

כסיכום־ביניים בנושא זה הייתי

מה שמכונה בהגדרה בוטה „כפי־טה בידי העתונות" לבין איפול סוטאלי שאליו נושאים עיניהם שרי הממלכה, בין „רצח אופי" בעזרת מערפת־שמועות לבין חיפוי מוחלט בצורת העל־למת מידע או פרסומים מגמתיים, יש תחום נרחב למדי של אפשרויות־פרסום, התחום שאת גבולותיו מחויבים אנו עצ־מנו, אנשי־המקצוע, לנסות ולקבוע על פי מיטב שיפוט מקצועי ויושר ציבורי, כדי שזכותו של הציבור לדעת לא תפגע פגיעה קטלנית בחירותו של הפרט לגונן על עצמו ועל שמו הטוב. ומוטב שנזדרז ונקדים לקבוע כללים מותאמים למציאות יכינו בטרם יקומו עלינו פקידי־רשות לעשות זאת.

●

הנושא השני, שבו מבקש אני להרהר בקול רם, נוגע במשטרה שלנו וב־ממשלה — בתהליכי קבלת־החלטות, חי־לופי־מידע בין רשויות ממלכתיות וכ־יוצא באלה ענינים פרוצדורליים־לכאורה, שרב משקלם גם לגבי הכרעות מהותיות.

מתי קיבלה המשטרה מידע ב„פרשת ידלין"? מה עשתה אחרי שקיבלה את המידע הזה? המצאה לנכון או להיעזר ביועץ המשפטי של הממשלה? האם שר־המשטרה ידע? ואם ידע, האם שמר את המידע רק לעצמו או מסר גם למישהו מעמיתיו בממשלה? ואם לא — למה לא?

התהיות והשאלות מרובות כאן מן התשובות.

דומה שנהיה קרובים מאד לאמת אם נאמר, שבידי המשטרה היו קטעי־מידע ורמזים עבים כעורו־של־פיל, שבועות או חדשים רבים לפני שמינתה הממשלה את ידלין לכהונת הנגיד.

אלא שכנראה סברה המשטרה (מי ב־תוכה?), שיושב־ראש מרכז קופת־חולים איננו אישיות חשובה למדי, שבגללה צריך להטריד מישהו שמחוץ למעגל ה־משטרה עצמה ולשאול בעצתו, איך ל־נהוג. ואפילו בדקה המשטרה בדל־שמועה זה או זה, עשתה זאת כנראה כמי ש־כפאו שד ובאי־רצון ניכר. על כל פנים, בוודאי לא ראתה מקום להיחפז ולהזדרז.

רק אחרי שנודע למשטרה (ושוב: ל־מי? לשר? למפכ"ל? למחלקת החקי־רות?) מכלי־התקשורת, שאותו יושב־ראש מרכז קופת־חולים נתמנה למשרה ממלכתית רמה, נזכרה שבעצם מצוי ב־תיקיה איזה חומר מחשיד, ומיד החלה בחקירה נמרצת. וקרוב לוודאי שרק ב־שלב זה הוכנס בסוד־הענינים היועץ ה־משפטי של הממשלה, ואתו — כך יש להבין — גם ראש־הממשלה ושניים־שלושה שרים בכירים (מתנועת „הבריתה", כמובן, שהרי לא נאה להכניס „זרים", כלומר, שותפי־הקואליציה האחרים, ל־סקאנדאל במשפחה, ר"ל...).

שר חשוב אחד מן המשטרה אמנם עשה כמיטב יכולתו לעכב או לדחות את ה־פרסום בעתונים, והדעת נותנת [illegible] פורסם כפי שפורסם [illegible] המידע לממשלה [illegible]

השאילתא כפי שנשאלה, ולא היתה ניתנת התשובה של ראש־הממשלה כפי שניתנה, ולא היתה מתפרסמת ברבים אותה תשובה כפי שנתפרסמה.

אבל אנו מקדימים מאוחר למוקדם.

הבעיה, שמבקשים אנו להעלות לדיון פומבי, היא: היש איזו דרך למנוע הי־שנות של קצר חמור כזה בין המשטרה לבין הממשלה? הצריכה הממשלה, או ראש־הממשלה, לבקש ולקבל (ממי, ב־עצם?) איזו „עדות־אופי" או — ותסלחו לי, שהרי הולך אני לומר כאן דבר חמור מאד — „תיק" כלשהו על מי שהיא או הוא עתיד להציעו לתפקיד ממלכתי נכ־בד?

אינני בטוח, כי במשטר הפארלמנטארי הרב־מפלגתי שלנו ובאקלים הפוליטי ש־לנו אפשר להעתיק את השיטה האמריק־נית, לחקור חקירה פומבית באחת מוע־דות הכנסת אדם, המועמד לתפקיד ממ־לכתי (כפי שמציע עתה ח"כ ש. תמיר). אבל מצד אחר, כלום אי אפשר למצוא איזו שיטה מקורית משלנו, מותא־מת לתנאים הפוליטיים שלנו, לבדיקת כשרותו של אדם לתפקיד ממלכתי (נוסף על עמדת־הכוח שלו במפלגה)?

דומה שבית־המחוקקים שלנו — על כל פלגיו ורמזיו הפוליטיים — מחויב לתת דעתו על נושא זה, שפרשת־ידלין ועידדה אותו ושיוותה לו דחיפות, אף שבשום פנים אין פרשה זו הראשונה, שבגללה התעורר הצורך הזה.

אין ספק שגם בענין זה, כמו בנושא הקודם שהרהרנו בו, קיימת התנגשות טבעית בין אינטרס של הציבור לבין כמה מזכויותיו ומחרויותיו של הפרט. אבל אין מנוס מחיפוש פתרון אופטימאלי, הבביא בחשבון את שני הצדדים של הבעיה.

ולבסוף:

אם טובה עצתנו בעיני הממשלה, היועץ המשפטי, המשטרה ומר ידלין עצמו — ואולי קודם כל בעיני מר ידלין עצמו — הנה היא: א ל ־ נ א בחפזון!

במלוא המרץ — כן! מיטב החוקרים — כן; בלא „עניידיין" מיותר — כן; אבל, למען השם, בלא קפיצת־דרך ובלא בהלת־תאריכים.

ישבו־נא המשפטנים על מבוכת הסבך החוקתי שנוצר, וימצאו פתרון נבון והוגן ל„בין־הזמנים" שבין נגיד לנגיד, ובלבד שלא תיערך החקירה „עם סטופר ביד", כשגרזן ה־1 בנובמבר — הוא המועד שבו תמה כהונתו של הנגיד הקודם — מונף מעל ראשיהם של המשטרה ושל היועץ המשפטי. חקירה שלמה ויסודית צריכה לא רק להיעשות, אלא גם ל־היראות ועוול נורא ייגרם לכהונת־הנגיד ולמי שעתיד לתפסה, ונזק בל־ישוער ייגרם לאמינות הממשלה והמשטרה, אם ייווצר רושם בציבור, שמישהו או מישהו [illegible]

פורד: „אינני מתרגש מהישראלים הנרגזים! העיקר שאתם, יהודים אמריקנים מבינים אותנו..."

יהדות ארה"ב

עסקות הנשק

הדיפלומטיה הישראלית

דוש

هكذا من الاصل

חנוך ברטוב

הפרט הקטן

בהפקר — לא נוח לנו

מוקדם עדיין להעריך את תרומת הרב לוינגר לענין שהוא מרבה להעיד עליו עולמות, יישובה של ארץ־ישראל, הרחבת גבולה וביצור עצמאותה. זה לא יתגלה אלא בשעה שכל המהלך ההיסטורי הזה שעודנו עומדים בעיצומו, יסתיים.

כנגד זה ברור כבר היום, שבכל הנוגע למושגים המקובלים על אזרחיה של מדינה מתוקנת, תרם תרומה נכבדה ל־ביזוי החוק, הממשלה, הזרועות האזרחיות והצבאיות המופקדות על שמירת החוק והסדר הטוב.

ודאי, לא משום שאין מדינת ישראל יקרה ללבו עשה זאת. אדרבה, אנחנו חוזרים ושומעים זה כשמונה שנים ויותר, מיום שצלחה עליו רוח עצה וגבורה, כי כל מעשיו מכוונים אך ורק ע"י אותה אהבה ללא מצרים לארץ־ישראל ואם מתיר הוא לעצמו מה שאסור לאחרים, הרי זה דווקא משום אותה מסירות־נפש, דווקא משום שכל שהוא עושה לטוב הוא עושה.

התלהבות אקסטאטית זו מביכה, לבנן האמת, אף את לבם של הרחוקים כאוד מהשקפותיו הדתיות והלאומיות גם יחד. אפילו יעקב חזן נמשך אחר ההתלהבות־הנעורים הנפלאה של צעירי גוש אמונים וראה בה איזה גילגול חדש של אותה „אש נעורים" שהיתה עיקר־כוחה של תנועת „השומר הצעיר" בשנות „הסער והפרץ" שלה. בהוויה שנתהוותה בישראל החילונית, וקודם־כל בקרב מי שאמורים להיות הנהגת „מחנה העבודה" — אין גם להתעלם על הימשכות זו אל כל שי־בוערת איזו אמונה בלבם.

כאשר מושל בכיפה פרגמאטיזם צירום, נטול רוחניות — זה שאימץ לעצמו ב־שקיקה את ערכי החברה ההישגית ה־מערבית, זו שמימיה הם העוצמה ה־כלכלית והכוח השלטוני הכל מכוון בה לא לעבר איזה חזון של „עולם מחר", כי אם אל הממש של ה„כאן ועכשיו" — במציאות כזאת יש קסם משכר אפילו לסירוף הקודש.

*

אם אין אלהים — הכל מותר, אמר דוסטויבסקי. ובצורה שונה כתב גיטה, לערך: לפני אלהים — כל האנשים שווים. אבל אם אלהים מת — נלחם כל אדם על מעמד שלו.

וזו אימתו האמיתית של ומגוה ה־התרוקנות הפנימית הזו — שכולנו, ברגע של אמת — חשים בה ודראים כל־כך מפנית, היא שמושכת אותנו אל מי ש־נדמה לנו כי מעשיהם מונעים על־ידי איזו אמונה חזקה, על־ידי חסד אלהי.

את הגעגועים האלה אפשר בהחלט להבין. בזה אפשר לקנא. כאן גם טמון אולי חלק מן ההסבר למידה הסלחנית יותר שמודדים בה את הקנאים־לארץ־ישראל. אחרי־הכל, לא אחרי הממון הם רודפים, לא אחרי השררה, לא אחרי איזה רווח. אבל כלום אפשר באמת לאמץ ל־עצמנו גישה כזאת ולקיים מדינה — או גם חברה — שלא תהפך במהרה לכלי־משחק בידי הביעוס שבביעוס הזה?

*

להדליפות כאותו חדר־נעול־בשבעה מנעולים, חדר הממשלה, אני מתייחס באמון גמור. אם כותבים העתונים, כי שר הבטחון אמר השבוע בישיבת הממשלה, ש„לא נסכים שגורם כלשהו יתייחס אל ממשלת ישראל כאל ממשלת המנדאט או הממשלה העותומאנית" — אני מאמין. אם לא אמר — דברים אלה צריכים היו להאמר. לפני שנים.

או — לחלופין — צריך להמיר את חוקי יסוד הכנסת, הממשלה והנשיא ב־שלטון גדולי התורה, ושמא בתורת משה לוינגר.

הלכתי לעיין בעתונים ישנים כדי לראות כמה פעמים כבר עשה הרב לוינגר את מוסגיה של מדינת־החוק ה־חילונית שלנו ללעג ולקלס. הרבה פעמים. החל בפסח הראשון שלאחר מלחמת ששת הימים, לפני שמונה שנים וחצי.

ובכל־פעם חזר אותו תהליך עצמו — הרב לוינגר גוחר וממשלת ישראל — אחרי גמגומים, ההפתלויות, הצאי־אמי־תות — מקיימת.

כבר באותה שנה היו „הימים הנוראים" מועדים להסערת הרוחות ולהעמקת אי־ההבנה בין מתנחלי קרית ארבע לבין ערביי חברון, כשכמעט בכל מקרה נעשים השלטונות הישראליים במקום ללעג ו־לקלס. כך היה כשהציבו קיוסק בלי רשיון ליד מערת המכפלה והרב לוינגר סירב להענות לפניית המושל הצבאי. המושל הצבאי מחליט לגרש מן המקום שלושה מן הפעילים במעשה זה — אבל לא יצ־אים ימים מעטים ו„הלחץ שהפעילו על שרים וגורמים ציבוריים אחרים — נשא את פריו" — והשלטונות נכנעו. טענות ראש עיריית חברון שהמתנחלים עורכים מפגנים פרובוקאטיביים בעיר — הרי ההסבון עם חברת ביבי תרפ"ט הוא חשבון — לא זכו בסופו של דבר ל־התייחסות רצינית.

מתיחות במערת המכפלה ישנה ערב ראש השנה תשל"ג. הרב לוינגר ועוד ארבעה מתנחלים מועמדים לדין צבאי בשל הפלגת המפקד הצבאי בעיר ערב הימים הנוראים של תשל"ה.

אחר־כך מגיעים ימי השיחות על הפרדת הכוחות, אחרי מלחמת יום ה־כיפורים, הרב לוינגר מתחיל לראות עצמו לא רק כמחדש היישוב היהודי ב־חברון וגואל מערת המכפלה, כי אם מורם מעל ממשלת ישראל וכל המישור הפרלמנטרי שבמדינה.

זהו רק ענין של שלבים.

הרי העקרון הוכר כבר ב־1968, כאשר הוא וחבריו לא רק הצליחו להופיע כמי שמכתיבים לממשלה מדיניות — ו־זוכים על כך בברכת חלק חשוב מן הממשלה עצמה — אלא כמי שהם בכלל בעלי זכות ליחס מיוחד בכל הנוגע ל־הפרת חוקים.

כן, ממש כמו בימי העותומאנים, או כבימי השלטון הזר האחר, המנדאט ה־בריטי.

*

הרב לוינגר נעצר במאי 1974 בעצת הפגנות פרועות נגד „בפלה של ה־גולה". הוא נעצר באוקטובר בעצת ה־התנחלות ההפגנתית בבעל־חצור ובמקו־מות אחרים.

הוא נהפך לא רק לסמלם של חבריו הנאמנים, כי הם פועלים בשם כוח ה־מבטל את תוקפם של כל חוקי ומוסדות מדינת ישראל החילונית. הוא נהפך גם לסמל — על דרך ההיפוך — של חולש־תה הנוראה של הממשלה, של „מלחמת היהודים", של פחד איש מרעהו בתוך ההנהגה, של הרצון „לצבור נקודות", של כל מדור המערך.

ההתנגשויות הללו אינן נפסקות לרגע. לא בינואר 1975 לא במאי. לא באוגוסט (ערב חתימת הסכם ההפרדה השני עם המצרים). אז נהכון — ואך לפלא הוא שלא הצליח — לקרוא את הציבור כולו ל„מרי אזרחי" נגד הממשלה. בבית־המשפט, מכל מקום, הוא פוסק, כי אם יידון למאסר „זה לא יהיה לפי חוקי ישראל — כי אם לפי חוקי גנסי קיסינ־גר". את לשון־הזהב הזו אהבים רבים, ובכל יום שני וחמישי שומעים אנחנו דברים נוראים כזה — ולא לשם שמיים — שאם נעצר מישהו על איזו עבירה, הרי העוצר הוא „נאצי".

*

בראשית המאמר הזה הבעתי את ה־דעה, כי תרומתו של הרב לוינגר לערעור מושגיו של האזרח על המגבלות שמטילה מדינת־חוק על כל אחד מאתנו, היא תרומה נכבדה. יש להוסיף, שהשלטון עצמו תרם לכך לא מעט. האופי ה־„עותומאני" של חברה מתגלה בשתי ה־פנים גם יחד. גם בנשלטים — אך יותר מכך בשולטים.

כיוון שמכל התמודדות יצא הרב לוינ־גר מנצח, ולא נברח מן האמת הזאת, אין פלא שאותה תחושה של עמידה מעל לנורמות המקובלות הלכה והתעצמה אצלו.

שיא נוסף היה בדצמבר 1975, בפרשת אלון מורה. כאשר טוען היום שר הבטחון — ובצדק — שאנחנו מדרדרים למציאות עותומאנית, עליו לפשפש במעשיו באותם ימים — כאשר הוצעה הפשרה המפורסמת והמתנחלים הועברו זמנית, לחודשי־הד־שיים, למחנה הצבאי בקדום.

אם סבור היה, שבכך יביא להתפייסות, יחזיר את הרב ואת חבריו לנורמות ה־מקובלות וימנע ריב פנימי קשה, הנה גם הוא רואה היום כמה טעה.

לא יצאו ארבעה חדשים והגיע „יום האדמה" — שמדיניות נבונה יותר, רגי־שה יותר, כלפי הערבים היתה אולי מו־נעת אותו גם בנסיבות הקשות של אותם ימים, לפני שהחלו הסורים „מטפלים" ב־אש"ף. שבועיים לפני ה־30 במארס הצ־ליח הרב לוינגר להפתיע אפילו אחדים מחבריו, כאשר על מסך הטלוויזיה — שהוא חי עליו כמו דג במים — הסביר את מעשיו בהברה. הוא קרא לכל תושבי קרית ארבע לשוטט ברחובות חברון „כדי לגלות נוכחות. גם נתנו הוראה לכל תו־שבי הקריה, שבמידה ויזרקו אבנים — לירות באחיד. במידה שתימשך זריקת האבנים ותהיה סכנה — מותר גם לפגוע, אבל אך ורק במידה זו...".

*

אילו היה ממשל תקין בישראל, ואילו לא היתה הממשלה אכולה ומפולגת מבפנים, לא היה דבר כזה מסתיים כדרך שהסתיים.

בבית־המשפט נהפך הקצין במשל ה־צבאי קמאשים לנאשם. הדברים שנאמרו בטלוויזיה — וכל העם האזין להם והם שמורים בוודאי בארכיון — נחשבו כי „בלתי קבילים" במשפט.

ואולם גם אותו בית־משפט ראה לנכון לצרף המלצה, שלפיה יש לאסור על תו־שבי קרית ארבע לרדת לחברון בעת הפ־גנות ומהומות בעיר.

מה לעשות אם כן הרב לוינגר בימים הנוראים האלה אינו חידוש, ואין בו עוד כדי להפתיע איש. כאשר קרע את הצו שהציג לו אותו קצין וכאשר „התבצר בביתו" וצה"ל „צר" על הבית מבחוץ — כמו באיזה משחק ילדים — היה כאן רק המשך של סגנון שהחליט הרב לוינגר כבר לפני יותר משמונה שנים, שהחוק אינו מעניינו. בהפקר נוח לו.

ואם האמת, הוא שונה מכאור מפירי־החוק בישראל בזה שמעשיו נעשים מכוח אמונה פליטית בערת ולשמים — הנה יש גורמה שהיפוכו של דבר הוא הנכון. רב בישראל, אם אינו מסתמך בכתר־תורה לכשרות זרה ואם אינו מבקש להיות מין דרווישן, צריך היה ללמוד מן העבר מה פירוש „בהפקר נוח לו".

הדבר זה אמור גם כלפי מי שמועניס עכשיו — והחשבון שלא כנגד עצמם הם מעגים ובעקבות דיבורים אלה לא יבואו בעפיים גם עכשיו — שמתייחסים אל ממשלת ישראל כאל הממשלה העותו־מאנית.

הדבר תלוי קודם־כל באופן שבו מת־ייחסת הממשלה אל עצמה. הכדור — כפי שהיה נוהג לומר הנשיא טרומאן, ב־י־ד ש לקבל החלטות — נעצר כאן. אין עוד אל מי להעבירו.

משה שמיר

טרגדיה לבנ ביבשת השחור

א. מראה מן היציע

כל העוקב אחר תגובת ה־עתונות האירופית והאמ־ריקנית על המהלכים ה־אחרונים בדרומה של אפ־ריקה, סביב בעיית עתידה של רו־דזיה, אינו יכול שלא להתרשם מן האווירה של יציע־התיאטרון הש־רויה על המגיבים ועל תגובותיהם. דומה שהם צופים באיזה חזיון דרמטי, אפילו טראגי במקצת, כש־המתח בו הם מלווים את האירו־עים אינו נובע מהזדהותם עם אחד הצדדים — אלא מן הסקרנות ה־אינטלקטואלית למראה פעולתו הבלתי־נמנעת של הגורל ההיסטו־רי.

יש באמת משהו טראגי, קלאסי כמעט, בכניעתו של איאן סמית, ראש ממשלת רודזיה הלבנה, לגזר־הדין המוות שהוגש לו בימים אלה על־ידי שר החוץ האמ־ריקני באלגנטיות ובהתהלכות, הידועות לנו כאן עד כדי צמרמורת. לא יעזור לו שום דבר. ראשו מונח על כתפיו — אבל כל מה שנשאר לו לתת הוא את ראשו זה עצמו על גבי טס של זהב. כך אמר באמת ראש ממשלת סולסברי, כש־הגיע לפגישתו הסבניה המוכרעת עם הנרי קיסינג'ר בביתו של ראש ממשלת פריטוריה — ונעימת־ההומור לא היה בה כדי לרכך את הרפיפות ההד־משמעית של האמת.

לא יעזור לו שום דבר. רודזיה הצב־איות, בעלת שלטון המיעוט הלבן — בהוספת, תחתיה זורחת שמשה של זימ־באבואה, השמש השחורה של שלטון הרוב.

קיסינג'ר — והעתונות האוהדת אותו — מנסים ועוד ינסו לעטוף את המצב הפיזוס־ביסודו בכל מיני מהלצות וצטי־פות של ספיפי־סכנה וסידורי־ביניים, שיצניקו לחיסול רודזיה הלבנה מראה של „הסכם" או „פתרון־בדרכי־שלום" — אבל המדינות האפריקניות השכנות לרו־דזיה, כמו גם מנהיגי השבטים הרודזיים עצמם (שכבר החלו להסתכסך ביניהם על הירושה) דואגים וידאגו לכך שהמצב יראה בכל מערומיו האכזריים: נצחון השחורים על הלבנים. השחורים למעלה — הלבנים, למטה, החוצה!

המיכל הוושינגטוני — ובקול שני גם זה של פריטוריה — ימשיכו לצייר את החיסול המהיר של רודזיה הלבנה כבהלוכה אלגנטית לסיכויי החדירה הקו־מוניסטית. תרגיל רוסי־קובאני נוסף נו־סח אנגולה — אומרים ואמרו אלה — לא יהיה ברודזיה.

הדולרין המעופף מה„סטייט דפרטמנט" הזהרו והלך את הלבנים החוצה ללא קרב, מהר והכניס במקומם שחורים נא־מני המערב. „צ'יק־צ'אק" — אין מלחמת אזרחים, אין קומוניסטים, אין חדירה סו־בייטית. אבל האמת היא כי ישנן כבר תביעות קיצוניות יותר מצד השחורים, ישנה כבר תמיכה סובייטית לתביעות קיצוניות אלו. עם או בלי „צ'יק־צ'אק" — הסובייטים יכולים להיות בפנים, בתוך המשטר השחור החדש, בכל יום ובכל שעה. ואז תיחשף שוב האמת האכ־זרית: בדרום יבשת אפריקה יש נסיגה נוספת של העולם המערבי. יש שם הת־קדמות נוספת של העולם הקומוניסטי.

ב. הדומינו של הבגידה

אם כה שמתרחש ברודזיה הוא טר־גדיה קלאסית של גזירת־גורל שאין ממ־נה מפלט, הרי היסוד השייקספירי — הגיבור הממיט על עצמו את אסונו — נכנס למחזה המוצג לפנינו על־ידי התפ־קיד שממלאת ממשלת דרום־אפריקה ב־פרשה זו.

הבוגד, העתיד ליפול בבור שהוא עצמו כורה לרעהו — מי הוא בטרגדיה זו, אם לא ג'ון פורסטר, ראש ממשלת דרום־אפריקה? אנו רואים אותו משקיע את כל חוכמתו ועורמתו בגינוני־שיכנוע ידי־דותי מזה ובלחץ רב־שלבי מזה — כדי להביא לידי כך שאיאן סמית ייכנע ללא הכבדה יתירה ויפנה, או יהיה נכון לפ־נות, לא רק את שלטונו אלא גם את רכושו, אדמותיו, מפעליו ובתיו.

אבל אנו רואים דבר נוסף — שגי־בורנו הטראגי כנראה איננו רואה אותו — ככל גיבור טראגי בכל מחזה (מה שנותן לנו, הצופים, את סיפוק־העליונות המפורסם שלנו) — אנו רואים את ג'ון פורסטר מפנה לא רק את שלטונו, אלא גם את רכושו, אדמותיו, מכרות הזהב ויהלומיו, את עריו ואת בתיו. „אחרי רודזיה — דרום אפריקה!" — מסוף העולם ועד סופו מצלצלת הקריאה — ורק בדרום אפריקה לא שומעים?

אכן, פורסטר עוזר ל„המתה מתוך רח־מים" של רודזיה — ואינו רואה, או לפחות נוהג הוא כמי שאינו רואה — כי הוא מכין לעצמו, במו ידיו, על ידי סידרת צעדיו הנוכחיים, את הטקס של המתת עצמו ומדינתו — ללא רחמים.

אנו מגיעים אל תיאטרון האבסורד ממש כאשר אנו מגלים את הקרבן הט־ראגי הנוסף בשולי הבמה, באפלולית. שם עומד מושך החוטים בכבודו ובעצמו, הבמאי־המחבר־והפאורן־הכרטיסן־המב־קר של ההצגה כולה, הדינאמי האמריקני שנדמה לו כי הוא מרמה את כל העולם — והנה מתברר כי הוא הקרבן הבא־בתור. מהי ארצות־הברית של אמריקה — בתוך העולם של היום — אם לא אי של תרבות מערבית־דימוקרטית־לבנה בתוך ים גועש של רעבון לא־מסופק? כמה זינוקים קדימה של גלי הים הגועש הזה דרושים עוד, כדי שהם יגיעו אל חופי אמריקה הצפונית — ויציפו אותם?

אם לפני חיסול רודזיה הלבנה היו דרושות, נניח, חמישים שנה עד שכל ה־עמים והארצות באמריקה שמדרום לאר־צות־הברית יתאחדו כולם נגדה תחת הדגל של גוש־הרוב המדוכא — הרי לאחר הישג נוסף זה של העולם הרעב־הדרומי־השחור — התקצרה תקופת־ההבשלה בבת־אחת לארבעים או לשלו־שים או לעשרים שנה. זה הדבר העיקרי שקיסינג'ר אינו מבין אותו בשום מקום בעולם, ובעיקר לא באיזור שלנו: קניית זמן על ידי ויתורים היא פעולה המכה את עצמה, כי היא משיגה את היפוכה. עם כל פעולה של קניית זמן על ידי ויתורים — מתקצר הזמן העומד לרשותך ולא מתארך.

גם אצלנו נרגיש את הדי התכווצות־הזמן שהחלה בימים אלה בדרום־אפריקה. חיסול השלטון הלבן והדאי סילוקם של הלבנים מ לארצות אחרות וכד — יש מעורר ומפחיד על אויבי התיכון.

אנחנו איננו רודזיה, בשום — בעיני עצמנו. גם בעיני אובייקטיבי ורציונאלי בעול להשוות את החזון היהודי ארץ־ישראל, ארצו ההיסטורי בנים — אל השיעבוד הלבן הקטן ונטול הרציונות הלאומי אבל כל זה לא יעזור לנו בעיניהם אנחנו רודזיה, ראה כך בעיני העולם כולו.

מחיקתה של היכות הלב — בין על־ידי גירוש תוך על־ידי מחיקה־בפועל, בכל ודצה האפריקניים — תהיה הורה גורלית על מחיקת ציאו מכאן את המסקנה ה זה כמה זמן: „הסדר" עם כפ" במורת התיכון — אין רה „הבלמה" עם קיום יש ארת ישראל במקומה. הנה תגת דוגמה שיכול להיות אלף כינויים יפים, בהסות ליה גם יחד — כאשר תמצ פילוק וחיסול היכות „הלבנ קולוניאלית".

מעשה־הסכמים האחרון סינגר עלול להקים לו באז — שהוא בעצמו יהקבה

ג. העובד — וה

והנה, על אף כל האמור רחמים בלבי על רודזיה היפים והבריאים שלה — לא יישאר להם בארצם יהיה להם בארצות שונות, רונות וקצת רכוש מוברח.

ומהר לא יהיו בלבי רחמי אפריקה ועל הלבנים שלה יותר והעשירים יותר, ולפ יותר. גם הם — אם ימ בדרך שבה הלכו עד עתה פליטים, ושריד באפריקה ל

אין ולא יהיו רחמים — ראויים לגורלם, במו ידיהם עצמם.

הם חיפשו את החיים ה הם נשארו מיעוט בכוונה בכוונה מודעת, הרי בכוונ — כי טוב ללבן האחד עשרה שחורים. הם העדיפ למענם השחורים. את עבוד קיבלו — אך לא את הכר שוויונם. והם שכחו את ה בכל בניין־חברה ובכל יסוד כל מהלך־היסטוריה: מי שא אינו שולט!

אפשר שבתקופה מסוימ תלוי קבוצה של מיעוט רבים, תשעבדם ותחיה על פ אבל אם נשמרת המחיצה לבין הרוב, אם נשמרת ההבד בידים לבין עובדים — יפרו עובד את סוברו, ואם עוד יית הנגע לו תהיה הפריצה מהירה יותר. שלטון המיעוט המעביד — לא יחזיק מעמד.

גם בשטח זה רצוי שנק מרחוק. מצבנו רחוק מכצבם והדרום־אפריקנים, שאלה קטן הם בתוך המוני־המתנים קשי־יום ויגעי עבודה קשה גדול ומכריע בארצנו. עדיין המכריע של עובדים לסוגיו עובדי עבודת־כפיים קשה — בו בזמן נתנה המיעוט הח זכויות פוליטיות, אזרחיות ששחורי דרום־אפריקה לא בהלומותיהם הוורודים ביותר.

אף־על־פי־כן חשוב, כי הלקח העיקרי מן הטרגדיה ה שת השאורה: שום כוח ב מסוגל לבלום את תהליכי ה תאיים הלבנים באפריקה ושום רוצה לעשות זאת. גם הם עצ זים והדרום־אפריקנים הלבנים בהם הכוח המוסרי וההכרתי לאומי ותחושת הצדק הקיומי באמת ובעוז על קיומם.

לקח זה הוא רב משמעות לא ראל, אלא לכל עמי התרבות הרבה מרצון העבודה ומכושר שלהם בדור־התפנוקים האחרון. קש לעצור בנקודה מסויימת את ההתקפלות בפני חצי הכדור וכסיהיו מן החצי הצפוני — שות זאת הנך צירוף של גיבוס רובני, עם עם בארצו, עם התעור כוח עבודה ויצירה, עד כדי לסג מנו גם את אמצעי ההתגוננות אמצעי המחיה והפיתוח.

זה הכרחי — אם איננו רוצ תלק מעל במת ההיסטוריה מתוך של ויתור אלגנטי, כאשר כל מה לנו לתרום הוא ראשנו על טס

עצה למחצה

מה שאמר ראש־הממשלה, פרנ־קנשטיין, על דוקטור ג'קיל ו־מיסטר הייד, או מיסטר ג'קיל ו־דוקטור הייד, אינו נורא כל־כך. הושיענו כי בני המונסטרום שלנו, ג'ק־קק' וג'ק־הת־ריפר, נתגלו כמו־פים חופים ברגליהם המופרות לכדור־של־גלידה!

על קופה הפוך

אך מה ששתק ולא אמר — כי ממשלתו, השואפת להה־יודאיזציה של הגליל, אינה גורסת רה־יודאיזציה באמ־צעות דה־ערביזציה — מנסר' ותלך עתה בעולם הגדול כרעם בגלגל!

נכון הוא כי שלמה, שבפי הקולמוס כלו קוהלת, הכריז ואמר כי עת לחשות ועת לדבר, אלא שלהותנו, סתם ולא פרש מה לדבר על מי ואיך לחשות כתי!

האיש בכיפה

בין שאליהו שם נביא, בין שאינו אלא כינוי לנביא, המבקש לאבר כי אלוהיו הוא יה, לא מין בעל, מקובלים אנו שנס מפני מלכו. סנ־דליך גדולים ודאי הרבה ממידת רגלי רבנו לוינגר, אלא שיש מיהו כבדה, כמעט תיאטלי, באנלוגיה שבין מחזק־הכהבואים הנצרך לפנינו ב־הר־חברון למשחק שקדם לו על הר־האלוהים!

אליהו מסתתר עליו מפני אחזיה, השולח אליו „שר־חמשים וחמשיו", החזה אומר, סגן, או סרן בראש בתחו:

„איש האלהים! המלך אמר — רדה!"

פותח הזכור־לטוב פיו ומוריד עליהם אש מן השמים.

אחזיה אינו מרפה ושולח שר־חמשים אחר וחמשיו: „כה אמר ה־מלך — מהרה רדה!"

חוזר אליהו ומוריד עליהם אש להבה.

משגר לבסוף המלך שר־חמשים שלישי וחמשיו. „איש האלהים!" הוא מתחנן עתה קולו, ברוב כריעות ונענועים, „תיקר נא נפשי ונפש עבדיך אלה חמשים בעיניך..."

אלמלא מלאך שירד, בשליחות הבורא, מן השמים, לא היה מסגיר עצמו אפילו בידיו.

אך חבל על דאבדין! עכשיו, ש־אין לנו מלאכים, האין מי שיכפה על איש האלוהים דינא דמלכותא, מוטב שנחוס על כבוד שרי החמשים שלנו ונמתין, פשוט, לבוא יום אדוני, הגדול והנורא, על עמק יהושפט!

הפירמידה

בנעורינו, הנשכחים והיפים, סיפרו לנו רבותינו, שלא יאבדו ולא יישכחו, על הפירמידה היהודית, פלא מפלאי־הבריאה!

„עומדת על ראשה", חזרו ואמרו, „ולא עלינו ארצה, ארצה לא עלינו, אלא כדי להציבה מחדש על בסיסה!"

אלו באנו להקים היום פירמידה ממצבינו הטובים, היה ראשה מגיע עתה לשמים והמלאכים, בעיפים מן הצירה במקהלה, היו הולים עליה. ודאי את גבליהם!

הוד ראשה הם, בלי ספק, יקירנו, שליחי האומה בעיר המליונים, המסו־בגים והמעטנים, שהגיעו למקום „צני" במרוץ עבריני ההגועה.

למטה מהם אלה שעשו לביתם, ב־שנות מגוריהם מעבר־לים.

למטה מהם בעלי עבירות שדש אדם בעקבו: ישראלים שנכנסו למרקס־אנד־ספנסר וסברו כי כל מה שאינו קשור בחבל הוא, כביכול, שלהם. למטה מהם, אלה, פורצים למקצועם בכך.

למטה מהם אנשי שלוכנו בעולם התחתון. פלוני שגרזן אשה בגרזן, אלמוני שחיסל סוחר בגיל־הפציפה, מי בבריסל ומי בקופנהגן.

למטה מהם סתמנים. מבריחי־מכס, סרסורי־זונות, סוחרי־סמים, אימפוס־טרים, שרלטנים מרצחים בשכר ובמלה אחת — ילדי הקשר הישראלי! אם יש מי שסייע בידי מכבאינו, יורשי עם־האדונים, לטעום בגו סוף־סוף טעם מתקה על נקמה, נער תמודותינו, כושי, רעו ועמיתיו הם שעשו זאת, מעצרם, הספלתם, עטייהם בהא־הכלא, אינם אלא פירות ששונאי־ישראל מקנאים בהם עתה את סעודתם. הקרן שמורה להם בבזוי האומה, שאלה יוצרי המיתוס ההירואי שלה! באצטגנינות עלי רואה אני כבר יפי־נפש, שגוללותם הוכני־סריות, המשליטים בבתי־הכלא הנר־מגים, או הצרפתיים, מנהג ספודה של שתי מערכות כלים, שלא להביא כביכול את הישראלים לידי עבירה על מצוות אמונתם!

למטה מכולם, בשפל המדרגה שעליה ניצבת עתה הפירמידה, העומדת סוף־סוף על בסיסה — המפליא ע־הובאה בשבוע שעבר לדין במקומו־תינו: סדיסטים, סוסדיים, חלאת המין האנושי!

היה לנו מה להטיל, ביום התשליך הגדול, למי השילוח, אך בבואנו להכות ביום כיפור בידנו כנגד לבנו ולאמר אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דופי, העוינו והרשענו, זדנו, חמסנו ושאר חטאים שהם־דידו לנו אבותינו ב־סדורים על פי רצף אלף־בית, לא יספי־קו לנו כל ההרוג־ליפים שבכתב החר־טומים!

יצחק רבין חותר ל„הכרעה עכשיו" מי יהיה מועמד „העבודה" לראשות הממשלה הבאה

הוא נתמך על־ידי שר המשפטים חיים צדוק שאמר כי „לא ייתכן מצב שמישהו יושב בממשלה ומתמודד על ראשות הממשלה" • הוא רמז כי אם שמעון פרס סבור כי יצחק רבין אינו מתאים — עליו לצאת • פרס דחה השקפה זו בטענה כי כוחה של ההכרעה הקודמת של ועידת מפלגת העבודה ביחס לראשות הממשלה, יפה רק עד לועידה הבאה • כששמע אבא אבן כי יהושע רבינוביץ הגדיר את האפשרות שפרס יעמוד בראש כ„טרגדיה של מפא"י", העיר: „מה שאתה אומר על פרס — אומרים על רבין"

מאת יוסף חריף

...די תרועות המלחמה, ש־עליה נתבשרנו אך לפני שבוע ימים מפי שליחו המיוחד של ראש הממ־... ל„השכנת שלום", במפלגת ...ה, השר אברהם עופר, נש־ שבוע בקול מאיים.

...לחמה — או מלהמה!" — אמר ...ר כאשר סבר, כי שלילת עמ־... ראש הממשלה, בוויכוח סביב ... במפרץ סואץ, על־ידי שר־... אינה אלא צעד מחושב במאבק ... האישים.

...באה התפוצצות, ככל הנראה בשורת התפוצצויות שעוד יבו־...אה לבהלה במפלגת העבודה. ...ל„פרשת ידלין", שפרצה בכל ...ברוח הימים הנוראים ניתן לומר ...ל הצם אשר במחנה". אולי מ־... כל החלד הזים כי זו תרופה ...שברים!...

...ש„פרשת ידלין", שגיבורה ייחס ...וחדשי כזימות" אלמוניים בתוך ...עבודה איבה תוצאה ישירה מן ...שנתבשרנו עליה, אבל אין ספק ...הלחשים וההתחשדות המתלווה ...ז ניזונה מן האווירה העכורה ...זה כלל חשוב לענין זה אם ...ין יסוד לכל מה שמיוחס למר ...ן או אף לחלק מן „השמועות". ...אם אין שחר לכל אלה כי אז ...כשלעצמה חמורה פי כמה. זו ...למד עד היכן עלולים דברים ...אם לא תימצא הדרך לטיהור ...ולהשכנת שלום אמת במפלגת

...יע נסוג ...רהם עופר ...שליחות ה„תיווך"

...ן זה מקרה, ששר־השכון, שאף ...דעות מספר נתגייס ל„מפעל־...של המפלגה בתנופה רבתי — ...נכרכו עמה העסיקו להציע צל ...הממשלה לשר־הבטחון, שמ־...נוסחה לשלום בית — נרתע ...בשבוע שעבר ביישר ביוזמתו, ...לא „מתווך" ואין הוא רואה עצ־...מו למכיר המפלגה ושוב אין ...להציע דבר לאיש. מה קרה? ...ופר רק שלשום לאבן ואתמול ...יזד יהו נטויה היתה ובכל סניף ...ציג עצמו כ„הכתובת" במפלגה ...פק, שמבחינות מסויימות יכול ...כתובת במישור המפלגתי, ...לגדולים וטובים שנסתלקו מן ...פוליטית) — והנה ביום אחד, ...לא כל סימן מוקדם — כך להצ־...תקפל. אין זאת, אלא שבחושו ...החל הזה, כי הוא הגוים אולי ...בשיטות שנקט בהן במסגרת „ללכד את המפלגה".

...להנית, כי הדי לחשושים שונים ...גיעים גם לאוזניו ועל כן הגיע ...ומסקנה כי ראוי לו להתפר שעה ...הפגזה מאיימת להתרגש גם עליו ...א למשוך אליו את האש. אכן, ...יש לה כללים המורים. היא עלו־...ע אפילו בהפים ותמימים...

...של עופר לא היתה רק טעותו ...כי הוא ביטא אותה יותר מאשר במגעיו המפלגתיים. סוד כשלונו ...ר כמתווך וכמשכין־שלום טמון ...שלא, נהג בזהירות המחייבת ...של יוזמות שכאלה. ראשית, הוא ...ציע לשר־הבטחון הצעה שהיה ...ראש שתידחה על־ידו, אם מכוח ...ואם מכוח עיתויה: כדוע — ...צדק — צריך פתאום שמעון פרס ...מה, שהוא מסכים לגנוז את כל ...ומאוויו הפוליטיים להגיע לראש־...ממשלת — האם רק מפני שאב־...פר בא וביקש אותו יפה לעשות ...ונגיה, ששר־הבטחון יהיה מוכן ...ת ל„פיתוי" שכזה — מדוע צריך ...לכוות זאת עכשיו. מהמע, קודם־...עופר ושולחיו, קוצר־רוח. שנית, ...טעותו הגדולה של שר־השכון ...אין כתווך יכול לבוא ולהציע ...שלום כשאלה עטופות בעטיפות ...אם יכול עופר לבוא לאבא אבן ...יו, כי „פרס ירכה אותך" ועל ...תלך אתו, אלא „אתנו" (רבין — ...ין — עופר) — אין הוא יכול ...שפרס יאמין בהצהרות השלום ...אנו אומרים „שלו", כי בסגנון ...נקטו גם רבין ורבינוביץ.

מה בין יצחק בן־אהרון ליהושע רבינוביץ

...וב היה להתעכב ולבצות את ...הית עופר" כיוון שהיה זה נסיון ...יותי — ולא נסיון פרטי שלו — קבוצת אנשי הנהגה, החותרת להכ־...את מהלכיה כרוחה — בניגוד. כמו־... „ריב" המדובב שלה, כלומר שמעון פרס. היה זה, כמדומה, יצחק בן־אהרון — שאהדתו העמוקה ליצחק רבין היא מן המפורסמות — שאמר כי חייבים לראות את המצב במפלגה כהווייתו — „בלי רבין ובלי פרס זה לא יילך". נדמה, כי בן־אהרון היטיב להגדיר את המצב. והנה, במקום לנסות ולהביא את השניים להבנת של ממש, פעלו, ואולי עודם פועלים בדרכים, שבהכרח מובילות להעמקת הפירוד. יכול, למשל, איש כי־יהושע רבינוביץ, לסבור, כפי שהוא סובר, כי טובת המפלגה מחייבת את השארתו של יצחק רבין בראש. אבל אם הוא מקבל את הכלל של בן־אהרן, כי במצב שנוצר במפלגה אי אפשר „בלי רבין ובלי פרס", אין הוא יכול להגדיר את האפשרות ששמעון פרס יעמוד בראש כ„טרגדיה של מפא"י" — ולהוסיף ולצפות לשלום בית ול„ליכוד פנימי", כפי שקרא באחת מן הישיבות של מזכירות מפלגת־העבודה. אמר כי שאכן, כי אם פרס הוא בחזקת „טרגדיה" כראש ממשלה, כי אז אסור בכל לשון של איסור להפקיד בידיו גם את תיק הבטחון...

אומרים, כי כאשר נאמר לאבא אבן, כי פרס זו „טרגדיה" השיב מניה וביה: אני כהיסטוריון מתהמה בהגדרות כאלה למעמדים המורים יותר!...

ועוד אומרים, כי אבן העיר: „מה שאתה (רבינוביץ) אומר על פרס — אומרים על רבין"...

בכל מקום, ברור כי סגנון זה של „מלחמה", „טרגדיה", „הוא ירמה אותך" — אין בו כדי לשפר את האקלים במפלגת העבודה — אקלים, שבו צלליות לצמוח פרשיות מפרשיות שונות דוגמא בעונת־גידולים זו של שנת־הבחירות.

נוצר לעתים הרושם, כי כל אלה, שקיבלו עליהם את הסיפול בעשיית שלום ובהחזרת הרגיעה למפלגת העבודה שוב אינם חשים בתמורות שנתחוללו בה. שמטבע הדברים שינתה לא רק תפיסות מדיניות אלא גם את האנשים. אולי זו הסיבה מדוע גם רבינוביץ וגם עופר נכשלו בשליחויות שנטלו על עצמם וזה סוד הניכור שנתהווה בינם לבין עסקנים רבים, שעוד אתמול חלמו ולחמו יחד — והיום הם בשני מחנות נפרדים. אופיינית לענין זה המסיבה ההדיפה־ישנה שרבינוביץ נרתם לה — להחזיר את אבא אבן לממשלה...

אבן אינו מוכן להיות „מרמס לרגליו" של רבין

ובכן, נתברר למשל, כי אבן שוב אינו אותו איש „תמים", כפי שמישהו ביקש לתארו, שדי אם יקרצו לו ב„חברות בממשלה" כדי שיתייצב מיד. זאת יכול היה שר־האוצר ללמוד, כמדומה, בשיחה החג שהיה לו עם שר־החוץ לשעבר בראש השנה. ככל הידוע, אותה שיחה לא נסתיימה רק בהערה של אבן, כי שום כח לא יחזיר אותו כשר בלי תיק לממשלתו של רבין. ראשית, אבן עוד לא ויתר, כך בישר לרבינוביץ, על התמודדות על... ראשות הממשלה ורבינוביץ: אם תכניס עצמך להתמודדות, אתה תהיה אחראי לתוצאות!". לא היתה זו בשורת־חג ברגינה, שכן ככל הידוע גורס רבינוביץ, שאם אמנם יתמודד אבן על ראשות הממשלה, כי אז ברור, שאת הקולות שיזכה בהם, יגרוף מרבין — נמצא, ששמעון פרס יהיה הזוכה העיקרי. בכל מקום, אבן לא האיר לאורחו כל ספק היכן הוא עומד: אין היא מצריך יותר על הכידה את רבין ואין הוא מוכן להיות „מירמס לרגליו"...

אילו היה רבינוביץ מציאותי יותר, כי אז חייב היה לדעת, שאין הוא יכול לביא בידיים־ריקות ולחזור על מה שאמר כבר קודמו, אברהם עופר, לאבא אבן — ולהציע לו את אשר כבר דחה אבן פעמים אין ספור. ובכלל, אומר צמיתו של שר־האוצר, שר בכיר ובעל־השפעה בחוג השרים הקרוב לראש הממשלה: „מי זה יהושע המחלק תיקים?"... רוצה לומר, כל החיזורים האלה אחרי אבן מתנהלים בצורה בלתי מכובדת. אם רוצה ראש הממשלה באבא אבן — אמר אותו שר — יזמין אותו ויגלה את לבו לפניו; מה שיטת השליחים הזאת?

מדוע לא הוזמן חיים צדוק לביתו של רבינוביץ?

אגב, כאשר ביקש שר־האוצר יום אחד לזמן אל ביתו מספר אנשי מפלגה כדי שאלה יסייעו לו להשפיע על אבן — נתברר, כי אחד ה„מוזמנים" כלל לא הוזמן. הכוונה לשר־המשפטים, חיים צדוק. „אי־הבנה" זו כשלעצמה אינה חשובה כל כך, אבל הדבר שאמר אותו שר־המשפטים כשנודע לו על ה„פורום" שנועד לשדל את אבא אבן הוא, כמדומה, בעל־משמעות: אני לא הוזמנתי — אמר צדוק לשר ישראל גלילי — כמעשים המקובלים עלי... אני אינני עוסק בשידולים"... צדוק סובר, כנראה, כי השיטה הזאת אינה יעילה ביותר ומוטב, איפוא, להניח את היחסים הללו למי שבידו להבטיח — ראש הממשלה. וכיוון שביסודו של דבר על פי השקפה זו ראש הממשלה הוא שצריך להפליס סדר בממשל ובמפלגה מתפוררת, כמובן, כמאליה שאלת מעמדו של ראש הממשלה. יצחק רבין בימים אלה כשהכל מדברים על הצורך בליכוד — והמפלגה מפוצלת כפי שלא היתה מפוצלת מעולם.

בשיחותיו עם עסקני מפלגה שונים החל רבין מדבר לאחרונה על כך שיש צורך בהכרעה עכשיו. וכשמדבר רבין על „הכרעה" ברור למה הכוונה: מי יהיה המועמד לראש ממשלה מטעם מפלגת העבודה ומכילא יעמוד בראש הרשימה בבחירות לכנסת. מה שעורר את רבין לכך היא העובדה ש„יש מערערים על ראש הממשלה", כשהכוונה, כמובן, בעיקר לשמעון פרס. רבין הגיע למסקנה, כי חייבים איך־שהוא להחזיר את האחדות למפלגת העבודה כדי להצילה ולהכשירה לפכוד במאבק מול „הליכוד", שלהערכתו של ראש הממשלה הולך לקראת ליכוד פנימי, „בעוד אשר מפלגת העבודה הולכת לועידתה כשהיא חלוקה כמעט בכל נושא"...

אבל הבעייה היא לא לקבוע את הדיאגנוזה, אלא לומר מה התרופה, למה־לה, שהרבית יודעים. מבחינה זו נתייאש, כנראה, גם יצחק רבין משיטותיהם של עופר—רבינוביץ: היינו, לנסות לקרב איש זה או אחר, מבין אלה הנחשבים ל„בעלי השפעה" בחוגיהם אל מחנה־רבין (הדוגמה הבולטת ל„רכש" מסוג זה היא אשר ידלין...). נדמה, כי אלו שהיטיבו להגדיר את המצב הם שני המזכירים הדינאמיים של המחוזות הגדולים, עוזי ברעם מירושלים ואליהו שפייזר מתל־אביב, שאמרו, כי הבעייה אינה הבטחה של „ג'וב" זה או אחר. הבעייה האמיתית העומדת לפני מפלגת העבודה היא — שלטון או אופוזיציה. בפעם הראשונה בתולדותיה נשקפת לה סכנה מוחשית של שביתת השלטון מידיה: „כשיש 51 מנדטים לבערך אי־אפשר להמר על חמישה מנדטים העלולים להפריד בין שלטון לאופוזיציה!"

גם שר המשפטים בעד „הכרעה מיידית"

כ„הימור" מתוארת על ידי אחד מהם, עוזי ברעם, הליכה לבחירות עם שיוהם פה ושם. („כשיפולציות לא עובדות כל כך כיום"...). אי אפשר עוד לנסות ולסייה על פני הניגודים הבולטים ועל כן חייבת לבוא הכרעה מידית.

מכיוון אחר בשמע שר־המשפטים, חיים צדוק, דורש גם הוא „הכרעה מידית" כשהוא אינו מסתיר את תמיכתו ביצחק רבין, לעומת אחרים המעדיפים שלא להתחייב מתוך נימוק, שבסופו של דבר תצטרך המפלגה להעמיד בראשה את מי שעמו תוכל למשוך את מספר הקולות הגדול ביותר.

בשל משקלו האישי בממשל יהיה, כמובן, הד לדברים שהשמיע השר צדוק, כי הוא אינו אומר רק ש„מפלגה שלטה הולכה לבחירות כשבראש הרשימה הוא ראש הממשלה". צדוק אומר גם זאת: „לא ייתכן מצב שמישהו יושב בממשלה ומתמודד על ראשות הממשלה". כנגד אותו „מישהו" מוסיף צדוק: „אם הוא לא מתאים עליך לצאת!"

„עליך" — רוצה לומר במקרה הקונקרטי שלפנינו, שר־הבטחון!

נדמה, כי מבין חברי הממשלה השכיל צדוק לשים את האצבע על העיקר. לא עוד שיטת „השידולים", לא עוד התסובבות סחור־סחור, אלא הכרעה מיידית — בלומר, לא לצפות לערב הבחירות, אלא עכשיו, בהקדם האפשרי, לגשת להכרעה מי יעמוד בראש. גם מבחינה זו יש בעצם זהות בין צדוק לרבין: כיוון שיש מערערים על יצחק רבין כראש ממשלה אין מנוס מהכרעה.

לאמיתו של דבר, נראית הצעה זו כמוצא היחיד ממצב המלחמה הקרה, שמפלגת העבודה שרויה בה, שכן אם לא תבוא הכרעה מידית — יהיה סדר־יומנו בחודשים הקרובים צמוס „פרשיות"...

שמעון פרס הרים את הכפפה

שמעון פרס מוכן, ככל הנראה, להרים את הכפפה שזורק לו חיים צדוק, הגם שאין הוא סבור, כי לפניע „ויכוח משפטי" — אם יכול שר לשבת בממשלה כאשר הוא סבור, כי ראש הממשלה אינו מתאים להפקידו, או אם הוא, השר, סבור שהוא מתאים יותר לתפקיד זה. ראשית, אין כאן חשיבות אם יש לכך תקדים או לא (כנגד נשיונו של שר־המשפטים להוכיח על־ידי דוגמאות מן החיים הפוליטיים במערב אירופה), שמישהו מבקש להחליף את ראש הממשלה. („החלפת סוסים איננה ודיכוח משפטי"...). שר־הבטחון „אינו מבין" את שר־המשפטים: מדוע אין זה לגיטימי שועידת מפלגה דנה קודם כל בדעות השונות של מיגוון הנושאים העומדים על הפרק ובסופו של דבר באה שעת ההכרעה. במוסדות המתאימים, גם בנושאים הפרסונליים? לגבי הטענה שראש הממשלה היום הוא המועמד „הטבעי" לראשות הרשימה לבחירות וגם לראשות הממשלה — אומר פרס: מי זה אומר שאין הבדל בין אורך־החיים (כראש הממשלה) לבין אררה־החיים הדמוקרטי?! מדוע להיבחר לכל החיים?!

בשנדרש שר־הבטחון לסוגייה זו באחת מפגישותיו השבוע, נשאל גם כן בענין „ראשות הרשימה". אומרים לנו, כי תשובתו של פרס היתה: „למה צריך בחירות בכל מקום בארץ ולא בצמרת הרשימה?"...

אכן, אם היה עוד ספק אם פרס מוכן להכרעה — יש, כמדומה, בהערכותיו אלה כדי לפזר את אחרון הספיקות.

את הצד „ההיסטורי", אם אפשר לקרוא לכך כך, המשתמע מהשגותיו של שר־המשפטים, שמי שיושב בממשלה וראש הממשלה אינו מקובל עליו — צריך ללכת, דוחה שר־הבטחון ואומר, כי „אין בענין זה קודקס של שר־המשפטים". פרס גורס, כי היתה הכרעה (כאשר המרכז בחר לפני לבצלה משנתיים ביצחק רבין כמועמד לראש הממשלה) וכוחה של הכרעה זו יפה עד לועידת המפלגה ואיש אינו מערער עליה. מי שמערער על ההכרעה אינו צריך, על פי תפיסתו של פרס, להיכנס לממשלה מלכתחילה, אבל אין זה אומר, כי „הכרעה היא לנצח". זו הכרעה לארבע שנים — ובמקרה שלפנינו לפחות מארבע שנים — ובתום תקופה מוגבלת זו חפשי כל אחד להציע חילופים.

מכאן נמצאים אנו למדים, כי פרס לא נתכוון לדחוק להכרעה עד לאביב הבא, היינו עד שהמרכז החדש, שעתיד להיבחר על־ידי ועידת המפלגה, יגש לטפל באישור המועמד של המפלגה לראשות הממשלה. בעצם גם רבין סבר כך והיה כעין הסכם בלתי־כתוב בין השניים, שזה יהיה הסדר. אלא שלהתארגנויות „הסמויות" לקראת ההתמודדות יש דינאמיקה משלהן ואלו שיבשו את לוח־הזמנים ואמירות מן הסוג שהשמיע שר־המשפטים (שלא יתכן מצב שמישהו יושב בממשלה — ומתמודד על ראשות הממשלה) עשויות בהכרח לדחוף להכרעה בטרם עת. אמנם שר־המשפטים מדגיש את הצורך בהכרעה עכשיו גם מטעמים פרקטיים — לאמור, אם סבורה המפלגה שיש להחליף את ראש הממשלה מוטב, שלמחליף ויהיה מי שיהיה, ינתן די זמן ליצור לעצמו „ריקורד" כראש ממשלה — אבל הצעה נותנת, שככל שמדובר בשר־הבטחון אין יצירת ה„ריקורד" חיונית, שכן אם ייבחר זה יהיה בשל ה„ריקורד" הקיים שלו.

לכן, זה יהיה אולי נכון יותר לומר בפשטות, שמשעה שנזרקה לחלל האמירה שדרושה הכרעה מידית אי אפשר יהיה עוד להתעלם מאתגר זה.

צדוק שיצא בהכרזה משום הכרתו, כי אלה הם כללי המשחק הפוליטי במשטר פרלמנטרי, להבדיל ממשטר נשיאותי כבר־ארה"ב, יצר מצב חדש. דומה, כי עכשיו יצטרכו גם אישים אחרים להפסיק את שתיקתם.

רבין קובל שעסקנים רבים „יושבים על הגדר"

יתר על כן, ראש הממשלה בשיחות שהוא מרבה לנהל באחרונה עם עסקנים מדרגים שונים, קבל על כך, שיש „יושבים על הגדר" ואינם מתיצבים לימינו, בלא שפירש בשמות. התבטאותו של צדוק, הגם שביסודה, לא באה אלא כשום „כללי המשחק התקין", עשויה מטבע הדברים לדחוף אחרים לומר את דברם ולהתיצב — לכאן או לכאן. האם אמנם יחול תהליך זה, כפי שיש לשער, הרי שהלוקת הכהונות בתוך מפלגת העבודה היא בלתי נמנעת. די בדוגמה אחת להמחשה: צדוק נוטה בעצם לקבל את טיעונו של ראש הממשלה, כי הפלאת שמות של מועמדים אחרים לראשות הממשלה כמוה כהחתו של יצחק רבין. שמעון פרס ואבא אבן סרבים לצומתם, כי כל הדיבורים הללו על „הדחה" אין להם שחר. אדרבא, התמודדות חפשית על התפקיד (ובענין זה זכו לתמיכה, בלתי צפויה אולי, כגולדה מאיר), לא זו בלבד שאין היא מתנגשת בכללי הדמוקרטיה, אלא שמתחייבת מהם. וכיוון שבענין זה אין שאלה של מציאת נוסחה של פשרה, ממילא הופכת שאלת ההכרעה לענין של עיתוי בלבד. כמובנו, ואולי רצונו, של יצחק רבין, שלנוכח העובדה שיש מערערים עליו, תיפול ההכרעה מיד, תאלץ את ראשי המפלגה להזמין את המרכז בהקדם. במצב שנוצר, כשמלחמת־הכל־בכל מאיימת על מפלגת השלטון, לא יהיה מנוס מן ההכרעה.

אבל בענין זה המצב מבותה מאד: הכל כבר מסכימים, כי ההכרעה עכשיו היא בלתי נמנעת, אבל בה בעצם יעכוד מפלגת העבודה להכרעה — האם מותר למישהו זולת יצחק רבין להתמודד על ראשות הממשלה?

אם תשובת המרכז תהיה „כן" — זו הכרעה למעשה לטובת שמעון פרס כראש ממשלה, שהרי הכל יודעים מה בעצם מסתתר מאחורי שאלה כזאת.

הוויכוח על ה„מי" ועל ה„מה"

שר־הבטחון, כתמדה עד כדי מונוטוניות, חוזר על כך, שההכרעה לא צריכה להתמקד רק על המי אלא על המה — מה הדרך של המפלגה, מה עמדת המפלגה בענין יהודה ושומרון ועוד שאלות מהותיות כיוצא בהן.

גם רבין, כמדומה, בוחן על ה„מה", שעשוי להערכתו לחזק את יריבו שר־הבטחון, לפיכך רבין יצא מהנחה שמשה דיין מפריך את ענין יהודה ושומרון ועל כורחו יצטרך שמעון פרס לתמוך בו. במקרה כזה יוכל רבין להופיע כבעל־הנוסחה המאוזנת יותר בתקוה, שזו תהיה מקובלת על הרוב במפלגה. ממילא יצטרך הרוב לתמוך בו ולא בשמעון פרס.

יש לשער, כי לגבי נטייתו של משה דיין „להחריף" את ענין יהודה ושומרון, יש אולי ליצחק רבין על מה לסמוך. מכל מקום, מדברים על כך, שדיין כחבר הועדה המכינה של ועידת המפלגה עומד להעלות בה הצעות מדיניות שאינן קלות לעיכול. כך, למשל, יציע אולי שהתורה שבעל־פה של המערך תיהפך לתורה שבכתב ותהיה חלק מן המצע לבחירות לכנסת. כן מדברים על כך, שדיין עשוי להציע שהחלטת הממשלה לגבי נהר הירדן כגבול בטחוני (יש כאלה שרוצים, כי יוגדר גם כגבול מדיני) ימצא ביטוי הולם במצע. ועוד זאת, שהמפלגה תתחייב במצעה ללכת לבחירות חדשות אם תעמוד השאלה של ויתורים טריטוריאליים ביהודה ושומרון, היינו, שאותו סעיף בהסכם הקואליציוני עם המפד"ל, שעליו הודיע ראש הממשלה בכנסת ביום הצגת ממשלתו — בדומה להודעת קודמתו בתפקיד, גולדה מאיר — יהי חלק ממצע מפלגת־העבודה.

לא ברור אם משה דיין יעלה את כל מה שמיוחס לו כהצעה אולטימטיבית או רק כמשקל־נגד כלפי אלה אשר מובעים לשנות את מצע ייד העיקרים של המערך או לפחות לפרש את סעיפיו באופן שיהיה ברור, כי ישראל מתכוונת לנסיגה „בכל הגזרות" — לרבות יהודה ושומרון. (יגאל אלון: „יהיו ויכוחים ותהיה מחלוקת בועידה, ודבר אחד אני רוצה להשאיר בלי שום ספק — אסור שהועידה תשאיר דברים סתומים בעניינים עקרוניים... ארצה שהועידה תכריע בין הדעות השונות...").

„בעוד כמה ימים יתברר שאשרק'ה מאה אחוז בסדר"

התבטאותה של גולדה מאיר בענין זה לא הותירה ספק היכן היא עומדת בשאלת המצע היא לא תניח לשנות את ייד העיקרים ונדמה לנו, כי עם עמדה כשל גולדה יוכל משה דיין, בסופו של דבר, להתפשר. על כל פנים, לא נראה לנו כי בשל „מה" כזה עלולים פרס ודיין למצוא עצמם משני עברי המתרס.

אומרים לנו, כי יהושע רבינוביץ ואברהם עופר נראו השבוע מודאגים. אפשר להבין לרוחם, כשרבינוביץ של אשר ידלין — אפילו יצא בסופו של דבר נקי להלוטין, כפי שהבטיח אברהם עופר השבוע: „בעוד כמה ימים יתברר שאשריקה מאה אחוז בסדר" — אין זו חוויה מרנינה ביותר להיקלע למצב שכזה על רקע המצב הפנימי במפלגה. תלא אין זה סוד, שכל אחד משניהם לוחם כיום על חייו הפוליטיים. וזה בעצם סוד הברית המחודשת ביניהם. ב„דכדוכם" של רבינוביץ ועופר טמונה למעשה התשובה לשאלה על מה תיסוב ההכרעה, שהכל מרבים לדבר עליה כעל הכרח — לא רק על רבין ופרס, שיהיו, כמובן, במוקד, אלא על ההנהגה כולה. פרס יבקש להציג מול „ההנהגה היורדת" הנהגה אחרת — „דינמית, רעננה ומשכנעת" ומה שחשוב יותר, שתוכל להוות אטרקטיווית ושבמצב הפוליטי הקיים תוכל למשוך קולות במספר מספיק. שישאיר את מפלגת העבודה בשלטון ויאפשר לה להרכיב את הממשלה גם אחרי הבחירות הבאות.

„כללי המשחק התקין" ו„בעיית יהודה ושומרון" הן באמת בעיות חשובות מאד, אבל נראים הדברים, שבאווירת הפרשיות שנוצרה, שפרשת אשר ידלין היא, ככל המשוער, רק אחת מבין אלה שעוד יצוצו — לא הן שיעמדו במוקד ההכרעה. בדיבור אחד: מי יוכל להציל את המפלגה מן ה„שברים", שהתרוצצות הראשונות בישרו בימים נוראים אלה של מפלגת העבודה.

صكذا من الاصل

מנחם בגין

מהי מדינה – ומולדת מהי?

א.

לפני ראש השנה קיבלתי מכתב מתלמידה של כיתה י"ב בבית־ספר תיכון. העלמה הודיעה לי, כי בעקבות דיונים על הבעיה הישראלית—ערבית עולה השאלה: „מהי למעשה מולדת או מדינה".

לאחר שהשבותי למכתב, הוספתי לחשוב על תוכנו. מילא, מדינה. זהו מושג משפטי מובהק, למדנו, כי דרושים שלושה גורמים לכונן תקיים מדינה, הלא הם עם, שטח, ריבונות. כיברת ארץ שבה אומה מקיימת את ריבונותה, זוהי הגדרה סבירה, מספקת, של המושג מדינה. רוב הדברים שבעירנו, אפילו עדיין לא למדו הגדרות אלה, מתעניינים בהן, ושואלים עליהן.

אבל מולדת? כלום אין זה מושג ...

ב.

ג.

> **אין צורך, או הצדקה, שאנחנו ניזום או נגדב ויתור על שלום. זכותנו וחובתנו לקבוע ולהסביר כי בתנאים מסויימים לא ייתכן עוד שלום וכל מיסמך המזכיר בתנאים אלה את המושג שלום יישא את שמו לשווא**

ד.

„תסביך אמברגו הנפט" האמריקני מאחורי עיסקת הטילים הסעודית

אלפי אזרחי ארה"ב חיים ועובדים בסעודיה, המכונה „ציונה של המערב" וושינגטון מעוניינת בזרימת תמלוגי הנפט לשווקיה

מאת **שמואל שגב**

נפט ומים אינם נמהלים. אך נפט ומדיניות חברו יחדיו במזרח התיכון ותערובת זו זכתה השבוע בהישג נוסף — בלחצה של ערב הסעודית הפעילו הנשיא פורד וד"ר הנרי קיסינג'ר את נאמניהם בקונגרס האמריקני והכשילו את הווטו שהטיל הסנאט על עיסקת טילי אוויר־קרקע מדגם „מאווריק" עבור חיל האוויר הסעודי.

התפתחות זו אישרה עובדה ידועה זה מכבר — שום מדינה בעולם לא כבשה עמדת־השפעה בתקופה כה קצרה — שלוש שנים — בקרב הסעודיה מאז מלחמת יום הכיפורים.

חאלד מלך סעודיה
נפט, נשק, השפעה...

לאוקיינוס ההודי — לנקודת מוקד של תחרות בינגושית. ארה"ב מקיימת עתה נוכחות ימית קטנה בבחריין ...

הנפט מצמיח השפעה

ועדת הנרי—פהד

מחסן נשק להשכיר

שש קושיות בסנאט

סמוך על ...

,היארכיה של שקרים' מול ,היארכיה של גיבורים'

המודיעין בימי „הפרשה" (1954) ובימי ה„הפתעה" של מלחמת יום הכיפורים (1973)

מאת אלוף הראבן

תי טראומות קשות נרשמו בתולדות ישראל מאז עצמאותה. הראשונה היא זו הקרויה „הפר־ עיקר עיסוקה הוא הנסיון את האמת על אודות כש־ ואירע בעבר — מבצעיהם וכ־ של אנשי רשת המודיעין הישראלי במצרים, בקיץ השניה היא ההפתעה במל־ יום הכיפורים, וסיבתה — של המודיעין הצבאי לה־ ראש באותות המלחמה ה־ בות.

ותף לשתי טראומות אלה הוא ש־ הראשונית מתחוללת בדרג מקב־ חלטות במודיעין הצבאי, ושפני־ מרוצת הזמן היא הרבה הרחק לדרג מצומצם זה. קרבנותיה ה־ של הפרשה היו אנשי הדרג — חברי הרשת בעצמם: אחד שניים הוצאו להורג בתליה, נגזר עליהם לשבת בכלא ה־ משך שנים ארוכות. הפרשה הי־ ילה הישירה ב-1955 להתפטרותו הבטחון דאז, פנחס לבון. היא את חלקה לערעור מעמדו של ממשלה דאז, משה שרת, שלא יה דבר עד אחרי שהתחוללה. המאבק סביב חקירת הפרשה ב־ 196 ולאחריה גרם להדחתו של בון מתפקידו כמזכיר כללי של ות, ושם קץ לקריירה המדי־ ; גרם לסכסוכים קשים בין בן־גוריון וחבריו בממשלה , וקרוב לודאי שהיה אחד ה־ העיקריים להתפטרותו מתפקיד שלה ב־1963. כשלעצמה, היוז־ שה פגיעה במצרים ללא שום יה מוקדמת מצדה, בתקופה ש־ ים היתה עסוקה בשחרור מה־ הצבאית הבריטית, ושבה (לפי שנתגלו ב־1967 בעזה) מדי־ ל הממשלה בקהיר היתה לנסות רגיעה בקווי שביתת הנשק עם תקופה שבה — לפי מה שנת־ בינתיים — לראש הממשלה דאז, שרת, היו צנורות קשר אל עבד־ צר.

כל אישיות מרשימה ימה לשאת באחריות לחיי אחרים"

אק הציבורי בפרשה — מאז ה ב-1954 — נטה להתרכז ב־ שאלות. במשך כעשרים שנה ה־ העיקרית שנשאלה היתה מי נתן וראה לבצע את פעולות החבלה בקיץ 1954. בשנים האחרונות עיקר בחדשים האחרונים — נת־ בציבור שאלה נוספת, והיא — שכונה בשם האדם השלי־ את הרשת למצרים.

ת העיסוק הבלתי נלאה בשתי אלה, מעטים היו הנסיונות לב־ הפרשה מתוך גישה מקפת: כ־ על ההיארכיה שפעלה באותם היחסים שבין האישים שמיל־ תפקידים עיקריים.

בנות המיידיים של כשלון המו־ בערב מלחמת יום הכיפורים הי בדרג המבצע — חיילי צה"ל והפלה וברמת הגולן. בודאי שלא ין הצבאי לבדו נושא באחריות שאירע בימים הראשונים למלח־ ובל מותר לנו לנסות לשער כה שלך המאורעות לא נתן המודי־ צבאי את האתרעה כמה ימים מ־ ולא כמה שעות. על נושא זה והי־ הכונים עמדה כבר באריכות ועדת ולא כאן המקום לעסוק בו. א־ ועדת אגרנט — לפחות בחל־ הגלויים של עבודתה — לא בהנה שלון המודיעין מתוך היבט בקף היארכיה בתפקודה.

א שעיצימה זו עוסקת בו הוא ש־ כשלונות — ב-1954 וב־1973 — רק כשלונות של איש זה או אחר. גם כשלונות בדרך תיפקודה של רכיה, שנגרמו קרוב לודאי כשום יותם של כמלאי תפקידים — צעתם ההדדית זה על זה — הפ־ לתפקודה התקין.

ארכיה המתפקדת כראוי בנויה כ־ הדדיים בין דרגים ממונים לדר־ כפופים:

הדרגים הממונים מורידים הוראות ביצוע לדרגים הכפופים ומבקרים את דרך הביצוע;

* הדרגים הכפופים מבצעים את ההוראות ומדווחים לדרגים הממונים על דרך הביצוע.

במלים אחרות, נוכל לומר שהיארכיה היא מערכת מודרגת של הפעלה ובקרה, שחבריה נמצאים ביחסי דיאלוג זה עם זה. טיבו של הדיאלוג ההיארכי מותנה לא מעט באישיותם של ממלאי התפקידים. כאשר אישיותם יציבה ומאוזנת, ההיארכיה בדרך כלל מתפקדת כראוי. גם כאשר באחד מהדרגים פועלת אישיות בלתי מאוזנת (ולפעמים יש בתפקידי מפתח אנשים מוכשרים ומצליחים הסובלים מחוסר איזון) עדיין ניתן לבקר אותה ולשלוט בה, באמצעות תכונות האיזון של האישים בדרג הממונה ובדרג הכפוף. לעומת זאת, כאשר ממלאי התפקידים בכמה דרגים רצופים לא ניחנו בשיקול דעת מספיק, השפעתם ההדדית זה על זה עלולה להיות בכיוון של מופרעות במקום בכיוון של בקרה ואיזון.

ב.

ההיארכיה שפעלה בתקופת הפרשה, בשנת 1954, היתה מורכבת מכמה דרגים: ראש הממשלה, משה שרת; שר הבטחון, פנחס לבון ובכפיפות לו דרגי הביצוע של המודיעין הצבאי שבראשם עמד אז בנימין ג'יבלי. (תפקידו בפרשה, של הרמטכ"ל דאז, משה דיין, נשאר לא ברור עד היום).

קיימות והתפרסמו עדויות רבות, כאותה תקופה ואחריה, על דרך תפקודה של היארכיה זו ונביא כאן רק אחדות מהן (ההדגשים כולם של מחבר המאמר):

עדות ראשונה היא מכתב של ראש הממשלה דאז, שרת, לשר הבטחון, לבון, ביום 25 במאי 1954 כלומר כחודשיים לפני אירועי הפרשה:

„ענין הדיווח האישי אלי בעניני בטחון אינו פועל כשורה. **מתרחשים דברים שאינם מגיעים לידיעתי.** אני שומע הודעות בקול ישראל וקורא אותן אח"כ בעתונות מבלי שאדע את רקען האמיתי..." (מצוטט על ידי בן גוריון בחוברת „דברים כהוויתם", 1965).

עדות נוספת של שרת נתפסת ביומנו מאותן שנים. כותב שרת, בראשית 1955, בעקבות ממצאיה של ועדת אולשן־דורי, הראשונה שחקרה את השאלה מי נתן את ההוראה (ולא הגיעה לכלל מסקנה ברורה):

„מעולם לא שיערתי כי נוכל להגיע לזוועה כזו של יחסים מורעלים ויצרי שנאה ונקם **והערמה הדדית** בצמרתו של המשרד הכביר והמפואר ביותר שיש לנו במדינה".

„שניהם (הכוונה לאולשן־דורי) הדגישו את אימת הרקע שהתגלה לעיניהם **יחסי רמאות וחתירה הדדית**, נכונות להבאיש ולחסל איש את רעהו. **גם רשלנות מבהילה בסדרי פיקוד וביצוע**".

„...הוא עצמו (לבון) הראה לקציני צה"ל האחראים מופת של פעולה בלתי מוסמכת, **העלמת דברים** מראש הממשלה, **דיווח כוזב**".

לדברי ראש המוסד דאז, איסר הראל „בהתאם לחומר שברשותו, כי שמנע את בדיקת הנוכלא עד תום היו שר הבטחון פנחס לבון וראש אמ"ן בנימין ג'יבלי".

חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, שנתפרסמה בסוף 1960 קבעה, בין היתר, כי לאור הממצאים העובדתיים שבצא מתברר כי שני קצינים, האחד מהם קצין בכיר, והשני קצין מילואים, זיופו שמה מסמכים לעשות לגבי עד כמויים („האדם השלישי") שהופיע לפני ועדת אולשן־דורי שחקרה בפרשה עוד ב־1954 הוא „שבר ההיה להיות שקרי". המדובר כאן הוא בשלושה דרגים: הקצין הבכיר (שלדבריו קיבל את הוראותיו משר הבטחון), קצין המילואים, שהיה כפוף לו, והאדם השלישי שהיה כפוף לקצין המילואים ואמור להפעיל את הרשת במצרים.

עדויות אלה, ואחרות, עשויות להזק אותנו בהנחה שההחלטות העיקריות הקשורות בפרשה ובחקירתה בשנת 1954 היו נתונות בידי היארכיה מופרעת, כמעט לכל ארכה.

כאשר היארכיה מופרעת על ידי שקרים — נוצר מצב שבו אין כמעט שום אפשרות לדעת מה באמת התחולל ביניהם. במצב כזה אין לאמת נקודת אחיזה, כי מהימנותם של כל העדים הנוגעים בדבר מוטלת בספק. פרופסור אהרן קציר ז"ל נהג לומר שבחברה של שקר מדע איננו יכול להתקיים.

בנימין גבלי
ראש אמ"ן

אלי זעירא
ראש אמ"ן

על אותו משקל נוכל לומר שהיארכיה של שקרים, שום גוף מבצע — ובודאי שום גוף מודיעין — אינם יכולים לתפקד כראוי.

מה מניע אישים והיארכיות שלמות להשתמש בשקרים? אנו אומרים „להשתמש" מכיון שהמאפיין הראשון של שקר הוא מטרתו המניפולטיבית. לאמת יש קיום משלה, בין אם זקוקים לה ובין אם לא זקוקים לה; היא לא תמיד נראית לעין ולפעמים יש צורך לחשוף אותה. אמת כשהיא נחשפת איננה חייבת להיות תואמת את נוחותו האישית של החושף; היא בלתי תלויה בו. לעומת זאת, בלי האדם המשתמש בשקר, אין לשקר קיום.

נוכל להבחין בכמה מניעים אפשריים של אדם להשתמש בשקר:

* קושי, או חוסר כוח נפשי, לומר „שגיתי". אדם שאיננו מסוגל לשאת באחריות לתוצאות של מעשים (או מחדלים) שנעשו ביוזמתו, עשוי להצדיק שקר על פני הקביעה: „שגיתי". השקר במקרה זה נועד להסתיר את השגיאה; הפקידו הסמוי הוא לחפות לא רק על השגיאה, אלא בעיקר על תדמיתו העצמית של האחראי, על האגו שלו, כפני חשיפתו בציבור כמי ששגה. השקרן מבקש בכך לשמור על תדמית עצמית בלתי פגומה; כלומר תדמית של גבור, או סופרמן, שאיננו מסוגל לשגות.

„שני הכשלונות אינם רק כשלונות של איש זה או אחר, הם גם כשלונות בדרך תיפקודה של ההיארכיה"

הצורך לשמור על תדמית עצמית כזו מעיד כנראה על בגרות לקויה. בגרות משמעותה אחריות אדם לתוצאות מעשיו, ובכך היא נבדלת מילדות שבה אדם משחק מבלי שישא באחריות לתוצאות משחקיו. אדם, שמבנהו הנפשי הפנימי עודנו כרוך בהמשך משחקי ילדות, כאשר הוא מגיע לתפקיד שבו הוא נושא באחריות מבצעית — הוא עלול לפעמים שלא להבחין בין מציאות למשחק. התוצאה היא שבשבילו גם ידיעות ודיווח אינם נמדדים לגופו של ענין אלא התפקים להלך מהמשחק בשבילו, והבחנה לגבי ידיעות איננה אם הן אמת או שקר, אלא אם הן עשויות להכשיל אותו במשחק וכך לפגוע בתדמיתו או לסייע לו לזכות במשחק ובכך לשמור על תדמיתו. מה אם כן יעצור בעדו מלהשתמש בידיעות כוזבות, אם לדעתו הללו יסייעו בידו לזכות במשחק? יעצור אותו רק החשש שמא סמכות ממונה תבקר את הידיעות ותחשוף את השקר. כאשר אין החשש מפני סמכות כזו, או אף נמצאים עמה בקשרי קנוניה, יש יד חפשית לשקר.

* סיבה נוספת לשקר הוא קושי נפשי לומר „אינני יודע" או „אינני בטוח". בעל התדמית העצמית החרד מפני פגיעה כלשהיא בתדמיתו, איננו מתקשה רק לומר „שגיתי". גם מושגים כגון „איני יודע" או „אינני בטוח" יש בהם, בשבילו, משום פגיעה במשחק הגבור שאותו הוא משחק. בעיניו, גיבור איננו רק מי שכל הזמן מנצח ואף פעם איננו שוגה; גבור, בעיניו, חייב תמיד לדעת הכל בודאות, ואסור שיהיו מצב או בעיה שביחס אליהם יגלה חוסר ידיעה או חוסר ודאות.

* „אינטרס המדינה" או מה שהצרפתים מכנים בשם Raison D'etat משמש לפעמים מניע נוסף לשקר. בעולמנו מקובל עד היום שבשם אינטרס המדינה מותר לו למדינאי לשקר לפעמים. בן גוריון לא אמר אמת כאשר הודיע ב־1953 שלא צה"ל הוא שביצע את פעולת קיביה (ובכך ביקש כנראה לרכך את התגובה הבינלאומית). מנהיגי בריה"מ שיקרו כאשר במאי 1967 העבירו למנהיגי מצרים וסוריה מידע כוזב על ריכוזים של צה"ל בגבול הסורי (ובכך סייעו ליצור הסלמה שתוצאותיה ודאי חרגו הרחק מעבר לציפיותיהם). מנהיגי מצרים שיקרו להוסיין, בבוקר ה־5 ביוני 1967, כאשר דווחו לו שכרבית מטוסי ח"א הישראלי הושמדו מעל יעדים במצרים (ובכך כנראה ביקשו לגרור אותו למלחמה, והצליחו). סאדאת משקר עד היום לעצמו כאשר הוא מציג לפניו את הצבא המצרי כמנצח במלחמת יום הכיפורים (ובכך מבקש להעלים את גודל התבוסה שרק ארה"ב הצילה אותו ממנה).

קיומה של נורמה לפיה למנהיגים מותר לפעמים לשקר בשם האינטרס של מדינתם, יוצר מצב לפיו בראש ההיארכיה של קבלת ההחלטות במדינה עומד אדם שניתנה לו כביכול הזכות לשקר. נוכל אמנם לדקדק ולומר ש„זכות" זו ניתנה לו למנהיג לא לתועלת האישית, אלא על מנת להגן על האינטרס של מדינתנו. אולם דקדוק מעין זה ספק אם תמיד ירשים דרגים כפופים בהיארכיה, העשויים לפעמים לומר לעצמם: אם קיים אינטרס עליון שבשמו מותר לשקר, שמא גם לנו מותר — בתקופה של משבר חמור — להשתמש בזכות זו פעם אחת (או פעמיים, או שלש)?

איתרע מזלה של מדינת ישראל ובשנת 1954 נתהוותה היארכיה מופרעת, שבראשה עמד ראש ממשלה חלש מכפי היכולת לכפות עליה את רצונו לדעת מה מתחולל; שר בטחון שהפגין חוסר לויאליות כלפי ראש הממשלה והיה חסר בטחון וציני מכדי להשרות אימון במפקדי הצבא שעליהם הופקד; ומתחתם, בחלק מהמודיעין הצבאי, היארכיה של שקרים.

צירוף מקרים זה של צמרת מדינית רעועה, שבראשה עמד אמנם אדם ישר, אך התנהגותו הקלה על היווצרותה של היארכיה של שקרים, הוא צירוף נדיר — ואף יחיד במינו — בתולדות מדינת ישראל. אף על פי כן אין אנו פטורים מהשאלה כיצד יכול היה צירוף כזה להיווצר ואם יש אחראים להיווצרו.

היארכיה נוצרת על ידי מינויים של אנשים לתפקידים בדרגים השונים של ההיארכיה. מכאן עולות שתי שאלות. הראשונה היא אם כשירותם של אנשים לתפקידים שלהם נתמנו נבחנה כראוי על ידי מי שמינה אותם; והשניה היא אם מישהו בחן אי פעם את תפקודה של המערכת ההיארכית כמערכת, כאשר מאיישים אותה אישים עם תכונות ועם תורפות כאלה וכאלה.

החוליה החולשת שרת־לבון הורכבה בסוף 1953 עם פרישתו של בן גוריון לשדה בוקר מתפקידיו כראש ממשלה ושר בטחון. שרת נחשב משכבר כאיש השני במפא"י אחרי בן גוריון, ומועמדותו לתפקיד ראש ממשלה היתה לכן מובנת למדי — למרות שלא היה זה סוד שהוא לא ניחן באישיות חזקה. גם תכונותיו של לבון היו מוכרות יפה להנהגת המפלגה עוד לפני המינוי: איש אינטליגנטי ומבריק, איש תרבות, אך לאו דוקא ניחן ביציבות. ואכן, היו כאלה שתמהו על מינויו של איש כזה לשר בטחון, עוד מראשית המינוי.

בן־גוריון, שיזם את המינוי, אינו מהסס להזכיר („דברים כהוייתם" ע' 92) כי איסר הראל, ראש המוסד לבטחון, אמר עוד בשנת 1954 שהוא ראה את לבון „כאיש בלתי יציב ומבטיש מסוכן במידה כזו שהוא הלך אל ראש הממשלה דאז (מ' שרת) ואמר לו שצריך להחליף אותו".

הטרגדיה של לבון כנראה נעוצה בכך שהאיש היה, ביסודו, כדברי אישיות שהכירה אותו, „יונה שביונים"; וכדברי אישיות אחרת „פציפיסט שבפציפיסטים". אלא שעם מינויו כנראה לא עמד בו הכוח הנפשי להיות נאמן לאמונותיו הפנימית. לבון, כשר בטחון, בעצם לא ידע מיהו בעצמו. כלפי שרת, שהיה דומה לו במתינותו המדינית, גילה זלזול. כלפי מפקדי צה"ל, שהיו שונים ממנו בנוקשותם, גילה נסיון להידמות להם; והעזתו כפי הנראה הרגת משיקול דעת מספיק וגבלה בכמה מקרים בהרפתקנות.

האם בן גוריון היה מודע מראש לכך שבחר לתפקיד שר בטחון באיש שאופי חזק ויציב איננו בין תכונותיו הבולטות? זאת לעולם לא נדע; אולם מותר לנו להניח שבבחירת האיש לא התקיים שום בירור נוקב האם תכונותיו הולמות את המדות הרצויות בשר בטחון של מדינת ישראל.

באחריות למינויו של גיבלי כראש אמ"ן נשא הרמטכ"ל שמינה אותו ב־1950 לתפקיד זה — יגאל ידין. גם גיבלי ב־1950 לא היה אישיות בלתי מוכרת. תכונותיו שבלטו באותה תקופה היו כושר ארגון וביצוע מצוינים; כושר החלטה ותעוזה; ומרץ בלתי נלאה. אולם היו בו גם צדדים אחרים. שנה לפני כן, במשפטו של ראש אמ"ן לשעבר, איסר בארי, שקל בית המשפט אם להכריז על גיבלי כעד עוין משום שהתחמק ממתן עדות ברורה על חלקו באחריות לפרשת טוביאנסקי, שנוהלה בבידה רבה על ידו (ותוך גיבוי כלא של מפקדו בארי אשר נטל על עצמו את האחריות לאותה פרשה). האם התקיים אי פעם בירור נוקב בתכונותיו של מועמד זה לתפקיד ראש אמ"ן לפני המינוי? על כך יכול להשיב רק מי שמינה אותו — ידין. (לפי גירסה בלתי רשמית שרווחה באותם ימים התנגד בן גוריון, כנראה, למינוי). חמש שנים לאחר הופעתו במשפט בארי, הופיע גיבלי בפני ועדת אולשן־דורי; והיה באותה תקופה מי שמצא דמיון בין שתי ההופעות.

האחריות למינויים של „קצין המילואים" ושל „האדם השלישי" היתה של ראש אמ"ן. באשר ל„אדם השלישי", העובדה שעמד בעבר למשפט על עבירה פלילית ודרגתו הצבאית נשללה ממנו היתה ודאי ידועה לאלה ששיגרו אותו לשליחות במצרים והפקידו בידיו את האחריות לחייהם של חברי הרשת.

בשני המקרים — מינויו של גיבלי לראש אמ"ן ושיגור „האדם השלישי" לעמוד בראש הרשת במצרים — כנראה שהממונים עליהם נטו להמעיט ממשמעותן של פרשיות שאירעו בעבר (בשני המקרים — קשורות במשפט); והעדיפו על פני כך את מתן הסיכוי הנוסף לאדם, משום אישיותו המרשימה מבחינות אחרות. מה שקרוב לודאי הוא, שלעולם לא נדע אם מי ששקל שיקולים אלה גם הביא בחשבון שבנתנו את הסיכוי לאנשים אלה — הוא גם הפקיד בידיהם את חייהם של אחרים.

גם לבון, גם גיבלי, גם „האדם השלישי" היו, כל אחד בפני עצמו אישיות בעלת יכולת מרשימה, לפחות בתחומים מסויימים. אולם לא כל אישיות מרשימה מתאימה גם לשאת באחריות לחיי אחרים; וכל אישיות מרשימה עשויה לתפקד בהצלחה גם מבלי שתוטל עליה אחריות כזו. לבון, לולא נקלע לתפקיד שר הבטחון, היה עשוי למלא בהצלחה שורה של תפקידים ציבוריים אחרים; גיבלי, לולא מונה ראש אמ"ן, היה עשוי להגיע לתפקיד ראש אגף ארגוני במשכ"ל.

קרוב לודאי שאף גורם במדינה לא ניסה באותה תקופה להעריך איך תתפקד מערכת היארכית שאנשים בעלי תכונות כאלה מאיישים אותה. למעשה, אין אחריות פורמלית מוטלת על אף גורם במדינה להעריך מה יקרה לה להיארכיה כתוצאה מאוישה. ראש הממשלה דאז, שרת, ציין אמנם ביומנו, מראש, את דאגתו בשל הצירוף לבון־דיין ותוצאותיו האפשריות (אגב, צירוף שנגיעתו לענין הפרשה במצרים איננה ברורה עד היום). אולם עד למסקנה של ועדת אולשן־דורי נראה ששרת לא נקט בשום צעד החלטי שהיה בו (בסופו של דבר) כדי לשנות את איוש ההיארכיה. אפשר כמובן לטעון שבנסיבות הפוליטיות והמפלגתיות שהיו קיימות, לא היתה ברירה לשרת אלא להשלים עם כך שלבון ימלא תפקיד שר בטחון. אולם השאלה העולה מכך היא מה גבול ההשלמה שראש ממשלה צריך להשלים על מנת שיוכל להשאר בתפקידו; ואם אין מקרים שבהם ראש ממשלה חייב לשים את כל כובד משקלו האישי למנוע או לשים קץ למינויו של אדם שלדעתו עלול לסכן חיים ללא צורך.

„שנים מתוך השלישיה של 1973 התמנו שלא לפי רצונו של הממונה עליהם"

אם הפרשה היא תולדה של ההיארכיה שרת־לבון־גיבלי־קצין־המילואים־האדם השלישי, אנו עשויים להגיע למסקנה שהאחראים למינויים של אישים אלה הם אבות הפרשה: בן גוריון שמינה את לבון והשלים עם מינויו של גיבלי; ידין שמינה את גיבלי; שרת שהשלים עם מינויו של לבון; וגיבלי שמינה אנשים לתפקידים מבצעיים רגישים מבלי שמידת חוסנם האישי תהווה שיקול מכריע.

פילדמרשל מונטגומרי מספר בזכרונותיו, שכאשר מילא תפקידי מצביא בזמן להקדיש כמחצית זמנו למחשבה והתלבטות על מינויים של מפקדים. אין פלא בכך. ככל שאדם עולה בהיארכיה, הצלחת מדיניותו, או כשלונה, תלויים בבעלי התפקידים הכפופים לו; ולמעשה נתונים בידיהם. גם גאון באסטרטגיה יגחל תבוסה אם המפקדים הכפופים לו הם מפקדים כושלים. בישראל של ראשית שנות החמישים, ספק עד כמה קברניטי המדינה היו מודעים לשיקולים אלה. זו היתה ישראל בת שנים כצעות; ישראל שמוסדי ממלכתיות טרם היכו בה שורש; שמנהיגיה טרם נגמלו מערכי החשאיות של המחתרת שקדמה למדינה — גם ביחסיהם זה עם זה; ושבה כושר ביצוע היה עשוי לסנוור עיני ממונים כאשר שקלו מינוי אנשים לתפקידי מפתח, עד כדי כך שהיו עיוורים לתורפותיהם של אלה. אם בדיעבד נראה שמינויים לתפקידים לא נשקלו כהלכה, הרי קרוב לודאי שלא בשגה

המשך מעבר לדף

مكبر من الأصل

„כאשר בראש עומדים שלושה אנשים שאינם יודעים לפחד

(המשך מן העמוד הקודם)

אם נקבע שבשום מקום ובשום הזדמנות לא נעשה נסיון רציני לבחון את ההש-לכות והאפשרויות של הורפותיהם של האישים שהתמנו — בהשפעתם זה על זה כהיארכיה הציבה במוקנים כאלה כנראה לא היתה קיימה באותם ימים.

ג.

כשלונו של המודיעין הצבאי בערב מלחמת יום הכיפורים שונה ב-תכלית השינוי מהכשלון בפרשה. הכש-לון ב־1973 הוא כשלון בהערכה; לעו-מת זאת הכשלון ב־1954 הוא במבצעים ובדיווח על אודותם. ב„פרשה" היו מעו-רבים קצינים שביקשו לחמוק מאחריות לתוצאות מעשיהם. בכשלון של ערב יום הכיפורים היו מעורבים קצינים שיושרם בעלה מכל ספק ושבהעידם לפני ועדת אגרנט נטלו על עצמם את מלוא האח-ריות לכשלון. למרות הבדלים מהותיים אלה, ישנה עדיין הקבלה אחת בין שני המאורעות. גם הכשלון של ערב מלחמת יום הכיפורים הוא כשלון של היארכיה בגלל השפעתם של כמלאי התפקידים העיקריים שבה אלה על אלה. בשני המקרים תיפקדה ההיארכיה כהיארכיה בפרעה.

כאשר נתמנה אלוף אלי זעירא לתפקיד ראש אמ"ן, בשנת 1972, התבטא על כך אחד מהאלופים במילואים: „עתה אנו מועדים לקטסטרופה; כי בראש המצו-כת עומדים שלושה אנשים שאף אחד

> „הטרגדיה של דדו היתה שפעמיים באותה שנה הסכים לקרוא את האותות הפוך ממשמעותם האמיתית"

מהם אינו יודע לפחד". כוונתם של הדברים היתה להיארכית דיין — דדו אלעזר — וזעירא; שלושה אישים ש-גיתנו בכושר מנהיגות מעולה, ושנוכל אף לכנותם בשם היארכיה של גבו-רים; אנשים הנכונים לעימות ללא הת עם אויב תוך יכולת ליטול סיכונים וב-דרך כלל תוך בטחון עצמי מוחלט ב-תוצאות.

עד כמה שידוע, שניים מתוך שלי-שיה זו נתמנו לתפקידם שלא לפי רצו-נו של הממונה עליהם. דיין מעיד בעצ-מו, בזכרונותיו, שדוד אלעזר לא היה המועמד שלו לתפקיד רמטכ"ל. לעומת זאת, יש הסבורים שאלוף זעירא היה דווקא ממקורביו של דיין, אך לא מקו-בל ביותר על דוד אלעזר. היתה זו אם כן היארכיה שפעלה כנראה תוך יחסי אי־נוחות מסויימים. מן הראוי לעמוד על כמה מתכונותיהם של כל אחד מהשלישיה:

✱ דיין היה היחיד בין השלשה. ש-ניחן לא רק בכושר מנהיגות שביקש לטבוע את חותמו על סביבתו, אלא גם במידה גדושה של סקרנות בלתי פוס-קת למתחולל באזור, ונסיון להבין מה קורה. הוא לא היה מעודו איש של הערכות מצב מופשטות, אלא איש המ-חפש את הקונקרטי בכל מצב ולכן מבקש לרדת לפרטים ולהבירם. הוא היה כנראה שונה כהכבניים הכפופים לו בכך שמפעם לפעם הכיר גם במצבים של ספק וחוסר ודאות.

בכל תפקידיו, היה דיין, במידה לא מעטה קצין המודיעין של עצמו. הוא קיבל הערכות מודיעין, ניהל מפעם לפעם דיונים נוקבים עם אנשי מודיעין, אבל תמיד שמר לעצמו את הזכות לגבש הערכה עצמאית משלו; הערכה שלפ-עמים היתה שונה מזו של אנשי המוד-יעין. אין ספק שדרכו זו של דיין היא הדרך הנכונה להפעלת מודיעין על ידי הממונה (אם שר ואם מפקד); שכן היחס בין השנים אינו יכול להיות יחס שבו הממונה הוא צרכן פסיבי. היחס חייב להיות יחס דיאלוגי שבאמצעותו הממונה — מכוח אחריותו ההיארכית — בוחן את מה שהמודיעין מגיש לו. אנשי מודיעין גם הם בשר ודם, וגם הם עשויים לשגות ואף שוגים: אחת הדרכים לצמצם את אפשרות השגיאה היא שהערכותיהם יהיו נתונות לבקורת מתמדת גם מצד הממונים עליהם. (צ'ר-צ'יל מספר בזכרונותיו שבתקופת מלח-מת העולם היה מקבל הערכות מודיעין וידיעות שחוברו על ידי ועדת המודיעין המשותפת לשירותים השונים. יום אחד, סבריו, „נמאסה עליו חכמה קיבוצית זו" והטיל על קצין המקובל עליו (ש-היה גם סופר בחייו הפרטיים) לאסוף בשבילו יום יום, בקהילית המודיעין, ידיעות גלמיות בעלות משמעות. באמ-צעות ידיעות אלה היה צ'רצ'יל מגבש מפעם לפעם הערכות עצמאיות משלו על כוונות האויב).

בשנים 1971 ו־1972 חזר דיין במספר פעמים, בשיחות, על הערכתו ש„אין הוא מבין איך המצרים יכולים שלא לצאת למלחמה". כנראה שהערכה זו היתה עדיין מקובלת עליו במאי 1973, כאשר הזהיר ותבע מהמטה הכללי להת-כונן לאפשרות של מלחמה בסוף הקיץ. אולם בין מאי לאוקטובר 1973 כנראה שחלה רגיעה בהערכה אצל דיין, שכן באוגוסט 1973, בהופעה לפני עובדים בכירים של משרד הבטחון התבטא שב-שנים הקרובות לא תהיה מלחמה, והו-סיף בדרך של התבדחות שאם בכל זאת תקרה מלחמה, יאסוף אותם שוב על מנת להסביר להם למה קרתה.

אלוף פיקוד הצפון — אלוף חופי — היה כפי הנראה האיש הבכיר הראשון שהביע דאגה מפני אפשרות של מלח-מה. מאחר שלא חסה מאחורי שום קונ-ספציה, התרשם מהעובדות בשטח כפי שהן — והרשה לעצמו לבטא את דאגתו. כנראה מכוחו מדאגה זו עבר לדיין, בעקבות כך סייר ברמת הגולן, נעצה לחופי ואישר תגבור מסויים של הכו-חות. לפרעה זו שני היבטים. ראשית, לא המודיעין במטכ"ל הוא שעורר את דאגתו של דיין אלא המפקד בשטח; שנית, כנראה שרוח דאגה (או סקרנות) לא נתעוררו אצל דיין ביחס לחזית ה-מצרית, וזאת למרות שפע של ידיעות שהצביעו על אפשרות שהמצרים מת-כוננים למלחמה. מאחר שביחס לחזית המצרית לא היה מי שיעורר בפניו דאגה — לא במטכ"ל ולא בפיקוד הדרום — כנראה שלא נתעורר אצלו הצורך לחקור את המצב לפרטי פרטיו, ובכל מקום אין שום עדות על כך שערער על הערכתו של ראש אמ"ן שקבעה „סבירות נמוכה" לאפשרות של מלחמה. זכותו של ממונה לקבל את הערכת המודיעין כמות שהיא וללא ערעור; אך השאלה מדוע דווקא דיין נמנע מל-ערער, בינתיים אין לה תשובה.

✱ הרמטכ"ל, דוד אלעזר, היה מצ-ביא מעולה, מפקד בעל כושר החלטה נמרץ ונחישות עמידה שעמדו לו לעם ישראל בימי המבחן הקשים של מלח-מת יום הכיפורים. אולם הוא לא היה כפי הנראה איש שניחן במידה גדושה של סקרנות, או במידת הספק, אולי מ-שום שתכונות אלה אינן מתיישבות ב-נקל עם מנהיגות צבאית. כאשר, בראש-ית 1973, הודר מטוס נוסעים לובי בטעות ובשעת שפות חיל מזרות לתעלת סואץ, ומפקדי חיל האויר פנו לרמטכ"ל בשאלה אם להפיל את המטוס, גבר יצר ההחלטה על יצר הסקרנות. במקום לו-מר: „הבה נראה עוד במשך כמה זמן בה המטוס הוזה מחפש", נתן אישור להפ-לתו. האישור היה מוצדק לחלוטין במסגרת של שיקולים מבצעיים ובעק-בות סירובו של המטוס להענות לסימ-נים הקוראים לו לנחות; אולם בדיע-בד כשהבר שעמידת הסוס במקרה זה היתה עשויה להציל את חייהם של ל-מעלה ממאה איש שכתוצאה מטעות ניווט בסערת חול נקלעו לשמי סיני. הטרגדיה של דדו היתה שפעמיים באו-תה שנה הסכים לקרוא את האותות הפוך ממשמעותם האמיתית.

אין אנו יודעים באיזו מידה של יסו-דיות בחן הרמטכ"ל את הערכות המו-דיעין בשבועות שקדמו למלחמה. אנו יודעים, לעומת זאת, שזמן רב אחר המלחמה התלונן על כך שברשות אמ"ן היו „מאתיים מברקים" שהצביעו על מלחמה ההולכת וקרבה ושהללו לא הו-באו לידיעתו. תלונה זו, כשלעצמה, כלמדה על שגיאה מסויימת בתפיסה של עבודת המודיעין. אין תפקידו של המודיעין להציף את המפקד בשפע של ידיעות, עליו להעביר אליו רק ידי-עות והערכות שיש להן משמעות ביחס לקבלת החלטות. לעומת זאת, בנושאים קריטיים כגון השאלה של אפשרות מל-חמה, אחריותו של המפקד היא לבחון את העובדות בשטח לפרטי פרטיהן. ב-מקרה כזה של חשש למלחמה ואפילו „חשש מצומצם", היה מתבקש שהר-מטכ"ל יזמין אליו את ראש אמ"ן ועוז-ריו לדיון של כמה שעות, שבהן ית-בקשו להציג לפניו את כל הידיעות ש-בידיהם. סביר להניח שדיון או דיונים כאלה אכן התקיימו. אולם העובדה שב-דיונים אלה לא הוזכרו תכניהם של „מאתיים מברקים" מלמדת שני דברים: ראשית, שראש אמ"ן כנראה נמנע מל-הציג את מלוא העדויות שברשותו; ו-שנית, שהרמטכ"ל כנראה נמנע מלתבוע את הצגת מלוא העדויות שברשות ה-מודיעין. היתה זו „היארכיה של גבו-רים" בתפקודה הקלאסי: ראש אמ"ן כאחראי להערכת המודיעין ראה עצמו למעשה כמפקד החייב לחסוך מהממונה עליו את הטרחה של ירידה לפרטים; ואלו הרמטכ"ל ראה בראש אמ"ן מפקד אחראי שיש לסמוך עליו שהוא מציג את התמונת המצב כפי הנדרש. קרוב לודאי שהם שגו בהערכת אמ"ן בדבר סבירות נמוכה של מלחמה; אך ספק אם הרמטכ"ל בחן אותה, תוך נסיון להפריכה על סמך העדויות שהצטברו.

✱ בדומה לרמטכ"ל אלעזר, גם אלוף זעירא, ראש אמ"ן מ־1972, היה בראש

> „באוגוסט 1973 הסביר דיין לאנשי משרד הבטחון שלא תהיה מלחמה והוסיף: אם בכל זאת תקרה מלחמה יאסוף אותם שוב על מנת להסביר להם למה קרתה"

ובראשונה מפקד, והוא בעצמו מעיד על כך (בעדותו המצוטטת בדו"ח הביניים של ועדת אגרנט מיום 2 אפריל 1974): „רוב שנותי בצה"ל אני לא הייתי קצין מטה אלא מפקד ועד כמה שאפשר, הט-בע שלי לא מוביל אותי להעביר אח-ריות כלפי מעלה... דברים שהם בת-חום אחריותי אני לא מביא למפקדים שמעלי בדרך כלל". ועוד קבעה הועדה: „בלטה אצלו מגמה לפסקנות של מפקד שנבעה מבטחון עצמי רב ומנכונות ל-שים עצמו פוסק אחרון בעניינים מודי-עין במדינה". הועדה מצטטת מעדותו של זעירא לפני ועדת חוץ ובטחון בבמאי 1973: „הסיוע הטוב ביותר שראש אמ"ן יכול לתת לרמטכ"ל, אם זה ניתן מב-חינה אובייקטיבית, הוא לתת לו הער-כה בהירה וחדה עד כמה שאפשר. נכון הוא שככל שההערכה יותר בהירה וחד-הר חדה, אם היא טעות אזי היא טעות בהירה וחדה — אבל זהו כבר הסיכון של ראש אמ"ן".

בכלים אלה מקופל גרעין הכשלון של המודיעין בערב יום הכיפורים:

✱ ראשית, חסימת ההיארכיה של המודיעין על ידי זעירא, בכך שכפה עליה את תפיסותיו (כולל „הקונספ-ציה"); ולא הניח למערערים להשמיע את קולם;

✱ שנית, ההאיפה להציג „הערכה בהירה וחדה" כאשר המציאות (ובאזו-רנו במיוחד) לצתים קרובות היא מעור-פלת וגדושה ספקות;

✱ שלישית, התפיסה לפיה הסיכון שבטעות הוא „סיכון של ראש אמ"ן" — בעוד שלמעשה הסיכון הוא של מדינת ישראל כולה, של צה"ל וחייליו.

האמת האכזרית היא, שאלוף זעירא, מרוב שהקפיד לשחק תפקיד של מפקד כל־יכול, הפך את משחקו להימור. שם המשחק היה „מי צודק בהערכות מודי-עין". עד כמה זעירא לא הבין את מהו-תה של עבודת מודיעין אפשר היה ללמוד מדברים שאמר לאנשי חיל המו-דיעין בפרידתו מהם באפריל 1974 (ה-דברים התפרסמו אז בעתונות). הוא הסביר להם שתפקידם במודיעין קשה ביותר, כי „מה שנדרש מהם הוא לנבא".

זעירא שגה. נבואה היא מתנה אלו-הים ולא רצון אדם; רק בחדים ניתנו בה, ובדרך כלל לא מכוח מינוי רשמי. ממודיעין לא נדרש לנבא, אלא לדעת על האויב וכהוגהיו ככל האפשר יותר; ומכיון שאי אפשר לדעת הכל — נדרש גם לציין מה הם התחומי אי הידיעה, אי הוודאות והספק. וזה בדיוק מה ש-זעירא לא היה מוכן לעשות. בדיני נפ-שות, מזכים מחמת הספק ועל כל פנים יש תמיד מקום לערעור. בדין המודיעין שנעסק בערב יום הכיפורים בשאלה של חיים ומוות השתתק קולם של הספק וה-ערעור עד שחזר יום המלחמה.

אלה אם כן הם שלשה אבות כשלון המודיעין בערב מלחמת יום הכיפורים. דיין, שאישר את מינוייהם של אלעזר ושל זעירא, כנראה תוך התעלמות מכך שתכונת המפקד אצל שניהם חזקה ב-הרבה מתכונת הסקרנות והספק; ושלפני יום הכיפורים כנראה לא טרח להשלים הסרון זה, אצל שניהם, במידות הסקר-נות והספק שהוא בעצמו ניחן בהן ב-שפע; הרמטכ"ל אלעזר שהסכים למי-נויו של זעירא ואחרי כן כנראה לא ניסה להתמודד עמו על הערכת המו-דיעין; וראש אמ"ן זעירא, שנטל על עצמו להיות, כדברי ועדת אגרנט, „פוסק אחרון בענייני מודיעין במדינה" — גם כשהדברים נגעו לשאלות של חיים ומות.

לשלשה אלה אפשר להוסיף גם את ראש הממשלה גב' מאיר — שבשאלה אם הולכת לפרוץ מלחמה היא, בתוקף הפקידה, היתה הסמכות העליונה במ-דינה. היו לה שר בטחון מעולה, ור-מטכ"ל מעולה, וראש אמ"ן שלכל הד-עות היה קצין מעולה. אולם כראש ממ-שלה לא עמדו לרשותה שום כלים או עוזרים שסייעו בידיה לבחון את הע-רכותיהם של אלה. היתה לה רק האינ-טואיציה המפורסמת שלה, וכאשר הגיעו הדברים לכלל הכרעה, השתיקה (כפי שהיא מודה בזכרונותיה) את קול ה-אינטואיציה. גם לא היתה לה שום דרך לבחון שמא האינטואיציה שלה היתה נכונה ושמא ההיארכיה של הגבורים בפעם זאת נכשלה בטעות משותפת. לז-כותה ייאמר שנטלה על עצמה את מלוא האחריות למשגה זה שלה. אשר לצורך שלראש הממשלה יהיו כלים משלו לב-חון את הערכות המודיעין, על כך עמ-דה כבר ועדת אגרנט ולא נרחיב כאן.

הקבלה נוספת ואחרונה בין אירועי 1954 ו־1973 נוגעת למינויו של זעי-רא לתפקיד ראש אמ"ן. כשם שהתנה-גותו של גיבלי בפרשת 1954 לא באה בהפתעה לפחות להלק מבין מכריו (ואף מעריכיו), כך גם התנהגותו של זעירא ב־1973 לא באה בהפתעה לפחות לחלק מבין האנשים שהכירוהו והעריכוהו. כ-אשר זעירא התמנה לתפקידו ב־1972 היו אנשים שחזו כבר אז (באופן פר-טי), שכתוצאה מכבונה אישיותו, לא ידע להתייחס לידיעות בצורה בלתי־אמ-ציות. קרוב לודאי שלולא מינוי ביר-מוז זה, היה זעירא ממשיך לשרת עד היום בצה"ל כמפקד מבריק ואולי אף היה נהכב כיום למועמד לתפקיד רמט-כ"ל.

ד.

שלשה לקחים עיקריים נוכל להפיק משתי פראומות אלה — זו של 1954 וזו של 1973.

הלקח הראשון הוא שמודיעין עיסו-קו המעשי אמנם בידיעות והערכות, אך עיסוקו הסמוי בדיני נפשות. ועדת אג-רנט למרות שישבו בה שני שופטים נב-בדים ועתירי נסיון, משום מה כנראה לא ירדה לעומקה של משמעות זו. היא תפסה אמנם שבדיני נפשות אין דן יחיד, ולכן ביקרה קשות את זעירא על ש-השים עצמו „פוסק אחרון". אולם הפת-רון שלה לבעיה זו היה פתרון ארגוני, ולא פתרון בדרך של בחינת התהליך של עבודת המודיעין. הפתרון הארגוני היה להרבות בגופי מודיעין שיעסקו בהער-כות (בצבא, במוסד, במשרד החוץ). ב-ודאי שאין רע בפלורליזם זה; אולם ספק אם הוא כשלעצמו עשוי להבטיח אותנו מפני טעויות בעתיד. עוד ב־1973 היה קיים לפחות עוד גוף מודיעין אחד בעל כושר הערכה עצמאי — המודיעין האמריקאי: והנה, לפי כה שנתפרסם, גם המודיעין האמריקאי הגיע לכלל טעות ופסק סבירות נמוכה לאפשרות של מלחמה. הפלורליזם של גופי מודיעין לכן אין בו כשלעצמו כדי להושיענו.

אם נגרוס שמודיעין, משום שעיסוקו דיני נפשות, משול לבית דין, הרי הפ-לורליזם של גופי מודיעין כמותו כמס-פר בתי דין הדנים באותה סוגיה בצת ובעונה אחת. אולם הם דנים בה כאשר העדויות המובאות לפניהם אינן בהכרח זהות. מטבע הדברים, שבשאלה המרכ-זית של אפשרות המלחמה, יהיו תמיד הרבה יותר עדויות בידי המודיעין הצ-באי מאשר בידי משרד החוץ או המו-סד: הסימנים הבעידים על מלחמה מן ההכרח שיהיו צבאיים יותר מאשר מדי-ניים. גורמי המודיעין במשרד החוץ וב-מוסד, קרוב לודאי שלא יראו את רובן של עדויות אלה, וגם אם יראו, לא יהיו בידיהם הנסיון והכלים להעריכן.

הפתרון לבעיה של טעות אפשרית ב-הערכת המודיעין איננו אך ורק בפלו-רליזם. כמו בבית־משפט הדן בדיני נפ-שות, הפתרון הוא בזכות הערעור. כא-שר אדם אחד עומד לדין, בדיני נפ-שות, נתונה לו מראש זכות הערעור. לפני מלחמת יום הכיפורים, היו קצי-נים שהעריכו את אפשרות המלחמה כסבירות גבוהה, והיה להם על מה להסתמך. במלים אחרות, היה ביכולתם לגסות ולערער על „הקונספציה" ועל ההערכה בדבר סבירות נמוכה של מל-חמה. אולם זכות הערעור לא היתה נתו-נה להם. אילו זכות זו היתה קיימת באותם ימים, היה הערעור מתברר לפני הסמכות שמעל ראש אמ"ן — כלומר הרמטכ"ל ואולי אף שר הבטחון וראש הממשלה. בדרך זו היו אישים אלה נחשפים למודיעים לידיעות, שיקולים, ה-ערכות ודאגות שקרוב לודאי נעלמו מהם באותם הימים — כי ראש אמ"ן הסם אותם בפניהם.

הלקח השני נוגע לדרך מינויים של אישים לתפקידי כפתח הקצורים בדי-ני נפשות — כגון התפקיד הקשה והר-גיש של ראש אמ"ן. (כהוד שבכפה רא-שי אמ"ן שסיימו את תפקידם עד כה, רק שניים — צמית וידיב — סיימו אר-תם ללא שום ליבוס).

אחד הפרדוכסים בחברה דיתדרנית הוא שלתפקידים כגון סייס וניגוס אדם חייב לעבור סידרה ארוכה של מבחני כשירות, ומבחנים אלה חוזרים שים כדי שנה בשנה. הסיבה לכך: בידי סייס ונהג אנו מפקידים חייהם של בני אדם, ובו אין לקחת שום סיכונים. אולם אישים העומדים בראש מערכות בטחון ומודיעין הם בחזקת קב הם המנווטים את ספינת המדינה גדוש סכנות חמורות יותר מאלו להיקרות בדרכו של משוט ביבשה. אולם ספק רב אם מינויים זה נעשים תמיד באותה קפדנות כבה נעשים המינויים לתפקידים נוסע במסוס או באניה.

מי שיבחר בעתיד אישים שבהם אחריות לדיני נפשות, ישאל את עצמו אם אישיותם מדיד דומה יותר לזו של אלה בהם בעבר, או לזו של נכשלו בהם. כך למשל בבחירת מועמדים לתפקיד ראש אמ"ן להעדיף תכונות הדומות לאלה אצל ראשי אמ"ן מוצלחים (למשל צמית וידיב); ובמידה אם רצוי להתרחק ממועמדים שתכונות אופי שבגללן נכשלו אחרים (לכלל גיבלי וזעירא). לתפקידים בכירים אינם גדלים ריק, ובדרך כלל אפשר למצוא ביכובים בדעתם, המכירים את פיק בכדי להוות דעה מאוחדת יפעלו בתפקיד המיוחד להם.

הלקח השלישי הוא, שאין די שנבחן אדם בתפקידו על רקע

> „טעותו של האלוף שחשב כי, הסיכון של ראש אמ"ן בו שלמעשה הסיכון של מדינת ישראל כולה"

האישים, אלא חייבים אנו את ההיארכיה כולה בפעולת האישים המרכיבים אותה. אף אנו מביא לתפקידו את מכלול הרצויות; וכשם כל אחד מ קידו גם כמה תכונות בלתי רצ היארכיה בעלת הרכב אישים אוזן עלולים לחול שיבושים כך אירע שבפרשה של 1954 הדרגים השונים את התכונו ליות זה אצל זה. כך אירע המודיעין ב־1973, ההיארכיה קרה כראוי כמערכת של בקרה (מצד ראש הממשלה, שר הב רמטכ"ל) ואילו פעולתה מלמ הסומה (על ידי אישיותו של רא

נוכל להעמיד היארכיות אלה להשוואה עם ההיארכיה במאי 1967: אשכול, רבין ו זו נוכל לכנות בשם היארכיה אגים: אנשים שהערך המדריך ה הדאגה לצמצם ככל האפשר או נים לבטחון המדינה והשבית. זו של דאגה היתה טובה למדי אל, היא שגבנתה את צה"ל שהביסה את צבאות ערב בש ביוני 1967. מה שחסר כנראה כיה זו, במשבר של מאי 1967 היכולת להפגין לא רק דאגה מידה על בטחון. מידה זו הנ דיין, כשהתמנה בראשית יוני תפקיד שר הבטחון. (כשיצחק רו בראשית ינואר 1968 את הפקיד כ"ל, התייחס בדברי הפרידה רומה זו של דיין).

כשם שאף איש אינו מביא את כל התכונות הרצויות, כך היארכיה איננה יכולה לגלם התכונות שיעשו אותה למושלמו קודה. חוסר שלמות הוא חלק בי רד מהמצב האנושי, ואף על אפשר לנסות להתגבר עליו ב בנייה היארכיה שתעמוד לפ שני עקרונות:

✱ ראשית, אסור בשום פנים לראש היארכיה, או לתפקיד מר אדם שיחסר לאמת הוא מניס אדם בעל תכונה כזו עלול לשנ תפקודה של ההיארכיה כמערכ הפעלה המושתתת על בקרה (נוכל למשל לתאר לעצמנו ב עלול לגרום לקדם בעם לבט אפילו אם הוא גבור).

✱ שנית, ההיארכיה הטובה תר לעם ישראל היא זו שאישיה עמוסים מיקשה אחת; לא כולם רו רים ולא כולם רק דואגים. מידת ו השקולה כנגד מידת הגבורה וה רוף הרצוי לנו ביותר בהיארכיה, שום עיסוקה בדיני נפשות אש שתיכשל במוצרפות.

המחלוקת בין פעילי־העליה מברית־המועצות בשאלת ה„נושרים"

„כיצד יכול עם לעודד עריקים?" „כיצד אפשר לשים מכשול לפני הצלת יהודים?"

ד"ר זאב זרצקי
לא היהודים פירושה עליה

דוד מורין
נשאר שם — אינו יהודי

: אברהם תידוש

...ל יהודי שני היוצא מבריה"מ אינו מגיע לישראל. האם הנשירה ה־... פוגעת בעליה מ־... ובמאבק למענה? ...דרכים לבלימת הנשי־... ...עיקר האם יש להפסיק ...סיוע הניתן כיום ל־... ...ו, בוינה וברומא, ב־... ...ת ארגון ההגירה ה־... היא"ס, כצעד לבלי־... ...שירה?

...הברורה בקרב הגורמים ...יים הסוכנותיים, וכנראה ...ב חלק ניכר של הארגונים ...בארה"ב, היא להפסיק את ...בנושרים, ויש אומרים שכבר ...חלטה כזאת. באופן רשמי ...לפני כמה שבועות, בהום ...יום שנערכו בירושלים, „ועדת ...', שבה מיוצגים כל הגופים ...ם בנושא בארץ ובארצות־... ...היא עומדה להציע בקרוב ...בצע את הפסקת הסיפול.

ברית־המועצות בישראל נח־ ...קטבית בשאלת הפסקת הטי־ ...ושרים. כל צד טוען למדה ...יהודית ומוסרית, כל צד ...עיכות של עולים ומציג למות ...ילי עליה נודעים בארץ ובב־ ...מעצות, של אסירי ציון בעבר ...כתומכים בעמדתו, והמח־ ...אערת.

...נתוני היסוד של הנשירה ...ז

...1972 — 0.4 אחוז; ב־1973 — ...ח; ב־1973 — 4.5 אחוזים; ... — 18.7 אחוז; ב־1975 — ...ה. השנה — בין 45 ל־50 ...באפריל יותר מ־60 אחוז).

...ני ארבעה יוצאי בריה"מ ל־ ...שאלת היחס לנושרים: ד"ר ...צקי (עלה ממוסקבה בנובמבר ...יום מרצן בטכנון ויצמן בר־... ...דוד מורין (עלה מלנינגרד ...1971, מהנדס אלקטרוניקה) ...ו בהפסקת ה„טיפול" בנוש־ ...ד"ר מאיר גלפונד (עלה מ־... ...ו במרס 1971, אסיר ציון ...כיום רופא בבית החולים ...בכפר־סבא) ויוסף הורול (עלה ...באפריל 1969, אסיר ציון ...כיום כלכלן בתעשיה האוו־ ...המצדדים בהמשך הטיפול.

...ים הדורשים הפסקת הטיפול: ...זאב זרצקי: אנו תומכים ...ת הטיפול בנושרים, אך לא ...ם לעלות, צריך לסייע להם ...מברית המועצות, אך כיון ...האינם רוצים לבוא לישראל ...דגונים יהודיים צריכים לכוון ...ירתם לארץ אחרת.

● כל אגורה — לישראל

...מורין: אני בעד כל עזרה ...ת לכל מי שרוצה לצאת מברית ...ות, אבל מתנגד בתוקף לסיוע ...עם היהודי למסרבים לעלות ...ל, המפנים פניהם לגולה ול־... לאומי.

...זרצקי: אילו היה בברית המו־ ...כיום מצב של פוגרומים, או ...מקבלים כסם אותות על ...מתקרבת, היה צריך להציל ...ביהודים היוצאים משם, תהא ...היעד אשר תהיה. אולם כיום ...הגדולה ביותר צפויה דווקא ...ה היהודית במדינת ישראל, ...צריכה הקהילה היהודית העו־ ...להתגייס למענה. כל אגורה ...היהודי אוסף או מקבל צריכה ...את הקהילה היהודית בישראל, ...לשרת את העליה של יהודים ...ואת קליטתם בה. כיום הצלת ...ם פירושה עליית יהודים לארץ ...לחזק את קיומנו כאן.

...מורין: אני משקיף על הבעיה ...ת מבט ציונית. הדעות הנ־ ...ת בהמשך הסיוע ל„נושרים"

נוגדות את הפתרון הציוני לבעיית עם ישראל, שפירושו חיסול הגולה והחיית ישראל בארצו. האם נשרת פתרון זה על־ידי עזרה להעברת יהודים מגולה אחת לאחרת? המ־סרבים לעלות לישראל נוהגים כך בעיקר מפני שאינם מתייחסים כלל לנקודה היהודית ומבקשים לנתק כל קשר עם העם היהודי. כל מאבציהם להיטמע ולהתבולל בברית המועצות עלו בתוהו, ולא „באשמתם", והגי־רתם לארצות־הברית היא נסיון נוסף להתבולל בלי הפרעות. האם עלינו לעזור להם לנשור מן העם היהודי?

ועוד — החזית של המאבק על גורל עמנו היא בארץ־ישראל, ולא בארצות־הברית ובאוסטרליה. עם — העורף. איזה עם מעודד בריחת בניו מהחזית לעורף, במגמה לערוק מן המערכה? האם כך נחזק את הציו־נות? הקריאה לתמוך בנושרים, נר־בעה מבילבול היוצרות ומסאווכיזם לאומי, העולים בקנה אחד עם ספקות על זכותנו על ארץ ישראל. זוהי השקפת עולם קוסמופוליטית, המנו־גדת להשקפה הלאומית.

שאלה: יש טענה כי הכספים שהיא"ס משתמש בהם לסייע לנוש־רים, מקורם במענק ממשלת ארצות הברית, ולא בתרומות של יהודים באמצעות המגבית.

● להעביר מגולה לגולה

ד"ר זאב זרצקי: אינני בקי בתק־ציבי היא"ס ו„ג'וינט", אך ברור לי שכספם שממשלת ארצות הברית מע־ניקה כספים לישראל לקליטת יהודי ברית־המועצות, כתוצאה ממאבק ה־ארגונים היהודים בענין זה, כך היא נותנת גם כספים להיא"ס לעזור לנושרים, אף זאת בעקבות דרישת יהודי ארצות־הברית. הנשירה גורמת, איפוא, לפיצול המענק האמריקני, והתוצאה היא שמקבלים פחות כסף לקליטת יהודי ברית־המועצות בארץ, שהיא, כאמור, משימת ההצלה. אינני רואה תועלת בויכוח מאין מקבל היא"ס את הכסף, משום שברור שזהו כסף שהעם היהודי נאבק לקבלו.

דוד מורין: הכספים, יהיה מקורם אשר יהיה, מיועדים לעם היהודי ואני רוצה שהשימוש בהם יהיה שימוש ציוני. אני מתנגד לנצל כספי יהודים, או כספים שניתנים למען יהודים, להעברת יהודים מגולה לגולה.

שאלה: האם הפסקת הטיפול של היא"ס בנושרים לא תגרום, באופן ישיר, שרבבות יהודים יחליטו להשאר בברית־המועצות, ובכך ייחשפו לסכנת שואה? האם העם היהודי ומדינת ישראל יכולים ליטול על עצמם אח־ריות כזאת?

ד"ר זאב זרצקי: הסיוע ליהודים בברית המועצות לברוח מרדיפות ומשואה בעתיד ניתן על־ידי העצקת דרישת הקרובים בישראל ועל־ידי השימוש שהם עושים בויזה לישראל כדי לצאת משם. לכן, עיקר הבעיה הוא המשך הטיפול באלה שכבר יצאו ונישלו. אני סבור שזהו נימוק דמאגוגי לומר, שאם תפסק העזרה הכספית של היא"ס, היהודים שאינם רוצים לעלות לישראל ישארו בבריה־המועצות. יתכן שזה יגרום הפסקה זמנית של יציאתם, אך עד מהרה יימצאו ארגונים אחרים, לא יהו־דיים, שיטפלו בהם והם יכשיכו לצאת, וכך אין פה ענין של הפקרת יהודים לשואה אפשרית בבריה־המועצות.

● מרמים את העולם

דוד מורין: אני אינני מסכים לדעתו של זרצקי, שליהודי בריה־המועצות אינה צפויה עתה סכנה. הכל יכול לקרות שם. גם אם כרגע אין רואים סכנה פיסית מיידית. אך מצד אחר כי יכול להתחייב שמשהו לא יקרה בארצות־הברית? הנה כיום נתונים היהודים לסכנה גם בכמה מדינות מערביות, כמו רודזיה וארגנטינה. זהו הגורל היהודי, שבכגו אנו רוצים להציל את היהודים.

בני שעלול להשאר בברית־המו־עצות חשוף לסכנה, אינני יכול לראות יהודי, שכן הוא עצמו איננו רוצה להיות יהודי. ממילא אינני רואה בכך תשיפת יהודים לאבדון.

ד"ר זאב זרצקי: כשהיציאה מ־ברית־המועצות חדלה להיות עליה לישראל ונעשית סתם הגירה ופתח להימלט מהמדינה, הסכנה היא שה־שלטונות יפסיקו בכלל את תהליך היציאה. כל מאבקנו במשך השנים היה למען העליה. אם רוצים להאבק למען הגירה חופשית סתם, זהו מאבק לגיטימי, אך בו מקומנו הוא בין שאר כל הצמים ולא כגורם עיקרי. טעות לחשוב שאפשר להמשיך במאבק למען העליה בזירה הבינלאומית, כשאחוז הנושרים מגיע ל־50 ויותר. אנו מרמים בכך את כל העולם וגם היחס למאבק בתוך ברית־המו־עצות יתגנה.

דוד מורין: אני כופר בכך שאם נשלול את העזרה מן הנושרים, ורבים בהם לא ייצאו עקב כך, יקטן הלחץ הפנימי על שלטונות ברית־המועצות ומילא תצטמצם גם העליה. אני סבור שהלחץ האפקטיבי ביותר, שהביא לפתיחת שערים בסוריכה, הוא הלחץ החיצוני. על הלחץ מבפנים יכולים השלטונות להתגבר. אי אפשר אמנם לזכור בדיוק כה יתקיפו על שלטונות בריה־

המועצות וקשה לחזות מה יעשו בחו"ל־החודשים, אבל אם נמשיך את העזרה לנושרים ונעודד שימוש בויזה ישראלית לשם הגירה סתם, ניתן בידי ברית־המועצות נשק אנטי־ציוני מובהק. הנזק שהדבר יביא לעליה ולפעילים בברית־המועצות רב מהנזק שעלול להיגרם על־ידי מאות נושרים בכוח שיחליטו לא לצאת.

● לא לעודד עריקים

ד"ר זאב זרצקי: הטיעון שהפסקת הטיפול בנושרים יקטין את הלחץ ליציאה, הוא בכלל בילבול מושגים תהגאות העולם החופשי. האם אנו רוצים לנצל את הנושרים־בכוח למען לחץ לעליה? אני סבור שאת הלחץ למען העליה צריך ליצור על־ידי הרחבת תנופת הצליה בברית־המו־עצות, על־ידי הקניית התורה הציונית ואהבת מדינת ישראל לדור הצעיר, ולא על־ידי עידוד הנשירה.

דוד מורין: הדוגמה שנותנים ה־נושרים מושכת אחריה יהודים נוס־פים, עולים בכוח, בברית־המועצות. זוהי הרעלת הגוף הבריא. הקריאה לעזור לנושרים בשם הסולידריות היהודית היא דמאגוגיה. כיצד יכול עם לעודד עריקים? אני מוכן לעזור לכל יהודי לצאת מברית־המועצות, אך אינני סולידרי עם מי שמביא נזק למאבק העליה. נשירה גוררת נשירה, מזיקה למאבק הציוני ומפ־צלת את העם היהודי. מי שרוצה לצאת לארצות־הברית — שינהל מאבק בקביל למען הגירה חופשית מברית־המועצות.

● אחריות לכל יהודי

וכנגדם המצדדים בהמשך הסיוע לנושרים:

יוסף הורול: לגבי זהו קודם כל עניין של דעתנו המוסרית. אחת המטרות העיקריות של מדינת ישראל היא, להגן על כל העם היהודי. יש עיקרון חשוב שאסור לאבדו — הסולידריות בין חלקי העם ואחריותה של ישראל לגורל כל היהודים.

ד"ר מאיר גלפונד: אני בטוח שהנזק שייגרם לעליה, ליהדות ברית המועצות, למדינת ישראל ולתדמיתה בעולם, מהפסקת הטיפול בנושרים, יהיה כה קשה עד שאסור לנקוט צעד זה. אני רואה בנושא זה מאבק בין שתי פילוסופיות ביהדות ובתנועה הציונית. האחת, של מתנגדינו, הגו־רסת מדינת ישראל במובן של כנען, הרואה רק את עצמה ואת צרכיה, והאחרת, שלנו, הרואה במדינה חלק של העם היהודי שאחראי על גורל העם בכל העולם, לרבות יהודים שדעתם שונה מהאידיאולוגיות הציו־נית שלנו.

התפישה שאנו בוחנים לעזור לנושרים ולהציל אותם באמצעות אחורה־היציאה אך לא יותר מכך, היא פרימיטיבית, בשום שיהודי כזה השיג רק אשרה לצאת מברית המוע־צות אך לא אשרה להיכנס לאיזושהי מדינה. צריך להבטיח לו דרך גם להיכנס למדינה אחרת, וזוהי העזרה העיקרית של היא"ס. בלי שהנושר־בכוח ידע שמישהו יסייע לו להשיג גם אשרת־כניסה למדינה שהוא רוצה להגיע אליה, הוא לא ייצא מברית המועצות.

העזרה החומרית הניתנת לנושרים אינה באה מכספי העם היהודי, אלא מכספי ממשלת ארצות הברית. ואם ארצות הברית רוצה לעזור ליהודים אלה, מדוע נאמר „לא".

יוסף הורול: איננו חיים בעולם ריק. אם הנושרים לא יקבלו עזרה בגורם יהודי, יופיעו עד מהרה אירגונים נוצריים שיעזרו להם, ביניהם כאלה הדורשים המרת דת. כלומר, חלק מהנושרים ייזרק אל המיסיונרים וחלק יעדיף להישאר, בגללנו, בבריה המועצות. מי יכול לערוב ששם לא יקרה כה שצבר לקרות בסוף יכי סטאלין, כשעמדה להתבצע תוכ־ניה „גירוש היהודים לסיביר"?

● הסכנה שם ריאלית

אין כיום חיים יהודיים בברית המועצות. אם יהודי, בגלל חוסר הסברה ציונית, כחליט לא לבוא לישראל ולנסוע לארץ אחרת, יש תקווה ששם לא יתרחק מהעם היהודי, ואולי בניו יבואו לישראל ביום מן הימים.

ד"ר גלפונד: צריך להביא בחשבון שהשלטון בברית־המועצות כוזקן ו־עומד לפני החלפתו. אי־אפשר לדעת מה יתרחש שם בהוה. הסכנה ליהודים שם ריאלית.

שאלה: האם הנשירה הגדולה אי־נה מסכנת את עתיד העליה? האין סכנה שהרוסים ישתמשו בתופעה זאת כדי להפסיק את העליה?

ד"ר מאיר גלפונד: זוהי פנטזיה. אין יסוד להנחה שהרוסים רוצים שיהודים יצאו אך ורק לישראל. הם יכולים למצוא באזה תירוצים כדי להפסיק את העליה, ואין זו חובתנו לספק להם תירוצים. העובדה היא, שהם הצליחו לדכא את כל התנועות האחרות בברית המועצות, אך את היהודים לא דיכאו לגמרי. יש סיבה מדוע הם רוצים להיפטר כן היהודים ואין חשש שירצו להשהבה בנשירה כהירוץ, אלא אם אנו ניתן להם אותו. אם יחליטו לחסל את העליה בשיכות דראסטיות — יעשו זאת.

יוסף הורול: אם אנו נפסיק את הסיוע לנושרים נסייע בכך לכוב־

ד"ר מאיר גלפונד
הסיוע מכספי ממשלת ארה"ב

יוסף הורול
בשם הסולידאריות היהודית

יישים לטעון: אם היהודים אינם עוזרים לאחיהם, מדוע שאנו נעזור על־ידי היתרי יציאה? לשלטונות ברית המועצות יש אינטרסים משלהם להוציא את היהודים שהם מוציאים. גומולקה זרק את היהודים מפולין, ולא הפריע לו כלל שהם פנו לסקנ־דינביה.

● הלחץ הפנימי יקטן

ד"ר מאיר גלפונד: יש מענה שקיימת מיכסה קבועה של יוצאים מבריה המועצות, וכל נושר תופס בתוכה מקום של עולה. אני חושב שכל זה בגדר ספקולציה. אבל אם קיימת מיכסה, הרי זה בעיקר בגלל הלחץ הפנימי של היהודים והיא תלויה במספר בקשות היציאה. רוב המבקשים מקבלים היתר יציאה תוך כמה חודשים, פרט ל„מסורבים". אני חושב שיש מיכסה לסירובים, לצורך הרתעה, והיא קבועה כבר מספר שנים וכתמלאת בשני המקומות גם יחד, של העולים־בכוח ושל הנושרים־בכוח. מה שברור הוא, שככל שמספר מגישי הבקשות יגדל, ייצאו בסופו של דבר כל המבקשים לאן שיצאו. אם הנושרים־בכוח לא ייצאו, יקטן הלחץ הפנימי ויינתנו פחות אשרות יציאה גם לעולים.

יוסף הורול: משמיעים טענה שאין זה מוסרי להשתמש בויזה הישראלית הניתנת ליוצא מבריה"מ, כדי לנסוע לארץ אחרת. מי שטוען כך שוכח לשם מה קיימת ויזה זו. היא קיימת כדי לעזור ולהציל יהודים. מי שבורח מגלות טוטליטרית לגלות ליבר־לית, הוויזה הישראלית צריכה לסייע לו. האם ייתכן שלא נעזור לבורחים מסכנה בארגנטינה וברודזיה? כך צריך לנהוג גם כלפי הבורחים מבר־ית־המועצות.

ד"ר מאיר גלפונד: השאלה בעצם איננה האם צריך לעזור לנושרים או לא, אלא האם מותר לנו להפריע לאחרים לעזור להם. ישראל עוזרת רק במתן הויזה. האם צריך לבדוק לפני שנותנים אותה, באמצעות שגרירות הולנד במוסקווה, לאן היהודי כתכוון לנסוע? זה יהיה תקדים מסוכן לגבי קהילה אחרות. זה יהיה תחילת ניתוק הקשר בין חלקי העם היהודי.

● הכל תלוי בקליטה

מי שטוען שהנושרים צריכים ל־האבק למען קבלת אשרה ישירה לארצות הברית, דהיינו למען הגירה הופשית, אומר למעשה להתגרות ב־שלטון הרוסי. זוהי פרובוקציה כלפי העם היהודי בברית המועצות, היכולה לקרב שפיכות־דמים. זה ידחוף את היהודים אל התנועה הדמוקרטית, לאחר שבמבקך שנים נהרגו לא לערבב את שני המאבקים.

שאלה: האם הנשירה הגדולה וה־היכלה בנוהרים אינם סותמים את הבסיס כהצה לכל המאבק למען העליה לישראל?

ד"ר מאיר גלפונד: כלפי חוץ תכיד היה המאבק לא רק למען עליה לישראל, אלא גם למען אפ־שרות ליציאה חופשית בברית המו־עצות. ודאי שקל יותר להאבק רק למען העליה, ולכן צריך באכת לפ־עול כדי להגיע למצב שתהיה רק עליה, אך לא על־ידי הפסקת הטי־פול בנושרים.

יוסף הורול: בשנות השיא של העליה היו מאותיים נושרים בלבד. גורל העליה תלוי קודם כל בקליטה טובה, שפירושה בראשונה תעסוקה במקצוע ולאחר מכן דיור. אם ימפלו בציות הקליטה כראוי, יקטן מספר הנושרים. דרך נוספת להקטנת הנשירה היא עבודה ציונית שאפשר לעשותה בתוך ברית־המועצות. ההס־ברה הנעשית שם אין לה ערך. צריך להרחיב את הקשר בין העם היהודי ליהודי ברית־המועצות, ולהגיע למצב שלפני שיהודי מחליט לצאת מברית־המועצות יידע הרבה על ישראל ויהיה בו גרעין ציוני של אהבה אליה.

בחסקה, מביירות

מוסטפה הגיע על חסקה מביירות. החסקה היתה קשורה לספינת טורפדו של חיל הים הישראלי. מוסטפה רצה אמנם להגיע עד אשקלון, אבל חיל הים הודיע לו כי השירות הוא רק עד תל־אביב. מוסטפה לא התווכח, הוא היה אסיר תודה על כל עזרה ש־קיבל. קשה היה לו לשוט, כאשר על כתפו תלוי תת־מקלע „קאלאשניקוב", לחגורתו ענ־דים רימוני־יד וכיסיו מלאים חומר נפץ.

הוא כיסה את פניו ב־מסכת גרב וירד אל החוף. החוף המה מתרחצים, שתחילה נבהלו, אבל אחר כך הבינו ש־זה רק מחבל. מוסטפה ירה לעברם כמה צרורות, אך לא פגע. זוג סימפאטי מהמשמר האזרחי ניגש אליו וביקש ש־לא יעשה רעש. „בין שתיים לארבע זה שלאפשטונדה" — הסבירה לו הגברת עם ה־רובה.

מוסטפה עלה במדרגות ל־כיכר אתרים, התישב ליד שולחן והזמין סטייק. המלצר חשד בו, שהוא פקח מטעם מס ערך מוסף, אבל ברגע כאשר ראה אצלו את רימוני־היד. מוסטפה שילם בלירות לבנוניות וקיבל עודף לפי ה־שער הרשמי. איש הג"א ניגש אליו וביקש אש. מוסטפה הצית את אחד הפתילים ו־הדליק לאיש הג"א סיגריה. איש הג"א הצדיע לאות תודה ומוסטפה עוד הספיק להסתלק לפני שחומר הנפץ התפוצץ.

תייר עצבני ששהה במלון סמוך טילפן למשטרה והודיע על ההתפוצצות. מוקד המשטרה מסר על כך מיד למכונית הסיור הקרובה, אבל גרינבוים, הנהג, הבטיח לאשתו להביא את ה־חבילה מהמכבסה. כאשר הביא את החבילה, התברר כי חסר סדין. אנשי הסיור חזרו ל־מכבסה, מצאו את הסדין, הביאו אותו לגברת גרינבוים ומיד נסעו לכיכר אתרים.

בינתיים הגיע מוסטפה ל־דיזנגוף. הוא ראה איך אנשים צועקים ודוחפים ברחוב ונבהל. גם את הלכלוך לא אהב. הוא זרק רימון־יד לתוך ה־פאסאז, אבל אי אפשר היה לשמוע כאשר הרימון התפוצץ. על סף יאוש, החל מוסטפה לצעוק: „פאתח — ערפאת!".

מיד קמו ב„כסית" שלושה בחורים מגודלי שיער והצטרפו לצעקותיו. אחד מהם אפילו התחיל לצייר פלאקאט.

כאשר יענקילה המציל גילה, לעת ערב, שיש לו חסקה מיותרת, הוא הודיע על כך ל־משטרה. ברגע שלחוקרים הת־ברר, כי על החסקה כתוב „רכוש של מפקדת אש"ף — ביירות" הם העלו השערה, כי הענין חשוד. בינתיים נרדם מוסטפה על ספסל על מכונית משמר הגבול שחנתה בשדרות בן־גוריון. הוא היה כל כך עייף, שרק בקושי הצליחו אנשי משמר הגבול לגרש אותו מהמכונית.

כעבור שבוע, נרשם מוסטפה בתוכנית הבר־מצוה של משרד השיכון. הוא גם התחיל לשקול ברצינות ייסודה של מפלגה חדשה. מה שבסופו של דבר הסגיר אותו הוא, שקם מפני אשה זקנה באוטובוס.

אחרי מאסרו של מוסטפה ערך שר המשטרה מסיבת עתונאים בה שיבח את ערנותן של זרועות הבטחון. למחרת הרגיע ראש הממשלה את ה־ספקנים באומרו, כי את חופי הארץ אי אפשר לאטום לגמרי, אבל הממונים על בטחון החו־פים כבר אטומים מספיק.

י. זאב

נמושות, יורדים, נושרים

אחת לרגע

מאת עפרה אליגון

את סליחתכם אבקש, קוראים יקרים, על שאני הולכת להטריד אתכם בנושא כל כך לא נעים כמו מעונות, עולים, יורדים וכו'. אנא, הישארו עמי עד הסוף, סופה של הכתבה. ימים נוראים הם אלה ומה שבטוח בטוח.

אמי חזרה ממרחצאות בארץ הביבה על התייר הישראלי. הביבה, מיום שהיא זולה, חביבה, משום שהישראלי מרגיש בה כמו אמריקני בישראל. מרגישים גדולים. חזרה וסיפור בפיה: משפחה בת ארבע נפשות, אב, מהנדס מזון, כלכלן וכימאי, אם עתונאית, בן מהנדס מכונות, בת סטודנטית — ארבעה עולים שהם בבחינת מציאה בשעה קשה זו של הוסר עליה — עומדים לרדת ולשוב לגולה המשפילה. ולמה? משום שאינם מסוגלים למצוא עבודה. מאז עלו לפני תשעה חדשים, לא עבדו אפילו יום אחד.

אמרתי לא יתכן. אין כדבר הזה בישראל. מי שרוצה לעבוד, עבודה מצויה בשבילו. אולי לא בדיוק במקצועו, כי עתונאית לא תוכל לעבוד בלי לדעת את השפה, אך לאב היתה נמצאת עבודה, וכך גם לבן לו רצו לעבוד.

איני מסוגלת לשמוע את הסיפורים על פת לחם — על חוסר עבודה. אנחנו עם צמא לעולים ועם צמא לידים עובדות. עובדה, ערביי הלבנון.

אני בשלי ואמי בשלה. עד שערב אחד נטלה אותי בציצית ראשי ואמרת בואי. העולים שלי הגיעו מכרמיאל למעון בתל־אביב. בואי ותראי במו עיניך.

השעה שמונה בערב. בלב־ליבה של תל־אביב שעם שפת הים. במעלה רחוב הירקון מלונות יפאר, בקטע זה הסמוך לרחוב אלנבי לובש הרחוב פני רובע הכלובים של בומביי... פעם היה זה מלון מפואר שקראו לו מלון הירקון. בגרתף היה מועדון לילה ומבשקה בהרב היה שר שם „בערבות הנגב", ניתן לרקוד לצלילי תזמורת של חיל אוויר, כך נדמה לי, בכל אופן היינו עומדים לפני בית המלון ונשמתנו יוצאת להכנס לשם, אבל היה ביוקר...

חזון ומציאות

אחרי כן הפך המלון לבסיס חיל אויר — עכשיו הוא מעון עולים. המלון של פעם נראה כיום כבית תמחוי. זקנים וזקנות יושבים עם הפתח. איש מדבר רוסית וידיש לפני קומץ פליטים. אור קלוש מאיר את המבוא. את חדר המדרגות. הפרוזדורים הארוכים האפלים גם הם. ריחות תבשילים, ששולט בהם הבצל והשום עומדים סמיכים באוויר. קבוצת מקררים קטנים „מקשטת" את הפרוזדור. מפעם לפעם מושך רגליו זקן או זקנה — ניגשים למקרר, פותחים את מנעולו, מביטים פנימה, מגששים בידים. נועלים. שתי זקנות מקרבות את פניהן ללוח קבוע במבוא — ושם כתוב ביידיש שראש העיר מר להט יארח מחר את העולים היקרים בקבלת פנים חגיגית, בבית העיריה. אוטובוס יעמוד לרשות העולים היקרים.

הפתק ישן. קבלת הפנים הנ"ל התקיימה לפני שבועיים, אם אכן התקיימה. אנחנו שואלים את הממונה על הקבלה, שמעיד על עצמו שגם הוא היה פעם עולה, ובא לראות מי הוא היום.

מר פלוני ומרת פלונית? קומה שניה, חדר כך וכך. טופחים על הדלת בלא תקוה. האכזב הקבוע מצל לדלת הנעול. בכל זאת עולה קול ושואל בשפת לעז: „מי שם?" מודהים. האור עולה. המולה מתנצלת סביב במנעול והדלת נפתחת על מיטה כפולה ומעבר צר אל המרפסת הפונה אל רחוב הירקון של הפנסים האדומים.

ועד ש„בעלי הבית" מסתדרים לקבל את אורחיהם, אנו יושבים על המרפסת. ממול משחקים בקלפים וקוביה — מועדון במתה מלא של פעילות לא מבורכת. וברחוב זונות וזויעזן, והקליינטים — אנשי אוים, ערביי השטחים, גברים המחפשים גברים... ושעה שהעולים שלנו יוצאים אלינו, חושבים על חזון וביציאות.

איזה מין לעג הוא זה לעולה ולעליה. אחר ככלות הכל עליה היא שבירה, עליה היא עקירה — עליה היא להתחיל הכל מהדש. אפילו לדבר צריך ללמוד. צריך להאמין מעבר להגיון שיהיה טוב, שהמאמץ כדאי. שכדאי היה להשאיר בית מסודר וחיים מסודרים, עם עבודה ומקום במשפחה ובחברה, כשברקע מצוי רחוב הירקון של הפנסים האדומים.

מי שהמביא מקום זה למעון עולים קשי סידור — הוא גאון הטעם והעידון. מי שממשיך להחזיק בו, מי שלא בא לבקר ולראותו במו עיניו — אפילו הוא יליד ירושלים וממשחררי ירושלים ויש לו זכויות רבות בשל כך — העליה והעולה אינם בראש דאגותיו.

מחר אכתוב למר פוזי גרקיס — אני מבטיחה לעצמי וכמובן שוכחת...

רוצים לשוב

העולים שלי מתחילים לגלגל את סיפורם. לאט לאט הם מספרים. כן, אמת, לא תהיה להם ברירה. הם כנראה ישובו לארץ ממנה באו. בקונסוליה אמרו להם שאת דירתם לא יקבלו בחזרה, אבל את הפנסיה יתנו. ועבודה לאשה ולבן לא תחסר... ופה כנראה לא זקוקים להם. אין עבודה בשביל הבעל שהוא מהנדס מזון, כלכלן, כימאי. הנה התעודות. הנה אישורים ממקומות עבודתו. הוא מוכן לעבוד גם בעבודה פחותה. אבל לא מקבלים אותו. אין לו שפה ואין לו הופעה. ההופעה הולכת ודועכת. הוא לא אותו אדם שיצא מעירו ולמען האמת מתבייש לשוב. אבל עכשיו היוזמה כבר אינה בידיו. גם הילדים רוצים לשוב.

בשביל הילדים עלו. הם עצמם חשו. מה יעשו בארץ ישראל הצעירים כבר אינם. אבל הילדים עשו את המוות. הם גרו בעיר הבירה, ליד משרדי „אל־על". היו רואים איך שבאים תיירים מישראל. היו רואים איך באים יהודים כמותם ועולים לישראל וכעבור שנה שנתיים חוזרים כתיירים ושבחה של ארץ ישראל מלא פיהם הדובר רק עברית... הם היו בתוך אווירה של עליה, בתוך התרוממות הרוח של בטרם עליה. בדירה המרווחת שלהם הסתובבו כמו במרפסת גמל־התעופה ומנופפים בידיהם לשלום, אם בפועל ואם רק בלב — לאלה שפניהם מלאות תקוה ומזוודה להיים החדשים ארוזה בידיהם. סולם ערכים אחר, חיים למען משהו. והם — מי הם? יושבים וזוכרים על המשכורת ועל הפנסיה.

העולה שלי מראה לי רשימה ארוכה של מקומות עבודה שבהם ביקר בתקוה, ומהם חזר בלא תקוה. לפי סיפורו, אפילו מקום עבודה בתור פועל לא יכול היה להשיג בכרמיאל ולא בסביבות הגליל. הכל מצא חן בעיניו — הוא אומר, צפת, מעלות, ראש פינה, מה איכפת איפה? אלא מאי — הוא גילה כאן שהוא „זקן". המישים ושתיים זה הרבה מאוד לגבי גבר. וכשמודיעים לך שאתה זקן אתה מתחיל לפעול כזקן. מאבד את האמונה בעצמך וביכולתך. התרוצץ כאן והתרוצץ שם, ועכשיו בא ביחד עם אשתו לנסות למצוא משהו בתל־אביב. אולי במרכז לא יראו גבר בן חמשים ושתיים כזקן ראוי לבית זקנים, אולי בכל זאת יצליחו להאחז בארץ היהודים ולבנות בה בית מכר בד.

רשמתי בקפידה את כל הפרטים, והריני יושבת כבר שבוע על הטלפון ומחפשת עבודה בשביל „מורסי". וכולם אומרים שלא יכול להיות. שזה סתם דיבורים. שאם רוצים לעבוד בארץ ישראל יש עבודה. עובדה — הפועלים מלבנון.

אבל עבודה אין.

הובטח שיקבלו

ובינתיים כמובן טילפנתי גם למרכז הקליטה שלהם, לסוכנות, למשרד הקליטה, לעוד מקומות המסדרים עבודה לעולים — ומסתבר שמשרד הקליטה עשה ככל יכולתו. ומישהו הפעיל את מלוא השפעתו, והובטח שיקבלוהו לנסיון של שלושה חדשים, על חשבון משרד הקליטה כמובן (גם בשביל זה צריך פרוטקציה, בשביל שיקבלו אותך לעבודה בחינם). ובהתאם למקום העבודה שיסודר, סידרו גם מגורים במעון עולים, בקרבת מקום — עד שיהיה ברור כי אכן יעבוד במקום היעוד. וכה עוד אפשר לבקש?!

שיודיעו גם לבעל הדבר. לעולים עצמם. בינתיים אי־אפשר לוודא שאכן הסידור הזה יש בו גם ממש. בברכו הקליטה לא יודעים, במעון העולים הזמני — אין זה מעניינם. במשרד הקליטה — המטפלת בהורפ...

לפני יומיים הם ביקרו במשרדי המערכת. באו לבקש שאולי נוכל לסדר להם שהייה נוספת בתל־אביב, אם אפשר לא במלון הזה הפונה לרחוב כל התקוות האבודות, לא אל הרפש של עם ישראל היושב בציון, אלא באיזה מעון אחר. כי בינתיים קיבל הבעל עבודה — אומרת האשה, עבודה של פועל שחור. האשה ממוללת תיק עייף בידיה. היא עדינה, היא נחמדה והיא מאוד מדוכאה. היא מביטה בעיניים כבויות על השולחנות המשרדיים, על מכשירי הטלפון המצלצלים, על מכונות הכתיבה המתקתקות במערכת התוססת...

„אבא שלי גם היא עבדה ככה. אבא שלי היתה עתונאית עשרים וחמש שנים. ברדיו עבדה. כולם הכירו אותה. כולם אמרו הנה הולך הבן של העתונאית כך וכך", אומר לפתע הבן שבא ללוותה.

הבן הוא מהנדס מכונות, בן עשרים וחמש. עד עכשיו הצליח לעבוד שלושה שבועות, עבד בנגרות כפועל שחור בבית חרושת. נתקבל להיות מהנדס, עבד כפועל. הוא אינו יודע, אך יתכן מאוד שעבד על חשבון משרד הקליטה.

גלגל חוזר

למה לא המשיך?

הוא מחייך כמתנצל: „ראי", הוא אומר, „לגבי הסוכנות איני עולה. אין לי שום זכויות כעולה, כיון שעליתי ארצה בטרם מלאו לי עשרים וחמש שנים. חסרו לי שלושה חדשים כדי להחשב עולה, מבוגר. לפי הכלל הזה אני שייך ליחידה משפחתית. בן עשרים וחמש הוא עדיין ילד הזקוק לשחידה המשפחתית שלו. איני יודע אם אני ילד, אבל קשה לי מאוד להיות לבד. קשה לי לשוב אחרי יום עבודה כפועל שחור, רק לקירות... אז עזבתי. וגם — יש לי סיכויים טובים להתקבל לעבודה בטחונית ובמקצועי. אני מחכה. יש תקוה", הוא אומר בלא תקוה.

חברי להדר שומע את כל השיחה הזו, והוא מרים את השפופרת ומחייג. הוא מחייג למשרד התעסוקה. המקום שאליו צריך לפנות — לפי ההגיון.

ואני נזכרת בהצגה שהציגו לפני שנים רבות, דזיגן ושומאכר. על שניים שיושבים בבית ומשוחחים ופתאום פורצת אש. אומר דזיגן שצריך להרים שפופרת ולהחיג.

„לאן?"

„מה זאת אומרת לאן? למכבי־אש".

„השתגעת? ככה סתם מרימים שפופרת ומחייגים למכבי אש בארץ־ישראל?"

„אלא מה?"

„צריך לחפש פרוטקציה..."

ומחפשים את מי שמכירים, ומי מכיר את מי עד שלבסוף מוציאים אותם מן הבית שנשרף כליל.

ההגיון מחייב ששכני לחדר צודק. אבל מפנים אותנו בחזרה למשרד הקליטה — והמשחק מתחיל מחדש. אני מחפשת פרוטקציה: אשה בת ארבעים וחמש, יודעת אנגלית, צרפתית, עברית ועוד. עתונאית לשעבר (עשרים וחמש שנות נסיון ככתבת לענייני תירות).

הבעל: תעודות של מהנדס מזון, כימאי מזון, כלכלן. עבד בארגון עבודה וכוח אדם, בוועדים לבעיות עבודה ושכר, וגם בעבודה מקדמת מבשבבית חרושת לשמן, מהנדס ראשי במפעל לתעשיית החלב.

הבן: עשרים וחמש — בוגר הנדסת מכונות, סיים לימודיו ועלה ארצה.

הבת: עשרים ושתים — סטודנטית למתמטיקה ומחשבים — רוצה להמשיך בלימודיה, מוכנה לעבוד חלקית.

כל מי שיש לו עבודה בשביל העולים הנ"ל יודיע לנו בטובו — ויעשה למען מניעת תואר יורד, נושר, נמושות. תודה.

בדרך לחברון

מאת מנחם תלמי

דרך לחברון ביום ג' השבוע. שמים של סתיו ואויר הרים קריר וזך, ההורס אל תוך המכונית. בראדיו אומרים ששביתת המסחר בערי יהודה ושומרון כמעט מלאה. שיבושים בבתי הספר. בגלל מיסמך קניג ותעריפי הביטוח החדשים.

הסתיו לא שובת. גם לא הפלאחים, המכינים את חלקות האדמה הקטנות שבינות לסלעים לקראת גידולי החורף. גם לא הכורמים, הבוצרים את ענביהם ומוציאים את התוצרת אל צדי הכביש בארגזים צרים, המחופים בעלי גפן גדולים. דבוקות־דבוקות ניצבים הארגזים בצדי כביש חברון, עד שתבוא המשאית לאספן.

הכביש רץ לחברון בין הרים מסולעים ובוסתנים ירוקים, מתחת לשמי סתיו, המתנאים בקרעי ענן. בראדיו אומרים שיש הפרעות בערי הגדה. פה ושם אבנים. פה ושם צמיגים בוערים. אבל כל הדרך הזו, מירושלים לחברון, חבוקה בשלווה סתוית והצנים השמים מעל אינם יוצרים אוירה של קדרות. פה ושם עוצרות כוניות ויהודים במעילים שחורים ותקנים הדורים, יורדים לקנות ענבי דבש צהבהבים אצל נער הניצב ליד ארגזי הבציר. כאן המסחר הזעיר מתנהל כמימים ימימה. לא זורקים אבנים, לא מבעירים צמיגים.

דרך יפהפיה של הרים וכרמים ובתי אבן המתמזגים עם נופם. בראדיו אומרים שהרב לוינגר מקרית־ארבע עדיין לא הסגיר עצמו. שחיילים הורגים בפתח ביתו.

להברון עצמה, אומרים לנו, אין כניסה. קרית ארבע — בבקשה.

הרב משה לוינגר

*

מול הבית בו מתגורר הרב „עושה הצרות", מקיים צה"ל נוכחות. ליד החדר המדרגות של הבית רובצים שני חיילים משועממים. רוביהם סמוכים בצד, ליד מכשיר קשר דומם. על המשאה שבעיבורי הבית משהקים שני חיילים בלתי מזויינים שה עם כמה נערים מן הקריה. על מעקה האבן, שבמיפלס העליון, מתחממים בשמש חיילים נוספים ואתם קומץ חיילות. מלקקים ארטיק להנאתם.

אחד אומר שהרב לוינגר מבוצר בדירתו. השני אומר: איפה! מזמן הגניבו אותו לדירה אחרת. אחר כך הוא אומר, שכל העסק הזה הוא קרקס. „אתה יודע, רק שלשום היינו יושבים בדירה של הרב, עושים אתו את החג. היום אנחנו שומרים פה בגדרי".

שומרים על מה?

„נוכחות סמליה", — מפטיר סמל. „טוב שהחיילות גם כן פה. אחרת היינו מתים מכיעמום".

החיילות מצטחקות.

„מתייבשים משיעמום", — ממשיך לטעון החייל.

„מה רע לכם, — אומר הסמל — יש לכם מתחת לאף קיוסק, מלא ארטיקים".

„כל המשכורת נדפקת ביום אחד, — אומר החייל — זה מה שיוצא לך, שאתה על יד קיוסק".

הטרנזיסטור משמיע את אות החדשות. הקריין אומר שהרב טרם הסגיר עצמו וכי ביתו נשמר על ידי החיילים.

„כל היום מדברים עלינו בראדיו" — מצטחק החייל ההולך לקנות עוד ארטיק.

*

הלאה מעם בבנין מינהלת קרית ארבע. בחדר מאורך, מאחורי שולחן מאורך, יושב איש רחב כתפיים, ממושקף, עם שפם גדול וכיפה קטנה. כולם קוראים לו משה. במילא שמו משה מייבסקי, בעל חברה קבלנית לשעבר, ראש המועצה המקומית אופקים לשעבר. כיום ראש מינהלת הקריה, תפקיד שלראשונה מאייש אותו אזרח. אומרים עליו שהוא דמות תצויה לשנים: מצד נציג נאמן של השלטונות המוסמ ומצד שני תושב הקריה, איש אמונים, איש ארץ ישראל השל בכל מקום אחר זה יכול „ללכת בקלות. בקרית ארבע זה קצת בך. אבל מסתדרים.

מייבסקי מסתייך לפלג המתון תושבי הקריה. הוא בעד ארץ יש השלמה מאוד, הוא בעד ישיבה הודי של חברון. ושיבה לכל אך היהודים, אבל הוא נגד מיתקפ הדרסטיות של הרב לוינגר, נגד פותן. כלומר, הוא בעד כל מה ש הרב חושב להכרחי. הוא רק הדרך בה בוחר הרב בתחומים כל מים.

אתה מבין — אומר מייבסקי, רא בחיבה „משרתם של שני אדו — הפגנת הכוחות התמידית קרית ארבע נגד הצבא ומשרד שהוק איננה במקומה, איננה מביאה עלה, גורמת צרות לשני הצד מביאה להסלמות מיותרות. אנחנו קרויים מתונים, איננו גורסים זו.

*

מייבסקי הוא „חדש יחסית קריה. מספר חודשים בלבד ראשונה פנו אליו שיצטרף לפני כשש שנים. הוא נזכר אבל לא נענה לפניה. „אגי בגלוי. לא האמנתי שהקריה הזו ותתקיים. לפני כמה זמן טילפנו שוב לאופקים ואמרו לי: אנחנו כים אותך פה. למה לא תבוא נו? הציעו לי לעמוד בראש הקריה".

הוא נטש את ביתו בן ששת דרים באופקים, הפסיק את פע באחד מבעליה של חברה קב נטל את אשתו ושמונה ילדיו לקרית־ארבע.

„אני מברך את הרגע שבו הו לבוא לכאן, — הוא אומר — מאושרים כאן. מצאנו כאן מעולה, בעל תחושה חברית. כאן עוזר לרעהו ויש הרגשת ש זכן קצר לאחר שעקרנו הנה, לי אשתי: זה מוזר, אבל יש ל גשה כאילו חזרנו הביתה. לך ברור שלפני כן היא לא כאן מעולם".

מייבסקי, כך ידוע וכך הוא נימנה על ראשי המתנה המתון. במקרה האחרון איננו יכולים להצדיק את הרב. בציבור נוצר שם שהוא איננו מכיר בחוק טענות כאן. אבל זה לא כך. הוא להאסר, הוא מוכן להעצר, הוא להיות מובא לדין. מה שאין הו כן זה להעצר על כך שהפר או המגביל את הנועתו בחברון. לו תיק על כך — בבקשה. ש אותו לדין — בבקשה. אבל לא צר. הוא רואה בצו הזה המוצ יהודי כלשהו, אקס מחפיר. הוא מוכן להשלים עם העובדה ש מיהודי תנועה חופשית בעיר בתוקף צו של שלטון יהודי. שאמרתי לך קודם, בענין זה אתו. ומישהו יצטרך להתיר או פקעת שהסתבכה".

*

קרית ארבע שליווה ורוגעת. חות צה"ל שליד ביתו של לוינגר „מתים" משיעמום ולא מבינים מה רוצים מהם. שנים לשחק כדורסל עם ילדי הש שנים מפהקים ארוכות מול מ הבית. מתחיל להיות קריר. מו את השרוולים.

בחברון שמעבר לגבעה אור שמרבית החנויות שם מוגפות. רים שפה ושם זורקים אבנים. או שלא מניחים לרכב יהודי להכנ עירה. מישהו אומר במרירות קים אבנים. כמו בימי המנדאט. קים אבנים על יהודים והממשלה מדת מן הצד. מבליגה. אבל המנדאט, כשהערבים היו מיידים גים אל עבר צבא ומשטרה — שמה. על הכבוד הזה לא מחלו כך מהר.

„עלינו הם לא מעיזים לזרוק א כל כך מהר, — אומר אחד מתו הקריה — הם למדו שאנו מג מיד. לפני כמה ימים זרקו א בעיר. זה היה בשעת התפילה יימנו שם. המתפללים יצאו מיד הכנסת, רדפו אחרי זורקי האב אל תוך בהיהם ובלי כל הכ תקפו להם מכות".

*

חברון היתה „בלתי שקטה" ב צע השבוע. אבל הכביש הה מירושלים לחברון היה פתוח. ראית בו צבא ולא משטרה. ואף לא זרק שם אבנים ולא הבעיר צ גים. לא היו התקהלויות. היו רק גזי עצבים נפלאים ונוף סחורי מש

הבת סוניה מספרת על אביה

דרכו של יפים דוידוביץ׳ ממינסק להר־הזיתים

מאת יהושע א. גלבוע

ילו נתבקשה נשמה כל־שהי להביא מתנות למרום היתה מוצאת בנקל אותן — ובוודאי יותר מ„שלוש״ — בדרכו האחרונה של [פולקו]בניק (אלוף־מישנה) יפים [דוידו]ביץ׳ מערש־מותו בביתו שב[מינסק] (בירת בילורוסיה) עד מנוחתו בהר הזיתים ב[...]ים.

דוידוביץ׳ נפטר ב־24 באפריל. הלך לעולמו אדם למוד־קרבות [...]צים; אדם־שבע־תלאות במערכה [...]טישמיות בברית־המועצות ולמען [...]ל יהודים לעלות ממנה לארץ. [...]ופחות לאחר שלבו חדל לפעום „בבמה״ המתפשת־כתנות לרכון [...]תו ולפרום איזה חוט מן הטלית [...]זהה עטויה — מזכרת לשוכני־[...]יתה זאת הטלית. שהפולקובניק [...]עוד זמן ליום מותו. אולי יכולה, להוסיף גם חוט שנשלף מעיטורי־[...]ות הצבאיים־הקרביים של הזהו. [...]יתה מתקבלת בסבר פנים יפות [...] מספר־התנ״ך שהונח על משכבו, [...]ז הזמם. וכאשר ריחפה הנשמה [...]צד התלוייה של הלוחם־הגיבור [...]שמה לבטה עינה בסמלי מגנ־[...]דים מנייר, העוטפים את הארון [...]שראל כעל מיכסהו.

[...]ז״, מתנות לרוב. ובתוך כולן כנורון יקר אגלי־דמעה זכים [...]ה נאמנה, מאוית, ובת מסורה,

סוניה, שתי נשים מיוסרות ואמיצות, אשר ליוו את הבעל־האב במאבקיו וב־מאווייו — עד לנתיבו הסופי למנוחת־עולמים בארץ שכה נכסף אליה.

סוניה יושבת בביתי. שיחת־ערב ממושכה. היא מספרת על ימים, חדשים, שנים שחלפו. דוכה, את אשר מהסיר פיה — משלימות עיניה. עיניים השואלות לפשר הרשעות שאפפה את המשפחה בברית־המועצות, ואפשר. עיניים התוהות גם על החדש שלנגדן, בימים הראשונים בארץ, ועל הבאות בעתיד הקרוב.

על צעקה מקמצת סוניה בדיבור. האב הנוח הוא הממלא את חלל־החדר. גם המעט שהיא מספרת מחייה־היא מת־קצר, כמו כאילו, עם מועקותיו ופעליו של יפים דוידוביץ׳.

■ „קיצוצי סגל״

וכך אתה שומע, למשל, כי ב־1971 סיימה סוניה לימודיה בפילולוגיה (לשון וספרות רוסית) באוניברסיטה של מינסק. היא עבדה כמורה בבית־ספר יסודי, אולם לאחר שאבא הגיש את בקשתו לעלייה „קוצץ הסגל״ דווקא בבית־ספר זה, ו־דווקא לגביה... היא החלה לעבוד כגננת. אולם כאשר גם היא ביקשה היתר־יציאה „יעצה״ לה מנהלת גן־הילדים להסתלק ממנו... בחיפוש־עבודה נתקלה בתשובות המקניות, עד שאבא „הקים רעש״ ושוב נתקבלה לעבודה באיזה גן־ילדים.

משפחה מנודה. כל בני הבית צריכים להרגיש את הנידוי. האם — אשה עובדה, אחות — באה על „עונשה״ בגירושה מן האיגוד המקצועי. ומי יודע? אולי ה„חטא״ שלה דקר במיוחד את עיני הפלטונות — על שום מה נדבקה גם היא, האשה הרוסיה לפי מוצאה, בנגע היהודי־הארצישראלי?

אכן, כאריה חייתה את כיסופיו ה־יהודיים של בעלה. היא קשרה גורלה ב־גורלו לאחר שנפצע פצעים אנושים ב־מלחמה (מאריה היתה אז אחות בבית־חולים וטיפלה ביפים דוידוביץ׳) — ועד יומו האחרון היתה שותפת לסבלו ול־מאבקיו כיהודי.

אבל אין להפריד — משתמע מדברי סוניה — בין עמידתו של האב כיהודי לבין יושרו ואומץ־לבו כאדם, כאזרח. כנותו, עקביותו, גאוותו האנושית — אומנם היקנו לו לפעמים אויבים, אבל הוסיפו לו גם הוקרה בקרב אנשים שונים. „מעולם לא הסתיר מחשבותיו ורגשותיו״ — אומרת הבת. והיא מספרת מקרה מאלף — דווקא לא „נקודה יהודית״ מיוחדת — המעידה על אופיו של האב.

■ „סטאלין היה רוצח״

הוא שכב בבית־חולים לאחר התקף־לב בזמן שבירחון „אוקטיאבר״ פורסם, ב־המשכים (ב־1971), „מה, איפוא, אתה רוצה?״ של הסופר קוצ׳טוב. להבנת העניין — כמה מילים על קוצ׳טוב. סופר סטאליניסטי מובהק בעידן־שלאחר־סטא־לין. מעמודי־התווך של השמרנות הבת־רית ומפחדת מפני כל משב־רוח ליבר־לי. מן הסופרים הבודדים שהיה חבר ה־ועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית (עד מותו, בנובמבר 1973). בקיצור, מ־יקירי המשטר.

הסיפור שבו מדובר („מה, איפוא, אתה רוצה?״) לא נבדל מבחינה אמנותית מיצירות אחרות של קוצ׳טוב ו„הצטיין״ בשטחיות, דלות, זולות, פרימיטיביות. אולם הוא עורר רעש בחוגים ספרותיים ואינטלקטואליים, כי היה בו אות מבשר לכיוון־פניו של ה„מימסד״. קוצ׳טוב הל־ביש דברי־תעמולה בעלילת־מתח „בל־שית״. ומסופר לא במעשי־ריגול מקוב־לים. המדובר בחתירה אידיאולוגית. ה־אויבים־הסוכנים מפיצים רעל רעיוני, מדביקים את הנוער בתרבות־המערב ה־קלוקלת, משחיתים את העם בספרות אוואנגארדית, מלעיטים את הצעירים ב־מחשבות ובפטפוטים על אהבת הפשית, מחדירים אנטי־סובייטיזם על־ידי מודר־ניזם ובואו לעוד כהנה וכהנה. בתוך כך נזדקרת הכוונה לטהר את סטאלין ו־להשיב את כבודו. במלים אחרות: בלטו בסיפור הגעגועים לסטאלין, לתקופתו ו־לשיטותיו — והתשוקה היוקדת לבצר ביד־ברזל את שרידי ה„הפשרה״.

סוניה הביאה את הסיפור של קוצ׳טוב, מספריה עירונית, לאבא בבית־החולים. הוא קרא ורתח — ובשולי המודפס רשם הסתייגויותיו ותגובותיו. הביקורת הרש־מית גמרה את ההלל על הסיפור, ראתה בו „מאורע גדול״ בחיים הספרותיים — ואילו הוא כתב דברים נועזים, כגון „שקר!״, „סטאלין היה רוצח עולמי״.

סוניה לא שמה לב לכך והחזירה את הסיפור לספריה. נסתבר, המעשה הקפיץ את המשגיחים והממונים־על־הפאטריו־טיזם למיניהם. אפילו עשו בדיקה גראפו־לוגית — והגיעו אל מקור־הכפירה: יפים דוידוביץ׳. הוא נקרא לאספה של קצינים־במילואים בסביבה — ביניהם יימצאו תמיד מתנדבים לגינוי, להוקעה. הוא הכריז, כי כלל וכלל אינו מתכוון להתכחש למחשבותיו. האספה החליטה — החלטה שכיחה למדי בפראקטיקה ה־סובייטית — להשתדל (כמובן, לפי מיש־אלות הפכלים) אצל הגורמים והמוסדות המוסמכים, שיפים דוידוביץ׳ יוצא מן המפלגה הקומוניסטית, שיישללו ממנו דרגותיו הצבאית־והפנסיה.

■ לא יכול להחריש

לאמיתו־של דבר — מציינת סוניה — עקבו אחרי האב גם קודם. „סטייתו״ באה לידי ביטוי ברור בעת מלחמת ששת הימים ובזמן הסמוך לה. הוא העז לדבר — אמנם, לא בפורום פומבי אלא ב־שיחות פרטיות שונות — על התוקפן ה־אמיתי, כאשר כל כלי־התעמולה הסובייטיים שפכו אש וגפרית על ישראל ה־אימפריאליסטית־הנפשעת.

בכלל, הוא לא יכול היה להחריש ל־נוכח המבול של השמצות ושיטנה נגד ישראל והציונות (ולמעשה נגד יהודים) בהסות ממשלתית. שוב: הארס האנטי־שמי שזרם מצינורות ממלכתיים פגע ב־כבודו האנושי־האזרחי. הוא חש עלבון עמוק כלוחם קרבי, כמפקד גבוה בצבא, כאדם שהשליך נפשו מנגד במלחמה וכ־אדם שאיבד בני־משפחה וקרובים רבים בשואה, וכעוכר העלבון — גיאוהו של הרגש היהודי.

דוכה, זה המקום לומר כמה משפטים על מינסק היהודית. לפני כונה עתה קובץ גדוש, „מינסק עיר ואם״, בעריכת שלמה אבן־שושן, האומר שם: „זכתה קהילת מינסק בדורות האחרונים ונתייחד לה מקום־כבוד בהראשונים במעלה ב־דברי ימי עמנו התנערותו הלאומית ו־החברתית״. אבל אלה דברים הנוגעים ל־עבר — עבר רחוק למדי. וכיום? באותה עיר של תורה ודעת נותר איזה בית־כנסת קטן. במרכז לשעבר של תנועות יהודיות תוססות לא הניחו פלטונות־הבטחון באחרונה אפילו לערוך חגיגת־פורים. מיהודי העיר גם נשללה הזכות להתייחד בצוותא אצל מצבה לזכר אחיהם קרבנות המלחמה — מצבה שהוקמה ב־מינסק על־ידי יהודים...

ויפים דוידוביץ׳, ביושרו האלמנטארי, לא היה מסוגל להשלים עם המציאות ה־זאת.

■ ילדות בסימטת הסנדלרים

שבועות מעטים לפני מותו העלה יפים דוידוביץ׳ על הכתב — וחלקית הכתיב לאשתו — פרקים בקורות־חייו. דבריו מאופקים, צנועים. אולם גדולת־אנוש מז־הרת מבעד לפשטות ולצניעות. נסתפק בקצה בדברים אלה להארת דרך־חייו.

הוא נולד במאי 1924 במינסק. ילדותו עברה עליו בסימטת קואקוב של העיר — סימטה הומה סנדלרים, חייטים, צב־לונים, נפחים ושאר בעלי־מלאכה ואבי־ונים. היה ביניהם גם לייזר רוגובין הנגר — קומוניסט, ששני בניו המבוגרים שימ־שו בכהונה בשירות־הבטחון הסובייטי. הבנים הללו השליכו רבים מדיירי ה־סימטה לבתי־כלא (בין העצורים גם אביו של יפים דוידוביץ׳) — על שמיאנו ל־התכחש לאלוהים...

ההורים ושלושת אחיו של יפים (פייר־וול) דוידוביץ׳ ניספו בגיטו מינסק, שם נטבחו עוד רבים מקרובי־משפחתו. ב־1942 גוייס לצבא ובמהרה עלה לדרגת סגן־מישנה והוליך כיתת־רובאים שלו ב־קרב הנודע על בליטת־קורסק. חמש פע־מים נפצע בקרבות. כאמור, בעת הטיפול בבית־חולים אחד הכיר את האשה מא־ריה והשניים נישאו. הוא מציין: „היינו יחדיו־שלושים שנה ומעלה בידידות גמו־רה. בעתות־שמחה ובעתות־יגון לא מנה מצדי. דעתה כדעתי, במאבק נגד כוחות־השחור של האנטישמיות״.

עד יום־הנצחון השתתף בקרבות. בגמר המלחמה היה בדרגת סרן, עטור שלושה אותות־כבוד („אורדנים״) והרבה מדאל־יות. אבל על שמחת־הנצחון העיב צל־היגון: „לכל עיר ועיירה היה באבי־יאר, גדול או קטן, משלה״.

הוא החליט להישאר בצבא, כקצין סדיר. בשנים הראשונות שלאחר המלחמה [illegible] בצפונה של [illegible]. היו אלו שנים בהן התריפה האנטישמיות: ימי המאבק נגד „קוסמופוליטים נטולי־שורשים״, רצח מיכואלס, סילוק יהודים משירות בממשלה ובמפלגה... אולם היו אלה גם ימי גאווה ובשורה — עם תקומת ישראל.

אף כי בגיזרות־חיים שונות הוטלו הג־בלות חמורות על יהודים, נשלח יפים דוידוביץ׳ — אחד מיהודים ספורים — ב־1949 לאקדמיה הצבאית הנודעת ע״ש פרונזה (האי בזכות גילו הצעיר והצטיי־נותו בקרבות־המלחמה). אבל האווירה האנטישמית הורגשה בבוטה גם [illegible].

■ האנטישמים היו מדוכדכים

בימי ה„הקפאה״ שאחרי מות סטאלין הוסיף והתקדם במעלות הפיקוד הצבאי, עד שב־1964 הגיע לדרגת אלוף־מישנה והיה למפקד אחת היחידות המעולות ב־צבא הסובייטי.

בסוף 1966 לקה בהתקף־לב. אחרי ארבעה חודשי־מחלה חזר לשירות צבאי. בדיוק בזמן של מלחמת ששת הימים נמצא בבוריסוב ועסק, יחד עם קבוצת קצינים, באימון מאקסי של פלוגת־טנקים לצליחת הנהר ברזינה. צירוף־מקרים: התרגיל החל ב־5 ביוני 1967 והסתיים ביום שצה״ל השלים את נצחונו ה־מזהיר.

כה ידע אז יפים דוידוביץ׳ על המלחמה ההם? העתונות הסובייטית הלעיטה את קוראיה בסיפורי־כזב, אולם במהרה הג־יע אליו ולחבריו־הקצינים מידע נכון משידורי־ראדיו מערביים. והוא אומר: „קשה לבטא במלים הרגשי ורגשותי על סוף מלחמת ששת הימים וביום הראשון שלה — ואת השמחה הגדולה מהנצחון המדהים של העם היהודי על התוקפנים הפאשיסטים הערביים״.

„האנטישמים — הוא מוסיף ומספר — היו מדוכדכים מאוד״ (מאותו נצחון) והמציאו כל מיני הסברי־שקר לתרצו. תוך כך הוא מגלה, כי עוד שנים אחדות לפני מלחמת ששת הימים מתח ביקורת חריפה באוזני קבוצה של קצינים בכירים על הוראות סודיות שבאו „מלמעלה״ להפלות יהודים. עם זאת מציין יפים דוידוביץ׳:

■ אהבת העם הרוסי

„מעולם לא חשתי שום איבה או רצון רע לגבי העם הרוסי, כשם שמעולם לא היו לי רגשות כאלה לגבי עמים אחרים שעל פני כדור־הארץ. העם הרוסי קרוב ללבי. נולדתי וגדלתי ב־ארצו, חונכתי בתרבותו. ביטאתי אתי בתי בלשון הרוסית, כפי שיוליאן טו־בים כתב על כך. תמיד אני זוכר, כי העם הרוסי הוציא מקרבו לא רק אראקצ׳ייבים, איגנאטייבים, פורישק־ביצ׳ים, מארקובים, יזובים, ריומינים, סימאשוקים וניקולקינים, אלא שמ־אותו עם יצאו גם הדקאבריסטים הלו־חמים להירות־האדם גורקי וקורולנקו. בימינו העניק העם הזה לעולם את אחד מבניו האצילים ביותר — אנ־דריי סאחארוב.

אני מאמין כי יבוא זמן והעם הרוסי יוקיע את מרעיליו המוסריים, כמו שהעם הגרמני עשה זאת אחרי 1945. אני גם מאמין עמוקות, כי מקומו של כל יהודי ישר הוא בשורות של עמו־הוא, במאבק לתקומתה ולהתחזקה של מולדתו העתיקה. כל יהודי הוא כיום חייל־של־כבוד״.

בסוף 1968 לקה יפים דוידוביץ׳ בהתק־ף־לב שני (ועוד שלושה באו לאחר־מכן). בעקבותיו ובחכת נכות כרונית שוחרר משירות הצבאי הפעיל. אבל הוא לא שקע בחיי־פריקה־ובטלה. אדרבה, כאריה שנותיו עלה במאבק רב־גבורה „נגד אנטישמיות, למען הכבוד והזכויות של עמי היהודי״.

...עד שלבו החולה לא עמד לו — והוא הוציא נשמתו הטהורה באחד בימי אפ־ריל 1976, בטרם מלאו לו 52 שנים.

*

בתו של יפים דוידוביץ׳, סוניה, לא הת־נסתה בעצמה בשואה (והיא נולדה אחרי המלחמה), אבל שמעה עליה רבות מפי האב. מסיפוריו הכירה את אבות־אביה, את ייחוסה היהודי של מינסק, את הגיטו והתקוממותו — ומכאן הוליכו חוטים רוחניים־אמוציונאליים למעגלים יותר נרחבים של העם היהודי: מעגלי־היס־טוריה ומעגלי־הווה כאחד.

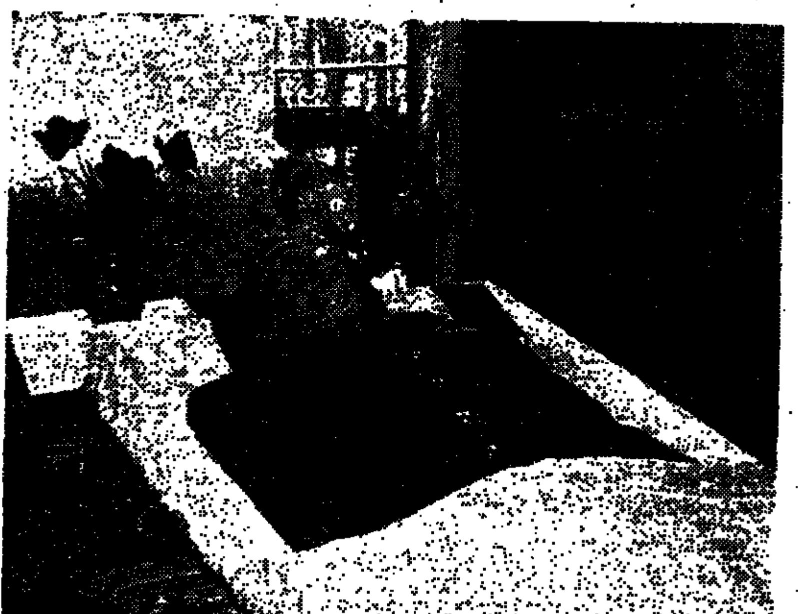
אין אדם מסוגל למחות את עברו. אבל, דומה, עיניה של סוניה כמו אומרות: מה שהיה — היה ויזכר; אבל עתה בתוך עמי אני יושבת — ובחייו אני מבקשת להשתתף ולהשתרש כל־כולי...

סוניה, בתו של יפים דוידוביץ׳

פולקובניק יפים דוידוביץ׳
ציור שמן של פרופ׳ אלכסנדר לרנר (מפעילי העליה בברית״מ)

גוויתו של הפולקובניק (אלוף משנה) יפים דוידוביץ׳, בביתו שבמינסק — עטויה טלית, במדיו ובעיטוריו הצבאיים, לראשו כיפה ולידו ספר־תנ״ך

هكذا من الاصل

ראיון השבוע עם **חיים צדוק**, שר המשפטים

דב גולדשטין

תוצאות הבדיקה המשטרתית בעניינו של אשר ידלין יהיו בידי הממשלה תוך חודש ואז תחליט על המינוי

כל עוד לא אושר המינוי לנגיד בנק ישראל על־ידי נשיא המדינה — יכולה הממשלה לחזור בה • לאחר אישור נשיא המדינה יכולה הממשלה להפסיק את כהונת הנגיד, אם עשה מעשה, שאינו הולם את מעמדו, לפי דעתה של הממשלה • במינוי למשרה רמת־דרג מן הסוג של נגיד בנק ישראל, יש לנהוג לפי אמות־מידה קפדניות • מי שרוצה להתמודד נגד יצחק רבין על ראשות הממשלה, מחוייב קודם להתפטר מן הממשלה • מפלגה אינה הולכת לבחירות עם ראש ממשלה, כאשר איש אחר הוא המועמד שלה לראשות הממשלה שלאחר הבחירות • אם יזכה מישהו אחר במועמדות המפלגה הוא חייב להכנס מייד לתפקיד ראש הממשלה ולהוביל את המפלגה לבחירות • שר, הרוצה לבקר החלטה של הממשלה שהתקבלה למורת־רוחו, צריך להתפטר מהממשלה • יש לחזק את מעמד ראש הממשלה על־ידי הענקת סמכות לפטר שרים ממממשלתו • ויתור הממשלה למתנחלים הבלתי חוקיים בסבסטייה והסכמתה שיעברו לקדום — מישגה, שתוצאותיו חמורות ויש לסלק את המתנחלים מקדום • את הצו נגד הרב לווינגר יש לבצע בלי פשרות ויש להתקומם נגד שיטות „גוש אמונים"

שר המשפטים לא יכול לספר לי כל מה שהוא יודע בפרשת אשר ידלין והבדיקה שהמשטרה עורכת בענייניו. אני לא יכולתי להסתפק בהודעה הלאקונית, ש„העניין נמצא בבדיקה". התוצאה? פשרה, שאינה נוחה לשני ה„צדדים".

לשון שר המשפטים, חיים צדוק: „ישנם כאן שני מישורים שונים. האחד — הבדיקה המשטרתית על השמועות כי בוצעו על־ידי מר ידלין מעשים המנוגדים לחוק. בדיקה זו נעשית על־ידי המשטרה, הפועלת לפי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה. לבדיקה איני צריך להתייחס ואינני מתייחס.

המישור השני — המינוי לתפקיד נגיד בנק ישראל — הוא נושא מדיני מובהק בסמכות הדרג המדיני ואינו עניינם של המשטרה ושל היועץ המשפטי. הממשלה החליטה להמליץ לפני הנשיא למנות את אשר ידלין לתפקיד הנגיד. רק אחרי שהמשטרה תסיים את מלאכתה, באופן בלתי תלוי, יגיע הזמן לממשלה, להדרג המדיני, לשקול על פי תוצאות הבדיקה אם יש או אין בתוצאותיה להשפיע על עניין המינוי.

— האם המינוי כבר הממשלה תקף ברגע זה (יום רביעי בצהריים)?

כן. אם כי המינוי עצמו עדיין לא נעשה על־ידי נשיא המדינה ונועד להעשות רק החל מאמצע בנובמבר השנה, עם סיום כהונתו של הנגיד היוצא, מר זנבר.

— היכול להתהוות מצב, שמר ידלין ייכנס לתפקיד לאחר שיקבל את המינוי מידי נשיא המדינה, לפני שהמשטרה תסיים את בדיקתה ותגיש את התוצאות?

אין צורך בעיני להשיב על השאלה, שהיא היפותטית. תוצאות הבדיקה יהיו לפני הממשלה בעוד מועד לפני התאריך של אחד בנובמבר — יום כניסתו המיועד של מר ידלין לתפקיד. לפי התוצאות יחליט הדרג המדיני אם יש או אין מקום לשנות את החלטתו הקודמת.

בלי לרמוז

— בלי לרמוז על התוצאות האפשריות או הצפויות של הבדיקה המשטרתית, האם מקובלת עליך ההנחה, או הציפייה כי הממשלה תנהג על פי אמות־מידה קפדניות ביותר, כאשר תיתן דעתה על התאמתו של איש למשרה רמה, אף מעבר למתבקש מן ההגדרה אם האיש אשם או זכאי, במונחים היבשים של הלשון המשפטית?

בכלל, מקובל עלי, שהממשלה חייבת לנהוג על פי אמות־מידה קפדניות לגבי המיועד לתפקיד כלשהו ברמת תפקידו של נגיד בנק ישראל וזאת ללא קשר לבדיקה הנערכת ביחס למר ידלין. איני רוצה להעלות כל השערות על מה שעשוי או עלול להיות כלול בתוצאות הבדיקה.

— מה יהיה להצעה, כי מינויים ברמה גבוהה זו ייעשו לא על־ידי הממשלה, אלא על־ידי ועדה הכנסת, הנהגות במינוי המועמד ייחקר על־ידי [illegible] הנוגעים להתאמתו ולכשירותו, כנהוג בועדות הסנאט האמריקני?

הדוגמה של ארה"ב אינה תופסת בשיטת המימשל הנהוגה אצלנו. הדגם שלפיו פועל, בקווים כלליים, המימשל שלנו, הוא האנגלי. לפי דגם זה מינויים לתפקידים, שהם חלק מן הרשות המבצעת, הם עניין לסמכותה של הממשלה. גם אצלנו קיימים בעלי תפקידים המתמנים על־ידי מוסדות הכנסת. כך, למשל, מבקר המדינה, שאינו חלק של הרשות המבצעת, אלא זרוע בקורת של הכנסת — וישנם [illegible] רשות בפני עצמה — מתמנה על־ידי הנשיא לפי המלצת ועדת הכספים של הכנסת ואין לממשלה מעמד ביחס למינוי המבקר.

לעומת זאת, בחוק יסוד צה"ל, שהתקבל לפני חודשים אחדים בכנסת, נקבע כי הרמטכ"ל מתמנה על־ידי ראש הממשלה לפי הצעת שר הבטחון. מה אין ההבדל בין שני המינויים? הרמטכ"ל הוא זרוע של הרשות המבצעת וחלק ממנה.

חילוקי דעות

הגורם הקובע אינו אפוא רמת התפקיד, אלא מהותו. באשר לנגיד בנק ישראל קובע החוק, שתפקידו [illegible] לנהל את הבנק ולשמש כיועץ כלכלי של הממשלה. עוד קובע החוק, [illegible] נשיא המדינה רשאי על פי הצעת הממשלה, להפסיק את כהונתו של הנגיד אם קיימים חילוקי־דעות בין הממשלה והנגיד בשאלות עקרוניות [illegible] מדיניות הנוגעות לתפקידי בנק ישראל והמונעים לדעת הממשלה שיתוף פעולה יעיל. מכאן שהחוק רואה [illegible] תפקיד הנגיד כתפקיד שנושאו [illegible] לפעול תוך תאום עם הממשלה.

— אם הממשלה רשאית להפסיק [illegible] כהונתו של נגיד בנק ישראל בגלל חילוקי דעות, האם פירוש הדבר, [illegible] נגיד אסור לנקוט עמדה עצמאית [illegible] של מהלכיה של הממשלה?

[illegible] מותר לו. כיועץ לא רק מותר לו, [illegible] זו חובתו להביא לממשלה את [illegible] עצותיו. אני מבחין בין ייעוץ [illegible], שזו זכותו וחובתו של היועץ [illegible] את המידע המקצועי שלו ואת [illegible] לרשות הממשלה, לבין חילוקי דעות בשאלות עקרוניות של מדיניות, המגיעים כדי יצירת מצב של חוסר־אפשרות לקיים שיתוף־פעולה יעיל. אם חילוקי הדעות מגיעים לדרגה זאת, סבר המחוקק שיש להשאיר בידי הממשלה את הסמכות להחליף את הנגיד.

— האם מעניק החוק סמכות זהה לממשלה להעביר מתפקידו את הרמטכ"ל, אם נתגלו חילוקי־דעות, כי אז מה, בינו לבין הממשלה?

לגבי הרמטכ"ל אין צורך בהסמכה מפורשת. ההבדל הוא שהרמטכ"ל אינו מתמנה לתקופה קצובה והממשלה יכולה בכל עת להפסיק את כהונתו מכל סיבה הנראית לה, באותה דרך עצמה שהיא מינתה אותו — החלטת הממשלה, לפי הצעת שר הבטחון. לכן לא היה כל צורך לפרט בחוק יסוד צה"ל את העילות שבגללן יכולה הממשלה להפסיק את כהונתו של הרמטכ"ל. לעומת זה נקבע בחוק, כי הנגיד מתמנה לתקופה קצובה של חמש שנים ומן הדין היה לקבוע עילות, שבגללן מוסמכת הממשלה להפסיק את כהונתו.

אינו הולם

— ישנן עילות נוספות בחוק להפסקת כהונת הנגיד, לבד משאלת חילוקי־הדעות?

כן. החוק מפרט את העילות — עשיית מעשה שלפי דעת הממשלה אינו הולם את מעמד הנגיד, או איבוד הכושר לבצע את תפקידו.

— לאמור, גם במקרה שהנגיד מכהן כבר בתפקידו מעניק החוק לממשלה את הסמכות להעבירו מתפקידו אם עשה מעשה שלפי דעתה — וזו בוודאי הגדרה רחבה מאוד — אינו הולם את מעמדו כנגיד...

כן. כך קובע החוק וזו סמכות הממשלה.

— כל שכן אם הממשלה מבקשת לחזור בה ממינוי הנגיד לפני שאושר על־ידי נשיא המדינה. האם יהיה צורך בחקיקה נוספת, אם הממשלה תחליט לעשות כך?

איני סבור כי מצב כפי שאתה מתאר — ואני מניח כי בשלב זה אתה מעלה אותו כהיפותטי בלבד — מחייב שינוי או תוספת לחוק. בשלב שבין החלטת הממשלה לבין ביצוע המינוי על־ידי הנשיא יכולה הממשלה לשנות את החלטתה. אחרי ביצוע המינוי על־ידי נשיא המדינה, עומד לרשות הממשלה החוק, כפי שפרטתי קודם.

— אתה אומר, כי תוצאות הבדיקה המשטרתית יהיו מונחות על שולחן הממשלה לפני אחד בנובמבר. אבל לפחות תיאורטית הברה הוא להביא בחשבון, כי מועד כהונתו של הנגיד היוצא יפוג, חקירת המשטרה תמשך ובסוף אוקטובר, בעוד כחודש, לא תוכל הממשלה להכריע במינויו של מר ידלין על יסוד תוצאות הבדיקה. החוק קובע, כי בהעדר הנגיד ימלא תפקידו המישנה לנגיד. למעשה לא נתמנה מישנה לא בימי דוד הורוביץ כנגיד ולא בימי מר זנבר. אולי רצוי עתה למנות מישנה, שיוכל למלא את תפקידי הנגיד, עד שהתמונה תתבהר לחלוטין, ללא לחץ של זמן?

אם יקרה

החוק קובע, כי הממשלה, תוך התייעצות עם הנגיד, תמנה מישנה לנגיד, או שני מישנים. בהעדרו של הנגיד ימלא המישנה את תפקידו. ברור מכאן, שהחוק העניק לנגיד הבנק מעמד בהליך מינויו של המישנה. הגיוני ורצוי, כי בתקופת של חילופי נגידים יעכבו את מינוי המישנה, עד לאחר כניסת הנגיד החדש לתפקידו, כדי שההתייעצות על מינוי המישנה תהיה עם הנגיד החדש, שעתיד לעבוד בצמידות אתו עם המישנה, ולא עם הנגיד היוצא.

אם יקרה, שהבדיקה הנערכת על־ידי המשטרה לא תסתיים עד סוף אוקטובר — וכפי שאמרתי, אני מניח כמעט בוודאות, שזה לא יקרה — נצטרך לבוא העת לתת את דעתנו על האפשרויות השונות לפתרון.

— חברות לא־ממשלתיות מנהלות כמו־שתף. האם לא רצוי להדק את הפיקוח על מנהליהן על פי עצת המנהלים שלהן?

על המנהלים של כל מוסד, מכל סוג, חל, כמובן, החוק הפלילי הכללי. בשנים האחרונות נתקנו הוראות חוק, שנועדו להדק את האחריות הפלילית של מנהלים, למעשיהם ולמחדליהם, במילוי תפקידם. על יסוד נסיוני בעבר הגעתי למסקנה, שיש צורך להדק את הביקורת, הנערכת בכל גוף על־ידי רואה החשבון של הגוף. מיניתי ועדה ציבורית, בראשותו של עו"ד יובל לוי, שנתבקשה ללמוד את הבעיה ולהגיש לי המלצות בנושא. אני מצפה לדו"ח הוועדה.

— נתת לוועדה הציבורית הנחיה?

כן. בכתב המינוי שלה.

— האם כללת בתוך ההנחיה ברורה, כי יש להבטיח אי־תלות לרואי החשבון, כדי שלא יחששו שמסקנות שלהם, שאינן נוחות למנהלים לא יסכנו את משרתם?

בהחלט. בסעיף מספר ארבעה של כתב־המינוי מדובר על „הגברת אי־התלות של רואי החשבון כלפי החברות, שבהן הם מבצעים את הבקורת". ובסעיף שלאחריו: „מתן מעמד מיוחד למבצעי הבקרה הפנימית במסגרת החברות".

סמכות לבקר

— מה יכולה הממשלה לעשות להגברת הפיקוח על חברות ציבוריות באמצעיה שלה, על פי החוק?

לגבי חברות ממשלתיות בחוק לא מזמן תוקן חוק החברות הממשלתיות, המהדק את הפיקוח עליהן. חברה ממשלתית נתונה כמובן לביקורת של מבקר המדינה.

מוסד, שהוא חלק ממערכת המוסדות של ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, נתון לביקורת של מבקר הסוכנות. כשם שמוסד של ההסתדרות העובדים וחברת העובדים נתון לביקורת של מבקר ההסתדרות. אולם, קיימת בחוק מבקר המדינה הוראה המסמיכה את המבקר להפעיל את ביקורתו לגבי מפעל, מוסד, קרן, או כל גוף אחר, הנתמכים במישרין או בעקיפין על־ידי הממשלה. ביחס למוסדות אלה אין החוק מחייב את המבקר, אלא רק מסמיך אותו להפעיל בקורת באופן סלקטיבי על־פי שיקול־דעתו.

— האין לממשלה על פי החוק, סמכות להפעיל את שיקול־דעתה ולבקש מהמבקר לערוך בקורת?

הסמכות מסורה לפי החוק גם לוועדה המוסמכת של הכנסת. לפנים היתה זו ועדת הכספים והיום — הוועדה המיוחדת לענייני בקורת המדינה. הממשלה אינה מוסמכת לחייב את המבקר לבצע ביקורת בגופים, שאינם ממשלתיים, אך גם היא מוסמכת לבקש מהמבקר חוות־דעת, בכל עניין שבתחום תפקידיו.

— לא רצוי שמבקר המדינה, לפי המלצת הממשלה, יעשה בסמכותו שימוש נרחב יותר, במנהג עד כה?

דגם בריטי

איני סבור, כי הממשלה צריכה להתערב בשיקול־דעתו של המבקר. אני מניח, כי בבואו להחליט אם להפעיל ביקורת לגבי מוסד פלוני — נותנים מוסדות הביקורת דעתם הן על הצורך בבקורת, לפי נסיבות המקרה, והן על מגבלות כוח־האדם, שבהן נתון משרד מבקר המדינה.

לבוש בהידור קפדני, מגוהץ ומצוחצח — מנהג שר המשפטים את משפטיו עד שיוצאים מתחת ידו מתוקנים ומהוקצעים. כל קפל מונח במקומו, מדוד בתבונה, בשיקול־דעת, בזהירות.

ה„שיחה הקטנה", האפיזודית, המבדחת — חביבה עליו רק מחוץ לשעות העבודה. בשעת הראיון הוא חתום בחותם־הרצינות וכובד־הראש. רק פעם אחת התפנה להתבדח. המזכירה נכנסה, סיפרה שממתינה לו שיחת טלפון שאין לדחותה והציעה שישוחח בטלפון בחדר אחר. הרחק מאוזני. הלך וחזר. שאלתי: „צריך לשנות משהו בפרק על נגיד בנק ישראל, בגלל השיחה בטלפון?" „לא, לא, כלום", השיב. „זה כוחם של דברים שקולים..." אמרתי. „כן, כן — חייך השר — שכוחם יפה ל...יומיים במקום לשעתיים..."

— מר צדוק, אמרת שאנחנו נטלנו את הדגם הבריטי, הפרלמנטרי־קבינטי. אבל ראש הממשלה טוען כי שמטנו מן השיטה הבריטית קטע חשוב: סמכותו של ראש הממשלה לפטר שר בממשלתו. היש להעניקה לראש הממשלה?

כן. מן הראוי שתהיה לראש הממשלה סמכות להפסיק את כהונתו של חבר בממשלתו, לפי הדגם המקובל בממשלה קבינטית. כאשר הצעה כזו הועלתה בכנסת כהצעת־חוק פרטית, המלצתי בממשלה להעניק לחברי הקואליציה חופש הצבעה. אילו ניתן חופש־הצבעה הייתי מצביע נגד מתן סמכות לראש הממשלה להפסיק את כהונתו של שר בממשלתו. אולם הממשלה, בניגוד לדעתי, החליטה לחייב את חברי הקואליציה להצביע בעד הסרת ההצעה מסדר־היום.

חובה לפרוש

— אנו שומעים, אולי כי המימשל באנגליה חד־מפלגתי וראש הממשלה כאשר עושה שימוש בסמכותו, מפטר שר מחברי מפלגתו. מה יעשה ראש ממשלת ישראל, אף ירצה, אף אם תהיה לו סמכות, לפטר שר ממפלגה אחרת בקואליציה?

גם בבריטניה היו ממשלות קואליציוניות — למשל, בתקופת מלחמת העולם השנייה. לראש הממשלה הבריטי היתה גם אז הסמכות להפסיק את כהונתו של כל שר בממשלה.

השאלה אם להפעיל סמכות זו הלכה למעשה נתונה לשיקול דעתו הפוליטי של ראש הממשלה. ברור, שראש הממשלה צריך ליתן את דעתו על כל המשמעויות וההשלכות של החלטתו, בין בתחום הקואליציוני הבינמפלגתי, בין בתחום הפנים־מפלגתי. אך הסמכות צריכה להיות בידו, שכן יש צורך במיבנה המימשל שלנו לחזק את המעמד של מישרת ראש הממשלה. אין אני מתכוון דווקא לראש ממשלה פלוני, אלא למעמדו של התפקיד במערכת השלטונית.

— האם אין מתעלה סמכות כזאת לראש הממשלה משום המעמד בתחום ומסמכות של השרים, כבעלי זיקה עצמאית, הרשאים לנקוט עמדות כנוגדות לאלה של ראש הממשלה ולהאבק עליהן, בלא לחשוש שראש הממשלה יפסיק את כהונתם?

אנו חייבים להניח, שמי שמגיע לתפקיד של חבר בממשלה הוא אדם בעל שיעור־קומה ובעל דעות עצמאיות, שיידע להביע את דעתו ולעמוד עליה. יחד עם זאת שלטון תקין, מימשל תקין, מחייב קומה של ממשלה המחויבת ופועלת כצוות שראש הממשלה עומד בראשו, וכל שר שדעתו בנושא מסויים לא נתקבלה חייב להחליט אם הוא יכול לשאת באחריות להחלטה שהממשלה קיבלה אף כי לא היתה לרצונו. או לראות בהחלטה עניין עקרוני במידה כזאת שאין הוא יכול להשלים עמה — ואז חובתו לפרוש מהממשלה.

לפני ואחרי

— ומותר לשר כזה, לפי תפישתך, לתת ביטוי פומבי למורת־רוחו מן ההחלטה ולהישאר בממשלה?

תשובתי שלילית באופן חד־משמעי? יש להבחין בין שני מצבים — כאשר הממשלה כבר קיבלה את החלטתה, או לפני שקיבלה את החלטתה. בנושא העשוי לעלות על סדר־היומה של הממשלה, אך טרם החליטה בו, מותר לחבר ממשלה להביע בפומבי את דעתו האישית אם כי ייטיב לעשות אם [illegible] דעתו האישית וישקול יפה בטרם יתבטא, את ההשלכות האפשריות של התבטאותו זו.

אולם בנושאים שבהם קיבלה הממשלה החלטה, אסור, לדעתי, לשר להביע דעה פומבית הנוגדת את ההחלטה. אין הוא יכול להשתחרר מאיסור זה ולהחזיר לעצמו את חופש־ההתבטאות אלא על־ידי התפטרות.

— מעמדך האישי בתוך הממשלה נראה בעיני כמעט בלתי נוח...

מעמדי האישי? מדוע?

— מפני שיש בממשלה איש אחד שרצה להיות ראש הממשלה ונבחר, ויש עוד אחד שרצה ולא נבחר. רק אתה יכולת להיבחר על־ידי מפלגתך לכהונה הרמה — ולא רצית. אתה מתכוון לתקן את העוול הזה, שעוללת לעצמך?

מבלי שתהיה בתשובתי משום הסכמה לתיאור העובדתי שתיארת אירועי עבר ומצבי עבר, או להגדרות שהגדרת את מעמדי האישי — אני, למשל, איני חושב, שעוללתי עוול לעצמי — אגיד לך כך: בתפקיד ראש הממשלה מכהן חבר המפלגה שלי, אשר מרכזה בחר בו לתפקיד זה. אני מכהן מטעם מפלגתי כחבר בממשלתו. לא, שמעתי שראש הממשלה מתכוון לפרוש מתפקידו, וכל זמן שהוא מכהן בתפקיד ורוצה להמשיך בכהונתו ואני מכהן כחבר בממשלתו — לא אתמוך במועמד אחר ואיני רואה את עצמי כמועמד לראשות הממשלה.

— היית מציע גם להבטיח [illegible] בממשלה [illegible]?

איני בא להטיף או לייעץ לעמיתי בממשלה. זו העמדה שלי ואני חושב אותה כעמדה נכונה.

— בשמעך, שכל עוד מר רבין מכהן כראש הממשלה ורוצה להמשיך בכך, אסור להתמודד במפלגת העבודה על כהונת ראש הממשלה?

התמודדות ונאמנות

גם בנושא זה יש להבחין בין ההליכים המקובלים במשטר נשיאותי, דוגמת ארה"ב, לבין המקובל במשטר פרלמנטרי נוסח בריטניה ומערב־אירופה. במשטר נשיאותי מקובל שכל מפלגה מכנסת ועידה, סמוך למועד הבחירות, לקבוע את המועמד שלה לתפקיד הנשיא. בוועידה כזאת אפשרית התמודדות אם כי רק במקרים נדירים מאוד בתולדות ארה"ב קרה, שמפלגה לא בחרה כמועמדה לתקופה נוספת את מי שמכהן מטעמה כנשיא, הרוצה להמשיך בכהונתו — ואינו מנוע מכך על פי הגבלות החוקה. איני יודע מקרה — וקשה לי להעלות כזאת על הדעת — שחבר הקבינט של הנשיא וחבר מפלגתו יתמודד עם הנשיא בוועידת המפלגה, על המועמדות לנשיאות. כל זה — במשטר נשיאותי שבו מתייצב [illegible] מועמד לנשיאות, בלי [illegible] נשיא, שלמפשה בחר בו [illegible] נשיאות.

במשטר פרלמנטרי מתייצב [illegible] בזה־הנהגה שראש הממ[illegible] בראשו. המפלגה יכולה, [illegible] החליף את ראש הצוות, [illegible] כאלה — בין שהם תוצא[illegible] של ראש הממשלה מרצו[illegible] התלפה על פי החלטת ה[illegible] בניגוד לרצונו של המכהן [illegible] מתבצעים בדרך־כלל במש[illegible] טרי לא סמוך לבחירות, [illegible] סבירה לפניהם החילופין [illegible] המועמד לראשות הממשלה [illegible] לפת ראש הממשלה עצמו [illegible] שעתיד להיות ראש הממ[illegible] המפלגה לאחר הבחירות [illegible] הבקיד זה ויעמוד בראש [illegible] ערב הבחירות ובזמן הב[illegible]

אני מעלה על הדעת במשטר פרלמנטרי תלך [illegible] תת לבחירות כאשר א[illegible] הרוצה להמשיך בתפקידו, [illegible] כממשלה עד הבחירות ו[illegible] רות, וחבר אחר מאותה [illegible] ראש הממשלה המיועד [illegible] לאחר הבחירות.

ספק בליבי אם ההתמודדות [illegible] קיד ראשות הממשלה, [illegible] מפלגה המכהן כחבר ב[illegible] ראש הממשלה — שאות[illegible] להחליף ותהיה הוא ר[illegible] מתיישבת עם חובת הלוי[illegible] מממשלה חייב בה כלפי ר[illegible] ולסיכום, בעוד ההתמודדות [illegible] שות הממשלה במוסדות [illegible] ראש הממשלה, לגיטימית [illegible] מפלגה דמוקרטית, איני [illegible] שיהיה זה תקין שהמתמו[illegible] שמכהן כחבר בממשלת [illegible] הממשלה. מי שמכהן במ[illegible] ידי עצם הכהונה מקב[illegible] הממשלה כראש הממשלה [illegible] נכון של ההתמודדות, מ[illegible] בו מכהן כחבר הממשלה, [illegible] כות, שהמתמודד, אם א[illegible] ידי המפלגה, ייכנס מייד [illegible] הממשלה ויתייצב בראש [illegible] בחירות, כאשר הוא מכה[illegible] הממשלה.

— כלומר: חבר מ[illegible] המבקש להתמודד עמ[illegible] הממשלה, חייב להתפט[illegible] קודם ההתמודדות?

מישגה בסבסט[illegible]

אין אומנם הוראה ב[illegible] המחייבת לנהוג כך, [illegible] כפי שהצבעתי עליה, [illegible] התקינה.

— מה דעתך, אם על מותר יך לתת לה פה המיפול של הממש[illegible] קרוב? ומה דעתך, [illegible] נגד הרב לווינגר, ומכר[illegible] בקורביו מהם התגאים [illegible] בים למלא אחר הוראת [illegible]

דעתי היתה שיש לסל[illegible] נחלים" (המרכאות — השר — ד.ג.) הבלתי־ח[illegible] טיה, אף על־ידי שימת [illegible] ברירה אחרת, בלי ויתו[illegible] הממשלה תמורת הסתלקו[illegible] היום, כפי שסברתי א[illegible] להעלאת הגרעין בקודם, [illegible] תלקות מסבסטיה, היתה [illegible] ניתנה ההסכמה על־ידי [illegible] נושא היום בחלקו באח[illegible] זה, מכוח האחריות ה[illegible] מחייבת כל חבר בממש[illegible] של המישגה היתה, שהוג[illegible] עצמו בקודם — על ד[illegible] ולא בניגוד לדעתה.

הממשלה החליטה, [illegible] יקום ישוב של־קבע ולא [illegible] לות העשויות להפוך את [illegible] של קבע וכי על הגרעין [illegible] קום שיאושר על־ידי המ[illegible] התיישבות. הייתי רוצה ל[illegible] זו מתבצעת בהקדם ככל[illegible] היותה לקביעת העיתוי [illegible] הביצוע חייבת לבוא [illegible] האחראים לעניין במישרי[illegible]

באשר לעתיד, ייעשה [illegible] כדי שלא נחזור על מיש[illegible] תהיה השלמה, או עיסק[illegible] חלים בלתי־חוקיים.

שום ממשלה

אשר לרב לווינגר, המ[illegible] פי החוק הוציא צו המגב[illegible] תנועתו של הרב לוו[illegible] מסויים. הוא עשה כן [illegible] משוכנע שההגבלה דרו[illegible] של שמירת הסדר הצי[illegible] המוסמכת חייבת לעמוד ע[illegible] כלשונו ואיני רואה כאן נ[illegible] עם מפר־חוק.

אוסיף עוד, כי שני הש[illegible] קודם ועניינו של הרב [illegible] גילויים של תופעה בת[illegible] „גוש אמונים", שאני ר[illegible] פעולתו — לא בהשקפות [illegible] לגיטימיות ומותר להציג [illegible] ציבורי ולעשות להן נפש[illegible] חמור ביותר.

פעולות „גוש אמונים" [illegible] רק לשכנע את הציבור ב[illegible] דותיו. אלה הם נסיונות הו[illegible] על הכנסת הנבחרת ועי[illegible] הנבחרת מדיניות, שלא לו[illegible] סות האלו מהפלמות מקיו[illegible] ומסמכות הכנסת והממשלה [illegible]

כל מי שאורח החיים [illegible] שלנו יקר לו, חייב להו[illegible] שיטותיו של „גוש אמונ[illegible]" הוא קורא רעיונית לעמד[illegible] ברור, מכל מקום, ששו[illegible] לא תוכל להשלים עם שי[illegible] מסוג זה.

אנשים ומעשים

מרחוק ומקרוב

בביקורו השבוע בגוש־עציון גילה ראש־
שלה יצחק רבין, כי בשנת 1948, זמן
לפני נפילת גוש־עציון בידי חיילי „הלג־
ירדני" הוא הובא במטוס קל לעמדת
ת קדמית של יחידת הפלמ"ח ומונה כ־
הפלמ"ח בסביבה.
„ראיתי בצער את נפילתו של גוש־עציון
ק — אמר יצחק רבין — המצב היה
היום זכיתי לראות מקרוב את שיקומו
וש זה, תהי חוויה גדולה בשבילי".

המברק ללוחמי גוש־עציון

אותה הזדמנות סיפר השר ישראל גלילי
אותו לילה, ערב הנפילה, פנה אל בן־
והציע לו לשחרר את לוחמי גוש־
המכותרים מן ההחלטה הקשה שהיתה
בידי הלוחמים להמשיך או להפסיק את
ה.
שראל גלילי הציע להטיל סמכות ההח־
על מיפקדת ה„הגנה". בן־גוריון הסכים
ניסח את המברק ללוחמי גוש־עציון
חלטת המיפקדה להפסיק את הלחימה,
הציל את אלה שנותרו בחיים. על כך
בן־גוריון סעיף נוסף: „להשמיד את
שק, בל יפול בידי האויב".

הרהורי החטא של קארטר

ודויו" של ג'ימי קארטר בראיון ב־
וי", שלא פעם הסתכל בנשים מתוך
חטא עדיין רודף אותו. ברצינות וב־
הוו כמעט הנושא העיקרי במערכת ה־
ן המשעממה.
רטר עדיין משתדל להסביר את גישתו
איננו מתנצל, אלא „מתקיף" וטוען
לגלות את האמת, במקום להסתתר
ורדים (עקיצה בנשיא פורד).
מים אלה זכה קארטר בתמיכה ממקור
צפוי: מייקל פורד, בנו של הנשיא, ה־
תאולוגיה.
ך ראשון של דעת ציבור העלה שרק
7 אחוזים מן הנשאלים יש בה ענין
שפיע על הבחירות, ורק 2 אחוזים
בגלל ענין זה יצביעו בעד פורד ולא
ארטר.
ורי־הקוראים בעתונות האמריקנית
התגובות השליליות. בולט בתוכן מכ־
של קורא „וושינגטון פוסט" שכתב:
ביעו בעד קארטר כל הגברים, שהס־
בנשים מתוך הרהורי־חטא, וכל הנשים
לעודד הרהורי־חטא בליבות גברים, כי
ולו המוקראטים בבחירות אלה נצחון
וקיים".

קוג'אק קולומבו ופורד

הכניות הטלוויזיה החביבות על הנשיא
הן „קוג'אק" ו„השוטרת".
מניקס' ו'קנון' מצאו חן בעיני, אבל
אין משדרים אותם, — אמר הנשיא
קני לכתב של שבועון הטלוויזיה
גייד" — והוסיף כי עוד אחד מצא חן
„קולומבו".
דד אומר, כי רק לעיתים רחוקות הוא
לראות את שידורי החדשות של ה־
ה בערבים, אבל הוא רואה למחרת את
ות.

וששותיה של סוריה

וזף סיסקו, כי שהיה סגן שר החוץ ה־
י, ראיין במשרדו באוניברסיטה ה־
נית בוואשינגטון על ידי סאמיר נאצר,
עתון הכוויתי „אלקבס".
איון זה, כפי שפורסם בעתון הכוויתי,
ניחוף סיסקו הערכה מקורית על ההתע־
הסורית בלבנון.
פי הערכתו התערבותה של סוריה באה
תחושה שאין זה לטובתה שלבנון תיה־
דינת עימות עם ישראל, דבר ש„יהול
את סוריה למלחמה עם ישראל בכל

הקבצן גרם למשבר ממשלתי

ברש כנזיר בודהיסטי המקבץ נדבות,
ברחובותיה של באנגקוק הכרשאל מא־
יפיקאציורה, מי שהיה ראש ממשלת
. הקבצן־הנזיר — שהיה ראש ממשלת,
מעורר תשומת־לב כה מרובה, אילולא
„האיש החזק", אשר לפני שלוש שנים
מתאילנד בעקבות מרד הסטודנטים נגד
ן הדיקטאטורי שלו.
קבצן־הנזיר גרם עם הופעתו להתפט־
של ממשלת פני פראמוג. ולמרות שיש
ב בפרלמנט פרץ משבר ממשלתי ב־
ד.

בחירות לחוד — ואוניברסיטה לחוד

כיאל פטריק מיניהן חידש את עיסוקו
ה גם בעת מערכת הבחירות שבה הוא
ה על כהונת סינאטור מטעם מדינת ניו־
בסבאס בוושינגטון. ביום ב' השבוע הת־
זוב להרצות באוניברסיטת הארוואַרד —
הוא פרופסור לענייני מימשל — בקורס
י החברה, וכן בסמינר לנושאי מדיניות.
ארופ' מיניהן נטל חופשה מהאוואַרד כ־
מונה לשגריר ארצות־הברית בהודו ב־

שני מבטים ללבנון

איבה והרס ברחובותיה הריקים של ביירות

סיוע וידידות בתור הצפוף ליד הגדר הטובה

(צילום: מיכה ברעם)

ממשלה עד אילת

הוא כבר התעייף...

ראש הממשלה יצחק רבין בא לאשדוד להיו־
פגש עם פעילי מפלגת העבודה באולם בית ה־
מפלגה. בקהל שמנה כשלש מאות איש, היה גם
זוג צעיר ובידיו תינוק בן שנה ופחות.
רק החל ראש הממשלה לשאת את דבריו —
החל התינוק משמיע קולו בבכי באי נוהות בולטת.
קמה האם והוציאה את התינוק אל מחוץ
לאולם.
הפסיק מר רבין את נאומו ושאל את האם:
„מה, הוא כבר התעייף? בעצם יש לו עוד 18 שנה
שיבוא תורו להצביע...".

ואף אם יתמהמה

דואר ישראל לעולם אינו מכזיב. גם אם
המכתב מתמהמה, הרי בוא יבוא לתעודתו. זאת
למד לדעת גם סגן ראש עיריית תל אביב, חבר
הכנסת הרב י.מ. אברמוביץ.
בתוך גל ערימות כרטיסי הברכה שקיבל
לשנה החדשה, היה גם כרטיס ברכה ממנהיג
אגודת ישראל בוינה בירת אוסטריה, הרב בנימין
שרייבר. כרטיס הברכה נשלח אמנם לכתובתו
הישנה של הרב אברמוביץ בבני ברק, אך בכל
זאת הגיע לידיו בכתובתו החדשה בתל אביב.
אלא מאי? כרטיס הברכה הזה שוגר מוינה
ערב ראש השנה בשנת 1955, כאשר הרב אברמו־
ביץ כבר עקר מבני ברק לתל אביב. דאר ישראל
היה זקוק לעשרים ואחת שנה כדי לאתר את
הרב אברמוביץ בתל אביב.
מכל מקום, איש אינו יכול לטעון כי דאר
ישראל לא פעל ביסודיות.

כמה ידים קטעו בסעודיה?

אישיות מקומית ברצועת עזה הגיבה השבוע
על תלייתם של המחבלים הפלשתינאים בדמשק
ואמרה כי סוריה פעלה כדין באשר „ברגע שאתה
מגלה נמק ביד — יש לקטוע את היד מצל ל־
מקום הנמק לבל יתפשט בכל הגוף".
לשאלה מה היתה תגובתו אילו ישראל היי־
תה נוהגת כך, השיב:
„אצלכם זה ענין של דמוקרטיה, אתם נוה־
גים לומר כי בסעודיה ישנם חוקים ברוטאליים.
כי שגונב שם קוטפים אחת מידיו. אך האם בדק־
תם כמה ידיים קטעו בסעודיה בשנה האחרונה?
כמעט ולא כלום. אך בתל אביב מתרוצצים גנבים
לרוב וכאשר תופסים אותם לא יודעים מה לעשות
אתם — כי זה פרושה של דמוקרטיה בישראל".

„להיות אמא של עוזב"

בעית „הבנים העוזבים" מטרידה את האבות
והאמהות בקיבוצים. איך לנהוג ב„בנים העוזבים",
באיזו מידה רשאי אב בקיבוץ לתמוך בבן או
בבת העוזבים, הנזקקים לתמיכה חמרית. עלוני
הקיבוצים מסילות ומרחביה פירסמו רשימות של
הורים מתלבטים. אב אחד בקיבוץ מסילות אף
מציע תקנון:
א. יקנה, זה משגה חמור אם ימצא ביתנו
הורה שמתוך להיטות לעזור יעביר ביודעין כר־
טיסי „אגד" הניתנים באופן חפשי לחברי הקיבוץ
לבן שאיננו חבר בקיבוץ.
ב. אם אם מסויימת לכשה חולצה או מיצרך
אחר לבת מחוץ לקיבוץ — אינני רואה במעשה
האם חטא או חטא קיבוצי כל עוד זה נעשה ב־
מסגרת ההקצבה האישית שלה.
ההצעות נוגעות גם לאירוח בן שאינו חבר
קיבוץ או במסיבת כלולות של בת שאינה חברת־
הקיבוץ ובעלון מרחביה נשאלת אם לדעתה על
הורים ש„מאכילים" את ילדיהם בחוץ מהמיצרכים
התפשיים במטבח והיא משיבה: „זו בעיה חמורה.
קשה מאד להורה שרמת חייו גבוהה כשלנו לר־
אות את בנו ברמת־החיים נמוכה יותר"...

כמו קיסינג'ר

כאשר העלה ח"כ מנחם בגין, את הצעתו
בכנסת בענין המאמר שפרסם יגאל אלון ב„פוריין
אפירס" ודרש את התפטרותו של שר החוץ, היתה
התרוצצות גדולה בספסלי המערך, כיצד להצביע
בענין זה. ח"כ יוסי שריד עבר בין הספסלים, ו־
ניסה בקולניות לשכנע את חבריו לסיעה שיצביעו
נגד בגין.
כאשר הבחין מנחם בגין במחלוקת הרועשת
בספסלי המערך, העיר בחיוך: אני מוכן לפעול
להשכנת שלום בין המחנות היריבים במערך, גם
אם סיכויי להצליח אינם מרובים.
קרא לעומתו ח"כ יוסי שריד: אתה כבר
מחקה את קיסינג'ר.

„עיר פתוחה"

בשבוע הבא חוגגת העיר ימית את יום ה־
הולדת הראשון עם תום שנה להיווסדה. בראשית
אוקטובר אשתקד הגיעו לחולות ימית המשפחות
הראשונות ועתה כבר מתגוררות בה 150 משפ־
חות, כאשר בבית הספר המקומי יותר מ־100
תלמידים הלומדים בשש כיתות נפרדות.
כדי לציין את המאורע הכריזו התושבים על
ימית כ„עיר פתוחה" והזמינו את כל תושבי ה־
מדינה לבקר בה. בימי חג הסוכות ייערכו התח־
רויות כפורים בין ישובי פיתחת רפיח על „גביע
ימית", ובכלל זה גם תחרויות של רכיבה על
גמלים.

חוג שלא אושר

מזכ"ל מפלגת העבודה, מר מאיר זרמי, מנע
עד כה את הכרת המפלגה בחוג לעניני התפוצות
שהוקם ע"י חברת הכנסת אסתר הרליץ, בהשת־
תתפות אישים מכל חוגי המפלגה.
בפגישה שקיים בימים אלה חוג זה, צריך
היה להרצות שר החינוך אהרן ידלין. ואולם השר
לא הופיע, ובמקומו בא מזכיר מפלגת העבודה
במחוז ירושלים עוזי ברעם, שאמר למסובים:
„אני בא לפתוח דיון זה במקום שר שלא הופיע
בחוג שלא אושר".

ברוח אנטבה

מאת יורם גיל

כתבה דמיונית

הם עשו זאת! הממשלה שהנהיגה את
מבצע אנטבה עשתה זאת! לאחר תכנון
מפורט ומדוקדק שנמשך ארבע שנים תמימות,
הותקן בבית משפחת גיל ברעננה טלפון.
התגובות למבצע המדהים האפילו על
כל ההתרחשויות האחרות בזירה המקומית
והבין־לאומית. בשיחת טלפון ישירה מהבית
הלבן בירך הנשיא פורד את שר הקרקורת
לרגל צרוף חבר נוסף למשפחת המטלפנים
הבין לאומית.
הרדיו הסובייטי התעלם מהמבצע לחלו־
טין, ואילו פרבדה הסתפק בידיעה בת שלוש
שורות, מוצנעת בעמוד פנימי.
בדיון שהתקיים במועצת הבטחון, תקף
הנציג הסובייטי בזעם את המבצע.
הנציג הלובי הזהיר את משפחת העמים
מפני „כוונות התפשטות של הממשלה ה־
ציונית" ואיים כי ניתן יהיה להשיג כל
מנוי בישראל בחיוג ראשון.
כתבנו נפגש עם מפקד המבצע רב
מתקין שת שרון:
„המשימה שהוטלה עלינו לפני ארבע
שנים היתה מתן אפשרויות תקשורת נוחות
למשפחת גיל מביתם אשר ברעננה.
בגלל מיקום הדירה בקומה הראשונה
בבנין מגורים בן שלוש קומות, נפסלו על
הסף הפתרונות הקונבנציונליים של אותות
עשן, תופים וצעקות. פתרונות אחרים, ו־
ביניהם מאגר רצים, נפסלו אף הם בגלל
תנאי השטח. רעיון התקנת טלפון הועלה
כמקרה וכאפשרות אחרונה...
„אחרי שהתקבלה ההחלטה, התנהל ה־
ביצוע על פסים מבוקבים. נדרשה פעילות
מודיעינית ענפה על מנת לוודא שהמשפחה
אכן מסוגלת לעמוד בנטל הכספי הכרוך
בהתקנת המכשיר. תוכננה ובוצעה פעולת
הסחה בקנה מידה נרחב על מנת למנוע
לזות לפתיים משכנים מקורבים, והוקמו קוי
הגנה כנגד אזרחים צמאי הקשורת ונטולי
קו.
„לאחר ארבע שנים התקבל אור ירוק;
בצענו! הפעולה נמשכה שעה ועשרים ו־
שתים דקות...".

פנטהאוז

מאת יגאל גלאי

● איך הרסו לי את הרומנטיקה של החורף

כשהייתי ילד ולמדנו על עונות השנה,
סיפרו לי על החצב מבשר הסתיו ועל
החקלאים המהדרים להכין את החלקות לפני
הגשם הראשון.
השבוע ישבתי אצל איזה חבר בקיבוץ
והוא סיפר לי שהויכוח הניצחי שמתנהל
לפני כל חורף אם להעסיק בפרדס פועלים
ערבים או אם לא להעסיק מתחיל לעלות
לו על העצבים. „בכל שנה לקראת החורף
אותו ויכוח צבוע" — נאנח החבר. אחר
כך סיפר לי החבר מהקיבוץ שהוא ראה
בתערוכה החקלאית במיקווה־ישראל כלי
עבודה מודרניים ומתוחכמים. „אל תשאל —
הוא אומר לי — עכשיו אפשר להכין את
החלקות לקראת החורף תוך כמה ימים.
פשוט שיגעון".
הוא מספר ומספר בהתלהבות ואני מרחף
בדימיוני וניזכר בעצב נוסטלגי במורה הגיה
שסיפרה לי בכיתה א' כל מיני סיפורים על
האיכרים העבריים הכובשים את אדמתם
ומזדרזים להשיג את החורף. גשם גשם בוא.

● הדעה הפרטית נתונה לתגודות ציבוריות

כשקניג היה קטן וקילל את הילדים
בשכונה אמרו לו השובבים: „קניג, תפסיק
לקלל", אבל קניג אמר להם: „אני דווקא
אקלל. הפה שלי נמצא ברשותי". עכשיו
שולח קניג תזכירים וכל הגדולים אומרים
שזו דעתו הפרטית ואפילו זבולון המר אומר
שכל הכבוד לקניג שמבטא בגלוי את מה
שסר־הסעד מחזיק בבטן.
לוינגר אוהב חיילים קודשים כשהם
אצל השכנים ולא ליד הבית שלו — זאת
דעתו הפרטית וכל הכבוד שיש לו אומץ
לומר זאת בגלוי.
אבל אם אלון מפרסם כפה, זאת כבר
שערוריה אמיתית, רבותי. מה יש, ממתי
אלון הוא בן אדם פרטי? הרי ידוע שמאז
הפלמ"ח הוא שייך לציבור. באיזה זכות
יש לו דעה פרטית?
ואם לובה אליאב ופלד נפגשים עם
אש"ף זוהי פגיעה במדיניות הממשלתית.
אסון. הם לא אנשים פרטיים. הם ישראלים
גאים שלא צריכים לכבס בחוץ.
וחוץ מזה, מה פתאום ששמוליק קראוס
יצשן חשיש באופן פרטי בבית הקטן שלו?
הוא לא יודע שמעשיו של זמר צמרת חשופים
לעיני הנוער? אם שמוליק מעשן נפעס
באופן פרטי זה שייך לכל הציבור.
עכשיו אל תגידו שאין לי דעה פרטית.
דווקא יש לי, אבל זה לא עסק שלכם. שנה
טובה. עם פרטיות מוחלטת.

שבעת המינים

מאת יצחק בר־יוסף

שונאי מתנות יחיו

לא עברו ימים רבים מאז החזיר לנו
אידי אמין את המטוסים שקיבל מאתנו,
ובמשרד החוץ החלו להתקבל הודעות מ־
ראשי ממשלה ושליטים נוספים בכל רחבי
העולם, שהודיעו כי הם הולכים בעקבות
השליט הגדול, החזק והחכם מכולם.
בבנין הממשלה נתכנסה ועדת המתנות
הממשלתית, שבה משתתפים ראשי המש־
רדים המקציבים מתנות שממשלת ישראל
מעניקה לשליטים שהיא חפצה ביקרם.
„אנחנו נתנו למולה מוסטפה ברזני
שירינית מימי מלחמת השחרור, חמושה
בכתלי דוידקות. עתה הוא מודיע כי בכדיו
כבר אינם משחקים בה יותר והוא שולח
אותה אלינו בדואר אויר" — אמר שר
הבטחון.
„שלחנו את מכונית הסוסיתא הראשונה
שיוצרה בארץ לצ'אנג קאי שק, ומשאית
דודג' שהורכבה באשדוד לאינדירה גנדי"
— אמר שר התחבורה.
„שלחנו מקרר אמקור לברז'נייב ו־
מיתקן לקירור מי שתיה לקוסיגין, ועתה
לאחר שהצסננו המגעים על אתחת חידוש
הקשרים הדיפלומטיים, הם מחזירים אותם"
— אמר שר המסחר והתעשיה.
„שלחנו לשליט מקסיקו את כל כתבי
ביאליק ואת „ימי צקלג" של יזהר, כהערכה
לעמדתם העוינת בשעת ההצבעה באו"ם"
— אמר שר החינוך.
„שלחנו רק לפני שבוע מזוזות כשרות
למנהיג הלוחמים הנוצרים בלבנון, כדי
שיקבע אותם בכניסה לביתו לקראת הביקור
הבא שקבעה מערכת „טיים" לשמעון פרס
אצלו" — אמר שר הדתות.
„שיגרנו שני טון עופות קפואים ל־
מטבחו של ברונו קרייסקי, כאשר דובר
על מכירת מטוס הכפיר לאוסטריה, אבל
התברר שהוא צמחוני" — אמר שר החק־
לאות.
„ואת כל הנרוטאות האלה נקבל עכשיו
בחזרה" — נאנח יצחק רבין — „לפחות
נוכל להתגאות בבטחון ובהירות הקרוב ש־
בזכות המדיניות הנבונה של הממשלה אנו
נהנים מסיוע של כל מדינות העולם".

هكذا من الاصل

פורד זקוק למפנה ראוותני

הודאת קרטר ב„פלייבוי" על „הרהורי־עבירה", הזיקה לו וצמצמה את יתרונו, אך הסקרים עדיין מראים כי הוא ינצח בנובמבר, אלא אם כן...

מאת פיליפ בן
סופר „מעריב" בארה"ב

מי יהיה נשיאה הבא של ארצות הברית? — אך לעתים רחוקות אפשר להשיב על שאלה כזאת תשובה מדוייקת פחות או יותר (אם בכלל יש תשובות מדוייקות בעולמנו).

אומנם לפי הסקרים האחרונים של דעת־הציבור מסתבר — ...

● צפויה תקופת טעויות

● לא „מאורע היסטורי"

● ההתחייבות לישראל תימשך

● לחץ מחוץ ומפנים

בעקבות הראיון ב„פלייבוי"

ציור של קונרד „לוס אנג'לס טיימס"

אנשי פורד מנצלים את הסטטיסטיקה של רבין

בחירת פורד בשנייה תקיים בידי ישראל את היתרון של מרחב התמרון בין הבית הלבן הרפובליקני לקונגרס הדמוקרטי, אבל אם ינצח קרטר ישכחו הדמוקרטים לישראל את „חטא" התמיכה בו

מאת עידו דיסנצ'יק
סופר „מעריב" בוושינגטון

ממשלת ישראל ראוי שתיזהר מאד שלא לחזור ולשגות, כפי ששגתה בעת מערכת הבחירות לנשיאות ארצות הברית ב־1972. השנה תיטיב ישראל לעשות, אם תימנע מלהזדהות עם אחד הצדדים בזירה הפוליטית האמריקנית.

■ מציירים תמונה ורודה

■ פורד — „פנים מוכרות"

■ הדמוקרטים לא ישכחו

ב. וולפוביץ
יו"ר ועדה מקומית לתכנון ולבנייה.

בנק ישראל
מודיע:

היום, יום שישי 1.10.76

תונפק סדרה של

מילווה פיתוח

מספר הסדרה:	3114.
סכום ההוצאה:	150 מיליון ל"י.
ריבית שנתית:	בשיעור 4 אחוזים, תשולם באורח שוטף אחת לשנה.
פדיון הקרן:	בתום 10 שנים.
המדד היסודי:	מדד המחירים לצרכן שיפורסם עבור חודש אוקטובר 1976.
הצמדה:	הקרן והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן. ההצמדה — 90% משיעור העליה של המדד שפורסם לאחרונה לפני מועד פרעון הריבית או פדיון הקרן, לעומת המדד היסודי.
הגבלות מס ופטור:	מס הכנסה על רבית לא יעלה על 35% (*) הפרשי הצמדה על הקרן פטורים ממס.
המחיר לציבור:	איגרות על שם בלבד תימכרנה לציבור ב־100% בשני ימי המכירה הראשונים. החל מהיום השלישי למכירה ואילך יועלה שער ההוצאה בשעור תוספת הרבית שתצטבר מיום ההנפקה. האיגרות הן בע"נ של 100 ל"י או כפילה של 100 ל"י.
רכישה:	איגרות מילווה פיתוח ניתן לרכוש בכל המוסדות הבנקאיים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך. הרכישה בתקופת ההנפקה משוחררת מתשלום עמלה.
רישום בבורסה:	הסדרה תירשם ותיסחר בבורסה לניירות ערך, בתום 4 חודשים מיום סיום ההפצה.

(*) על פי סעיף 6 (2) לחוק מילווה פיתוח תש"ך—1960.

צעדים ראשונים בשנה חדשה

„שורפי־גשרים" במרכז הקליטה

שתי משפחות שהגיעו ארצה בערב ראש השנה, אחת מארה"ב וחברתה מדרום אפריקה, משיחות על חוויות ראשונות, הפתעות לטובה ושמועות „מיד שניה", על אפלייה

מאת עדה כהן

יום חמישי לפנות ערב. שדה התעופה „בן גוריון" הומה תיירים הבאים לעשות את החג בישראל. בתום ביקורת הדרכונים מופנים אחדים לעבר דלת צדדית שמעליה מתנוסס שלט בכמה שפות: „משרד הקליטה", ובצאתם הם מחזיקים בידם תעודת עולה בנוסף לדרכון. פקיד המשרד עוזר להם לאסוף את המזוודות ומלווה אותם למונית המסיעה אותם למרכז הקליטה.

צעירים, יחידים, זוגות עם ילדים קטנים, עושים את צעדיהם הראשונים בארץ חדשה לקראת שנה חדשה. הם פה — אנשים שנטשו בית חם ומסודר, נוחות ושפע כלכלי שלא ימצאו כאן. הלב מתמלא שמחה והכל נראה ורוד יותר.

עולים מארצות המערב שבאו מפני שרצו, לא מפני שנאלצו. תוך שעה ספרתי הריטר כאלה מארה"ב, אנגליה, קנדה, דרום אפריקה ואירופה. אתה מתבונן בהם ומתפלל בלבך: „שרק יקלטו, שרק יתאקלמו, שיהיה להם טוב ושישארו איתנו".

בין העולים ערב ראש השנה — אסתר (סטלה) וקליפורד (בצלאל) שפר ובנם אשר בן השלוש וחצי. „שמו אשר בן. עוד לפני שנולד התחלנו לתכנן את עלייתנו ארצה. לכן קראנו לו אשר בן, כדי ששמו בישראל יהיה אשר בן ספר. ובן זה שם אמצעי נאמן". מספרים ההורים העייפים בנמל התעופה. קליפורד, עורך דין מפילדלפיה, הוא בן שלושים ושש. אשתו, מורה לאומנות בת שלושים ואחת.

„כיצד הגיבו הוריך — שאלתי — על צאתך בדיוק בערב החג?"

„אני בן יחיד. ההורים קיבלו את עלייתנו ברגשות מאד מעורבים. מצד אחד נתנו לי חינוך יהודי־ציוני, מצד אחר העדיפו שנישאר לידם. אם אשתי גרה בעיר אחרת והפרידה לביה היתה קלה יותר. אבל להורי שהתגוררו לא הרחק מאיתנו, המכה היתה קשה. אני כבר הייתי בארץ כמה וכמה פעמים. את אשתי הבאתי הנה ב־1970 ומאז אנו מתכננים עליה".

קליפורד המשפטן אומר להצטרף למושב ולנטוש את מקצועו. „לו רציתי לעשות כסף — אמר לי — היינו נשארים בארה"ב. שם לא חסר לי דבר. פה מתחילים דף חדש ופרודוקטיבי יותר. המוטיבציה של מרבית המשפטנים באמריקה כיום היא עשיית כסף. ככל שאני מבין המצב בארץ דומה בשטח זה. להיות במושב זה אחרת. לאשתי אין קרובים בארץ. לי יש דוד שעלה בשנת 1925 ודודה שעלתה מארה"ב ויושבת בנגבה. אמי מדברת עברית וצליל השפה אינו זר לי. אני מקווה שהכל יהיה בסדר. אחרי האולפן ואחרי שוועדת הקבלה במושב תאשר אותנו לא תהיינה בעיות. נקווה".

משפ' שפר לא שמעה בעצת הדוד ומכרה הכל...

משפ' רבינוביץ „תוספת שלווה" על הדשא במרכז הקליטה. (צילומים: חניה הרמן)

שורפים את הגשרים

הדוד שבא לפגוש בקליפורד ומשפחתו בנמל התעופה, שומע, נאנח ולוחש בעברית לעברי: „אני יעצתי לו לא למכור את הבית בפילדלפיה. פחדתי שבמקרה שלא ייקלטו שיהיה להם לאן לחזור, במה להתחיל. אבל הוא לא הסכים. מכר הכל".

קליפורד נבוך לשיחה, „אם משאירים בית, משאירים גשר. כאשר מחליטים על עליה, שורפים את הגשרים ואז יודעים שזהו זה".

סטלה מתרגשת מהשלטים ברוסית. מכוס המשקה שמוגשת להם על ידי עובדת הקליטה ומשקית השוקולד והתופינים שמקבל הבן, „כאשר המטוס התחיל לנחות וראיתי את הארץ נזכרתי שכולם סיפרו לי על דמעות ובכי. יתכן שהדמעות הן של שמחה, של געגועים למה שעזבו, ואולי אפילו דמעה של עייפות ומוסר ודאות, לי הן לא זלגו, משום מה. במקום זה היו לי מחשבות כאלה אפיקורסיות. חשבתי על המאמץ של העולים של פעם עמדו בו. כמה קשה היה להם להגיע הנה. והנה אני פה. במטוס גדול עם כל הנוחות, עם דיילות ישראליות, מחכה לנו בית באולפן. כולם עוזרים. כולם מתרגשים כמה שאנחנו עולים מארה"ב, מה זה עליה כזו בהשוואה לעליה של פעם? הרי לנו יש הכל, אז למה צריך לתת לנו עוד?"

משפחת שפר לא הביאה עמה את הרהיטים מהבית. הם מכרו הכל. רק אביזרים חשמליים וצרכי משק בית חיוניים הביאו. „מה שנצטרך נקנה פה". אחרי שתי יממות ללא שינה שמחו סוף סוף להיכנס למונית ולהגיע למרכז הקליטה במבשרת ציון לפני רדת החשיכה.

הציוני במשפחה הוא קליפורד, אסתר היא בבחינת „לכתך אחרי במדבר". בטרם יצאו את נמל־התעופה נפרדו כעולה־חדש־ותיק־מתמ"ב של התאחדות עולים אמריקה וקנדה, הנמצא בנמל כדי לעזור ולהדריך את העולים המגיעים מארצות אלה. הם גם לא חסכו במחמאות ליעילות ופישוט ההליכים במשרד הקליטה.

תרנגולת ראשונה לחג

נפרדתי בברכת שנה טובה מהעולים שלנו וחזרתי אליהם כעבור שלושה ימים, אחרי החג. הדירה הסטנדרטית בת שלושת החדרים במרכז הקליטה כבר הספיקה ללבוש פני „בית". צעצועי הבן ליד מיטתו. מפה צבעונית על השולחן. מצרכי מזון ראשוניים על המדף במטבח. עתון יומי על השולחן, ניירות על שולחן הכתיבה, כרזה על הקיר. בית שחיים בו.

„איך עבר החג, איך היו הצעדים הראשונים?"

„הדירה מצויינת. הילד אוהב אותה מהרגע הראשון. מייד כשהגענו קיבלו אותנו במשרד עם חלב ו„קריי־קרס". שתי משפחות אמריקניות באו להגיד שלום והביאו לנו ביצים ולחם, וכבר אכלנו ארוחה ראשונה בבית שלנו. ביום ששי בבוקר באה אם הבית ולקחה אותנו לסופרמרקט המקומי כדי שנספיק לקנות הכל לקראת החג, לפני שיאזלו המצרכים החיוניים. איתה יחד הכל היה פשוט. אבל כאשר היום יצאנו לבד, ולא ידענו לקרוא את התוויות על המצרכים, כבר היה יותר קשה, אבל נתרגל. קל לקנות שימורים. עליהם יש ציורים וכל ילד מבין מה בפנים.

„ביום ששי הספקנו להגיע לירושלים לעשות סידורים ראשונים בבנק. גם ביום ראשון נסענו לירושלים לטייל. היינו בבית הכנסת. לא הבנו מלה אבל נהנינו. בפילדלפיה לא נהגנו לבקר בבית הכנסת, אבל פה בחג הראשון, בראש השנה, הלכנו והיתה לזה משמעות רבה. סטלה כבר אפילו בישלה את התרנגולת הראשונה שלה לחג. הסיר לא היה מספיק גדול, הירקות שקניתי לא היו בדיוק מה שרצתה, אבל הארוחה היתה מצויינת. אין דבר.

„מחר יגיע המטען הבלתי מלווה, וכבר יהיה לה משק בית מושלם, כמעט. הבוקר אשר כבר הלך לגן, מלווה על ידי אמו ואם הבית. אני הולך להיפגש עם מנהל האולפן כדי לקבוע את מועד התחלת הלימודים ובמשך השבוע אתקשר עם מזכירות המושב נוה אילן".

שום אישור בכתב

שטף הדיבור הקולח, באנגלית כמובן, מוכיח על התרגשות, שביעות רצון, סיפוק, והכל נראה לך יותר מדי טוב כדי להיות אמיתי, והנה לפתע כבר מתגנב ללב ספק ראשוני. במרכז קליטה, מטבע הדברים, נפגשים עם אנשים מארצות שונות ושומעים רשמים ראשונים ופרקי נסיון ראשוניים, חלק מגוזם אולי, חלק שמועות מפה לאוזן, השוואות בין תנאים ואפשרויות ועוד כהנה וכהנה.

„סיפרו לי שבמשרד הקליטה בנמל התעופה נותנים לכל עולה 600 ל"י דמי כיס. לי לא הציעו כסף כזה. לא שחלילה הייתי לוקח אותו, גם אינני בטוח אם ארצה בכלל לקחת את ההלוואה שמציעים. אבל למה לא הציעו לי את הכסף ולא איפשרו לי להגיד: ‚לא תודה, אינני צריך דמי כיס'? יכלו לפחות לתת לי את המידע הזה. אבל שחלילה לא יישמע הדבר כביקורת". מצטדק קליפורד ומיד ממשיך בנושא הדומה [?], שלו לספר סיפור נוסף מחוויותיו.

„ביום ששי הסתובבתי בשטח ולכל אחד אמרתי ‚היי'. איש לא הבין מה אני מסתובב ואומר ‚היי'. כולם הפנו את הראש. תפסתי מה קורה והתחלתי להגיד ‚שלום' ופתאום כולם ענו לי והיכרו לעברי".

„האם הצטרפותכם לנוה אילן ודאית?"

„לא. יש לנו תשובה בעל פה מתנועת המושבים. אבל שום אישור בכתב. בסוף ינואר הפסקתי לעבוד והתחלתי בטיפול המעשי לעליה. היה שם שליח העליה ומזכירת הרכש בפילדלפיה. במארס נפגשתי עם נציג המושב. הוא עשה עלינו רושם טוב והיתה לנו שפה משותפת. ראיינתי ב־15 במארס ורק באמצע ספטמבר קיבלתי את השאלון הראשון. זה היה משך זמן ארוך של חוסר ודאות. באמצע עוד עשינו את הבדיקות הפסיכולוגיות שנדרשו ואת בדיקות הבריאות. עכשיו אנחנו נדרשים מן ליום ביקור למושב, אחר כך לשבוע עבודה ואם נעבור את ועדת הקבלה נתקבל לנסיון לשנה. דמי ההרשמה, עד כמה שאני מבין הם 300 דולר ועוד 1,000 דולר דמי כניסה. כמובן שיש אפשרויות אחרות במושבי עובדים, אבל אני מעוניין במושב זה, מפני שיש בו בית ספר לאומנות ואשתי בעלת נסיון בשיטות לימוד חדישות ויש סיכויים שיהיה לה טוב שם ותיקלט בקלות. באמצעות שליח העליה שלחנו ארצה את תולדות־החיים שלנו, אבל עד שעזבנו לא הגיעה אף תשובה למקום עבודה".

ושוב מתגנב חשש ללב הישראלי — הנה עוד דוגמה של בירוקרטיה לא יעילה. האם זה ישפיע על הקליטה? לפניך עומד אידיאליסט — מה יעלה בגורלו?

לעבוד עבודה נוספת

ברחוב אחר של מרכז הקליטה פגשתי עולה אחר שהגיע ארצה בערב השנה החדשה — לין רבינוביץ מדרום אפריקה. לין הוא מהנדס מכונות בן שלושים ושלוש. גבר גבה קומה, צנום, מחונך, נעים הליכות וסובב לב פוגשיו. רעייתו שרון הנאה בת עשרים ושש ולהם שני ילדים, מליסה־טניה בת שש וחצי וראיין בן שלוש וחצי. לין ושרון היו בארץ בראשית השנה. יש להם בני־דוד בישראל. הם בדקו את ישראל כמקום קליטה.

„מזה חמש שנים אנו חושבים לעזוב את דרום אפריקה. היהודים בדרום אפריקה יהודים שלוחים [?] בארץ קשה. הם מפונקים, רגילים למשרתים ולנוחות אבל גם חוששים מהעתיד בדרום אפריקה. לכן, רבים בודקים אפשרויות קליטה בארצות אחרות. אלה שיש להם נתונים ציוניים מכריעים את הכף לטובת העליה לישראל".

לין שהה בישראל כמתנדב ב־1967. זה היה לפני שהתחתן. „כאשר החלטנו סופית על עליה התחלנו בצעדים כבדים. ראשית, מכרנו את הבית ועברנו לגור בדירה מרוהטת וקטנה יותר. כבר פחות נוח. אחר כך עברנו לגור עם הורי אשתי, עוד פחות נוח.

„חשבנו רבות איך נוכל להסתדר במשכורת אחת. יש לי כמה הצעות עבודה. אני מבין שבשנות ההתאמות [?] שלי לא תהיינה בעיות. ודאי אצטרך לעבוד עבודה נוספת. זה מקובל בישראל. שרון היא כתבנית־קצרנית [?] אנגלית אך איננה רוצה לצאת

סוף בעמוד 28

...כרנו את ביתנו ...רודזיה – ליהודי

אדריכל מסולסבורי שעלה ארצה לפני שבועות מספר „מתוך דחף ציוני"
✱ „רוב הלבנים יישארו שם", הוא טוען ✱ ואילו עולה אחר חושש
כי „רודזיה תהיה עכשיו קונגו שניה, אנגולה שניה"

אלאונורה לב

אשר הגעתי לרודזיה בשנת 1947 היו הכושים שפגשתי ברחוב נצ[...] אל הקיר כדי לפנות [...]ם, משתחווים ואומ[רים ב]יראת כבוד: ‚אשת [...], אשת אלוהים'. ח[...] מהם אינו טורח ל[...]רך ללבנה", מספרת [...]עטר.

[...]ל קטי, יוסף בן־עטר, ש[...] ארצה לפני כשבעה שבו[עות...]ר: „נסעתי הרבה באפרי[קה...] מה קרה בשנים האחרו[נות...] חושש שרודזיה תהיה עכ[שיו...] שניה, אנגולה שניה. אילו [...]ים זכויות לפני עשר ש[נים...]ה לא היה קורה. עכשיו [...]ר מדי".

[...]סף לא עזבו את רודזיה [...] הגיעו מרהדוס, מקום הד[...]

עשרים ושתיים, נשואה (אחרי עלייתה חזרה לרודזיה להינשא ושבה הנה עם בעלה) ועובדת בסוכנות נסיעות. בן הזקונים, מוריס, בן עשרים, לומד משפטים באוניברסיטה העברית. אמו גאה בו מאוד. „הילד הקטן שלי, שהיה מפונק, כמובן, כמו כל בני הזקונים, ותמיד היתה לו אומנת, כימיו לא נקף אצבע, חי היום בתנאים הרבה יותר צנועים ממה שהיה רגיל, והוא מאושר".

מזלם של קטי ויוסף בן־עטר שיחק להם, שכן יומיים אחרי שהגישו בקשה להגירה, ב־15 ביולי, נכנס לתוקפו חוק חדש האוסר על אזרחים להוציא את כספם מרודזיה — פרט לאלף דולר. הכסף שנשאר בבנק מוקפא ואף המהגר החוזר לרודזיה — אינו יכול לקבל את כל כספו, אלא חלק קטן ממנו.

משפחת דוקטורס, שעלתה ארצה לפני חודש ימים, כבר נפגעה מן החוק החדש. רוב כספה נותר מאחור, אף כי הותר לה להוציא רהיטים ורכוש אחר.

ג'פרי דוקטורס הוא אדריכל. אשתו

...ף בן־עטר: הקדימו את החוק (האוסר להוציא כסף) בחודשיים...

...ים דוקטורס וילדיהם: „לא ברחנו, עלינו". (צילום: שעיה סגל)

בהישאלו לרמת החיים של משפחתו ברודזיה הוא אומר: „אנשים כמעט מאשימים אותנו, ואת כלל הלבנים, כאילו היו לנו ‚עבדים'. כן, היו לנו שלושה משרתים כושים — אבל לציין השם, אנחנו העסקנו אותם. הם היו חופשיים לעזוב בכל עת שירצו. ויחסית לרמת החיים של רוב הכושים שם — שרבים מאוד מהם עדיין מנהלים אורח־חיים שבטי בג'ונגל, הם קיבלו שכר הוגן".

„וחוץ מזה", מוסיף ג'ף, „קשה מאוד ללבנים ברודזיה להסתדר ללא משרתים. ‚שואלים אותנו איך נסתדר בארץ. אינני חושב שיהיו לנו בעיות. כאן באולפן אנחנו מתגוררים בשני חדרים ומסתדרים מצוין. בסולסברי היו לנו ארבעה חדרי שינה, שני טרקלינים, שני [illegible], מטבח ענק, מרפסות ללא סוף — אי־אפשר להשתלט על בית כזה ללא משרתים".

ברודזיה אין אפארטהייד נוקשה כבדרום־אפריקה (שם רכש ג'פרי דוקטורס את השכלתו האקדמית). זה מספר שנים מותר לכושים לנסוע באוטובוסים של הלבנים, לבקר באותם בתי־קולנוע ומסעדות. שתי ההגבלות החמורות נותרו — אסור לשחורים להתגורר באזורים „לבנים", והחינוך הממלכתי נפרד. „אבל יש בתי־ספר פרטיים מעורבים, וגם האוניברסיטה מעורבת... רוב הסטודנטים שחורים". (ברודזיה רבע מיליון לבנים ושישה מיליוני כושים).

רק למשרתים מותר

האם מותר לכושים להינשא ללבנים? ג'פרי אינו בקיא בפרטים. „אבל מעשית, נניח שינשאו, והיתה להם בעיה, שכן אין מקום שבו יותר להם לגור יחד".

החריג היחיד באיסור על מגורי כושים באזורי לבנים — והיפך — הוא המשרתים, המתגוררים בסמוך לבתי אדוניהם, רובם בגפם, ומבקרים את משפחותיהם רק בסוף השבוע או לעתים רחוקות עוד יותר. המשפחות מתגוררות בדרך כלל ב„לוקיישן", אזור מיוחד שהוקצה לכושים.

„נניח שמשרת היה מקבל רשות להביא עמו את משפחתו לשכונה הלבנה" אומר ג'פרי דוקטורס. „היכן היה משכן אותה? לרובם יש משהו כמו חמש נשים, חמישה־עשר ילדים, וכדומה. נראה לי שהם מעדיפים את הסידור הנוכחי".

אין כל מגע חברותי בין הלבנים לכושים. הלבנים מגוייסים גיוס־חובה לצבא לשנה וחצי וממשיכים לשרת אחר־כך במילואים. הכושים משרתים גם הם בצבא, אך על בסיס התנדבותי בלבד, ויש מהם שעושים את הצבא לקאריירה. כמעט כולם משרתים ביחידות נפרדות.

קטי בן־עטר מספרת כי היו לה שני משרתים — בעל ואשתו — שהתגוררו בביתה עשרים שנה, וליוו את חייה כבני המשפחה ממש, השתתפו בשמחות, עודדו בצרות, „אבל מעולם לא אכלו יחד אתנו".

„הזמנו אותם לחגיגת חתונת־הכסף שלנו, והם שתו אתנו שמפניה. הם באו גם לחתונה של בתי בבית הכנסת". שכרם של בני הזוג היה 40 דולר רודזיים לחודש (דולר רודזי הוא 1.85 דולר אמריקני), נוסף לדיור ולכלכלה.

שואה או לא?

„כשעזבנו — אומרת קטי — נפרדנו בדמעות. נתתי להם חפצים רבים, כלי בית, שמיכות, בגדים. גם סידרתי להם ‚פרוטקציה' שיקבלו דירה באזור כושי".

בני הזוג עוקבים בטלוויזיה אחר המתרחש ברודזיה מאז נסיעתם. נראה להם כי המצב שם הידרדר מאוד. בעלי רכוש שלא הצליחו לצאת לפני שנכנס החוק החדש לתוקפו חוששים לעתידם. „אחותי נשארה ברודזיה", אומרת קטי בן־עטר, „ואני מתפללת לבטחונה. אני מקווה שגם היא תבוא".

יוסף רואה שחורות לגבי עתיד רודזיה. שנאה רבה מדי נצברה שם. לכושים יש תסביך נחיתות קשה. חמישה־עשר אחוז של הלבנים ברודזיה הם דרום־אפריקנים, רובם אנשים קשים ומתנשאים, והכושים מכונים בפיהם „קופים", מספר בן־עטר.

לג'פרי דוקטורס דעה אחרת: הוא ומשפחתו, הוא חוזר ומדגיש, באו לישראל מתוך דחף ציוני ולא לחפש מקלט מפני שהקרקע החלה לבעור מתחת לרגליים. „רוב הלבנים יישארו — הוא אומר — זו ארצם. רבים מהם נולדו בה. לגבי ארץ שהחלה להתפתח רק לפני שבעים שנה הושגו שם הישגי־פיתוח גדולים, ומצבם של הכושים ברודזיה טוב הרבה יותר מאשר בארצות השכנות, שבהן שולט הרוב השחור.

„ואת יודעת מה? את ביתנו בסולסברי מכרנו — ליהודי. יש מי שאינו פוחד משואה מתקרבת, כביכול. והעבודה האחרונה שהשלמתי, לפני עלייתנו, היתה דווקא הקמת בית־כנסת חדש בסולסברי".

מרים מזכירה. שלושה ילדים להם — טוני בת שש וחצי, איתן (אבי), בן חמש, ורבקה — בת שנה ותשעה חודשים. המשפחה מתגוררת באולפן „בן־יהודה" בנתניה. הבת הבכורה לומדת בבית־הספר בכיתה א'; שני הילדים הקטנים לומדים בגן שבאולפן, וההורים לומדים עברית.

מרים היא ילידת רודזיה. ג'פרי הגיע לשם עם הוריו מאנגליה, לפני עשרים ושמונה שנים.

„אני רוצה להדגיש", אומר ג'פרי, „שלא ברחנו מרודזיה. עלינו לישראל". הם תיכננו לעלות זה שנים, הוא מספר — ואף ביקרו בארץ מספר פעמים. ביקורם הראשון תוכנן למחרת יום הכיפורים, 1973 ונדחה בשבועיים בגלל הנסיבות. אחר־כך באו ב־1974, ושוב בראשית שנה זו.

פחות ופחות עבודה

„אשתי אידיאליסטית גדולה. מאז נישואינו האיצה בי לעלות ארצה. העובדה שגרמה להחלטתי הסופית — ובכן, אם לדבר בכנות — בשנים האחרונות הוצעה לי פחות ופחות עבודה. היה לי משרד לאדריכלות, וחששתי שתוך זמן קצר לא תהיה לי עבודה בכלל. הגורם הוא כמובן המשבר הכלכלי העולמי, שברודזיה הוחרף עקב הסנקציות המופעלות נגדה".

ג'פרי דוקטורס מבקש להדגיש שאינו פוליטיקאי. את דבריו הוא אומר כאדם פרטי והוא מסרב לכתוב ביקורת על המדינה שעזב. „רודזיה היא מדינה ככל המדינות", הוא אומר בתוקף. „ההבדל היחיד הוא, שהיא נשלטת על־ידי מיעוט".

הערות למישנתו של יעקב טלמון

מאת ד"ר יורם בק

יעקב טלמון הוא מן האינטלקטואלים שאינם חוששים לפרסם מדי פעם את דעותיהם בענייני דיומא. עובדה זו ראויה לשבח. באחרונה, בשני מאמרים („מעריב" של ערב יום העצמאות ושל ערב שבועות) שוב פרש בהרחבה את תפישתו החולקת, אך ככל שזו מעלה קושיות ומעוררת ויכוח רב־ענין עם המחבר־ההיסטוריון, דומה כי יותר משחשף את פגמי הדור הנבוך והתוהה, חשף את בעייתו שלו והציב סימן־שאלה חמור על דרכו הרוחנית של האינטלקטואל היהודי בעת החדשה.

> האינטלקטואל היהודי מתלבט בין תלישות („אזרחות העולם") ובין ייחוד לאומי (ציונות) והמתח שהוא נתון בו בשל כך מטה אותו לשמאלנות קוסמופוליטית, המנותקת מבעיות ההווה הממשיות, או למיסטיקה לאומית־דתית

היהודי שלאחר האמנציפציה

האופציה של הציונות

הברירה המדומה

יעקב שרת ● קצת ציונות

כבר אמר בקיצתו החכם חיים בן עוזר ● כי כדי להיות ציוני אין צורך להיות משוגע, אבל זה עוזר ● ובאמת עם כהתרגל לרעות בשדות זרים אלפיים שנה ● צריך להיות יוצא דופן מאוד מאוד — ומה זה משוגע? — כדי לחזור ולהתלקט ולהתלכד ולהתרגל לזבל ולרעות בשדות עצמו, כלומר, להקים, ועוד יותר קשה, להחזיק, מדינה.

מסתבר, שחוק יוצאות־הדופן לא נשתנה מאז ימי ביל"ו והעליה השניה הנבחרה ● כאשר מבין כל עשרה יהודים שהיגרו מרוסיה הפליגו תשעה לארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות ורק אחד שם פעמיו לארץ האבות והבחירה (וגם מאלה ירד אחוז הגון חזרה) ● האמת המרה היא שיותר זה יותר מכהוא מלמד על „קשיי קליטה" וכו' בארץ האוכלת את יושביה ● הוא לימד ומלמד עד היום על שחיקת הגולה את יצר הקיום הלאומי בחיי האומה לדורותיה ● והדברים יגעים וידועים ולא נעמיק בהם על רגל אחת ח"ל ● רק נזכיר כי מבחינה זו כה שקרד „יהדות ברית־המועצות" בכלל אינו יוצא מן הכלל.

רק טבעי, שבהיפתח שערי ברית־המועצות — כמובן על־ידי כיפבן הקרבה לא יאומן של ציונים בלב ונפש — יצאו משם תחילה הבוערים באש הלאומיות ● ואילו עתה מתגלים בין היוצאים יותר ויותר יהודים חסרי שורשים, קורבנות התרבות האדומה, שפניהם לא לזיעת מולדת אלא לזהב הגלות ● יבושם להם! אך הבה ונכיר לפי שנהגים מהפתח שנפתח למענם על ידי לוחמים גאים ● כי בעצם העובדה שהם יוצאים מבריה"מ אך ורק הודות ל„דרישות" מישראל, בידיעה מראש שהם „יגזרו", הם נפעים נוכלים ורמאים ● וכל אחד מהם הנושר לו בוינה או ברומא או השד יודע היכן ● נוטל למעשה מקום של יהודי טוב, שכוונתו אמיתית לעלות ולהקים את ביתו כאן — ובגללם עדיין נשאר שם ● וזאת לדעת — יש בבריה"מ כאלה עוד רבבות ● ואם העם היהודי התכם לא יפנק בסיפוחתו את הנושרים אובדי־הדרך — גם מהם היו באים ונקלטים — עוד ועוד.

יש ויש זכות לציונים לתבוע הפסקת כל פינוק מערב־אירופי ומעבר־לימי של יהודים מנותני־יצר קיום לאומי בסיסי ● הציונות היתה ונשארה תנועה מהפכנית — לא תנועת הגירה סתמית של יהודים נודדים — שקמה לאחוז בציצית ראשו של העם כדי לתת לו כיוון חדש. וזה חל בהחלט גם על אחינו אשר תחת הפטיש הרוסי.

יגאל ידין צועד קדימה

בתקופת הדממה מאז הכריז על כוונתו לרוץ בבחירות לא ישב בחיבוק ידיים וקשר מגעים ברחבי הארץ ✶ המגעים בינו ובין „שינוי" מתנהלים זה שלושה חודשים ✶ להחלטתו הסופית של ידין תיוודע השפעה ישירה על מדיניות מפ"ם כלפי „המערך"

מאת **משה מייזלס**

רופסור יגאל ידין צעד השבוע צעד נוסף במערכה לקראת הבחירות הבאות. בפגישה בביתו במכמורת עם ראשי תנועת שינוי וצעירי ל"ע הירצה את תוכנית פעולתו הפוליטית בחודשים הקרובים, ושומעיו התרשמו כי החליט סופית להשתתף במירוץ הבחירות.

בעוד כחודש־חודשיים — אמר יגאל ידין באותה פגישה — בדעתו לכנס את קבוצת התומכים בדעותיו, לדון במבצע התנועה ולבחור באופן דמוקרטי והשאי את הנהלתה.

בכנס התומכים גם ייקבע שם התנועה, שצריך לכלול — לדעתו של פרופ' ידין — את המונח „דמוקרטי", שכן יסוד התנועה הוא השאיפה לדמוקרטיזציה.

ההנהגה החדשה, אם תקום, תהיה מוכנה לשתף פעולה עם כל גורם וקבוצה שיקבלו את דעותיו ודרכו של פרופ' ידין, אך לא עם מפלגות המיוצגות בכנסת הנוכחית. ייתכנו הסכמי אי־התקפה עם ציבורים ומפלגות שדעותיהם קרובות להתנועה החדשה, כגון עם תנועת שינוי, ל"ע, ר"ץ וכו', ותיתכן גם הקמת מערך פרלמנטרי עם רשימות מסוג זה — אחרי הבחירות.

פרופ' ידין הבהיר, כי בקבוצתו יש חילוקי־דעים לגבי מספר נקודות עקרוניות. רשימתו, אם תקום, תהיה מוכנה לוותר, במסגרת שלום, על יהודה ושומרון פרט לבקעת הירדן, והתנגד להקמת כל מדינה פלשתינאית שלישית בין ישראל וירדן. אחד הסעיפים המרכזיים הוא התביעה לשינוי שיטת־הבחירות. יש לחתור לשיטת הבחירות האזורית־אישית הבריטית, אך אם אי־אפשר להשיג את הרוב הדרוש ליישומה, אפשר להתפשר על שיטה אחרת.

● ידין הופתע

בפגישה, שיזמה היה אחד מראשי תנועת שינוי, סטף ורטהיימר, השתתפו ששה מראשי תנועה זו (פרופ' אמנון רובינשטיין, ד"ר אמנון רפאל, סטף ורטהיימר, עו"ד צבי כיהר, יורם אלסתר ואברהם סלוכין) וששה מראשי ל"ע (עו"ד מיכאל טאוסיג, עו"ד צבי ניר, עו"ד ראובן בילס, עו"ד אמנון ברימן, אבי טנבבן וברוך ספיר). פרופ' ידין לא ידע, לדבריו, מראש, כי הצעירים שהוזמנו לפגישה, הם חברי ל"ע. סטף ורטהיימר אמר לו רק, כי יש צעירים המבקשים לשמוע דעותיו. הוא הופתע כשצעירי ל"ע פנו אליו בהצעה לגבש מרכז ליברלי עם מפלגות המיוצגות בכנסת, והשיב כי אם הם אינם מרוצים מהנהגת מפלגתם ומקבלים את דעותיו, יהיו אמיצים ויצטרפו על בסיס אינדיווידואלי למפלגתו, אם זו תקום.

ראשי צעירי ל"ע דחו את ביקורת פרופ' ידין על מפלגתם כמבוססת וכנגועה בכל חולי המשטר הבלתי דמוקרטי השורר בארץ, והבהירו כי פרישה ממפלגתם איננה מעשית עכשיו. הם גם דחו את הטענה, כי כל עוד ל"ע יושבת בכנסת ובממשלה אין לדבר אתה על שותפות ברשימה שפרופ' ידין אומר להקים.

עו"ד ראובן בילס ציין, כי יש סיכוי למפלגת מרכז ליברלי רק אם ל"ע תהיה חלק ממנו. עו"ד צבי ניר אמר, כי רשימת פרופ' ידין תהיה זקוקה לל"ע יותר משהיא זקוקה לה בגלל התשתית הארגונית של ל"ע והעובדה שהיא מיוצגת כיום במוסדות ממלכתיים, אך פרופ' ידין עמד על שלו ואמר, כי יש להקים דבר חדש אמיתי וכן יש לו סיכוי גדול.

אחד מראשי צעירי ל"ע, עו"ד מיכאל טאוסיג, העיר שאם מדובר בראשות הרשימה, אזי אין לו כמעט ספק, שאם ל"ע תלך ברשימה יחד עם פרופ' ידין הוא יעמוד בראש הרשימה. פרופ' ידין הבהיר, כי לא העניין האישי חשוב אלא הפרוגרמה, וגילה, כי לפני זמן־מה פנתה אליו משלחת מטעם החטיבה הליברלית ב„ליכוד" והציעה לו שישמש יו"ר המפלגה, אך הוא דחה את ההצעה. אילו רצה — סיפר — היה יכול להיות גם „בקלות" שר בממשלת המערך.

● נורית אדומה

אחד המשתתפים בפגישה שאל את פרופ' ידין כיצד הוא מתאר לעצמו את הצד הארגוני בהיערכות רשימתו לבחירות, אך הוא השיב, כי לדבר זה ערך משני בעיניו.

אחדים מבין המשתתפים בדיון הביעו דעתם נגד הופעת רשימות שונות, קרובות בדעותיהן, העלולות „לאכול איש בשר רעהו". פרופ' ידין הגיב ברעיון של הסדר אי־התקפה במערכת־הבחירות בין רשימות אלה, שיוכלו להתלכד למערך פרלמנטרי משותף לאחר הבחירות.

פרופ' ידין נמנע מלהזכיר בפגישה שמות חברים אחרים הנכללים בקבוצתו, אך יש טוענים כי בשיחות מוקדמות הזכיר את האלופים (מיל.) דן טולקובסקי ומאיר זורע (ויש הנוקבים גם בשמו של איסר הראל), וציין, כי יש בקבוצתו פרופסורים ואנשי צבא לשעבר רבים, אך חסרים לו אנשים מן ההתיישבות העובדת.

ראשי תנועת שינוי, פרופ' אמנון רובינשטיין וד"ר אמנון רפאל אמרו, כי הם מוצאים הרבה משותף עם פרופ' ידין. אין חילוקי־דעות רעיוניים ביניהם, אך עדיין מוקדם לדבר על הופעה בבחירות ברשימה אחת. כתנועה דמוקרטית תערוך התנועה מישאל לפני הכרעה כזו. המגעים בין ראשי תנועת שינוי לבין פרופ' ידין על הופעה משותפת בבחירות מתנהלים זה שלושה חודשים.

הודעת פרופ' ידין, כי הוא „בשלב ארגון" רשימתו לכנסת הדליקה נורית אדומה במערך, ל"ע, ור"צ. הדעה הרווחת היא, כי הופעתו ברשימה עצמאית עלולה לכרסם בעיקר ברשימות אלה, וגם אם יצליח להשיג רק מספר מנדטים, עלול הפער בין מהכה זה לבין מה שמנגד כמחנה הימין להצטמצם. אין להניח, כי רשימת פרופ' ידין תגזול במצעה קולות רבים מן ה„ליכוד".

במפלגת העבודה מצביעים על הכרזת ראש הממשלה יצחק רבין, כי הסכנה העיקרית צפויה למערך דווקא מרשימות קטנות העלולות לנגוס בכוחו.

● ברחבי הארץ

פרופ' ידין לא ישב אפוא בחיבוק ידיים בשבועות האחרונים. הוא לא פעל בפומבי, אך ניסה לקשור מגעים ברחבי הארץ ולהקים תאים נאמנים לרשימתו כשתקום.

להחלטתו הסופית של פרופ' ידין עלולה להיות השפעה מכרעת על ההלכות מפ"ם בשאלת המשך קיומו של המערך. רשימה עצמאית של פרופ' ידין תגליש ללא ספק את ההנהגה במפ"ם הנצדד בפירוק המערך, שכן רבים יעדיפו את רשימת ידין על תמיכה ברשימת מפ"ם.

במפלגת העבודה מתנחמים בכך שרשימה של פרופ' ידין תהיה בעלת־ברית נכונה, אך הם מכירים בכך שרשימה כזו, אף אם תזכה במספר קטן של מנדטים, תכביד ביותר על הרכבת הקואליציה הממשלתית לאחר הבחירות, ותאלץ את „העבודה" לשלם „מחיר גבוה" תמורת רתימת רשימת ידין לקואליציה החדשה.

פרופ' יגאל ידין

חשיבות האיש — והפרוגרמה

...ל ניהול ...זיחות עם ...לשתינים

מתתיהו פלד

...ין ימים שהיינו נרהגים להתבדח על חשבונם של אותם ערבים שהיו נמלטים נפשם בהם בהיפגשם ...ל פנים עם ישראלי ...ם בינלאומיים. פת...זפנינו כל כך גדולים...

יתר על כן, באותו מאמר הוא קרא להסתלקות מהסירוב להכיר בישראל והיתנה את הכרת אש"ף בישראל בהכרה דומה מצד ישראל בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני. אשר לעצם השאלה העקרונית אם יש להכיר בישראל כמדינה לאומית יהודית הוא קובע באורח חד־משמעי כי כל סירוב להכיר בכך מקורו בתפיסה לא מציאותית את הנעשה באיזור.

האיש שהביא „צרי" ל„טבע"

דרכו של אליהו הורביץ אל הקונצרן הישראלי הגדול (ערך המניות: 220 מיליון ל"י) הובילה דרך המעבדה, בה שטף כלים כלבורנט ✶ „אין הבירוקרטיה תירוץ לאי־עשייה" — אומר מג"ד המילואים, הגורס כי „עובד טוב יותר צריך לקבל יותר" באמצעות נורמות ופרמיות

אלי (אליהו) הורביץ
תעשיין
תל־אביב

מאת יצחק דיש

התמונה המצטיירת, בדרך כלל מהמשק הישראלי היא: הר־געש ביחסי עבודה, קשיים בביורוקרטים, גרעונות ועוד צרות מסוגים שונים. אך, מסתבר כי אין זו התמונה כולה ולא זה המצב במשק כולו.

יש גם מפעלים העוסקים בייצור. הם מספקים את התצרוכת המקומית. הם מייצאים לחו"ל — ומכניסים דו־לרים. הרבה דולרים. יש בהם חדוות יצירה, יחסי העבודה תקינים — גם כאשר יש פה ושם ויכוחים. כזהו מפעל התרופות הגדול „טבע".

סיפור הצלחתו של המפעל הוא גם סיפורו של מנהל המפעל אליהו (אלי) הורביץ. היום חולש אלי הור־ביץ, האיש שצמח יחד עם המפעל, על קונצרן המעסיק כשמונה מאות עובדים בירושלים, פתח־תקוה ותל־אביב, המחזור שלו מגיע ל־300 מיליון ל"י לשנה והייצוא מגיע לכ־10 מיליון דולר.

המנכ"ל של היום החל לעבוד ב־מפעל „אסיא" כלבורנט שעסק בהד־חת כלים במעבדה האנליטית ומכאן התקדם ועלה בסולם עד שהגיע למעמדו, בכח הרצון, ההתמדה, ה־חתירה אל המטרה, יחסי האנוש ו־כושר המנהיגות.

אלי הורביץ נולד בירושלים בשנת 1932. בגיל שנתיים עבר לתל־אביב. סיים את בית הספר היסודי „הכרמלי" ומחזור ראשון של תיכון עירוני א' בשנת 1949. הרפתקאות נער תל־אביבי באותם ימים: הפסקת לימו־דים כאשר המחזור בתיכון עירוני א' מגוייס להדיפת הפלישה הערבית על מדינת היהודים, הכשרה במסגרת חלוצית בקיבוץ, חזרה לספסל הלי־מודים לקראת בחינות הבגרות, גיוס לצה"ל, נחלאי בתל־קציר ועיסוק בדייג ובפלחה. בשנת 1953 נשא ל־אשה את דליה סלומון, בת לבעלי החברה הפרמצבטית „אסיא" בפתח תקוה.

אותה עת למד כלכלה בביה"ס ל־משפט וכלכלה, תוך כדי עבודתו ב־מפעל. הוא עבר לעבודה משרדית וגילה את כחו בתחום הניהול, התמ־חיר, חישובי השכר והתשבנות. אר־לם „גילויו" האמיתי היה בשנת 1963, כאשר מוזגו שני המפעלים הפרמצבטיים — „אסיא" ו„צרי": הוא ידע „לתווך" ברגע הנכון ב־משא־ומתן עם עובדי „צרי", איפשר להם לפרוש תוך תשלום פיצויים, כאשר קומץ קטן מהם השתלב ב־„אסיא". עובדי „אסיא" נרתמו ל־עבודה מוגברת, תוך היערכות מחו־דשת. המפעלים שמוזגו הגדילו והר־חיבו את הייצור. „אסיא־צרי", תוך שיתוף עם גורמי העשייה נוספים, הרחיבה את פעולתה מחוץ לגבולות המדינה; ייצוא ופיתוח בארצות אפריקה. כאן הגיעו להסכמים קלכ־ליים גדולים, אף כי היו גם קשיים רבים בדרך.

הצלע השלישית של המשולש הת־ווספה במיזוג עם חברת „טבע". ה־השתלטות על המפעל הירושלמי ה־וותיק לתרופות היה דרך הבורסה בתל־אביב. כאשר בעלי קונצרן „אסיא־צרי" החזיקו בידיהם אחוז גבוה של המניות (אלה שנרכשו ב־בורסה ואלה שנרכשו בדרך של מו"מ עם הבנק לפתוח התעשייה ש־החזיק בחלק גדול ממניות „טבע"), הם הבטיחו לעצמם את המיזוג ה־משולש. באותה עת עברה הנהלת המפעל לידיו של אלי הורביץ, אשר גם רכש את לב העובדים במפעל החדש.

המיזוג הסופי נכנס לתוקף בראש־ית שנה זו. בעקבותיו הפכה „טבע" להיות החברה התעשייתית הגדולה ביותר מבין הרשומות בבורסה התל־אביבית. ערך מניותיה מגיע לכ־220 מיליון ל"י (לשם השוואה: ערך המניות של „כלל־תעשיות" — כ־175 מיליון ל"י; של „אליאנס" כ־115 מיליון ל"י ושל „ב"ר חדרה" כ־75 מיליון ל"י). „טבע" היא כיום החברה הישראלית הגדולה ביותר בענף הפרמצבטיקה וגודלה איננו מבוטל כלל בממדים בינלאומיים.

● יתרונותיה של ריכוזיות

האם ריכוזיות שכזו אינה גדולה מדי? אומר מנכ"ל הקונצרן, אליהו הורביץ, בגלוי לב: אני דוגל באופן קיצוני בריכוזיות והקמת מפעלים גדולים. הדבר נכון לגבי המפעלים בענף הפרמצבטיקה והוא נכון לגבי המשק כולו, אי־אפשר להתערות ב־הצלחה כשאתה קטן. כדי לעבוד ב־תחרות, יש צורך בפתוח המחקר ובשיווק יעיל. כדי להפיק את יהרו־נות ההסכם עם השוק האירופי ה־משותף, יש צורך במעורבות בתוך השוק עצמו. צריך לקיים עם כבר־דים והסכמים. מפעלים קטנים לא יוכלו לעמוד בכל אלה.

אלי הורביץ גורס כי אין הכרח שמנהל מפעל יבוא עם רקע של „תורשה", כלומר שתהיה זו שושלת של תעשיינים דוקא. אבל טוב שמנ־הל יצמח מתוך המפעל. הוא צריך להיות את אוירת הייצור, לדבר ב־שפת המפעל. נושא „המפעל" צריך למלא את ישותו. חשוב, לדעתו, ש־למנהל מפעל תהיה השכלה בסיסית רחבה ולצורך זה חיוני שהרקע של המנהל יהיה — הנדסת תעשיות ו־ניהול או כלכלה. רקע מתאים אחר הוא צמיחה טבעית של מנהלי מח־לקות הנבחרים לתפקיד מנהלי לעו־מת זה אין הוא מתלהב מכך שמנכ"ל מפעל יהיה בעל מקצוע ספציפי, שבו עוסק המפעל. אם הוא יהיה כימאי, למשל, אזי יתרכז יותר ב־כימיה מאשר בניהול. ועל הכל — תכונה בסיסית חשובה היא — כושר מנהיגות.

● השפעות־חוץ לא בריאות

מנכ"ל „טבע" יודע להעריך כנכס את יחסי העבודה בתשלובת. היחסים המתוחים ביותר במשק הם בשירו־תים. בתעשייה היחסים טובים יותר. אבל בודאי שיש השפעות גומלין. בגילוי לב הוא אומר: איננו מתעל־מים מכך שיש השפעות־חוץ לא טו־בות ולא בריאות גם אצלנו. זה אי־נו מתבטא על פני השטח, אבל נראה שיש השפעות שכאלה. חשוב שבתקופות הקשות של המפעל היה שקט. כך היה בשנת 1963, כאשר עובדי „צרי" פרשו עם פיצויים מוג־דלים ועובדי „אסיא" הפשילו שרוו־לים ועשו את מלאכתם.

לדעתו חשוב שהטוב ביותר בין העובדים יקבל את המירב — ויודע זאת. הרע אינו צריך לקבל בעיטה. אבל צריך להיות ברור לו, שדרכו אינה מתשלמת. הבינוניות אינה אידיאל שיש לשאוף לה. הדבר מפ־ריע לפיתוח המפעל ולעובדים עצ־מם. הרמה הכללית אמנם נקבעת ע"י חוזי עבודה. אבל יש להגיע לכך, שהטוב ביותר יקבל יותר, בלי לגרור אחריו את כל הסולם. הצמדה שכזו אינה רצויה. השיטה הטובה ביותר לשם כך היא זו של נורמות ופרמיות. אך זו מתאימה יותר לתע־שייה ידנית ואת העיקרון הזה יש־להחדיר גם בתעשייה מתוחכמת, בה לא ניתן להתבסס על נורמות ופרמ־יות. כאן יש להישען על בסיס של הערכות. לאו דוקא של מנכ"ל ה־מפעל. צריכה להיות דעה למנהלי מחלקות ויחידות. הסכמי השכר צרי־כים להיות גמישים הרבה יותר, כדי להעיד מקום לשיקול־דעת במפעל עצמו.

אלי הורביץ הוא חסיד של פער בין הרמות. הוא שולל את ההצמדה הקיימת. אבל כלל זה אין לקיים בכל התקופות באופן אחיד. היום יש להבטיח קודם כל את כבודו של העובד בדרגות הגבוהות.

● „אצלנו אין סנקציות"

בקונצרן „טבע" — אומר המנכ"ל שלו — היחסים בין העובדים וה־הנהלה הם טובים מאד. יש ויכוחים האם לשלם תוספות סוציאליות, או לתת תוספת ישירה לשכר? האם לשמור פערים, או לצמצם אותם? ויכוחים אלה מתנהלים תוך פתיחות. אין מורא מפני סנקציות. כי סנקציות ושביתות פורצות כאשר הן מהוות מכשיר המשפיע על עמדת הצד ה־שני. אצלנו ברור לשני הצדדים כי לא הסנקציות הם אשר ישכנעו. לכן אין סנקציות.

לאליהו הורביץ דעה חיובית על הפועל הישראלי. הוא איננו נופל בתפוקתו מזו של עובדים בהרבה מדינות אחרות. הוא בדרך כלל אינ־טליגנטי. יש בו נכונות למאמץ. אבל יש בעיה ישראלית טיפוסית — המשמעת. זו מתבטאת קודם כל בהעדרויות מהעבודה. בחלק גדול מהמקרים זו אשמת העובד. יש גם העדרויות רבות שלא באשמתו. כזו היא בעיית ההיעדרות בגלל שרות מילואים. כדי שלא תהיינה אי־הב־נות: אלי הורביץ בעצמו הנו מג"ד (מיל.) ביחידה לוחמת. אבל אין זה משנה את בקורתו: למה מרבים בקריאות בשעות העבודה? השתל־מויות רבות אפשר להתחיל אחר ה־צהרים ואין צורך להתחיל אותן בבוקר. בתחום אחר: תשלום עבור ימי מחלה ע"י קופת חולים — גור־מים לעידוד היעדרויות.

● עובדים חמישה ימים

בקונצרן „טבע" הונהג שבוע עבו־דה בן חמשה ימים. חידוש זה הונ־הג כדי להתגבר על בעיית ההעדרו־יות לשם סידורים וטיפולים, שהיא אופיינית לעובדים רבים בישראל. שבוע עבודה בן חמשה ימים הונהג בראשית השנה. העובדים במפעל — פרט לעובדי האחזקה — אינם עוב־דים בימי ששי. „הנסיון במשך תקו־פה זו הוא חיובי ומספר ההעדרויות במפעל ירד", מסכם אלי הורביץ.

במכלול יחסי העבודה רואה אלי הורביץ כעיקרון ראשון במעלה את — האמינות. „דבר ראשון שאני מציע לעמיתי המנהלים הוא: תאמרו מה שאתם חושבים ותבצעו את אשר אתם אומרים. דבר זה חשוב גם לעובדים. זכותם לדרוש ממנהליהם: דברו אלינו אמת.

„הבעייה הבסיסית של המשק היא, כמובן, איך לייצר יותר. יש להגיע לרמת יעילות גבוהה יותר, כדי ש־נוכל לעמוד בתחרות.

„לשם כך צריך העובד לדעת כי אם הוא איננו עובד — הוא לא משתכר. עליו לדעת שאם הוא מת־רשל בעבודה, אזי ועד העובדים יע־מוד לימין המפעל כדי למצוא פת־רון לבעייתו. חשוב שבמפעל לא יהיו עובדים מיותרים, או עובדים שאינם תורמים לייצור כנדרש".

במפעלי „טבע" — אומר אלי הור־ביץ — עיננו פקוחה שלא תהיה אבטלה סמויה. המודעות בעניין זה קיימת בכל הדרגים. לשם כך יש גם ניידות פנימית. בדרך זו נבנעה אבטלה סמויה.

התשלובת המצליחה של „טבע", כבה הולכים בד בבד שקט ביחסי עבודה ותוצאות טובות בתחום הרווחיות, מצביעה על הישגי האיש שיש לו דעות בתחומים חשובים של ה־משק. האם אינך מבקש להשפיע ע"י כניסתך לפעילות פולימית?

● „ד"ר למיזוגים"

— התלבטתי בשאלה זו, כרבים אחרים, אחרי מלחמת יום הכפורים. החלטתי כי אני אישית לא אלך ל־פוליטיקה, אף כי אני מחשיב כחיוני כניסתם של גורמים חדשים לתחום זה. יחד עם זאת מצאתי לנכון להקדיש זמן ומאמצים לעניני הכלל, ב־עיקר בתחום הכלכלי, וזאת אני עושה כיו"ר מכון הייצוא הישראלי. ואף כאן: מכיוון שעשיתי „דוקטורט" בתחום המיזוגים (מיזוג „אסיא" — „צרי" — „טבע"), הרי הנעתי גם למיזוג מכון הייצוא והחברה לתע־רוכות וירידים. כאשר מיזוג זה יושלם — אראה בזה גמר פרק.

כה חושב מנכ"ל קונצרן גדול זה על הביורוקרטיה הישראלית?

אלי הורביץ: זה מרגיז. יש עוד־פי מפסים. ישנה לעתים פקידות מיותרת. אבל בשום פנים ואופן אין לומר שהמצב הוא כזה שאי אפשר לעבוד. לא. אין זה תירוץ לאי־עשייה. אני יכול גם לומר כי מאז שאני עוסק בניהול (1963), זהו דב־רים בישראל — בתחום זה. אינני מגן בשום אופן על הכשל בתחום זה. אבל אין גם להגזים בהאשמות.

● סייג לאינפלציה — פיחותים

הפיחות הזוחל נועד לשרת את התעשייה ואת הייצוא. מצד אחר יש דעות האומרות כי הוא גורם לעצבנות במשק. כיצד נראה ה־נושא בעיניו של מנהל קונצרן תעשייתי?

„חשוב לדעת מהי האלטרנטיבה לשיטה זו — אומר א. הורביץ. „אי־לו לא היתה אינפלציה, לא היה צורך בפיחותים. אבל אנחנו מצויים במשק מלחמתי. אין זה חשוב כמה פגזים יורים עתה במלחמה זו. חשוב כבה לירות מורידים במשק למטרה זו. זה מה שקובע את הרמה של האינפלציה. לכן יש צורך בפיחו־רים כדי לקזז את השפעות האינ־פלציה על סחר החוץ. השאלה אם עדיף פיחות גדול או שיעורים פי־חותים קטנים, היא שאלה פוליטית. אילו אפשר היה לבצע פיחות גדול בלי לפצות מיד את כל המערכת, היה טוב יותר. אך לא נראה שהדבר אפשרי מבחינה פוליטית. לכן נר־אה שהשיטה של פיחותים קטנים עדיפה. אולם שורש הבעייה היא האינפלציה. כאשר מעלימים עם עליית מחירים של 35% כדבר מובן מאליו".

לדעתו יש להילחם באינפלציה קו־דם כל ע"י קיצוץ בתקציבים. „שום גוף איננו צריך לצאת נקי מהקיצו־צים. גם לא מערכת הבטחון. אין להרגש גם מקיצוץ בימי מילואים ובפגזים, כאשר חרב האינפלציה מו־נחה על צווארנו".

שיטת ההצמדה של מלוות מפור־רת בקורת קשה בקרב כלכלנים. ה־ממשלה לוקחת הלוואות צמודות ונו־תנת לסקטור הפרטי הלוואות לא צמודות. נשמעות מפעם בפעם טע־נות, כי כדאי להעשיינים להשקיע באגרות חוב צמודות, במקום במפע־לים וכי בפועל קורים דברים כאלה. מנכ"ל „טבע" גורס כי דרושה רפור־מה בשוק ההון, כפי שנעשתה ה־רפורמה במס הכנסה. הדבר ימנע עיוותים מהסוג האמור והוא גם יחייב כמפעלים לפנות לבורסה לשם גיוס הון. בתנאים הנוכחים אין התעשייה יכולה לגייס את הסכומים הדרושים לה בבורסה, שכן שום מפעל איננו יכול לקבל הלוואות צמודות. הלוו־אות צמודות יכול לקבל רק מי שאי־נו עושה את חשבון הרווחיות שלו. הממשלה גם אינה צריכה לתת ל־תעשייה כספים רבים עליה לצוות יותר בפיתוח בריבית נמוכה, באופראי־יותר — אבל בלי שיו־כה גדולים. הנגבעים כתו

● הרפורמה ב[illegible] — לא בוצע[illegible]

הענה המאוחרה עמד רפורמה במס הכנסה, הנ־אה את התקוות שתלו השכירים במפעלים? אליהו הורביץ אין ספק הורדת שיעורי המס, אולם הבעייה היא של תעשייה והמשק לא בי רפורמה. לפי הרפורמה החוקה כבונית הוא כמו לצרכי מס. הרפורמה להפסיק לדבר על ה צריך לשלם לעובד מ בלי תשלומים ספציפי בית. שהוא עצמו יחל רוצה מכונית או לא. זו שצריכה להיות לרפור לא בוצע עדיין.

מנכ"ל קונצרן „טבע" מפעליו אינם שוקקים הם רשמו פטנטים חד בשנים הבאות. לאו חדשים, אלא שיטות והגשה חדשה. פעילות בתרופות, פתוח תרופות הידועים בעלי משמעות

כדי להמחיש את מש נות ביצור, מספר כי מפעליו מספקים לה בית מוצר על פי פטנט עצמה. אבל המוצר לה במחיר השווה לעלו בלבד, אילו היו מי שלהם. ההחלה מהאמ משיטה חדשה שמו ישראל, טכנולוגיות ה יצור משוכללים.

העיקרון הוא: אין הדפנה של העבר. בתו ביה אם אתה „הולך כמושך, אתה מתעודד שוק — והתקשה להדב

„שורפי־גשרים"

סוף מעמוד 25

לעבודה, בכל אופן עד שהילדים ייקלטו היטב. הם לא רגילים לבוא הביתה מבית הספר ולמצוא רק מפ־תח. הילדים שלנו אינם עצמאיים כמו הילדים הישראלים.

„את כל הרהיטים שלנו ואביזרי הבית השארנו באחסנה בדרום אפ־ריקה. אחרי שנמצא דירה נבקש מ־ההורים או מהאחים לשלוח אותם אלינו. האולפן נמשך חמשה חדשים ועד לסיומו אנו מקווים שנמצא דירה ומקום עבודה. אנחנו ערים לבעיה שקשה יהיה לנו להתקיים על פחות מ־3,000 ל"י לחודש. נחיה ונראה.

■ הכל פעל ביעילות

„כאשר ביקרנו בישראל בראשית השנה ראינו את מרכזי הקליטה ב־נתניה ובמבשרת ציון. בחרנו באחרון בגלל הנוף והקירבה לירושלים. גם תנאי הדיור כאן טובים יותר. מוטב להתחיל בתנאים מקלים. זה עזר. כאשר הגענו הפעם, מצאנו במטל־התעופה מתנדב של הפדרציה הדרום־אפריקנית. הוא עזר לנו וזה היה נעים. קיבלנו את תעודת העולה, עברנו את כל ההליכים, הכל פעל ביעילות. גם כאשר שיחררתי את המטען הבלתי מלווה בתקלתי ביחס יפה מצד אנשי המכס. כולם הפחידו אותי וציפיתי לגרוע ביותר. ליחס לא טוב, לסחבת ועוד. המציאות הי־תה שונה לחלוטין. הכל היה יעיל, יפה וטוב.

„במרכז הקליטה מספקים לנו כלי מיטה, אביזרים לניקוי הבית והדי־סים הכרוזיים. מצאנו פה ארבע מש־פחות מדרום אפריקה והם עזרו לנו ביומיים הראשונים עד שקיבלנו את התפצים שלנו, שכאמור, שוחררו אח־רי שעתיים — ולא כמו שאמרו לי: „תבלה יום יומיים בלוד, ואם יהיה לך מזל, ביום השלישי המטען יהיה בידך".

„יש פה סופרמרקט. אבל בערב החג כבר קנינו ירקות ובשר בשוק בירושלים. את החג עשינו בבית ב־מבשרת ציון. אין לנו מכונית וזה מסובך להגיע לקרובים. רצינו להגיע לאולפן לפני החגים, כדי להספיק לפנות למקומות. העבודה לפני התח־לת הלימודים, השליח אמר לנו שה־לימודים באולפן מתחילים באחד ב־אוקטובר, וחישבנו שפרק זמן זה יספיק לנו לסידורים ראשונים. אבל כאשר הגענו התברר שהלימודים מת־חילים ברגע שיש קבוצה בת ששה איש, ולא בתאריך הקבוע. התחלנו ללמוד למחרת יום העליה. לו ידענו שזה המצב היינו מגיעים לפני כן. עכשיו נצטרך לחכות עד אחרי ה־חגים כדי להתחיל בפגישות לסידורי עבודה".

שרון, מקבלת הכל בחיוך. הנערה שלא עשתה דבר בביתה בדרום אפ־ריקה אינה נפחדת ממקל ה„ספונג'ה". הדירה נקיה ומבריקה, עם כמה אביזרים ביתיים חיוניים, שטיח אבבטיה צבעוני, צלחת עם עוגיות ותפוזים על השולחן, היא מחייכת. „הבוקר חיפשתי אורז ולא ידעתי איפה למצוא אותו על מדף הסופר־מרקט. קניתי משהו אחר שנראה לי כמו אורז בר. זה היה כוסמת... מרכז הקליטה נוח ואני חושבת לעצ־מי כמה קל פה. לו הייתי צריכה להתחיל בחיים ממשיים בעיר, מיד, לבד, ללא ידיעת השפה והתנאים, זה היה ודאי הרבה יותר קשה. פה זה כמו בחממה. אני מלאת התפעלות כמוצרי החלב הפירות".

■ לרוסים נותנים הלוואה

„האם הרגשתי בערב ראש השנה בחסרון הקן המשפחתי?"

„לא קל לעזוב את המשפחה. אבל כבר מזמן רצינו לעזוב והיינו מו־כנים לצעד זה. לאמור את האמת, גם אנחנו שקלנו מקומות אחרים על מפת העולם. אבל כף המאזניים הכ־ריעה לטובת ישראל. בחג לא היינו בודדים. היינו עסוקים בסידורים ה־ראשונים בדירה. אנשים נכנסו לברך אותנו ב„שנה טובה". הבת כבר מצ־אה חברות. אמת לא מבינה את שפת רעותה, אבל הן משחקות. לבן יש עדיין בעיות הסתגלות. אני מב־לה איתו הרבה בגן.

„גם אנחנו כבר פגשנו במכרים חדשים, ולאו דווקא דרום אפריקנים. כבר שמענו אפילו תלונות: „עושים יותר בשביל העולים מרוסיה מאשר בשביל העולים מארצות המערב". „לרוסים נותנים הלוואה לרכישת מכונית ולעולי המערב, לא". זה אומנם מידע מיד שניה, וגם יש שני צדדים למטבע. ראשית, הרוסים מגיעים עם מעט רכוש, והרוב רכו־שם מגיע פטור. או אולי מגיע להם יותר. מצד שני, העולה המערבי רגיל לחפצים ולרכוש המוחשי הח־יוניים בעיניו ואם לא יעזרו לו, רק אלה שרוצים לחיות בקיבוץ או עשי־רים יוכלו לעלות. לאחרים יהיה קשה".

לין ושרון רואים הכל בעיניים חיוביות, אם כי הם מכירים בשוני הרב בין היות תייר בישראל והיות עולה. הם מציינים שאת ההבדל מר־גישים כבר בנמל התעופה. „היו לנו אלה נמוגו. אנשים באים לקראתנו. אנשים רוצים לעזור לנו להיקלט. אנחנו רק מקווים שזה יימשך כך גם להבא".

הפוטנציאל התעשייתי הישראלי אינו מנוצל

באקלים הכלכלי הישראלי הנוכחי לא כדאי לתעשיינים להשקיע במחקר ובפיתוח ✶ כל עוד לא תיראה בעיית איכותו ואמינותו של המוצר הישראלי כמטרה ראשונה במעלה של התעשייה לא תחדור ישראל לשוקי העולם

מאת **פרופ' פנחס אביבי**

לפני מספר שבועות פירסמה המועצה העליונה למחקר ולפיתוח של ישראל סקר על הפעילות האקדמית והמחקרית בישראל. בתחום ההישגים מצביע הסקר כי הארץ צועדת בראש המדינות המשקיעות משאבים ממשלתיים במחקר ובפיתוח ומדעניה הם מן החרוצים במדעני העולם בפרסום מחקרים מדעיים. בתחום הצללים מדגיש הסקר כי המחקר התעשייתי והמחקר השימושי מפגרים אחרי המחקר המדעי הטהור וכי תרומת התעשיה למחקר תעשייתי יזום מפגרת מאד אחרי ההשקעות הממשלתיות בתחום זה של פעילות.

כל עוד שלא יתפרסם סקר אחר, אמינות הסקר, המסקנה המתבקשת היא שלישראל כוח ופוטנציאל מדעי מעבר לכל שניתן לצפות מאוכלוסיה בת 3 מיליונים נפש, אלא שכוח זה אינו מנוצל באופן היעיל ביותר וחלק ניכר מפעילותו היא בבחינת מותרות — על חשבון משלם המיסים הישראלי.

כל מי שלא יפרסם סקר אחר, שמסקנותיו הפוכות, ראוי שנתייחס למימצאי הנוכחי כאל עובדות.

מנקודת ראות לאומית שתיים הן מטרות המחקר המדעי: הרחבת הידע והכשרת מדענים בתחומי פעילות שונים; ניצול היכולת המחקרית לפיתוח התעשייתי והצבאי של המדינה.

לכאורה אין סתירה בין שתי מטרות אלה ובוודאי לא לאורך ימים, שהרי אין להעלות בדעת תעשיה מתקדמת עתירת־מדע ללא פעילות מדעית כללית שאין לה השפעה מיידית על התעשיה, ומאידך אין להעלות בדעת פעילות מדעית „טהורה" (במדעי הטבע ובמדעי החיים במיוחד) ללא תעשיה מתקדמת וחדשנית. אבל בחיי היום יום תמיד יש מתח וניגוד אינטרסים בין שתי מגמות אלה, ובעיקר כאשר שתיהן ממומנות על־ידי אותו מקור — הממשלה. שנה שפוקדים את המדינה ימי מצוקה — מחריף המאבק על מקורות אלה, וכמובן שהנפגע העיקרי הוא המחקר הטהור, הלא־„ישיר" המסווג בעיתות מצוקה כ„בזבוז" ו„מותרות".

מאבק על מימון

מאבק זה על מקורות מימון איננו ייחודי לישראל: הוא מאפיין את הפעילות המחקרית הלאומית בכל הארצות המפותחות, שבהן היקף המחקר והפיתוח, הממומנים על־ידי הממשלה, מהווים אחוז אחד או שני אחוזים של התוצר הלאומי (לרבות כל הפעילות הישומית והבסיסית). בארצות אחרות לתעשיה הפרטית חלק נכבד ביותר הן במחקר התעשייתי והן במחקר הבסיסי (תרומה זו מתבטאה בהחזקת מעבדות מחקר יסוד ובסיסי במפעלים עצמם ובתמיכה כספית במכוני מחקר או אוניברסיטאות אם בדרך של הזמנת מחקרים ואם במענק ישיר). אכן, ממצאי הסקר הישראלי מלמדים כי פעילות כזאת זרה לתעשיה היש־ בר על תרומה כלשהי למכוני המח־ ראלית. תרומתה של זו למחקר ופיתוח דל והמצומצם ובוודאי אין לד־ קר בארץ, לצורך מחקר בסיסי.

אין לבוא בטענות נגד התעשיה הישראלית כשם שאין להסביר את הלהט הלאומי המתבטא בהיקף השקעותיה של התעשיה האמריקנית במחקר ופיתוח. פעם בפעם משמיעים קברניטי התעשיה הישראלית נאומי גבוהה־גבוהה עד שנדמה כי פעילות תעשייתית היא בעיקרה מעשה של התנדבות לאומית, אלא שמעבר ל„שרות הלאומי" של התעשיה מגמתה אחת — להרויח כסף וכל פעילותה מכוונת ומתועלת למטרה זו. לאור מטרה זו מתנהגות ההחלטות בדבר ההשקעות בכל ענף וענף ולאורה גם נקבע היקף פעילותה במחקר ופיתוח.

באקלים הכלכלי והכספי של מדינת ישראל לא כדאי לתעשיה הישראלית להשקיע במחקר ופיתוח, ובשל סיבה פשוטה — הממשלה נכונה למימון מחקרים תעשייתיים ביד נדיבה. מפי אנשי מסחר ותעשיה אתה שומע את המשפט לא אחת: „כסף זה לא בעיה. העיקר תמצא תעשיין המוכן ללכת לפרויקט זה או זה". וכמו בתחומים רבים אחרים תמיד יש נושאים שבאופנה שלגביהם היד פתוחה.

בקרוב תתחיל לפעול „הקרן הדו־לאומית ישראל־אמריקה למחקר תעשייתי". לרשותה יעמדו כ־36 מיליון דולר. ועד הדרך פתוחה למציאת ממון נוסף למחקר ופיתוח. נוכח אפשרויות כאלה אין לצפות שהתעשיה הישראלית תשקיע ממון במחקר ובפיתוח.

במחקר ובפיתוח תעשייתי הכוונה בעיקר בתעשיה הפועלת בשוק תחרותי, שבו המוצר עומד בתחרות קשה והצלחת המכירות תלויה באיכותו ובחדשנותו. מחקר ופיתוח תפקידם לשפר מוצרים קיימים ולתקוף את השוק במוצרים חדשניים לפני שהדבר ייעשה על ידי המתחרים.

יש טוענים שאין טעם שאי־אפשר לצפנו, ולכן משפיתוח מוצר חדש הצף בו את השוק יהיה תוקפני במכירות לפני שמתחרים יציפו את השוק במוצר דומה. אחרים טוענים שפטנטים הם הכרח להגנה על ההשקעה. התעשיה הישראלית, שלכאורה היא מודרנית, רחוקה מכל השיקולים האלה. היצוא של המוצר הישראלי מוגדר כ„סם חיים" של הכלכלה הישראלית וכשמדובר ביצוא מדובר על שוק תחרותי תוקפני ועוין, בעל פוטנציאל מכירות אדיר, ובכל זאת לאור מטרתה העיקרית של צבירת רווחים אין התעשיה הישראלית נזקקת למחקר ופיתוח למימוש מטרה זו.

בישראל פועל גורם נוסף שאינו מעודד מחקר ופיתוח. כתוצאה של המדיניות הכלכלית של הממשלה אוחז מדי כמה חודשים את המדינה בולמוס קניות מטורף. השיא בשטח זה הושג מספר שבועות לפני הטלת מס ערך מוסף — מחסני התעשיינים התרוקנו תוך זמן קצר. תעשיינים סיפרו על ממדי מכירה מעבר לכל ציפייה, ורבים מהם ציינו כי הם יכולים לצאת לחופשה לכמה חודשים, שכן המטרה הושגה — ההון נצבר.

כמובן, בשוק הפנימי התוסס מכל הבא ללא בקרה נעלם הגורם התחרותי, נעלם הגורם של מדיניות מכירות תוקפנית, ומעל לכל נעלם הצורך לייצר בהתאם לתקנים קבועים וקפדניים. בתעשיה שבה איכות המוצר שיקול משני ואין תיקניות — אין צורך במחקר ופיתוח.

הדברים חלים על מוצרי התעשיה הקלה יותר מאשר על מוצרי התעשיה עתירות־מדע מתוחכמות והתעשיה כבדה, ואומנם תעשיות אלה נזקקות למחקר ופיתוח המיידים שהרי הן אינן יכולות להיבלע בשוק המקומי. יוצאת דופן היא התעשיה המשרתת באופן ישיר את הצרכים הצבאיים. זו נהנית מכל העולמות. המוצר ממומן, איכותו וטיבו של המוצר נקבע מראש וההשקעות במחקר ופיתוח, במידה שהן נתמכות על־ידי משרד הבטחון או גורמים ממשלתיים אחרים, אין הן הוצאה של היצרן, אף כי במחיר המוצר הסופי הקובע את מתח הרווחים לא נעלמת הוצאה זו למרות שכספי היצרן לא הושקעו בה.

מבחינות רבות התעשיה המייצרת לצרכי בטחון פעילותה לא תמיד מוצדקת מבחינה כלכלית וקיומה הוא פרי שיקולים מדיניים ובטחוניים בלבד. ואמנם, נסיונות תעשיה זו לחדור לשוק הפרטי נתקלים בקשיים עצומים.

הסכנה — שגעונות גדלות

גם אם נניח שהתעשיה הישראלית תירפא מחולשותיה, ובעיקרה תידבק לתעשיית יצוא שמוכרח לפעול בעולם של תחרות בלתי מתפשרת, נשאלת השאלה האם מחקר ופיתוח ענפים והשקעות ממשלתיות עצומות מוצדקות. השאלה היא — היש בכוח המחקרי של ישראל לתרום לפיתוח התעשיה, האם מחקר ופיתוח באוכלוסיה של שלושה מיליון נפש יש ביכולתם להתחרות בהשקעות הענק והפוטנציאל האדיר של ארצות המערב.

התשובה היא: רק במצומצם ובתחומים מוגבלים. לכן יש להפנות את המשאבים לתחומים אלה בלבד ואסור להיסחף אחרי „שגעונות גדלות" מקומיים נוסח „הגניוס היהודי יענה על הכל". יש לבדוק כל תביעה למשאבים למחקר ופיתוח בקפדנות מרובה ואין לראות אותה מראש כמשרתת את התעשיה. יש דוגמאות רבות על תעשיות שצמחו בפעילות מצומצמת של מחקר ופיתוח ואף על פי כן כבשו שווקים אדירים. הדוגמה המובהקת היא התעשיה היפנית.

עם תום מלחמת־העולם השניה הסתערה התעשיה היפנית על שוקי העולם. קברניטי התעשיה היפנית עמדו לפני מספר בעיות חמורות שהעיקרית היתה השגת אמינות בטיבו ובאיכותו של המוצר היפני. הודלה מערכה לביטול הזלזול הנודע בתוצרת יפן. הוקמו מערכות וגופים לקביעת תקנים חמורים ביותר. התוצאה — איכות המוצר, דיוקו ואמינותו הפכו אט־אט לסימן ההיכר של התעשיה היפנית המתחדשת.

לעומת זאת, היקף המחקר והפיתוח ביפן היה צנוע יחסית. יסוד העתקה של מוצרים אמריקניים או ייצור מוצרים לפי רשיון, או העתקה של מוצר על סף אי־שמירת זכויות פטנטים היוו מקורות השראה וכיווני דרך לתעשיה היפנית.

ההצלחה היתה מלאה. יתר על כן, התעשיה היפנית לא ניסתה לחבוק עולם. היא הצטמצמה בתחומים שתאמו את מקורותיה ומשאביה הטבעיים והאנושיים, וההצלחה בתחומים אחדים עשתה לה שם מכובד בכל אתר.

כשמדובר על אמינות המוצר הישראלי, על איכותו ועל תקני ייצור, נדמה שאנו רק בראשית דרכנו. על אף קיום מכון התקנים ופיקוח ממשלתי, שבישראל — ובעיקר בשוק המקומי שלה — קובע לא אחת התעשיין עצמו את התקנים של מוצרו. בבולמוס הקניות הישראלי הכל נמכר.

אם הממשלה רוצה לתמוך בתעשיה הישראלית (פרט להון השקעות זול, פרמיות, הלוואות וכו') במימון מחקר ופיתוח תעשייתי, עד כדי במימון 80 אחוז של ההוצאה, מן הראוי שתתנה זאת בתקנים חמורים. אל ישתעשעו גורמים ממשלתיים בהצלחות המחקר והפיתוח בארה"ב, ואל יראו במחקר ופיתוח אמצעי יעיל יחיד לקידום התעשיה, שכן שום מוצר לא יהיה תחרותי אם ייעשה לשם נרדף של איכות גרועה ואמינות מפוקפקות.

רבות מדובר על היערכות התעשיה לקראת שילובה בשוק האירופי המשותף. היערכות זו מסובכת וקשה בעיקר לתעשיה הרגילה למכור „הכל". אך ההיערכויות יעלו בתוהו, כל הרעיונות לייצר ולשווק מוצרים יפים לא יועילו וההון שהושקע במחקר ובפיתוח יאבד אם לא ייפתח במערכה תוקפנית, אם לא יושקעו סכומים עצומים, אם לא בראש את בעיית איכותו ואמינותו של המוצר הישראלי כמטרה ראשונה והעיקרית בדרך למימוש שאיפתנו לחדור לשוקי העולם.

היו מעבירות עשרה, חמישה עשר טון.

„באותה קבוצה ראשונה שהגיעה לאורון נשארתי יחידי. נשארתי כאן כי כל העסק הזה התחיל למשוך ולרתק אותי. אני פשוט אוהב לעבוד בשדה, וגם כשהייתי בקיבוץ אהבתי לצאת עם טרקטור בארבע לפנות בוקר ולחזור בערב.

„בעבודה באורון מצאתי משהו מרתק, הרגשתי שמטילים עלי אחריות, שסומכים עלי. כל זה, יחד עם המשכורת הטובה יחסית, השאירו אותי באורון.

„ב־1952 התחלפה ההנהלה, ואלוף שלמה שמיר קיבל את הניהול. למקום התחילו לקרוא „חברת פוספאטים בנגב".

„באותה תקופה כבר הקימו מחנה צריפים על הגבעה, והיו בו חדר־אוכל וחדר־תרבות, קנטינה, ספריה ומטבח. לוקסוס אמיתי.

● המפעל נעשה רווחי

„במפעל כבר היו מאה ומשהו פועלים, הקמנו את המיתקן הראשון. מיתקן העשרה עם מגרסה ונפות והפרדת אבק על־ידי מפריד־אויר.

„נקשרתי לאורון, הרגשתי שיש עתיד למקום והעברתי את המשפחה מהצריף בקרית־אתא לדירה קטנטנת בבאר־שבע. השנים הבאים היו קשים ביותר. לא היה חשמל ולפעמים נשארנו ימים שלמים בלי מים. מדי פעם, בדרכי הביתה, הבאתי למשפחה מים בקונטיינרים מבאר המים של ירוחם.

„ממחנה העבודה נסענו פעם בשבוע הביתה. כביש דימונה עדיין לא היה קיים, ורק ב־1953 התחילו לסלול את הכביש לכורנוב. הדרך, שהיום לוקחת לנו פחות משעה, לקחה לנו שעתיים וחצי לפחות. ככה חיינו במחנה במשך שמונה שנים, עד שסידרו לנו אוטובוסים והתחלנו לנסוע יום יום הביתה.

„במשך השנים נעשיתי לראש ענף המכרה והייתי אחראי על הספקת חומר גלם למיתקנים. התחלתי להתעסק עם ציוד מכני ולעבוד עם הגיאולוגים. למדתי מהם הרבה דברים על המבנה הגיאולוגי של השכבות השונות. החברה גם שלחה אותי לסיור השתלמות במכרות בארצות־הברית, ואז ראיתי עד כמה אנחנו עדיין קטנים.

„בכלל, במשך כל אותן שנים ההרגשה לא היתה כל כך נעימה. לפעמים אפילו התביישתי להגיד שאני עובד בפוספטים. אנשים צעקו ואמרו שאנו מפעל מפסיד, שמבזבז את כספי הציבור. היינו בהרגשה קשה מאד, כי כל אחד מאתנו ידע שהוא משקיע, נותן הכל וממש הורג את עצמו. הוכחנו שמחירי הכריה, פיצוצי חומר־הנפץ והפקת החומר הם אצלנו הזולים ביותר, אך למרות הכל המפעל הפסיד בגלל המחירים הנמוכים בשוק העולמי.

● בכנסת דיברו על סגירה

„את השנים האלה קשה לי לשכוח. היה חסר ציוד ולא היה כסף, פיטרו פועלים וצימצמו בייצור כי לא השתלם להחזיק מחסנים. ובכנסת דיברו על סגירת המפעל. אלא שברגע האחרון, ספק מתוך מזל או מתוך ראיית הנולד, החליטו לתת למפעל צ'אנס נוסף.

„כחצי שנה לפני מלחמת יום־הכיפורים התחילו לדבר על רווח תיפעולי. איך אומר שר־האוצר? הסתכן אור בקצה המנהרה. ומיד אחרי המלחמה קפצו המחירים בצורה משגעת מ־10 דולר לטונה עד ל־60 דולר ואפילו יותר. היית צריך לראות אז את הפרצופים שלנו. זרחנו כמו ירח. התחילה הריצה הגדולה והתחלנו לגרד את הפוספטים בציפורניים מהריצפה. ניקינו את המחסנים בצורה יסודית ולא השארנו פירור של פוספט.

„למרות המלחמה והגיוס הפעלנו את המיתקן וכל אחד מאיתנו עבד על שניים או על שלושה כלים. היית ניגש למכרה, מעמיס על משאית, כביש החוזר. לוקח טרקטור, חופר בפוספט ומעמיס לעצמך. ככה עבדנו כל היום, ובלילה המשכנו לעבוד לאור פנסי־יד, כי אסור היה להדליק את הזרקורים.

● חיסכון של 1.3 מיליון ל"י

„פתאום, בגלל המתח והבעיות הרבות בניהול, הורע מצב בריאותי. ג'וני (פנחס כרמי) המנכ"ל הציע לי לקחת את פיתוח נחל צין. זהו מקום חדש, אמר ג'וני, עם פחות בעיות ופחות אנשים.

„התחלנו בעבודה באומצה. קודם כל היינו צריכים לסלול דרך של 35 קילומטרים למשאיות כבדות והדרך סירות מקוצרת לרכב הקל. ביקשנו מהקבלנים שיתנו הצעת מחיר. הם ביקשו מיליון וחצי לירות.

„לקחתי לי קבוצת פועלים מהמפעל, ועשינו את הדרך בכוחות עצמנו ב־200 אלף לירות בלבד.

„דרך השירות נסללה בקשיים רבים, והיא דומה למעלה העקרבים עם הרבה פיתולים והפרש גובה. היינו צריכים להשקות את הדרך ולא רציתי לסכן נהגים. לקחתי בעצמי מכלית רוסית ישנה ועליתי בדרך. זה היה מפחיד מאוד. דרך תלולה בשיפוע של עשרים אחוזים, כשמצד אחד תהום ומהצד השני הר תלול. רעדתי מהתרגשות, אבל גמרתי את הדרך, ולמחרת מצאתי את עצמי שוכב בבית־החולים.

„הרופאים אמרו לי: די. הפעם אתה גומר עם הפוספטים. נאלצתי להיפרד מהשדה. מההנהלה אמרו לי שאני יכול לבחור בכל עבודה שהיא. „מה שטוב למורדי, טוב לכפי עלי" — אמר ג'וני המנכ"ל, והתחלתי לעבוד באגף האספקה.

„בראש השנה אפשר לעשות סיכומים. בשנה האחרונה שוב ירדו מחירי הפוספטים והצטמצמו המכירות. אך אסור לאבד את האמונה. והנה עובדה שכבר היום, לקראת השנה החדשה, התעורר השוק מחדש ויש ביקוש לתוצרת שלנו.

„אנחנו בונים עכשיו מפעל גדול בנחל צין, שיגיע לייצור של שני מיליון טונות פוספטים בשנה. הייתי בין הראשונים שם, וזה תענוג לראות את ההתקדמות. זה שווה הכל.

„וזה. יפה לחגוג ככה חצי יובל לאורון. 25 שנים זה חתיכת משהו ויש במה להיזכר. לעולם לא אשכח את השנה הראשונה, שבה נעשינו רווחיים, וכיסינו את כל ההפסדים של השנים שעברו. פתאום התחלנו להרגיש שאנו מועילים, שאנו עושים משהו במקום הזה, למען הארץ הזאת. אולי זה יישמע מליצי, היום כבר לא מדברים ככה, אבל הרגשנו את „חוויית היצירה".

„הזמנים השתנו. הגיעו פועלים שלא ידעו מהי תקופה קשה. נעשינו מפונקים. היו זקנים שמפעילים, בעלי מקצוע, היו תופסים איזה טוריה או מכוש אם היה בכך צורך. הפועלים לא דרשו, ידעו מהו מצב המפעל. עכשיו, כשהמפעל נעשה רווחי, אתה לא יכול לבוא למישהו ולומר לו, שמע, תעזור לי לרגע, תפוס איזה טוריה ונחפור קצת". מוסר העבודה באותן שנים היה הרבה יותר גבוה. היום יש לי לפעמים הרגשה שלאיש לא איכפת.

„אני נוסע בדרך לאורון יום־יום במשך 25 שנים. כל כביש וכל מבנה שהוקם נותן לי הרגשת סיפוק פנימית. כל יום אני מתפעל מחדש מהסביבה. אני מאמין גדול בעתיד הנגב. מצד אחד, אני אוהב את הטבע הפראי כמו שהוא, אבל מצד שני המציאות מחייבת אותך לחפור בהרים, לסלול, לשבור את הנוף. היום מתביישים לומר דברים כמו, „מפתחים את המדינה". אבל באמת, תגיד אתה, בלי הנגב, בלי מרחבי הנגב האלה, מה אתה שווה?

מורדי סיגלשטיין (באמצע), יוסקה וייס (מימין) ופ. כרמי (משמאל) מנכ"ל מפעל אורון (למעלה)

„לא לקחתי כלום", טוען שטראוס

בתגובה על ההאשמות שהוטחו נגדו בערב הבחירות הנערכות ביום א' בגרמניה, כי קיבל שוחד מ„לוקהיד"

מאת **דן אדקין**
שליח „מעריב" לבחירות בגרמניה

פרנץ יוזף שטראוס, מנהיג „האיחוד הנוצרי", הפלג הבאווארי של מפלגת האופוזיציה, לא נראה מאושר כאשר נשאל על־ידי עתונאי ישראלי במסיבת עיתונאים בשטוטגרט אם יש לו ביקורת על המדיניות המזרח תיכונית של ממשלת שמידט, והאם ישנה אותה אם ישוב לבון אחרי הבחירות הכלליות ביום ראשון.

נראה כי שטראוס לא ציפה לשאלה זו ביום רביעי בבוקר, כאשר עתונאי גרמניה פירסמו גילויים בנושא כספי „לוקהיד" האבודים. שטראוס הירהר והשיב: „ממשלה במערב־גרמנית חייבת להיות כנה, נאמנה ואמינה. היא חייבת לדבר בקול זהה כלפי הישראלים וכלפי הערבים, לבל נסבול מסכיזופרניה".

כשנתבקש לפרט, השיב קצרות ובחוסר סבלנות: „אינני מדבר על ענייני חוץ במערכת הבחירות".

למר שטראוס יש חולשה למהלוה נפש, שכן מיד אחר־כך אמר לעתונאי גרמני: „מי שאומר שמנהיגי מפלגת האיחוד הנוצרי, דומים לניאו־נאצים, צריך ללכת לפסיכיאטור".

וכך המשיך שטראוס בכתן הסובית בשצף קצף, בדייש המודגשת של ניב באוארית, ויורה במשפטים ונתונים על אבטלה, תשלומים, גרעונות, כספים. הוא נוקט שפה בוטה כאשר לוחצים עליו בעניין העלמת כספים מתקופת היותו חבר בממשלה. הנוגעים לתשלומי שוחד של „לוקהיד": „מי שמאשימים אותי בהעלמת כספים הם תלמידי ד"ר גבלס. לא לקחתי ולא העלמתי כלום". ועוד אומר שטראוס: „פרס נובל העניקו לוילי בראנדט? — עוד יתברר שזה הגיע לו כפי שזה הגיע בשעתו לצ'מברליין באנגליה, ערב המלחמה".

מערכת הבחירות במערב גרמניה, הגיעה לשיאה בסוף שבוע זה והסתיים ביום ראשון, מצטיינת בהתבטאויות חריפות של המועמדים, בהאשמות אישיות קיצוניות, בשימוש במונחים שנחשבו אסורים כאן מאז המלחמה, כגון „לכבוד גרמניה", „לאומי" ו„אומה", אם כי בעדינות. כל אלה מחפים על היעדר עניינים שברומו של עולם במדינה משגשגת זו.

„שטראוס הוא היטלר קטן", אומר פועל: „שטראוס מסוכן", אומר מהנדס — ושניהם מתקשים להסביר מדוע. „שמידט קומוניסט — אומרים אנשי האופוזיציה — שיילך לסיביר", אף שקשה לזכור על הקאנצלר המכובד, שהוא „אדום".

שמידט יורה באסיפה המונית בעיר מנהיים חיצים בכתובתו של מנהיג האופוזיציה, הלמוט קוהל: „רבותי, בהלמוט קוהל אפשר לצחוק, אבל את שטראוס צריך לקחת ברצינות. שטראוס אינטליגנטי ובהשכלה משולשת מקוהל. אחד קוהל בגלל אינו המנהיג. הוא מונהג על־ידי שטראוס ופרופ' בידנקופף (מזכ"ל הנוצרים־דמוקרטים)".

בחורה שהודיע אחד בעזרתו של הקאנצלר: „קוהל נשאר קוהל, (כרוב, בגרמנית) שמידט יישאר קאנצלר". (אגב, תכונה גדולה של הלמוט קוהל,

פרנץ יוזף שטראוס

האנטי־קומוניזם המושבע, מתנוססת בפתח הבניין, המסביר היטב של נציגות מזרח־גרמניה בבון...).

המדיניות כלפי המזרח — „אוסטפוליטיק" — היא כיום עובדה קיימת, וגם על איחוד שתי הגרמניות אין מדברים ברצינות, אבל בנושא זה יש כעין אחדות לאומית. שטראוס אומר ל־20 אלף אוהדים במינכן: „אני מדבר על גרמניה, וכוונתי לא למערב בלבד. כל גרמניה היא מולדתנו". באותו ערב אומר שר החוץ הנס דיטריך גנשר, איש המפלגה הליברלית הקטנה השותפה בקואליציה: „גם דרזדן וגם וייסמר הן גרמניה. ב־3 באוקטובר תצביעו גם בשביל 17 מיליון הגרמנים שם, מעבר למסך הברזל, שהיו רוצים להצביע אתנו ואינם יכולים".

הקאנצלר שמידט מרבה להתייחס לביקורת מצד האופוזיציה על שאין משיבים באש על המזרח גרמנים היורים בכל מי שמנסה להימלט מערבה. הוא אומר: „כולכם יודעים מה עלול לקרות אם נשיב באש. הם יירו, ואנחנו נירה" — הוא עושה בכפות ידיו תנועה של שתיקה ושואל — „אין אנו רוצים ששוב יקנו יריות כאן בארץ הזאת. היה לנו די".

הלמוט קוהל מנשק ילדות קטנות; שמידט, האיש העצור והמאופק, רק נוטל מידיהן זרי ציפורן. באומות נדמה כי הוא משולהב באופן מבוקר. שטראוס נבוך, גס ובוטה בסגנון דיבורו, ואינו חושך מאומה מיריביו.

המפלגות אימצו לעצמן סיסמאות קבועות — „גרמניה היא המודל" זו סיסמת הסוציאליסטים. „חרות במקום סוציאליזם", אומרת האופוזיציה, המראה בסרטון טלוויזיה תלמידים בכיתה ועל הקיר מגל ופטיש (על כך אמר שמידט: „אין כיתה כזאת. אדון קוהל הביא ילדים קטנים לאולפן הטלוויזיה, כיבדם בסוכריות וצילם...").

בבחירות משתתפות 18 רשימות, אולם 15 אינן נחשבות, כיוון שלא יעברו את חמשת אחוזי החסימה.

סקרי דעת הקהל מעולם לא היו כה זהירים, ואין איש מוכן לנבא מה יהיה ביום ראשון בערב. אך אין איש מפקפק כי המבנה ייצא על הדוד של קוהל. המאבק צמוד, ודומה כי יש יתרון קל לקואליציה של שמידט הדמוקרטים החופשיים.

מאות עתונאים עוקבים אחר הבחירות במעצמה הכלכלית הגדולה של מערב־אירופה, לרבות 200 מעשרות ארצות שהזמינה הממשלה הפדראלית לעקוב מקרוב אחר הבחירות. על פי המסורת ילכו הגרמנים לקלפיות ביום ראשון בהמוניהם — אחוז ההצבעה במדינה זו הוא מהגבוהים בעולם. „כמעט — אומרים ציניקנים — כמו במזרח גרמניה".

מורדי מאורון ו„שלושה מילוכים"

מאת יגאל גלאי

תעשייה צבאית

תילי תילים של טילים אישיים

מאת יוסף מיכאלי

בנייחיו של שר הבטחון בדבר "הטילים האישיים" שמפתחת ... ישראל, יש שני יסודות מפתיעים: האחד ... כי ... כמקור הבראל ... לא כמו העיתונות הזרה, אשר ... לא ראתה ... בעוד שני פרוייקטים אחרים ... כמו ... "שפריר" ו"גבריאל", "שפרירי" דווח בעיתונות זמן רב לפני ... הטבעית.

ההפתעה השניה נעוצה בדברי ה־שר, כי ישראל לא יכולה לרכוש טי־לים אישיים בחוץ, "לפחות לא ב־עתיד הקרוב". אם אין הכוונה לכך, כי נבצר מישראל לרוכשם בשל סי־רובן של המדינות המייצרות (ואין להניח כי ארה"ב הסכים לספק מטו־סי פ"15 ו"הוקאי", טילי "טריקי" ואחרים והתעקש דווקא על טילים אישיים), הרי שמשמעות הדבר היא, כי ישראל מייצרת טילים אישיים ב־איכות וברמה, שאין אפשרות להשיג דוגמתם בעולם וכי היא ביכרה לפתח תם בעצמה ולא להמתין עד שיוצרם של טילים מהסוגים ... זה בארה"ב.

אכנם, ברשימות הרכש שהגישה ישראל לארה"ב, כפי שפורסמו ע"י העיתונות האמריקנית, נכללו גם כמה סוגים של טילים אישיים, כמו ה"טאו" וסטינגר (נגד מטוסים) וטילי "סאו דרגון" (נגד טנקים), אך בפוך הודאי ...

המפציץ החדיש "בי־1" נקלע לסערה

מאת סיימון וינצ'סטר (וואשינגטון)

המפציץ "בי־1" האמריקני ...

אוכרים שזו יצירת מופת של רבי־טכנולוגים, יפה להדהים. אלם המפציץ "בי־1", כמוהו כמטוס "קונ־קורד", ניצב במרכזה של מחלו־קת; ובפתיל זה הוא ניצב גם בתוך סופת־שלג של נאמת פוליטית. רק מעטים ראו בעיניהם את הענק הזה — אבל מותחים עליו ביקורת בבארים ובמכון־ברוקינגס. רבים רו־אים אותו כסמל להצטצעות בזבזנית של מיניסטריון ההגנה האמריקני; א־חרים טוענים שהוא סמל לאימפריא־ליזם שלאחר־וייטנאם. ויש טוענים כי זהו שריד מהמנטאליות של מלחמה קרה שעבר זמנה.

סערת הוויכוחים על "בי־1" גדושה ערפילי כעס ומרירות, ואיש אין לו מושג כיום, אם יוכל המטוס להתגבר על גאות גלי־התרגשות ולהגיע אל מעבר לשלב של אב־טיפוס. הקונגרס החליט שלא להחליט, כמנהגו בשנות בחירות, והסכים שחיל האוויר יוסיף להפעיל את מפעלי ההרכבה עד 1 בפברואר, 10 ימים אחרי הכתרת הנ־שיא החדש. רק אז יידע חיל האוויר, היוכל להגיש את ההזמנות ל־200 מפציצים ומעלה, שלדבריו יש צורך להכניסם לשירות כיבצעי עד 1982.

מפציץ "בי־1": הנשיא החדש יצטרך להכריע...

כחצי מיליארד סובלים מתת־תזונה

מאת דן מורגאן

העיר שבה נולדה פצצת האטום

מאת וו. סיימון (לוס אלאמוס)

לוס אלאמוס [אחה"ב]

צחוק, צ...

מה מאחורי החומה הסינית?...

מכל מקום

הערבים מסרבים לקחת פיצויים

מאת יוסף צוריאל

הכוונה היתה טובה: לאפשר ל־ערבי ירושלים לקבל פיצויים עבור האדמות הבתים והרכוש ש־השאירו במערב העיר ובמקומות אחרים בארץ, במהלך מלחמת ה־עצמאות. עתה מתברר כי ההיע־נות לנדיבות לב זו היתה אפסית. מעטים מאוד כי תנאי התשלום גרועים. הרוב ההעדם כליל מה־היהודים אחרים.

חוק תשלום הפיצויים לערביי ירו־שלים לא גובש בשנה אחת ולא בא לעולם כתוצאה מיוזמה של בעלי הנכסים עצמם. כבר בחודשים הרא־שונים שלאחר מלחמת ששת הימים נשמעו בישראל דעות, בעד ונגד מתן פיצוי לערביי ירושלים על רכושם. אלה שתמכו בהצעה, גרסו, כי ג'סט־ה כזו עשויה לסייע בקירוב לבבות בין יהודים וערבים החיים בעיר אחת. אחרים היו בדעה, כי צעד כזה עלול להיות לרועץ לישראל מכיון שמתן פיצוי לערביי מזרח־ירושלים יפתח פתח לערביי הגדה המערבית ורצועת עזה, שאף הם השאירו בתים ורכוש בישראל במהלך מלחמת ה־שיחרור.

בהתחלת 1971 נתגבשה הטיוטה ה־ראשונה של הצעת החוק. שני אתג־רים עיקריים עמדו בפני הממשלה. האחד — כספי ואילו השני — קביעת אמות מידה לתשלום פיצויים. במישור הכספי התברר כי ישנם גורמים בינלאומיים המוכנים לסייע בידי ישראל לשאת בעול הכבד ש־היא נוטלת על עצמה כרצון. במישור השני הוחלט להיעזר במסמך שחו־בר בשנת 1961 ע"י סיר ברנקאסל, כי שכיהן כשמאי ראשי בממשלת המנדט באי, ועבד בראש ועדה כי־סעם האו"ם להערכת הרכוש הערבי שנשאר בישראל במהלך מלחמת ה־עצמאות.

* * *

עפ"י הצעת ברנקאסל ייקבעו ה־פיצויים בהתאם לערכם ביום 29.11.47 וכבסיס להערכה הציע לנהוג לפי הכתוב בספרי מס הרכוש העירוני באותה עת, בתוספת עשרים וחמישה אחוז. טענתו היתה כי ערכם של הנכסים כפי שנקבעו לצורכי תשלום מס עירוני, היה תמיד נמוך מערכם האמיתי. אם מכיון שבעלי הנכסים העדיפו בערך נכסיהם כדי לשלם...

יהושע פלמון
לא רוצים „לפמר את החנות"

כי למרות שהזכות לפיצויים היא בל"י, הרי בשל ירידת ערך המטבע, יוכפל ערך הנכס בשיעור של 8.4. הסדר זה חל גם על אדמות חקלאיות. באשר לסדרי התשלום הוצע ב־עתו, כי הפיצויים ישולמו באגרות חוב ממשלתיות, שייפרעו בעשרים התשלומים שנתיים, החל משנת 1975. איגרות החוב יישאו ריבית של 4 אחוזים והיינה צמודות למדד. אך כבר בעת הדיון בממשלה הוחלט...

ירושלים

טבעונות

„אם לא יועיל — בוודאי לא יזיק"...

מאת יצחק בר־יוסף

ישראל דוריון במאפיה, ליד מטחנת בצק החיטה חלא נבוטה

אחד מן הצמחונים החדשים בירו־שלים הוא קריין הרדיו והזמר בני הבדל. הוא כספר: „הכל התחיל בזה שנמאס לי מבשר ומנקניק — דברים שתמיד אהבתי. פתאום התחילו הרי־חות שלהם לדחות אותי. יום אחד...

לוב

כיבוש בעזרת מפות חדשות

מאת סופר אי. פי. (טריפולי)

בשקט יחסי, כמעט מבלי שהתנגדה, עיצבה לוב מפות רשמיות חדשות, המגוזרות את גבולה הדרומי וננגסות יותר מ־135 אלף קמ"ר מאלג'יריה, צ'אד וניג'ר. זהו שטח גדול כ־מקצת משטחה של מדינת ניו־יורק, ויש סבורים שהוא עשיר במרבצים של עפרות ברזל, אורניום ומחצבים.

דרכי חיים

אף־על־פי כן ולמרות הכל: וייסבלט

מאת צדוק אשל

ה מנהל יצא לגמלאות. כבר למחרת התייצבו שניים מ„חבריגר" בוועד העובדים ולחשו באוזני ראש העיריה, כי הם רו־צים לראות בתפקיד זה את וייסבלט.

מיחזור

„דיאטה" זו והעגלים אוכלים...

מאת יהודה פרדיס

בגלל יום־הכיפורים, עשויים הפתרונות שתשלחו אלינו להתעכב בדואר — ולכן יפורסמו שמות הזוכים בפרסים של „השעה ה־25" ו„קל וחומר" ביום ג' 12.10.76.

השעה ה־25

השעה ה־25 לא קיימת ב־24 שעות היממה ● אבל גם אם אתם עסוקים מעל לראש, תוכלו למצוא זמן ל„שעה ה־25" — שעה של חידונים ושעשועונים, בכל יום ששי ושלישי

את הפתרונות, בצירוף החידונים — שלחו עד יום שלישי 5.10.76 ל„שעה ה־25", „מעריב" ת.ד. 20044 תל־אביב.

ביד הלשון

מי אני ומהן שתי הברותי בחמש אותיותי?

אני מלה מחייבת בחיי יום יום ומבוקשת מאד ערב יום הכיפורים / התחלתי וירפי בחברה אחת — כן, אחת! — למשל בחלים / סופי משהו בשתי אותיות, וגם שאלה תשובה / ולפותרים נאחל מציאה ממסח וטובה.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — סידרת הטרגדיות של שקספיר ועט „פליקן", ששוויים 230 לירות

זהה את עצמך

הפרס 350 ל"י

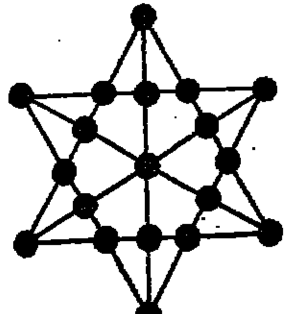
תצלום זה נעשה השבוע. אם זהית את עצמך — אתה המוקף בעיגול — פנה למודיעין של „מעריב" וטלפון 03-287211 בתל־אביב, ויוסבר לך איך לקבל את הפרס בסכום 350 לירות.

פתרונות מיום 24.9.76:

● **תשבץ 1008 — מאוזן:** תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה — עורך דין — רחת — מלמלה — ירט — צחיות — סלת — ב — צר — למד — דל — כרשינה — נרגיל — ש — די — אמפי ליטודה — תן — וטו — הוריקן — משה — תמנע — נגר — ים — לו — טב — סס — זהמה — ניב — כלב — ישי — ז — אשכר — ר — מצער — ארכוס — כ — רובה — היגינה — הלו — נר — רדר — לב — שת — הוגור — ון — כוזרי — בהלה. **מאונך:** ונה — בוכיר — בלן — לאלתר — שעלבים — נוה — הר — קדר — ליטל רוק — תרח — יחיד — מלכיות, זכרונות, שופרות — מ — צדיה — צהלון — מגדניה — שאון — נפת — נטירה — ל — ירנאי — תשליך — טמבל — עס — סיעה — מזין — נשפה — במה — שריר — או — צ — אירן — כהלכה — ברנש — גדות — לשד — חרף — כדל — וו — רר — וה — ו.

● **ביד הלשון** — לן / גו / טלן.

● **הגיון פשוט** — 19 הוורדים מסודרים ב־9 שורות, כשבכל שורה 5 ורדים, כמו בשרטוט שלמטה:

הגיון פשוט

שאלו מושבניק: „כמה פרות וכמה תרנגולות יש לך במשק?" ענה להם: „בסך הכל 60 עינים ו־86 רגליים".

השאלה נראית פשוטה ברגע הראשון, אבל היא לא כל־כך קלה. אם תעזרו בהגיון — וקצת חשבון — תמצאו את מספר התרנגולות ומספר הפרות, שיש למושבניק.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — מחשב ששויו 400 לירות.

*

תשבץ 1029

הפרס שיוגרל בין הפותרים — שעון־יד, ששוויו 420 לירות; ועוד 10 ספרים.

לפניכם תשבץ לבן, שבו עליכם למצוא את מקום המשבצות השחורות. לאחר פתרונו, רשמו מעל המספרים והאותיות למטה את האותיות המתאימות (מהתשבץ), ותקבלו פסוק מתוך תפילה ביום־הכיפורים. כפתרון — שלחו רק את הפסוק שלמטה.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													

ר־7 מ־13 ר־6 ה־8 כ־7 ה־7 א־11 י־6 ח־1
א־5 ה־13 מ־3 ה־4 א־2 כ־6 מ־11 ו־12
ב־6 ב־3 ח־11 ט־3 כ־10 י־13 מ־9 ט־4
ד־11 כ־12 ג־12.

מאוזן: 1) יום צום ותפילה לישראל; שאיט קר 2) מין צורה של תפירת בגד כשהשרוולים והגב מהווים חטיבה אחת; בית־תפילה מוסלמי 3) דיבה, שם־רע; משועבד; מנהג ביום הכפורים 4) במה; כעס, זעם 5) שיש בו כדי לשמש דוגמה ומופת 6) עני; שן חותכת; תפילה ביום־הכיפורים 7) דבר בוז וגנאי; מצלל 8) ציור בצבעי מים; מלת ברירה; מסולם הצלילים 9) כלום 10) הרגשת בחילה; כלי קיבול לנוזלים 11) קול שופר בצליל אנחה; ודאי; כלי־קצירה 12) תבשיל העשוי מחומרים מעוכים לאחר בישולם; סוג של זוכים 13) סוד; הסעודה שלפני הצום ביום־כיפור.

מאונך: א) בעל־חיים שוכן הרים; שמן, בעל־בשר; ב) שלל, ביזה, טרף; סוף, אחרית ג) מגיבורי „עסק ה... (ש"ים); אחורי הגוף; רשת דייגים גדולה ד) בירת ה... תפילה ביום־הכיפורים; שיכות ה) קורה ארוכה וד... נהר באפריקה הדרומית; עצם כלשהו שלפי אמונת ... מביא מזל ו) כלי־מאור; חלוץ־נעל; רגל תותבת; ... אות ז) רטוב; איש־שיבה ח) גבות; בגד־שרד; ... שמתחת לשמנת; צדע ט) בת הרן אחי אברהם; זרוז; סופר למלך יאשיהו י) נעל סגורה וגבוהה; ... מכשף; עלה בספר כ) נתיב; מטבע יפאני; הצגה ע... שנונה ומבדחת ל) תבלין לקפה; כתר בראש אות מ) ... מתחת לפני הקרקע; קיבוץ על חוף הכנרת; ירק מא...

קל וחומר

את הפתרונות, בצירוף החידונים — שלחו עד יום ג' 5.10.76 ל„קל וחומר", „מעריב" ת.ד. 20044 תל־אביב.

לילדים...לילדים...לילדים

וגם לכם — ילדים — הכין „קל וחומר" הרבה חידונים ושעשועונים ● ובין אלה שיפתרו אותם, יוגרלו פרסים יקרים

אל תשכחו לכתוב ... קל וחומר ע... המעטפות שאתם שולחים — כדי לעזור לנו במיון אלפי התשובות המגיעות אלינו.

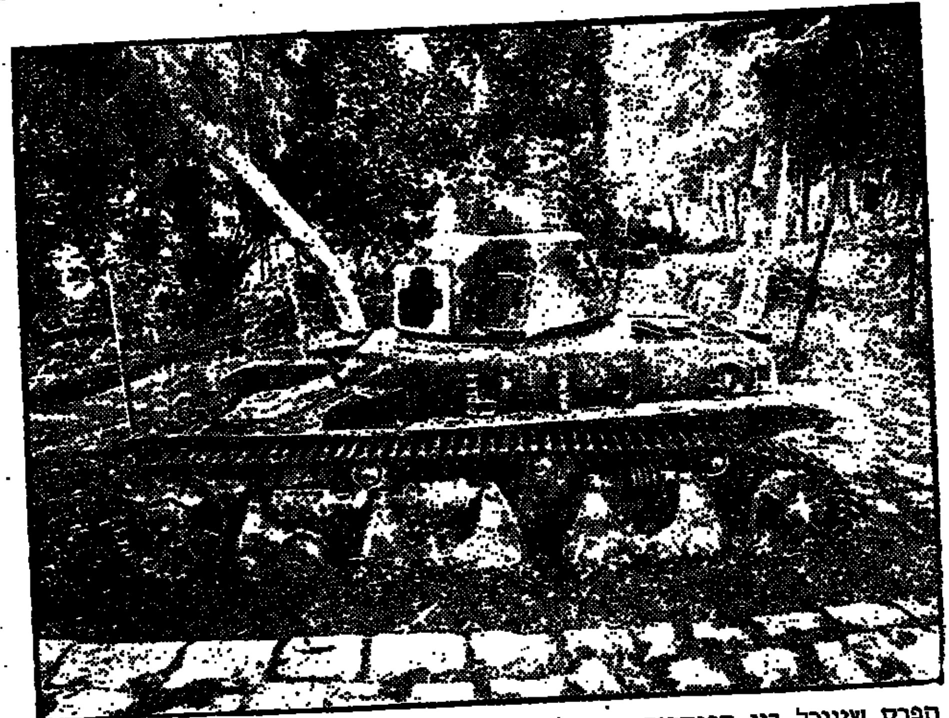
זהה את הזהים

לפניכם שמונה שודדים, שכולם מב...ים נורא — אבל רק שניים מהם זהים. התוכלו למצוא אותם?

הפרס שיוגרל בין הפותרים — משחק החשמלאי ר עפרונות צבעוניים, ששוויים 170 לירות.

אתר את האתר

באיזה מקום בארץ טנק זה? מה ידוע על המקום, ועל הנס שהטנק הגיע אליו?

הפרס שיוגרל בין הפותרים — תלושי קניה למכשירי כתיבה ב־250 לירות.

כדי להקל עלינו את מיון עשרות אלפי התשובות, המגיעות מדי שבוע ל„שעה ה־25" ול„קל וחומר" — נבקשכם לציין על המעטפה את שמות החידות, שפתרתם ושלחתם אלינו.

פתרונות מיום 24.9.76:

● **חפש אותי** — צורה ב'.

● **שקט מחשבים** — 34 רגליים.

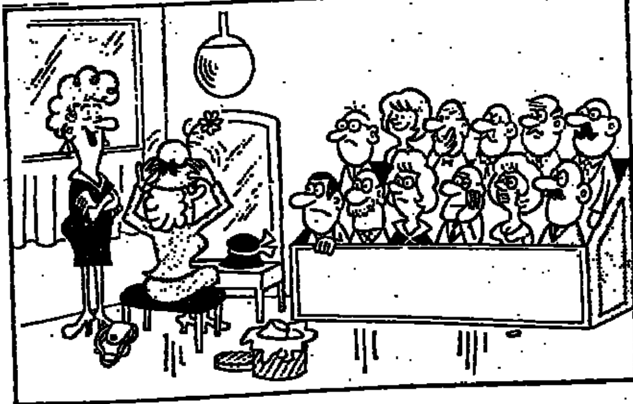
● **שחק אותי** — בעל־החיים הוא הילזון, כמו בציור שלמטה:

● **אתר את האתר** — חצר תל חי בגליל העליון, אשר הותקפה בי"א באדר תר"פ (מארס 1920) בידי המוני ערבים. מולם עמד קומץ מגינים, כשבראשם יוסף טרומפלדור. בקרב הקשה נפלו טרומפלדור ו־חמישה מחבריו. אך הערבים, שחזרו לחצר, גורשו. לאחר מכן נעזבו תל חי וכפר גלעדי, וכעבור זמן־מה יושבו מחדש. כיום משמשת חצר תל חי (שהוקמה ב־1918 בידי אנשי „השומר") כמוזיאון לתולדות הגנת המקום, וכן מתקיימת שם תצוגת־קבע של כלים חקלאים מ־תקופות העבר.

חפש אותי

הפרס שיוגרל בין הפותרים — מערכת לעשיית נרות, ששווייה 250 לירות.

שני הציורים מאד דומים זה לזה, אבל בציור ה־שמאלי חסרים ארבעה פר־טים, הקיימים בציור ש־מימין. איזה הם?

הורוסקופ

(לשבוע שבין 1 ל־7 באוקטובר)

(22 בדצמבר — 19 ינואר)

לא בכדי נקרא מזלך גדי: טיולים ונסיעות אהובים עליך, בעיקר בשבילי הרים. אך השבוע נסה לנוח, ולא לתכנן מסעות וטיולים מעייפים מדי. לאנשים הסובבים אותך לא תהיה השבוע סבלנות להשתתף בפעילויותיך. מכר חדש יופיע ב־ — כבזהר השדהה. אם הוא שייך למין — חשדהו פי שניים! אל תתחיל רומן חדש — עצומות.

(20 בינואר — 18 בפברואר)

בני דלי נוטים לראות את הנולד לטווח ארוך יותר מאחרים, ה־סבורים. שמצב רוחך הירוד חסר סיבה. המשך לסמוך על כוח שי־פוטך, ולתכנן לעתיד הלא־כל־כך־קרוב. עליך לשכנע את האחרים — בעיקר את אהוב ליבך — שהו־מעשית לא פחות משלהם.

(19 בפברואר — 20 במארס)

בני דגים יסתבכו ב,,חפניני", ש־אינו אופייני להם השבוע: נסיעה, פלרטוט או רומן פתאומי. ההצלחה שפקדה את כל פעולותיך היא זמנית, ותוך כמה ימים תעבור לה, עם השתנות מקום הכוכבים. בסוף השבוע תוכל לארח אנשים רבי־ בביתך, ולהשיג את מבוקשך. בעבודה — אל מצב לייאש אותך, כי בקרוב תסתמן דרך מצבך.

(21 במארס — 19 באפריל)

מאדים, הכוכב השולט בחייך, משנה את מצמי השבוע, ושם את הדגש על תחום הנישואין. כוכב מאדים הוא הסיבה למרץ הרב, שנתברכו בו בני טלה; אך הוא גורם תכופות גם להתפרצויות, ויכו־חים והרסנות. היזהר ביום שישי דאוהבים. בבית ובעבודה. נסה להתאפק עד סוף השבוע, ולתפוס רגיעה גם בעבודה, גם כר קשה עליך ביותר.

(20 באפריל — 20 במאי)

השבוע יסובו חייך סביב אהבה — ואהבה בלבד. אין פרושו של דבר, שתלקק דבש — מסלול ה־אהבה האמיתית לעולם אינו חלק. עתה הזמן לתת לה את המתנה שקנית, או לומר את מה שתכננת לומר. אך אל תצפה לתוצאות בעיקר לא ביום שישי. בני זוג ינלו ביום ייה להתפרץ. אך אל תתייאש והמשך לנסות.

(21 במאי — 20 ביוני)

הגיע הזמן להתרכז בעבודתך ובי־תחביבים, שכן מירוץ ההצלחה המסחרר שלך באהבה עומד להסת־תיים. הייה ערני, שכן הזדמנויות לשיפור מצבך בעבודה יפלו לחיקך. עליך רק להוכיח את עצמך. אל תתייאש מכשלונות בחיי האהבה

(21 ביוני — 22 ביולי)

אל תופתעי אם ידיד או ידידה יכירו לך מישהו השבוע. הכוכבים מנבאים רומנים לבני סרטן, כך שאין כל טעם להתחמק מהם. המשך בפעילויות אחרות והיה ערני, שכן אינך רוצה להחמיץ התפת־חויות במשרד, הנוגעות לך. עצת — אל תתערב בסכסוך עבודה. בני סרטן — כושרם השבוע.

(23 ביולי — 22 באוגוסט)

סוף־סוף נראה הסוף לבעיות הר־בות, המציפות אותך זה כמה שבועות. בכוחך לסייע להיעלמן, על־ידי קבלת החלטות, שדחית עד כה. נהג במתינות בכל התחומים, בעיקר בהוצאות כספים. הקדש יו־תר תשומת־לב לעבודה ולמשפחתך. יה — לא יזיק אם תצאי מדי פעם לבלות.

(23 באוגוסט — 22 בספטמבר)

השבוע נסה להפרש על כל התחומים האפשריים: דבר עם כל ידידיך, טלפן למכרים, כתוב אל כולם, ואולי תזכה לעזרה המיוחלת. התפתחות מסויימת תביא לשינוי מהותי בחייך, ותהפוך על פיהן את כל תוכניותיך. הכוכבים מנבאים לשינוי מוחלט, שהוא אולי התשובה לאי הרצון, המטרידה אותך לאחרונה.

(23 בספטמבר — 22 באוקטובר)

בשבוע זה, כמה ימים לאחר יום הולדתך, יגבר בך יצר היצירתיות. הזמנה תוביל להזדמנות, העשויה לגאול אותך ממצוקתך הכספית. בינתיים התרכז ב,,חלטורות", כדי להרוויח קצת כסף נוסף. הסיכויים להצלחה טובים בשלב זה. הצעת חושה ופתה אותך — הסכם לה רק אם כל דרישותיך ממעבידך הנוכחי בסידור.

(23 באוקטובר — 21 בנובמבר)

הגיע הזמן להקדיש יותר תשומת־לב לבריאותך. אתה עובד קשה מדי, ונוטה לזלזל בדרישות הגוף למנוחה. צפוייה לך השבוע הכנסה כספית פתאומית, או רומן מפתיע. היזהר מסודות — של אחרים — מנסים להסתיר ממך משהו. הטה ותגלה מידע חשוב.

(22 בנובמבר — 21 בדצמבר)

אפילו בני קשת, המסתדרים בדרך כלל עם המון ידידים, ירגישו השבוע, שיש להם יותר מדי. השתדל לא להסתכסך עם אחד, שכן הידידות עלולה להסתיים לעולם. השבוע יתבהרו שמי נישואיך ושות־פויותיך — וכל הבעיות ייושבו. השבוע תפגשי מישהו חדש ומושך. היזהרי — הרבה יותר משכנע משאת חושבת.

שופרות וקרנות על בולים

בולים

בין כמה לעשור נקדיש את מדורנו לשופר המיוצר מקרן של איל, המשמש לתקיעות בראש השנה ובמוצאי יום כיפור. כן שימש השופר (הקרן) בכניסה בימי קדם, בהמ־לכה מלך, כאזעקה בעת המה, הכרזת שנת יובל, שיחרור עבדים.

נתחיל בשופר המופיע על בולי ישראל וקק"ל.

השופר מופיע על בול שהונפק ב־25 באוגוסט 1955 בסדרת ,,בולי מועדים לשמחה", בערך של 60 פרוטות, והוא מציג דמות תנ"כית המחזיקה בשופר.

התהלוכה המיתית של יהודי פראג הראשונה — ההוד ה־תוקע בשופר, הם תוכן בול וצמדה שהופיעו בישראל ב־9 באוקטובר 1960 בערך של 25, 50 אגורות

המחזאי הצרפתי מונה סולי

לציון תערוכת ,,תתביב". הציור מתאר קטע מתוך פיתוח נחושה משנת 1741.

הקיעה בשופר וכתובת ,,תקע בשופר גדול לחרותנו" ושופר אמנותי, מו־

קרן אמריקאית על בול אנטיגואה

פיעים על 4 בולי קק"ל (ללא ערך פוסטלי) שהונפקו ב־1936 וב־1938 והוקדשו לראש השנה.

השופר על בול ישראלי

בולים נוספים שראו אור מטעם הקק"ל בערך של 10, 25, 50 סנט בשנים 1944, 1949, 1955, 1957, מציגים שופרות והקיעות על ידי אנשי צבא ורבנים.

צוהה נציג בפני קוראינו בולים שהונפקו במדינות שונות השנה הנראים קרני איל ושופרות.

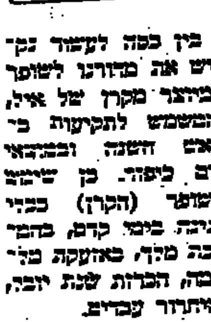
איל בוכאיי וקרן מופיעים על בול רומני בערך של 20 ב. שראה אור ב־18 באוגוסט והוקדש ביחד עם 5 בולים לנושא ,,ציד".

קרן מהמאה ה־14 מופיעה על בול שוודי שהונפק ב־8 בה.ז. בערך של 30 אר.

הקרן המוחזקה על ידי ראשי המתנגבים בתהלוכה בוולס לפני 800 שנה מופיעה על בול בריטי שראה אור ב־4 באוגוסט בערך

של 8½ פני והוקדש ל,,מסורת הבריטית".

קרן המצאות בשיפוט ב־שנים קודו כבמטכאהנה נראית על בול שהונפק הינת בערך של 25 סנט, כחלק למהדורת בולים ה־

משרד דואר לפני 50 שנה בפינלנד

מוקדשת ל,,בלים מוסיקאריים" המקובלים בשבטים שונים.

קרן אפריקאית מופיעה על בול שהונפק לפני זמן כה באוגנדאה לציון 200.

יובל לאירגון האחיות הבראזילי

שנה לעצמאות ארה"ב: בערך של 2 סנט.

גם אחד הבולים האמריקאיים שהונפק השנה לציון עצמאותה מציג הקיעה בקרן כחלק מהאגיגות לסיום המלחמה שנערכו לפני 200 שנה. ערך הבול הוא 13 סנט.

■ אירגון האחיות הברזילי על בול חדש

בול המציג בצורה אמנותית את סמל ארגון האחיות הברזילי ופרופיל של אחות, ראה עתה אור בערך של 1 ק. (תפוצה: מליון עותקים) לציון 50 שנה ליסוד הארגון. הצייר הוא ראול רגל פילקו בן 24.

■ מקבלי פרס נובל על בולי ארגנטינה

דיוקניהם של קרלוס סאוודרה לאמס שקיבל פרס נובל לשלום ב־1936, ברנארדו הוסאי, שקיבל פרס נובל לרפואה ב־1947, ד"ר לואי פרדריק ללואר שקיבל פרס נובל לכימיה ב־1970 (בעד הרומתו לחקר מטאבוליזם הסוכרים ודרך איחסונם בגוף) — כולם בתיני ארגנטינה, מופיעים על 3 בולים חדשים בערך

150 שנה לבית־החרושת לחרסינה ,,הרנד"

של 10, 15, 20 ק. (הפוצת הבולים 3 מיליון עותקים).

■ המחזאי הצרפתי מונה סולי על בול חדש

המחזאי הצרפתי המפורסם מונה סולי (1841—1916), שפעל במשך יובל שנים למען התיאטרון ,,קומדי פרנסז" ובמחזותיו שיחקה בתפקידים ראשיים השחקנית היהודית־צרפתיה שרה ברנרד, מופיע על

הסמל החדש של נעמת בחותמת

בול שהונפק עתה בערך של 0.80 + 0.20 פרנק.

■ 150 שנה לבית־החרושת לחרסינה הרנד

החודש יונפק בהונגריה בול בערך של 5 פנ המציג דמות עשויה הרסינה וה־

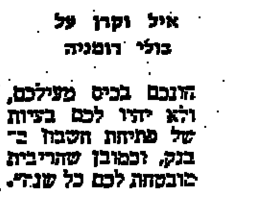
מתאר ,,הדואר ההונגרי". הוא פרי עבודתו של ביתור הרנד שנוסד לפני 150 שנה לפי היכנות של הפסל זיגמונד קיספלודי־סטרובל.

■ מוזיאון בדואר הפיני ההיסטורית של שירותי

הדואר בפינלנד הנמשכת בשנת 1638 מסופרת בכר־זיאת הדואר שהוקם לפני 50 שנה. לציון המאורע הונפקה החודש גלוית דואר המציגה תמונה של הצייר כורסטן אקסטרם, המבארת משרד דואר עתיק.

■ הבולים — השקעה בטוחה

הוזר שקיבלו תעשיינים, סוחרים ובעלי מקצועות חופשיים במערב אירופה, עוד בראשית השנה מאת חברות בריטיות, גרמניות, צרפתיות ושוויצריות ידועות, מכיל את

קרן משנת 1176 על בול אנגלי

התמצית הבאה: ,,לכה לכם להשתתף בצרות עם שלטונות המכס והמס. השקיעו את כספכם בבולי דואר. תוכלו לשים את כל

איל וקרן על בולי רומניה

הונכם בכיס מעילכם, ולא יהיו לכם בעיות של פתיחת חשבון בבנק, וכמובן שהריבית מובטחת לכם כל שנה".

מתברר שיש אומן קצבת להצעות אלה, בפרס כשהחברה הלונדונית המפורסמת ,,סטנלי גיבסון" מכרה ב־1973 13 בולים תמורת כ־83 אלף לישים. ב־1974 היתה חבילה זו שווה כ־107 אלף לישים, וב־1975 הוצעה החבילה למכירה תמורת 163 אלף לישים.

השופר על בול קרן קיימת

■ החותמות הישראליות

החותמות הדשות שהוטבעו החודש בישראל (שהגיעו אלינו רק עתה) הן:

1) פתיחת סניף דואר ב־,,הבקעה" — ב־12 בת.ז.

2) הקונגרס ה־30 של האיגוד הפיסקאלי הבינלאומי ב־13 בת.ז. בירושלים.

3) תנוכת הבללה של ,,אורט" ב־14 בת.ז. בירושלים.

4) נעמת — תנועת נשים עובדות ומתנדבות ב־14 בת.ז. בירושלים.

אליעזר בן

מדוע לא קיבלה תמונה זו פרס?

צילום

תמונה זאת משלחה אלינו על־ידי מר יהושע גילה, מחיפה, ומאחוריה סיפור: מר גילה שלח לנו אותה תמונה כבר לפני שבועות אחדים, בתקווה כי תפורסם במדורנו. החזרנו לו את התמונה בצירוף הערה, שהגדלה אפורה וחסרת ,,פילפל" — כלומר, מי שביצע את מלאכת ההגדלה לא כיוון היטב למידת־החשיפה הנכונה של נייר־הצילום, או לא בחר בדרגת־הניגודיות הנכונה של הנייר — בהתאם לניגודיות־התשליל.

מר גילה לא סמך ידו בצלחת, ומסר את הסרט לצלם־ידיד, על־מנת שזה יתקין לו הגדלה כדבעי. הגדלה זאת שלח לנו בשנית — והרי היא לפניכם (יש להתחשב, כמובן, בירידת איכות־התמונה, בשעת הפרכתה לגלופה לשם הדפסה בעיתון). לכך צירף השולח מכתב, בו הוא מסביר כי הגיש תמונה זאת (כנראה, במקורה האפור) לתחרות־הצילום ,,אדם ועמלו" — אך התמונה לא זכתה בפרס.

,,מדוע ל" — שואל הצלם הבאסכני ,,לדעתי הצלום זה מבטא באופן יפה מאד את עמלו של העמל־באמונה. לכן ראוי לדעתי לפרסם תמונה זאת בעיתון".

האמנם?

הבה נתבונן קצת בתמונה, וננסה להבין את השופטים, שמנעו ממנה את הפרס המיוחל. ובכן, אפילו נניח כי השופטים רחבי־לב עד כדי כך, שלא התרשמו לרעה מן התמונה המקורית (שהיתה, כאמור, אפורה), עדיין יש בתצלום שלפנינו מספר ליקויים.

■ הזוית נייטרלית

ראשית — הפרספקטיבה. אנו יכולים לצלם דמות (או כל עצם אחר) משלושה היבטים: מלמעלה, ישר מן הזוית, ומלמטה (שלא לדבר על צילום מן הצד ומאחור). עד כמה שאני מסוגל לקבוע, תמונה זאת צולמה מזוית־ראייה גבוהה למדי, כך שעיני־המצלם היו בערך בגובה הבטן של המצולם. לשם מה עשה זאת? לו רצה להבליט

דמות מתנשאה ואימתנית, מן הדין שהיה מצלם מזוית נמוכה, תוך ירידה על ברכיו (או אפילו על גחונו). זאת רואים לעתים קרובות בסרטי־מתח, שבה שמצלמים את ה,,רשעים" שבעליליה. אם התכוון להראות את האיש כיצור קטן ומסכן, רצוי היה לצלם מלמעלה. אולם הוא בחר בזוית־צילום נייטראלית, שאינה מוסיפה דבר.

במקרה זה, זוית הצילום הרסה את התמונה! זאת, משום שתוך כדי ראיית הנושא, המצלם המצלם בכלל ראשונה: לא די לראות, חייבים גם להתבונן! הוא לא שם לב לעובדה, שהאיש כלל אינו מתבלט מן הרקע, אלא מתמזג עמו. לו היה המצלם מתרומם אפילו בסים אחדים, היה מצליח להגיע לכך, שהמטאטא אינו מתמזג עם גזר־העץ, אלא בולט על רקע המדרכה הכהה. במצב הנוכחי פשוט לא מבינים, מניין צמח לפתע כמטאטא זה!

בנוסף לכך, היה משיג אפקט נוסף: גם היצה היה מצוי על הרקע של הנעליים הכהות, ולא על רקע המכנסיים (שם אינו בהיר מספיק).

ועוד: מדוע הכל מצולמים בעדשה סגורה? האם רק מתוך עצלות של מיקוד מדוקדק? הרי אותה תמונה ממש אפשר היה להפיק בעדשה פתוחה כדי, נניח, צמצם 4 או 2.8 — תוך קיצור זמן־החשיפה, בהתאם. אז היינו מקבלים את הדמות חדה לחלוטין (בתנאי שנקפיד על מיקוד), ואילו הרקע היה נעשה מטושטש, יחסית. כתוצאה מכך, היתה הדמות בולטת ומרשימה יותר.

אך אין זה הכל: הצלם לא השכיל לתפוס את הדמות בשעת תנועה מעניינת ו,,גדולה". העמל נראה כאילו אינו עמל כלל, אלא עומד לו בנחת ומציץ בחיבה ודאגה לעבר סנדלו השמאלי. ייתכן, כי שבריר שנייה לפני־כן או לאחר מכן, היתה באמת תנועה רחבה ומרשימה, של מטאטא מתנופף בקשת גדולה. או שהעמל התכופף להרים פיסת נייר שנשמטה ברוח, או משהו דומה. אולם כך...

אין פלא איפוא, שהתמונה לא זכתה בפרס. ואלמלא ניתן היה ללמוד משהו מניתוח מגרעותיה — גם לא היתה מתפרסמת במדור זה.

יהודה פרדים

פוליטיקה פלשה לספורט

שח מט

בשיא פריחה, פריחה מקום איבה מתלונן על חדירת הפוליטיקה לספורט ושיבוש חיי הספורט המתורים בשל כך. את תלונתו זו הוא מביא בדווח השנתי שלשלח לכל חברה פידייא לקראת האולימפיאדה.

תלונתו קשורה באולימפיאדה, משום שהוא מציין כי מחמת שיקולים פוליטיים נערכת בלוב ,,תחרות הפיתוח" כדי לסכל את מהלכה של האולימפיאדה בחיפה. אלמלא היה זה בתקופת זמן המקבילה לאולימפיאדת חיפה — מציין איבה — לא מן הנמנע כי פידייא היתה נכונה לתחרות כזאת. אבל עתה, כשהיא נערכת כדי לטרפד את האולימפיאדה הרשמית של פידייא, רואה זאת פריפי אבה כצעד עוין הנוגד את ההחלטה הרשמית של הקונגרס, שנערך בניצה ב־1974.

בדברו על ,,תחרות הפיתוח" של לוב הוא מבטא כמעט ללמד עליה סניגוריה, בדיוק שקיומה של האולימפיאדה בחיפה. מנע השתתפותן של מדינות ערב התחרות בפידייא. בכך הוא מתעלם מהודעתה של ישראל שתיתן זכות כניסה לכל חברות פידייא, כולל מדינות ערב. לדעתנו חייבת הנהלת האיגוד הישראלי להעמיד על כך.

מכל מקום, למרות החרם הסובייטי־ערבי ולמרות ,,תחרות הפיתוח" בלוב, הצליחו להגיע ל־50 מדינות משתתפות — וזהו הישג גדול וחשוב! אמנם כמה מדינות מכסות לבטל את הסכם, בידיעה כי לוב מציעה כרטיסי טיסה חינם, ודוצות להחזיר גם מישראל טיסת חינם. אך אנו מקווים שהנהלת האיגוד תדע לטפל בבעיות אלה.

שאלת הרכבה של הנבחרת בשאיה לישיבה של אתמול. ידיי הנהלת האיגוד, חייב אבינה יפה, תביע רצון ל־

השתתף בדיון על כך ולפיכך נדחתה הישיבה שנקבעה לשבוע שעבר. נודע כי כמה מחברי הנבחרת סבורים שאין לכלול את צ'יגצ'יחשוילי בהרכב, אלא לבחור בין בליימן לבין רדקוביץ. נימוקם: ותק ותכיות.

דומני כי המוטו היחיד שצריך לעמוד לנגד עיני המנהלת האיגוד ואף חברי הנבחרת הוא סיכויי ההצלחה לכבוש מקום גבוה ככל האפשר. הלוא גם חברי הנבחרת צריכים ישתקו על מנת לכבוש לישראל מקום גבוה ככל האפשר ולשבור סוף סוף את ה,,הישג הארכיאולוגי" משנת 1954, כשכבשנו מקום שביעי בעולם. מאז ועד היום אפילו לא התקרבנו להישג זה, שלא לדבר על כך שאפילו לא חזרנו עליו.

עתה ההזדמנות לכך, דווקא משום שכל הגוש הסובייטי ייעדר הודקא כשהנבחרת הגרמנית תבוא בהרכב חלש. הזדמנות נוספת כזאת לא תחזור — ויש לנצלה!

הוקרה לצ'רניאק

השחמט הישראלי הצליח סוף סוף להיכנס ל,,סרקליך הפרטים": שר התיירות, התרבות הצליף למשה צ'רניאק פרס לכספי בסך 5000 ל"י על מפעל חייו. ראוי צ'רניאק למחווה זו, שנעשתה בביתו של נשיא המדינה ובמעמד הנבחרת הלאומית וראשי האיגוד. תרומה גבוהה הרים צ'רניאק לשחמט הישראלי, וגם בבית הקן בהר"ל. לדעתנו אף ראוי היה להקציב סכום גדול יותר. אך גם זו לטובה, שכן במשפחות צנפי־הספורט בישראל נחשב צריך השחמט כבן חורג ואין היא ממנה מ־אותו שיעור של הקצבות ה־מענקים, למרות שהנחיל ל־ישראל יותר הישגים וכבוד בזירה הבינלאומית.

נקווה שבזכותו של משה צ'רניאק יזכו בצחה שינוי לטובה.

● שטיין אלוף צה"ל

באליפות צה"ל ליהודים מ־

צה אלכסנדר שטיין, שצבר 8.5 נקודות. גם שאול גרינברג וחגי שנולד צברו 8.5 נקודות, אך לשטיין עדיפות בבצוזונות. רביעי אבי זיגלמן 8 ואחריו אלי פפר, דניאל ברנד וחיים פרציקוביץ 7 כל אחד.

באליפות הקבוצתית ניצחה נבחרת חיל האוויר שצברה 18.5 ואחריה שריון 14.5.

● חולון: בתחרות הבזק לזכר ב. אייזנטל ניצח האמן שמואל פרידמן שצבר 6.5 מ־7.

● ירושלים: יוסף ויכטר כבש שוב את אליפות העיר, בצברו 8.5 מ־11. אחריו מנייביץ ורוזנברג 7.5.

● פתגי: בתחרות לזכר צ'יגורין ניצחו פולוגייבסקי וטושניקוב עם 10 מ־15.

כנגמגי של אלוף

יונתן מסטל, צעיר בן 19, הפתיע כשכבש את אליפות אנגליה, בהקדימו שחקנים בעלי ותק ונסיון גדולים ממנו. הנה אחד ממשחקיו.

כים	מסטל

1. ה4 ה6, 2. ד4 ד5, 3. פ־ג3 ר־ה7, 4. ה5 ד4, 5. פ־ז3 (מוטב ה5) ה:ד, 6. פ:ד4 פ־ג6, 7. ר־ה3 פ־ה7, 8. ר־ה2 0—0, 9. 0—0 ז5, 10. ה:ה (מוטב פ:ג6 עם מה־ד2) ר:פ, 11. ה:ד פ:ה5, 12. ר־ה3 פ:ד (הישג טקטי ראשון: יצירת

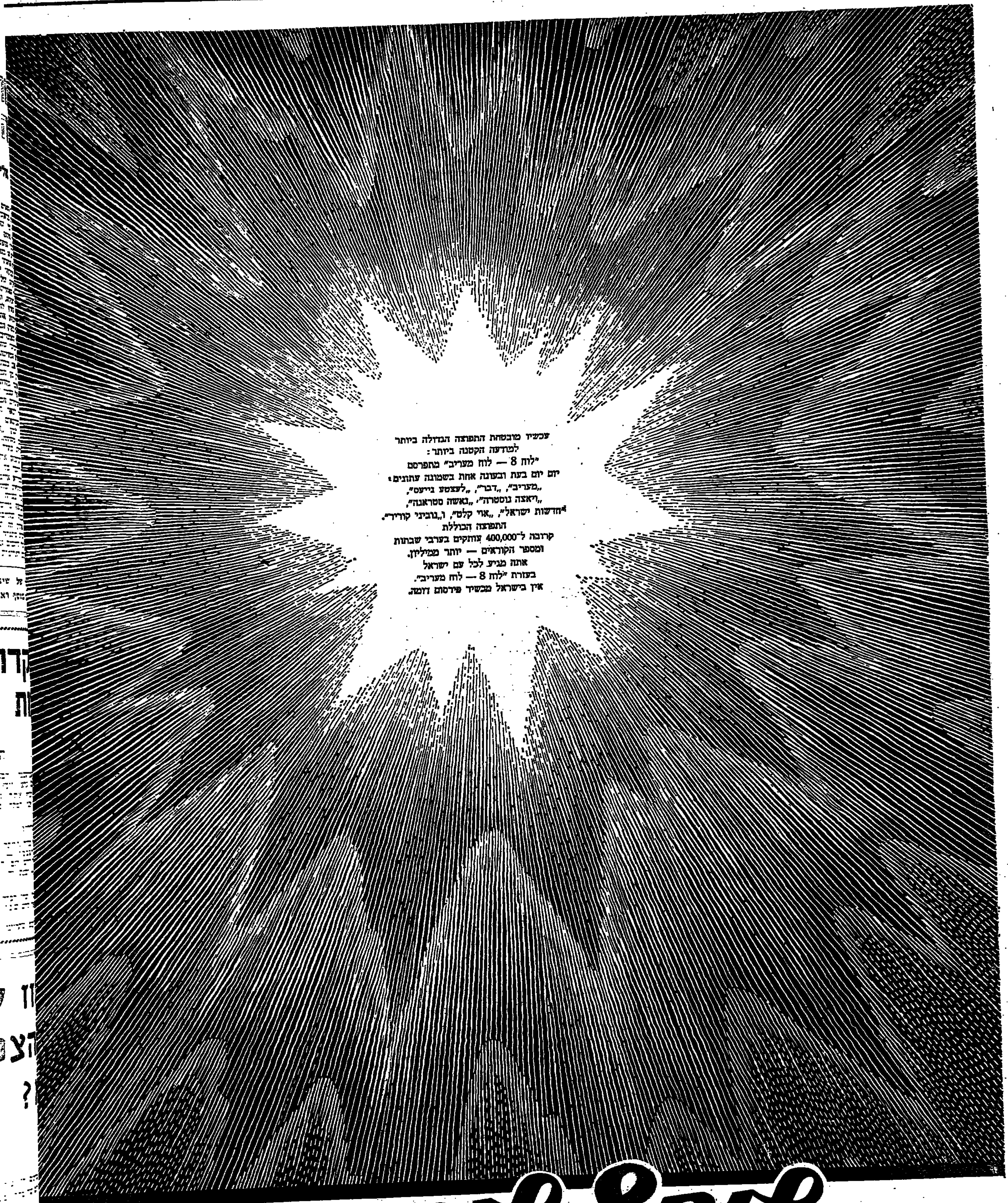
עוד 24 יום לאולימפיאדה

חולשה ללבן על ז3), 13. ז:ה צ:צ+, 14. מה:צ ר־ה6, 15. צ־ד1 מה־ז6, 16. ר־ז3 פ־ה5, 17. 5ג (עדיף ר־ז5) ד:ג, 18. ר:ז7 צ־ז8 (עדיף על צ־ב8), 19. מה־ד1 ג6! (ניצול מעמדו של הרץ, שיביא אחר־כך ליוהר מלכידתו), 20. מה־ז3 צ־ז5 .21 צ־ז1 צ־ז5, 22. מה־ז4 ר־ז3, 23. צ־ז1 צ־ז4, 24. מה־ז6 (נסיון אחרון למנוע הפסד הרץ, אך שחור מנצל עתה את המצב וכופה הפסד גדול יותר) ר:ז2, 25. צ:ב (כפוי, אין זמן לבריחת ברץ בגלל ר־ה3+) צ־ז4! (למלכה אין מפלט, כי על מה־ז5 יבוא פ־ו3+), 26. פ־ד5 מה־ה8 לבן נכנע.

● רייקיאוויק: אולפסון הצליח להצטרף אל טימן בכיבוש מקום ראשון בתחרות הבינלאומית שנערכה כאן. כל אחד צבר 11 נקודות. אחריהם דייזדורף וטוקמקוב 10.5.

שאול הון

صكذا من الاصل

מעריב ספרות ◊ אמנות ◊ ביקורת

...עוצמה ...סמויה

מאת
אליעזר שביד

צילוי בפשיעה, כלומר במה שמוגדר כ־שבירת הנורמה החברתית המקובלת, כי אם בסחיפה וטשטוש של הנורמה המקובלת עצ־מה, או בקבלת האלימות כנורמה מוסכמת של התנהגות חברתית. בין אם המדובר ב־יחיד המוחה על קפוח שנתקפח לדעתו, בין אם המדובר בקבוצת עובדים שובתת ללא התחשבות במשמעות הצבורית של מעשיה, בין אם המדובר בארגון פוליטי הלוחם על דעותיו, ובין אם המדובר בתגובת האדמי־ניסטרציה, שגם היא נוטה להיות לפעמים אלימה, תגובה לתגובה של אלימות. 5) אך לם התוצאה הבסיסית של חוסר האיזון בין צפייה צרכנית לאחריות יצרנית, ואולי היא העומדת ביסודה של תופעת האלימות: הבסיס של הצדק ושל היושר בחלוקת ה־הישגים המצטברים בין יחידים וקבוצות. ה־דרישה של כולם לקבל הכל מסתיימת בהצלחת חלק לקבל הרבה יותר ממה שהוא זכאי לקבל בצדק, ובדרכי אי־יושר שבהם מנסים להציג את הבלתי צודק כצודק. 6) על רקע זה מתגברת מאד המתיחות בין קבוצות שונות בחברה. רב־גוניות שיכולה להיות ביטוי של עשירות חברתית־תרבותית, מתרגמת למתיחות של איבה גלויה בין „דתיים" ל„חילוניים", בין קבוצות שונות של „דתיים" ובין קבוצות שונות של „חי־לוניים", ובין יוצאי עדות שונות ובאי עליות שונות. כאשר החלוקה התרבותית חופפת חלוקה מעמדית, יחס ההפריה ההדדית הופך ממנו ובו למאבק מדיני תוקפני, ולא אחת אלים. גוברת גם הרגשת הבדידות של ה־פרט ואוזלת ידו להשפיע על המתרחש בחברה. ואמנם סך כל התופעות הללו הם מה שצויין קודם בהתפוררות המבנים ה־חברתיים הפנימיים, ובדלות התרבות הרוח־נית הגובלת בשממה גמורה. אנו עדים היום לתהליכים אלה בחברה הישראלית. הם יתג־גברו ויחמירו אם לא ננסה לבלום אותם ולהעמיד בפני החברה הישראלית חזון של חברה אחרת, שהיה חזונה המקורי של שיבת־ציון.

יעדים ריאליים

בודאי גם עתה עלינו להזהר מפני הפיתוי של ציור אוטופי ולהזקק לאידאל המנותק את ההגשמה המעשית. החזון החברתי של שי־בת־ציון היום צריך לענות על השאלות הקשות המתעוררות מתוך התהליך של „שי־בת־ציון", שבו למרבה הצער לא נוכל להר־שות לעצמנו להיות כחולמים. מהם היעדים החברתיים שעלינו להציג לעצמנו כיעדים ריאליים המשקפים את הערכים המוסריים של צדק ושל חופש, של ערבות הדדית ומלאות של חיי רוח ואמונה?

...ן החברתי של שיבת ציון
...ר שני: ראה מוסף ראש השנה

א. ד. גורדון

היעד הראשון שהוא בבחינת צבת ראשו־נה, צריך להיות תיקון המעוות שבתפיסה המדינית המעצבת את הפעילות החברתית בישראל מאז הקמת המדינה. דומה כי נתמצו ההישגים שבהם אפשר היה להצדיק גישה ממלכתית קיצונית: קרי — אדמי־ניסטרטיבית ריכוזית, ונתגלו הפגמים ה־חמורים הכרוכים בה. משום כך יש להפחית את מידת התפקוד הריכוזי ולהפחית את מידת התלות של האזרח באדמיניסטרציה ריכוזית, שהיא בהכרח בלתי אישית ומסורבלת, ויש להגביר את המיסוד הדימוקרטי המאפשר

...העבודה היא מבחינתה אמצעי ויצרני בלבד. שינוי יכול להתחולל רק אם החינוך ייתפס כהכנה להישגים מהותיים, המתבטאים באחרי־ות האדם לעצמו, לזולתו ולחברה. דהיינו: כהכוונת האדם לשקול את מעשיו בעתיד מתוך איזון בין משאלותיו כפרט ליכולתו לתרום תרומה מירבית לחברתו על פי צרכיה. במקום שהחינוך יתפס כהכשרת האדם להישג פורמלי, המאפשר לו עוד הישג פור־מלי כדמות תעודה שאינה מעידה לא על צרכיה של החברה ולא על כשרונותיו של היחיד. דומה כי רק אם יחול שינוי כזה תשתנה ההערכה לכל עבודה ולכל אדם עו־בד, ותתפתח גם התשתית הדרושה למעור־בות חברתית של העובד במקום עבודתו, כדי שיוכל למצוא בעבודה עצמה מקור של גאוה וסמכות.

היעד השלישי שיש להעמיד בפני החברה הישראלית הוא השיקום של בסיס הצדק והיושר בחלוקה מפירות העבודה. הבסיס הזה נתערער באופן חמור וכל המבנה העומד עליו נתעוות. אותה סתירה שנתגלתה בתוכך בין שאיפה לסגור פערים חב־רתיים להישגיות המתבטאת בסטאטוס, נתגלתה בחיים החברתיים כסתירה בין עק־רונות שוויוניים, לבין התביעות התחרותיות מובהקות בין קבוצות שונות של עובדים ובתוכם. סתירה זו לא רק שהביאה עמה כמעט בכל קבוצת עובדים, בין בתחתית ה־סולם ובין ברומו, הרגשה חריפה שנעשה לה אי־צדק כאשר היא משווה עצמה לקבוצה שמעליה. היא הביאה גם לידי כך ש־

...נחלשת ומתפוררת חשיבותה בחיי היהודי פותחת ונעלמת. מציאות זו יש לשנות על ידי יצירת קהלות חדשות, שתמשיכנה את מסורת הקהלה היהודית בדפוסים המתאימים לתנאי החיים של מדינה דימוקרטית בזמננו. יהיו אלו קהלות שונות זו מזו בארגון ה־פנימי לפי מסיבת קיומן בכפר או בעיר, לפי התשתית החברתית העדתית או השכונ־

(סוף בעמ' 38)

...אבוקדות ...בננות

מאת
הורציוס

...שני ימי ראש־השנה, הבאים עלינו ...לטובה, אינם אלא „יומא אריכתא", ...זה אומר, חג רצוף אחד. את הראשון ...בהם מורגלים אנו למתק בפלחי־תפוח ...ופתים דבש:

„שנה טובה ומתוקה!"

...הבא אחרון הוא, פחות או יותר, פרובלמטי. ...מר יום־טוב לעצמו — קום וברך ...בו על פרי חדש ואם תמצי לאמר ...ני של חג — יצאת ידי חובה עוד ...אשון!

...מנו חכמים ובגרו: שלא לברך אי־אפשר, ...מפטירין על פרי חדש שני האין ברכה ...את לבטלה!

...מבואנו לאמר איפוא „שהחיינו" על פירות

התג, מוטב שנבחר לנו שנים מתוך שבעת המינים שנתברכה בהם ארצנו: אבוקדו, גויבה, מנגו, בננה, פקאן, אגוזה, מלון!

לא שיש לי קצי־דבר כנגד שלושת האלפין (אפרסק, אפרסמון, אגס), שלושת השי״נין (שזיף, שסק, שקד), שלושת התי״וין (תמר, תפוח, תאנה) ושאר פירות הגן, הכרם, המטע, המקשה!

ללמדך דבר קדמונים:

...

המלים שבחיינו

אהוקאהיטל, אלא שכאן חייב אני ללמדכם מעט אצטקית! כל מי שעלה פעם לראש הפופוקטפטל (ששמו מתפרש לנו כהר ה־עשן, לא הר הפסל) יודע ודאי שכל תחילית, או סיומת „טל" שהיא מכסיקנית קדומה. ראייה לדבר קטוקהיטל, שנשלחה בדבר אביה למלך סלסקאלאן (שוב „טל") והביאה לו משקה, ששמו נתגלגל אחר־כך במלת ה־סטאטוס „קוקטייל". איני טוען ששתם כל „טל" חייב להיות אצטקי — ודאי לא גיטיל מיטן

...

אשכים", במלים אחרות, מן הסתם אפרו־דיסיאק, כלומר צמח מעורר תאווה. בעברית הייתי קורא לו, משום כך, „אשכול ה־ישע", אך גם „אגס הישע" אינו מן הסוטי־פרוטי!

שנה טובה! שנת פירות ארצנו!

...י גזז לך ...ת הצמות, ...ומא?

מאת
יצחק בר־יוסף

...בגירת השולחן מחכים לי צילומים: אבא מתגנב אחרי ...חת. כתמי דיו גדולים שהיטתי בשעת קינאה דבוקים ומכסים ...פשטו.

...ור מים פעוך במרכז החצר. גפן כרוכה סביבו כשיער ערוה. ...ת בהלל המקומר שכתות לכדרגות העולות לקומה השניה. ...ת מסודרים בתכלת ועליהם ציור: שמאלו תחת ראשי וימינו ...י. אבני החצר החלקות להטות.

...

סיפור קצר

אחרי הצהרים הלכתי עם ילדי בן השנה לבקר אצל מישהו, שהיה מורה שלי באוניברסיטה. אשתו מניקה עדיין את ילדתם בת השנה. ישבתי על צמיגים במרפסת והסתכלתי על הר־ציון. יש שם דלתות ברזל כבדות של מנזר. יש גינה ובריכה עם מים חומים ודגים בצבע כתום, שקוראים להם דגי זהב ונזיר שהיה קצין בצבא האיטלקי. בואו בואו תכנסו. למה פחדתי להיכנס? אולי הוא רוצה לטבול אותי בבריכה ולעשות אותי נוצרי? מה יש לך נגיד חמוד שלי, מדוע אתה מחייך כל כך אל הילד? מדוע נהיית עצוב כל כך? לכה הלכת למנזר? חבל שלנו אין מנזרים. אולי מישהו שהכרתי לא היה מתאבד. לשבת ככה כל הזמן בבית גדול עם עמודים של שיש וציורים של מדונות ודגים מזהב וגינה עם פרחים, ולחכות שאבא עם ילד יעברו בחוץ ולפתוח להם את שער הברזל. אתה רוצה להיות אבא? זה קשה להיות אבא.

...

דאר אויר מספרות העולם

אוסקר ויילד - גאון או קורבן?

עשרות ספרים נכתבו על אוסקר ויילד (מאז שנות העשרים, למשל, הופיעו יותר ממאה) ורובם ככולם — ביוגרפיות. שכן, קורות חייו — על המבנה הדרמאטי המיוחד של גורלו — עוררו בחוקרים יותר עניין מיצירותיו. וכבר אמר על כך ויילד עצמו: „שיקעתי בחיי את גאוניותי, וביצירותי — את כשרוני".

גם ספרו של שרידן מורלי „אוסקר ויילד", שהופיע בימים אלה (בהוצאת ויידנפלד) אינו חורג מתבנית ביוגרפית צפויה זו, אלא שהמיוחד של מורלי היא, כי הבנה מלאה יותר של ויילד שותפת בתיאור מקיף של סביבתו, ובייחוד של קשריו עם התיאטרון והמשוררים והסופרים של אותה התקופה.

[illegible]

אוסקר ויילד

וירג'יניה וולף: כרך מכתבים נוסף

[illegible]

מאו טסה-טונג

דיוקנו של מחבל

[illegible]

ביעף

[illegible]

ספרים חדשים עיון ראשון

ניסוי חדש בהוראת השירה

שירה חדשה, עיונים ודרכי הוראה בהוצאת ניסוי תשל"ו, הוצאת המרכז לתכניות לימודים, משרד החינוך והתרבות, ירושלים, שכונה מחברת ראשונה.

ניסוי של הכוונה בהוראת השירה החדשה לבית הספר הממלכתי הממלכתי-דתי. בכרך הראשון נכללו יצירות משל אורי צבי גרינברג, חיים גורי, זלדה, שלמה זמיר, דן פגיס, דליה רביקוביץ, הדר הקה ומביא ויבנה. לכל משורר הוקדשה חוברת נפרדת, שבה מספר שירים משלו, הוראות הכוונה, דפי עבודה ותיעוד עיוני-ספרותי.

מערכת הסדרה, בריכוזה של שולמית יגן, שמה לה למטרה לקרב את השירה החדשה להבנת התלמידים לא בדרך כפייתית, אלא בדרך הסברתית, מתוך ספיגה המבצורת ותשק לאכילה. לכן נבחר מספר מצומצם ביותר של שירים מכל משורר, ואלה זכו לטיפול יסודי ומעמיק.

אין ספק כי יש לראות בגישה זו שינוי מבורך, העשוי להתקן בעוות בן שנים בהוראת הספרות (ובעיקר השירה) בבית-הספר.

שירה וסיפורת

[illegible]

עיון ומחקר

[illegible]

פסיכולוגיה — וחינוך

יסודות פסיכולוגיים של החינוך לערכים מאת לאה אדר, ספריית גומא, הוצאת צ'ריקובר, תל-אביב, 182 עמ'. חיבור הבוחן באיזו מידה עשויות תיאוריות פסיכולוגיות מסויימות לתרום לקידום החינוך לערכים.

התועה בדרכי החיים

להדרכ התועה מאת דוד כלץ, הוצאת ספריית פועלים, תל-אביב, 302 עמ'. דרכו

משפט — ופוליטיקה

POLITICAL QUESTIONS IN THE COURTS (שאלות פוליטיות בבית המשפט) מאת ד"ר יעקב ש. צמח, הוצאת דפוס אקדמי בירושלים, בשיתוף עם אוניברסיטת ויין, ארה"ב, 296 עמ'. חיבור בשפה האנגלית, פרי עטו של איש הפקולטה

סיפורים על בעלי חיים

[illegible]

אריה זקס

פולקלור ודיר-עם

[illegible]

אלתרמן הלא-נודע

שירים גנוזים - ראשונים ואחרונים

ל מוטיב
ופרא"
צירתו
מוקדמת
ל אלתרמן

מאת
אברהם בלבן

מה על התערוכה הקולוניאלית הבינ־
שנערכה בפאריס ב־1931 תיאר אל־
בין השאר, את תרבותה הפרימיטיבית
לדוגיה החדשה, ההציר בסוגריים:
ותה ניצב למול איזה מכשיר מתוכם
לו נמצאתי יהידי, מבהל, הרי לא
ומציא ענק כזה... בשום אופן לא!
לי: אהה הרחקת מזם מהלך אלפי
אני נוטה להאמין... אלא נדמה לי,
בתורת פרס איבדתי כשהו!

זו, כי האדם המודרני איבד מן
והעוצמה של הפרימיטיבי, המלווה
ל עולם ,טבעי', טרום־ציוויליזאציוני,
הטבע לאוהבי יצירתו של אלתרמן.
, שהוא כן המשאים המרכזיים בשירי
בחוץ', קובץ שיריו הליריים 'האי־
ל אלתרמן, מופיע כבר בשיריו המוק־
נכתבו בהיותו כבן עשרים — עשרים
וברשימות שפרסם בשנים אלה.
וקדמת זו לא כונסה, ואינה מוכרת
הכבריע לקהל הקוראים.[2] עיון בה
הת לקורא מפתחות חשובים להבנת
רוחני של אלתרמן. אין ספק, כי הוא
סייע בהבנת הקובץ 'כוכבים בחוץ',
עם ספרי השירה המרתקים ביותר
העברית החדשה, ובהאי — המורכב
שבהם.[3]

שירת אלתרמן לא עסקו כלל ביצי־
מוקדמת. הדברים הבאים, העוקבים
לויים שונים של העימות בין האדם
ובין אביו הקדמון, כפי שהם באים
יטוי בענפיה השונים של יצירה זו,
בין השאר, למשוך את תשומת הלב
ירתו הבלתי־מכונסת של אלתרמן,
על ההשיבות שיש לה בהבנת יצי־
איהרה.

*

נה אל העבר הטרום־ציוויליזאציוני
בשיריו הראשונים של אלתרמן עם
חרות: העקרות הגיוון שבחיי הכרך
על רקע פאריס, שבה נכתבו שירים
אחדים מהם נעכרים שמות רחובות
ים ומתוארים תווי היכר נוספים),
החיים המודרנים, ובעיקר הכרך
כסטיה מכללי הטבע, כהתנכרות ל־
בל. תימה זו מובעת באופן הבוטה
ביותר בשירו השלישי של אלתרמן
אופר, לאמי' ('כתובים', גליון ל"ה—
(6.8.1931). בחלקו השני של שיר ארוך
ר הדובר את ההוקיות השלטת בברי־
ז בני האדם יסטו ממנה:

„אָכֵן בִּינָה אִתְּכֶם הִכְתִּירָה,
וּמְאֹד נָגְעוּ הַסְּגָרִים.
צִפּוֹר בַּדֶּיהָ לֹא הִבְעִירָה,
יָעֵל לֹא קָן בִּמְעוֹן צוּרִים.

וַאֲנוּ נַסְנוּ מִמּוֹרָשָׁה,
אָמַרְנוּ: נַעֲלֶה בָּהָר!
הַאִם כָּל דֶּרֶךְ פַּח יוֹקֶשֶׁת,
אוֹ כִּי פִּתְּנוּ שְׁבִיל נֵאָר ?"

נטישת המורשת הותירה את האדם מלא ספקות ופחדים, והוא כעת בן־הורג לתבל:

„אוֹיָה לָנוּ שֶׁשָּׁגַגְנוּ,
צָרֹר צָרְרוּנוּ אֵימוֹת שָׁנִיר.
כְּנִי חֵיק תֵּבֵל חָרַגְנוּ
וַנִּשָּׂאָה הוֹרְגֵי בָּנִים..."

בריתו של הדובר עם אמו היא השריד היחיד שנותר בהחיותו בן העבר הרחוק:

„בֶּהָן שׁוֹפַר־מַסָּע יָדַי בְּרִיתֵךְ שׁוֹאֶלֶת.
בִּינִי לִי בְּשֶׁפֶךְ נְדוּדִים.
אוֹתָךְ, הַיְחִידָה, אֶשָּׂא כְּשֵׂאת גַּחֶלֶת
מִן יְמוֹת הַזְּאֵב הָאֲבוּדִים."

יש לשים לב כי אלתרמן אינו 'מייפה' בשיר זה את העבר. הכינוי 'ימות הזאב' מרמז לעוצמה ולויטאליות של האדם בעבר 'האבוד', ואולי גם לקשרים החברתיים האמי־צים שהיו לו בשבט, אך גם לאלימות שאיפיי־נה אותו. אשכול נושאים זה, ניתוק האדם המודרני מן התבל, הנשיאה אבדן הדרך והי חששות מן המוות, מופיע, כפי שנראה להלן, בשירים מוקדמים נוספים.

מעניין לציין, כי כבר בשירו הראשון, 'בשטף עיר', ('כתובים' 12.3.1931), גדרש אלתרמן לעימות שבין העבר ובין ההווה. השיר כמאר את שני קצותיה של ההיסטוריה האנושית, ומבטא את השקפתו ההיסטוריוסופית של אלתרמן הצעיר: נגור דימה של העיר המודרנית, או, אם תרצו, של התרבות המע־רבית כולה, והיא עומדת לפני קיצה...

היחסים שבין האדם הקדמון ובין הדובר, איש הכרך הגדול, מובעים בשיר זה בעיקר באמצעות הקבלות ניגודיות עקיפות, ולא באמצעות הגדים ישירים כבשיר הקודם. על רקע הערב היורד על העיר, המוצג כדמות פצועה הנוטה למות, מתאר הדובר את ,אביו הקדמון' ("אב קדמון בנבך עת, / שרשי גופי התשכים !"):

— — אָבִי אֱנוֹשׁ,
עֲבֹת שֵׂעָר וּרְחַב־כַּפּוֹת,
הִפְשִׁיל לְפֶתַע גֹּלֶם־רֹאשׁ
מוּל שַׁחַק כְּבַד־סוֹד.

מֵאֲחוֹרֵי מִצְחוֹ אֵשׁ־אֵשׁ
אַבְנֵי רֵחַיִם סְבָבוּ.
כְּנוֹר־פְּלָאִים אוֹתוֹ כָּפָה,
אַשְׁדוֹת־אוֹנִים שָׁפְעוּ.

לַאֲדָמָה אַלְפֵי פִּיוֹת.
מֵיתְרֵי אֲוִיר מְרַטְּטִים:
לְךָ נֶחְתְּלוּ צְחִידוּת,
הָהּ, קוּם וּפְסַע יְלָדַי!

קוּם, פְּסַע וָלֵךְ — — מָה בּוֹ לָאט?
הַאִם חֻרְוָה הִיא? עֶצֶב הוּא? — —
כְּאָחוֹרֵי מִצְחוֹ אֵשׁ־אֵשׁ
אַבְנֵי רֵיחַיִם סְבָבוּ.

האדם הקדמון מתואר בבתים אלה כשהוא צועד צעדים ראשונים במהלך ההיסטורי, שסופו — הכרך המודרני (המכונה בהמשך ,סיום נתיב'). הוא שומע באויר הבטחה כי צפון לו עתיד גדול, והוא חש במעורפל כי עליו להתחיל לפסוע בדרך חדשה על מנת לממש הבטחה זו. רמז להשקפה המובעת בשיר זה מצוי בספקותיו של האיש המתואר, האם מהלך התקדמותו יהיה כרוך ב'חדוה', או ב'עצב'. בכל מקום, הוא עדיין מלא אונים, והוא קולט את ההבטחות הנשמעות מאלפי פיותיה של האדמה. בבתים הבאים משווה הדובר את עצמו לדמות זו. הוא רואה עצמו כ,נין צרירי' סלה („וזהבהבה יוצקת שיר / על עריריות הנין."), החי בעולם מנוכר, ריק מבשורה. לעומת 'אלפי פיותיה של האדמה' רמיתרי האויר המרטטים', ארצו של הדובר 'איבנה מחשוף אישת', ואוירו — 'עובב בשבר' (בית 14) ולעומת השחק של האדם הקדמון, שהיה 'כבד סוד' ומלא הבטחות, שמיו של הדובר 'נתלו ללא מופת, / כעטר־נים ריקים." (בית 13). גורל הדובר מייצג את גורל הכרך כולו. הוא מהווה 'סיום נתיב' הראוי לרחמים ("כרכי שלי! יריד גדול! / מה ארחמך, סיום נתיב..."), וגזר דינו נחרץ ("איישם ירעיבו גרזנות־פשת: / — גזר!"). 'גזר' זה הוכן כבר בראשית השיר ציי תאור הערב הנוטה למות, האיש המקונן, היושב שבעה („כאן אחד יושב שבעה / ורטונו — קינה:").

יצירתו הענפה של אלתרמן כוללת עיסוק אינטנסיבי בסוגיות היסטוריוסופיות. מעניין לר־אות כי כבר שירו הראשון מוקדש לסוגיה זו, שריתקה את אלתרמן עד שנותיו האחרו־נות (וראה המקום המרכזי שיש לה ב'חגיגת קיץ', מיצירותיו האחרונות).

העקרות והניוון של החיים בכרך הגדול, המלווים בתחושה של אבדן דרך, הפחד 'מר־פה' ואימת מות, מובעים גם בשיר הארוך 'ליל קרנהל', שנדפס ב'כתובים', כשנה אחרי 'בשטף עיר' (3.3.1932—6). כבשיר הקודם מציג הדובר את ההתפתחות ההיסטורית כ־מלווה בהידרדרות, אובדן כוחות וניוון, והוא מכנה את עצמו 'נין' (בשיר זה אין הוא מבהיר בדיוק נינו של מי הוא) ו'בן זקונים':

פֹּה יָשְׁנוּ רַק אֵלֶּם רַע.
אֵפֶר אֵשׁ וְיָתָם נִין...
כָּאן צָרִיךְ אָדָם גּוֹוֵעַ
הַצְּחַק: — אֲנִי מֵבִין...

והמשך:

הוּא דוֹבֵר: הֲלֹא תָּבִינָה...
בֶּן זְקוּנִים, אֲנִי הָאִישׁ.
לַתֵּבֵל אֲשֶׁר הִזְקִינָה,
לְרָקִיעַ שֶׁהוֹבִישׁ

הכרך סוגד לאלילים בני־הרגע, המדגימים אף הם את ניתוקו מטבורה של תבל (הוא חדש שבא מסבך, / בהייתכם גוזלים מ־אב...").

תפקידו של האדם הקדמון שתואר בשיר 'בשטף עיר' הוא להאיר את הסיטואציה העכשווית, העירונית, העומדת בשיר זה במר־כז הדברים. יחד עם זאת, תיאורו המפורש מעיד גם על זיקתו העמוקה של אלתרמן אל העולם הפרימיטיבי. זיקה זו מבצבצת, כב־דרך אגב, גם ברשימותיו. באילו מונחים הוא מתאר לעצמו את התפתחותה של תל־אביב? במונחים של ג'ונגל מסתורי, מקסים ואלים:

'כי ידעתי: עיר ותמונות, בית וכבישים... כי אהבתי שאהיה גרגיר ניגר בניאגרה של כבי־שים ומדרכות... כי צריך ש... כי מוכרחה תל־אביב לגדול, להיות כאחיותיה הרחוקות, כבברית ומדבירה, זרה ואהבת, רבת המון ויופי וגבורה. עיר! ג'ונגל בטון וחשמל וברי־זל, מבואות סימטא עקלקלים, אשר צל ומסי־תורין מתרפקים עליהם כסבכי ליאנה, גשרים מקפצים מחוף אל חוף, ארמונות עטוי מגד־ליהם כצבי הזהר בהימוגות קרניו, פרזלים דבוקים לחומות בית, כנחשים שנתלו על גופי ענק. גבורי אבטומובילים מונקים ממארב פנות... ואדם, כל אדם, כל אחד מן הרבבות, כמאוגלי הבודה, כילד הג'ונגל, השבוי ואוהב את שביו, המצוה והירא, הנכרי והאהוב." ('תל אביב, ציורים 6 — 'חזון הגמלים', הארץ 16.11.1932).

מאוגלי הוא, כמובן, גיבור סיפרו של קיפ־לינג 'מאוגלי ילד הג'ונגל'. ספר יחיד נוסף המוזכר ברשימות הפרוזה של אלתרמן הוא ספרו המפורסם של ג'ק לונדון, 'בטרם היות האדם', שבו מתאר המספר את עלילותיו כאיש פרא, אי אז בראשית ההיסטוריה האנו־שית. ברשימה 'עליות מעמק הירדן' ('טורים', 8.12.1933) הוא מתאר, בין השאר, את אחת מבנות דגניה: „בראש ובראשונה עלי להודיע שנירקה בעצמה היא שלושה דברים — שתי עינים וצחוק אחד. כל זה גדול ושמח. אמנם הפרא האדמוני, אשר חי לפני היות האדם (מאת ג'ק לונדון), מפחיד אותה קצת לפני שכבה לישון, בזמן המיועד לקריאת רומנים, אבל נירקה נולדה בדגניה וכשמת־חילים לדבר אתה על־אודות הירדן והכנרת היא שוכחת אפילו את הפרא האדמוני."[4]

תרגומו הראשון של אלתרמן שהופיע בדפוס 'המלחמה לאש' מאת רוני, מעיד אף הוא על הקסם שהילכו עליו יצירות שעניינן העולם הקדמון. הספר, שיצא לאור בעברית ב־1930, מתאר שבט פרימיטיבי הנאבק להשיב לעצמו את האש שנגזלה ממנו. הדים ברורים לעולם הקמאי הנפרש בספר נמצא באוהר יותר בשירי 'כוכבים בחוץ'.

*

מעניין עוד לציין, כי בכמה וכמה מן ה־סקיצות התל אביביות' ומשירי 'רגעים' שפרס־ם בראשית שנות השלושים, תיאר אלתר־מן יהודים פשוטים, עממיים, המנסים להת־פרנס ממימכר עוגות ('מבלי להפריע', 'סקי־צות תל אביביות' ז', דבר 7.8.1934), ממת־קים ('רוכל', הארץ, 22.11.1934), פיסטוקים ('חייו של יחזאי', 'רגעים', הארץ 3.12.34), גפרורים ('שבויה', 'רגעים' הארץ 27.3.35) ועוד. בכל השירים מודגש הניגוד שבין המצי־אות החדשה, הכהדרנית, לבין אורח החיים הנושן המיוצג ע"י הדמויות המתוארות:

תַּגְוִית מְשַׁלְּחוֹת בּוֹ אֶת בְּרַק תִּדְשָׁן —
הָלוֹם אַל תִּגַּשׁ!
אַתָּה בִּמְדָה יְהוּדָה קְצָת יָשָׁן,
אַתָּה מְשַׁמֵּשׁ — — —
אֶצְלֵנוּ עוֹשִׂים אֶת אוֹתוֹ הָעִנְיָן
בְּאֹפֶן חָדָשׁ!

('רוכל')

ומובעים בהם געגועים למציאות הנושנה שבה היו אלה בכבוד ובשלוה:

רֶגַע הִיא אֵלַי הִבִּיטָה
וְהָיְתָה כְּנֶאְשָׁם...
בְּעֵינֶיהָ — כְּפָר בְּלִיטָא
וְגַעְגּוּעִים לְשָׁם.

('שבויה')

השירים הנזכרים, אמנם, אינם עוסקים בעולם טרום־ציוויליזאציוני, אך גם הם כעי־דים על תהילתו של אלתרמן הצעיר אל ההוויה השורשית, הסמוכה למקור. היחס לילדות בשירי 'כוכבים בחוץ' מוסיף להקבלה זו, בין ההתפתחות האנושית והמעמד העברי, צלע נוספת: הילד ביחס למבוגר כמוהו, במובן מסוים, כפרא ביחס לעולם הציוויליזאציוני, וכבן העם הפשוט ביחס לעולם העירוני המודרני.

הערות:

1. 'טיול בתערוכה הקולוניאלית הבינלאו־מית', הארץ 22—23.9.1931 והו', למיטב ידיעתי, רשימת הפרוזה הראשונה של אלתרמן, ההדגשה — שלי, א.ב.

2. השירים לא כונסו כלל. כעשר רשימות כונסו בספר 'במעגל' (חצי הקיבוץ המאוחד תשל"א, הביא לבית הדפוס והוסיף הערות — מנחם דורמן). כבוהר זה מתבסס בעיקר על רשימותיו של אלתרמן ב'כתובים' וב'טורים', ומתעלם, משום מה, מכתריסר רשימות רבות ענין, שהופיעו ב'הארץ'.

3. הרשימות עוזרות להבין, בין השאר, את היחסים בין המגמות השונות, לכאורה, המער־צבות בספר זה. אחד הקשיים שעמדו לפני המבקרים הוא היחס שבין ה'הלך', הנמשך אל המרחב ואל הדרכים, ובין ההערצה המובעת בשירים רבים לעיר ולשוקיה. הרשימות על תל אביב מבהירות את המקום הנכבד שתופסת העיר בעולמו של אלתרמן, ומצביעות על הקשרים העמוקים שבינה ובין 'עולם הטבע'.

4. לגבי יצירות הספרות הנזכרות ברשימות, יש להוסיף כי שתים מן הרשימות עסקו בספרים שיצאו לאור בעברית. ספר אחד היה 'טשקנט עיר הלחם', מאת א. נברוב, שתור־גומו לעברית בידי שלונסקי זכה לשבחיו של אלתרמן ('קול המוך', הארץ 4.11.1932). מעניינת יותר הרשימה על ספרה המפורסם של סיגפריד אונדסט ,ויגה־ליוס ויגדיס', שתורגם לעברית ב־1933. אלתרמן לא נהג לכתוב רשימות בקורת על יצירות ספרות, ורשימה זו (עליה חתום נ.א.) מעידה ללא ספק על הענין הרב שהיה לו בעולם עז היצרים הנפרש בספר. הספר אינו מתאר, אמנם, גיבורים החיים בעולם טרום ציוויליזאציוני, אך בעלילתו, הלקוחה מעולם הסאגה הצפונית שולטים כוחות נפש ראשוניים, בלתי מתפשרים: „ספרי הפיורדים יודעים יפה־יפה להבליט את הקללה הגדולה, המנ־פה על פתחי גנן של שתי נשמות דבוקות את להט חרב־השנאה המתהפכת. המתהפכת ליסורים, לתאות־נקם עוורת ולאהבה קשה משאול" (,ויגה־ליוס ויגדיס', ,טורים', 29.6.1933).

בחבורה של גילופין וזמר. בכוון השעון משמאל: יעקב הורוביץ, יעקב אורלנד, נתן אלתרמן, חנה רובינא, מרדכי נמיר, זאב יוסיפון, גב' הורביץ.

הערה כללית: מראי־המקומות להלן הם לפי מהדורה א' של „חגיגת קיץ" בהוצאת „מחברות לספרות".

א

בעמוד 30 — בין סוף הבית (בראש העמוד) לבין הבית שלאחריו, הושמט הבית הבא:

בּוֹא, עֶרֶב קַיִץ, פָּשׁוּט
כְּדַאי לוֹמַר זֹאת שׁוּב.

בּוֹא, מִפְּנֵי שֶׁאַתָּה שָׁוֶה,
שֶׁיֹּאמְרוּ לְךָ דָּבָר יָפֶה.

אֲבָל הַדְּבָרִים הַיָּפִים,
בְּאַהֲבָה וּבְתֻמִּים, הֵם לָרֹב
לֹא אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמָרִים וְנִכְתָּבִים,
כִּי אוֹתָם שֶׁחוֹלְפִים בָּרְחוֹב,
שֶׁהוֹלְכִים, רָצִים, צָפִים,
גַּם זֶה כְּבָר יָדוּעַ. טוֹב.

ב

בעמוד 36, בין בית ראשון לבין בית שני — הושמטו 2 הבתים הבאים:

כְּמוֹ רִכְסֵי הָרִים גְּחִים מִתְּהוֹם בִּנְהָם
הָיוּ פָּנָיו. עַל אַף אַרְשֶׁת תַּם־נַפְשִׁי
הָיָה בָּהֶן אֵיזֶה יְסוֹד מַחֲרִישׁ אוֹנִים,
הֵדִים עַזִּים לְמַעֲשֵׂי בְּרֵאשִׁית.

כְּאִלּוּ הַבּוֹרֵא — אוֹ נֹאמַר הַטֶּבַע —
בְּעֵת הִצִּיבוּ אֶת זוֹ הַדְּמוּת נִרְתַּע קִמְעָה
לִבְחוֹן מְלַאכְתּוֹ. אַךְ לֹא חָזַר אֵלֶיהָ...
לָכֵן הָרֶתַע הוֹסִיף בְּפַחַד־קָהּ.

ג

בעמוד 83, לאחר השיר „האשה" (י"ד) — הושמט הבית:

אָמְרָה הָאִשָּׁה:
בְּנִי אֲהוּבִי,
גְּדַף אוֹתִי פִּיךָ —
וְזָעַק לְבָבִי.
אָבִיךָ מֵת,
אֲבָל כֹּחוֹ סְבִיבִי.
עָלָה אָבִיךָ
מִתּוֹךְ הָאֲדָמָה,
אָמַר: אִם תִּבְכִּי
אֲנִי אֶשְׁמַע
וְאֶרְדֹּף אֶת בְּנֵךְ
בְּאֵשׁ אֲדֻמָּה —
— — בְּנִי, אַל תִּירָא.
כָּל צַעַר נִמְהָג.
בְּכִי אֵין מִכְּבָר.
אַךְ הִנֵּה יֵשׁ שִׂמְחָה.

ד

בעמוד 84, לפני השיר „הסכם" הושמט הבית, שכותרתו היתה „יה על גגות":

אִישׁ אֶחָד הֵעִיר:
הִנֵּה הַיָּרֵחַ זוֹהֵר.
כָּל אָדָם, כָּל בַּעַל חַי בָּעִיר,
רוֹאֶה אוֹתוֹ עַל גַּג אַחֵר.

אֵלּוּ פֶּתַע נוֹצַר בַּטֶּבַע
בְּתוֹךְ הַמַּחֲזוֹת הָרוֹאִים,
הָיְתָה דַּעַת כָּל נִטְרֶפֶת
בֶּן־לַיְלָה מֵרֹב יְרֵחִים.

ה

בעמוד 78, בין השיר „שקר החוק" לבין השיר „הכיבוש", הושמט השיר „בהלים ישוקי":

אִישׁ אֶחָד בְּלִבָּתוֹ
שָׁחַק פִּתְאֹם
וּמֵת בְּעוֹדוֹ
רוֹאֶה חֲלוֹם.
לֹא יָדַע שֶׁחוֹלֵם הוּא,
חָשַׁב שֶׁהוּא עֵר.
נִשְׁאַר שׁוֹחֵק בְּלִי חֲלוֹם,
בְּלִי חוֹלֵם, בְּלִי פּוֹתֵר.

ו

בעמוד 141, בין בית א' לבין בית ב' הושמטו החרוזים הבאים:

גַּם עַל פְּנֵי סִפּוּר שֶׁל מָה־בְּכָךְ,
שֶׁאֵין לָדַעַת כֵּהוּת,
נִפְרְשׂוּ בְּיַד שְׁלוּחָה
שָׁמַיִם דּוֹמְמִים שֶׁל זִכָּרוֹן.

בְּרֶגַע שֶׁאָנוּ דָּנִים בְּקוֹל רָם
אִם יֵשׁ לַכְּלָבִים אָב,
כֹּחוֹ הָאִלֵּם וְהַתָּם
אֶת חַיֵּינוּ נוֹשֵׂא בְּמָנָיו.

עַד יְנִיחֵם בְּזַעַף וּבְעֶדְנָה,
כְּמוֹ הַכְּבֵדָה אֶת בַּר בְּקַשָּׁה.

ז

בעמוד 163 — לפני הקטע המתחיל ב־ „בסכוך", הושמט הקטע הבא:

אָז אָמַר הַקַּפַּאי, כִּי לִפְנֵי זְמַן־מָה, בְּעָמְדוֹ לְבַדּוֹ בְּקוֹמָה שְׁנִיָּה אֶל מוּל הַחֲלָלָה הַמְּאוֹרֶת שֶׁל הַמֶּרְחָבִים הָרֵיקִים, נָפְלָה עָלָיו חֲרָדָה גְּדוֹלָה.
מָה דַּעַת הַמְחַבֵּר עַל כָּךְ?
לְזֹאת הֵשִׁיב הַמְחַבֵּר, כִּי הַחֲרָדָה אֵינָהּ חֲדָשָׁה, אַךְ נְסִבּוֹתֶיהָ וּמַשְׁמָעָהּ יֵשׁ בָּהֶן חִדּוּשׁ.

בְּתוֹךְ — אָמַר — חֶשְׁכַת לֵיל
מַבִּיטִים זֶה בָּזֶה כְּעֵת
קַפָּאֵי תּוֹשַׁף־שָׁנִים
וְקַפְאוֹן מֶרְחָב אֵין קֵץ.
וְהִי כַּיּוֹם הַתְּמוּנָה
וְעַד הִתְחַדֵּשׁ אֱמוּנָה
זֶה מוּל זֶה יַעַמְדוּ הֵם כִּשְׁנֵי תְּיָשִׁים...
וְתַאֲוֹתֵיהֶם רוֹעֵד בְּשַׂר הַקְּרָשִׁים.

ח

בעמוד 164 בין בית ראשון לבין הקטע המתחיל במלים „אחרי הבריא", הושמט הקטע הבא:

מֵעִנְיַן לְעִנְיַן שָׁאֲלוֹ, מַה בְּפִיו לוֹמַר עַל הִתְפַּתְּחוּתָהּ הַמֻּפְלָאָה שֶׁל הָעִבְרִית וּמָה סִכּוּיֵי הַעֲשָׁרָתָהּ וְהִתְרַחֲבוּתָהּ לֶעָתִיד לָבוֹא.
עַל כָּךְ הֵשִׁיב:

הָעִבְרִית תִּתְפַּתַּח בְּלִי קֵץ וּבְלִי סוֹף
מִתּוֹךְ הַכָּרַת אֲשֶׁר אֵינוֹ בַּר־מְנִיעָה,
שֶׁכֵּן לְהַטּוֹת הַמַּחוֹת מֵרֹב
מַחְשָׁבוֹת, שֶׁהַלָּשׁוֹן קְצָרָה מֵהָבִינָן
מֵהֲכַּת הֱיוֹתָהּ עֲנִיָּה...
אַחַר־כָּךְ שָׁהָה וְהוֹסִיף:
לָשׁוֹן נִפְלָאָה, שֶׁתִּהְיֶה בְּרִיאָה.

„מעבדה"
ל אלתרמן

هكذا من الاصل

תל־אביב

גראפיקה של מרדכי מורה

מאת רחל אנגל

מרדכי מורה מציג בסטודיאו תל־אביב (הקבינט הגראפי) מתחריטים שיצר במרוצת השנים האחרונות 1957—1976. האם זאת תערוכה ריטרוספקטיבית? ד־בה מאפיין תערוכה ריטרוספקטיבית? האם היא באה לסכם פרק עבודה?

על שאלות אלו אין הצגתו של מורה מספקת תשובה ברורה. שכן, אין אתה חש בה תנועת־התפתחות אופני־עיצוב. אך התערוכה מביאה בפני הצופים כמה מן הנושאים המעסיקים את מורה — ואולי אין זה, אלא נושא אחד ויחיד — בוואריאציות שונות. איש וחיה, היחס ביניהם. אלה מהמוגים לצנים זה בזה והופכים ליצורים מיתיים; או מזדהים זה עם זה: החיה לובשת מבע אנושי, והאדם נוהג כנהג חיה. מורה מציג את נושאו מהיבטים שונים: סארקאסטי; מתבדח; משתעשע, דראמטי, פילוסופי.

ראשונים על פני הקיר מקדמים את פני הצופה כמה מן המצויינים שבתחריטיו של מורה: „תיתל קודש", ו„הדריפה — שועל תרנגולת". ומיד אתה פוגש גם ב„מחול החתולים", החיות כמו מתופשות לאנשים — אקרובטים בקירקס. והנה מידענו מסכבר — „הינשוף", יליד 1964. כבילא נחשב הינשוף ליצור בעל תכונות אנושיות — ובייחוד בעל תכונת החוכמה. בתחריטו של מורה מתואר הינשוף לא רק כאדם אלא כאדם יהודי, בעל עיניים עצובות ואף יהודי ארוך ומקומט.

„איילה כצוצה", והתחריט השפן הגבורת מחיצי הצייד, אינם עוסקים ב„פציעה", ו־אינם מבקשים לתת ביטוי למטען הרגשי של הנושא; אין הם באים אלא להראות את הצד הצורני, את היופי הויזואלי שבתנועת גוף החיה — הגמישות, הגראציוזיות.

בציור אחר כהוארים „קוף ושועל ה־

הולכים לקרנואל", אבל גימת הקרקע מת־חלפת בגימה פילוסופית — בסדרת התמונות שמורה קרא לה בשם הכולל: „בכוחה ה־אשה". התחריט „הסוס", למשל, בצלה על הדעת את אגדתו של ניטשה, אבל מורה הופך אימרה זו על פיה, ומציג את האשה המושלת בגבר, בצורת הסוס, דווקא. בו היא מוליכה את „הזקן" שלה, כשם שמוליכים סוס ברצועה, והזקן הנבגב לה, הולך אחריה על ארבע כמוה כבולשה.

גם בקומה התת־קרקעית של הקבינט ה־גראפי — מוצגת תערוכתו של מורה ובה מו־צגים הדפים החדשים יותר, חלקם צבעוניים. אופייני להם, כבודמה, התחריט שנוצר ב־1972, ושמו „בצמיצים", בו מתעלה עולמו של ילד. טוב אין אתה חש כאן לא בעוקץ הסרקסטי, אף לא בגוף הפילוסופי. זהו עולם מוגמד יותר, נעים־וטהור יותר, כיש בו גימת שעפיע, כמעט ל־להתיהות.

מוצגים בקומה זו, כמובן, גם דפים מורכבים יותר, המקיפים דיקה לצילומם של הכבוגרים („הזן גיבבי", למשל, „צרליבהו"). אך גם עולם המבוגרים נראה כאן חלק ורגוע יותר, וקרוב יותר למגבו של הילד.

בוויטרינות שעל השולחן מוצגים דפי ה־אלבום של מורה שיצא לאור לא כבר בהוצאת או.ג.סה., בהוגלת מישל ברוסה, בפאריס. באלבום מופיע מרדכי מורה כאמן המנסה את כוחו גם בתחום־היצירה שמחוץ לעיצוב הפלאסטי־התחותי: השירה. 6 שירים, פרי עטו של מורה, מופיעים כאן, כשהם מלווים ב־6 התחריטים, מעשה ידי מורה. השירים כתובים צרפתית, ומובאים בתרגומה של עדה צבה. הנה אחד מהם: „שרגה אל האין קוף": „בטאה נפשי למדבר / לארצות רחוקות אבל לא נדדנו / אני רוצה לנוד על שבצה איקאלוסים, לגת צב נאוה הימים, / ... בהופה, / רוצע בבער, / אני קומט קראה / של יערות בתולים." וכו'.

המנגינה המאיירת את השירים נראית כמה שייכת לספרי־תמונות של ילדים — סמאכות קמצה, סמאקביות.

מרדכי מורה, דו־קרב

חיפה

דלת פתוחה לשיפורים

מאת ר. בת־אפרים

„דלת פתוחה" הוא שמה של גלריה חדשה לאמנות שנפתחה לא מכבר בחיפה (רח' הרצליה 28, הדר). כיוון שעיר זו איננה משופעת בגלריות, מובן שיש באירוע מעין זה כדי לעורר את תשומת־לבו של ציבור שוחרי האמנות, בה גם שבהזמנתה מפרסת הגלריה שורת אמנים נכבדים מאוד ש־יצירותיהם מוצגות בגלריה: מירו, פיקאסו, האנארלי, הרטונג, אפל, דאלי, מאן ריי, גינני פרידלנדר אריכא, אגם ועוד. כלומר: שמות בינלאומיים עמהם נמנים גם ישראלים, כגון שני האחרונים. אלה מיוצגים ביצירות גראפיקה — הדפסים, תחריטים וכו'.

בצד רשימת המוצגים, ושמות יוצריהם, מלווה את המבקר־בתערוכה גם דף־הסבר שכותרתו: „לקראת תערוכת ההדפס ה־אמנותי". „ההדפס האמנותי" — נאמר כאן — „הנו יצירת אמנות מקורית המופיעה ב־מספר עותקים זהים וממוספרים שאת מקוריותם מאשר האמן בחתימת ידו על גבי ההדפס. יצירת ההדפס נעשית בחומר האמור (כלומר: נחושת, עץ, אבן, לינול, משי או כל חומר אחר אשר נועד ליצירת ההדפס) על־ידי האמן עצמו או על־ידי מדפיס מומחה (ליטוגרף או תחריטן) העובד תחת פיקוחו של האמן. ...האמנות הגראפית תופסת היום מקום חשוב ביותר באוספים הגדולים של המוזיאונים הידועים בעולם, ואגפי הגראפיקה שלהם מתרחבים כל העת. גם האספנים ה־פרטיים יודעים להעריך את הערך האמנותי שבגראפיקה... פרט לערך האמנותי" — מוסיף ומסביר הדף — „יש כמובן ליצירות הגראפיות חשיבות רבה מבחינת שמירת ערך הכסף. מחירי היצירות עולים מיום ליום, וההשקעה ביצירה גראפית מהווה מגן מעולה בפני אינפלציה".

קטע זה עשוי ללמד משהו על אופיה של הגלריה, על מגמתה־מטרתה: לא „ליאר פור ליאר" הוא ד..., אלא כוונה מיסחרית ברורה, גלויה כאן אל האמנות. ואין כל רע בעצם בדבר הזה. אלא שיהיה הבל מאוד אם גלריה חדשה שיש בידה, כפי הנראה, האמצעים הכספיים להביא אל הצופה מן ה־מיטב, תושפע ברמת מוצגיה משיקולים מסחריים. ואמנם, המובא כאן אל הצופה בהערוכת־הבכורה אינו חופשי מרכבים ה־מעלים חשש כזה. שכן, בצד דפים יפים באמת אחת מוצא כאן לא אחת ייצוג הימור של אמנים. ולא עוד, אלא שפתאום, ללא כל הסבר הגיוני, מקשטים את התערוכה, האמורה להיות „תערוכת ההדפס האמנותי", כמה פסלים מעשה־ידיהם של ישראלים ה־עוסקים בפיסול — במידת־הצלחה זו או אחרת.

אחידות רבה יותר ברמת המוצגים, עקביות רבה יותר בדרך־פעילותה של הגלריה — אלה שניים מן הדברים שראוי לברך בהם את מנהלי הגלריה בראש השנה הזאת, וב־ראשית הגלריה הזאת.

בין השורות

* אברהם בלבן עוסק עתה במחקר על שירתו של נתן אלתרמן, במסגרת המחלקה לספרות ...

...סידרה המתפרסמת במחזרנו הספרותי לעתים מזומנות.

* בשל סיבות שאינן בשליטתה של מערכת המוסף לספרות — נדחו שני ה־מאמרים הנ"ל מגליון ראש השנה.

ירושלים

צילום־פסל של ז'ראר מארקס

מאת יגאל צלמונה

ג'ראר מארקס הוא אמן ומהנדס יליד לוכסמבורג המתגורר בניו־יורק ובישראל. בישראל הוא פועל מאז 1969 ב„אגף ה־ירושלמי" של האבאנגארד הישראלי (השוני היחסי בין הפעילות האמנותית העכשווית בי־רושלים ובתל־אביב הוא עובדה קיימת, ש־איננה תופעה חדשה דווקא: גם „אופקים חדשים" נתפסה כתופעה „תל־אביבית" ב־עיקרה, ובניגוד ל„אסכולת ארדון" הירושל־מית, ומעניין יהיה לחקור את הרקע ל־הבדלים אלה).

פעילותו של מארקס נשענה, בדרך כלל, לא על ערכים פיסוליים או ציוריים מקובלים אלא על שימוש במדיות „עכשוויות": סרטי הקלטה (הסבצת קולות מים נשפכים בוואדי צהיח ליד ירושלים יחד עם י. גורשטיין ו־ג'. בליה), אירועים, מיצגים, סרטי קולנוע — וצילום.

לעניין קרובה עסק ברמת קונקרטיזציה של כחיות שונות („נהר ירושלים" היה ל־מציה פסיקלי), וגם הצילומים־פסלים שלו כן השנים האחרונות נעשו בגישה קרובה ל־זו. הכוונה לצילומים מוגדלים, שעל־ידי פעולות קריעה וקיפול הובלטו התפצים ה־מצולמים בהם, עד שהפכו להלה־כמדיים. נושא הצילומים הוא אחד: ארגז עץ בחצר כשבתוכו צומחת צמחיית פרא הדומה לזו הפורחות מחוץ לו. הנושא מעורר אסוציאציות אקולוגיות („חיים", „אורגניזה", „שימור") ואמנותיות (הזכרון של „אמנות אקולוגית" —

ורב אמנות עכשווי: ... הגבת ספטרת — הארגז — ... אורגנית הבהוה כאראפראזה ... עצמו, שאף הוא „קישוט" ו„... מציאות).

הצילום הוא כדיום קונקרטי ומ... שנצרטי — מפני שהוא קיבוע ... מסויימת; כופסט — בשל ה... הקיבוע. עקב השוזר־לבן ה... „מושגי" של מציאות רבת־גוו... השסיחות הבינוקולארית של הת... „שלושת הממדים" של המציאות.

ז'ראר מארקס, צילום־פסל

ג'יראר מארקס עושה להמים ב... אלה.

הצילום השטוח הופך לתלת־ממד... אות" הופכת לספל, אך אנו זוכ... שהיא אינה כציאות ממש. היא אי... גיה, והיא תישאר לעולב הצילום... מארקס כחבר לצילום חמרים שינוי... עד הממשיכים בכציאות את דפנ... המצולם, וצורתם נקבעת לפי חוקי ה... בה הצילומיה. הוא מכסה את ה... מצולם בשל הפנות המציאותיים... פלסטיק שקיפה; האם משתקפת ... כציאות או צילומה? הוא מוסיף ק...

עוצמה סמויה

(המשך מעמ' 35)

תית, או הרעיונית־הנועתית שלהן, ולפי סגנון ומנהג, אולם בכל צורותיהן יהיה עליהן למלאות שלושה תפקידים עיקריים: א) להפעיל את המשפחה במתכונת ...

...גדולה יש ליחס להופעת הקהלה גם מנקו־דה הראות של חוסן המדינה לעמוד בכבחו־ניה החיצוניים והפנימיים, מפני שהיא מע־צבת את תודעת ההזדהות, את ה„אנתור־" של חברה הנושאת באחריות לאומית. היא אף פותחת פתה לצמיחתה של מנהיגות חברתית. מנהיגות שסמכותה מעוגנת בהש־פעה רוחנית ולא בשלטון, ובכוחה להגביל את המנהיגות השלטונית ולמלא אותם תפ־קידים שמנהיגות שלטונית מקיימת ב־מילויים לשוא. מנהיגות של מחנכים, של אנשי רוח ושל עוסקים בצרכי צבור ב־אמונה.

להתחיל מחדש

מילוי ששה היעדים הללו איננו בגדר „מהפכה". הוא נסיון להתחיל מחדש מתוך מאמץ לתקן מה שנתעוות בתהליך ההגשמה של חזון שיבה־ציון. להתחיל מחדש משמע: לגלות את היסודות הבריאים הקיימים ב־חברתנו מתחת לעפר ולמפולת, ולבנות עלי־הם בנין מתאים לתנאים, לצרכים ולשאיפות, של אדם מישראל בדורנו. בראשיתה גילתה התנועה הציונית המגשימה את האמת ה־פשוטה שאין היא יכולה ללכת בדרך ה־סלולה של תנועות לאומיות ומהפכניות בין העמים. לא דרך של מלחמה לכבוש שלטון לאומי, ולא דרך של מלחמה לכבוש שלטון

מעמדי — אלא בניין של חיים לאומיים וחברתיים מן היסודות. על התנועה ... המגשימה לחזור וללמוד עתה ... חכמת הקדמונים של מקורותינו: ... חיים לאומיים וחברתיים איננו בע... אחת ולתמיד, ואין הגאולה היש... במאמץ אחד לדורות. זהו התהליך ... המחייב בכל עת בקורת, תיקון ... כנחמיה בשעתו עלינו לעמוד ...

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • •

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב

צפון שבת: 7.15, 9.30; הוד: 4.30, 7.15, 9.30

שבוע 8: 7, 9.30 איש ההפקר

שבוע 14, בכורה ארצית: אנשים יפים

שבוע 4, דיאנה רוס: מהגוני

שבוע 5, בכורה ארצית: התעלוליות האנגליות

שבוע 16: כזה הבאה

שבוע 4, בכורה ארצית

שבוע 12, קרול לומבארד: להיות או לא להיות

שבוע 4, ג'ק ניקולסון: רסיסי חיים

6, 7.45, 9.45 נורמן החלבן; התחילכות באות

שבוע 3, ג'ורג' סגל: היהנות וההשובה

7.15, 9.15 ג'ונים ארקין: מריר של אב

אן יורגנסון: מסיריה באהבה

שבוע 4, ג'ים מיצ'ום

6.00, 9.15 ג'ימס דין

7, 9.30 רוברט רדפורד: כל אנשי הנשיא

שבוע 3, סרטו של מילוש: אהבותיה של בלונדינית

שבוע 5, בכורה ארצית

שבוע 13, אני ג'ירודו

1: בכורה ארצית: הנשים בשריון

2: שבוע 7, רומי שניידר: חשיבותה של האהבה

שבוע 11, 7, 9.30: ניקולסון קן הקוקיה

בכורה, שבוע 2, איב מונטאן: פוליס פיתון 357

שבוע 3, כריסטופר ג'ונס

שבוע 4, ג'ורג' סי. סקוט

שבוע 2, הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

שבוע 3, בכורה ארצית

יפו

7.15, 9.15, שבוע 2

7.15, 9.30

בת־ים

בשעות: 7.15, 9.30

ארמון: גילה אלמגור

שבוע 2, סטיוארט ויטמן: קן הקוקיה

בכורה, שבוע 2, הגשמים

שבוע 2, איזבל

חולון

בשעות: 7.15, 9.30

שבוע 2, וולטר מתיאו

אני ג'ירודו

שבוע 2, בכורה, הגשמים

שבוע 2

רמת־גן גבעתיים

בשעות: 7.15, 9.30

7, 9.30, איב מונטאן: פוליס פיתון 357

שבוע 4: אנשים יפים

פול ניומן

בכורה, שבוע 2, הגשמים

רוברט דה נירו: נהג מונית

קרית אונו

7.00, 9.15

ירושלים

במוצאי שבת: 7.00, 9.00; בימי חול: 4.00, 7.00, 9.00

אדיסון: פוליס אקיו, אדים קון — סרט תורכי הבעות תקווה

אלנבי: שבוע 4 בריכמינת ריינס — מתוך תודה השמש

אוריון: 6.30, 9 קלינט איסטווד: איש ההפקר

אורנע: 6.30, 9 רוברט רדפורד, דסטין הופמן: כל אנשי הנשיא

ארמון: שבוע 5 דסטין הופמן: הבוגר

הבירה: קרוביה קרסינה

חן: ברוס לי

ירושלים: שבוע 5 ג'ק ניקולסון, קארן בלק: רסיסי חיים

מיטשל: 6.45, 9 שבוע 3 איב מונטאן: פוליס פיתון 357

סמדר: 7, 9.15 ג'ק ניקולסון

ציון: שבוע 2 בכורה הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

רון: שבוע 9: אנשים יפים

לוד

בשעה: 7.00, 9.15

אורלי: נסלי דילון

התחיה: 7.15, 9.15

נוה זיו: האיש שאהב

תרבות: ג'יימס קובורן

רמלה

ההגנה: 7.30, 9.30 דסטין הופמן: הבוגר

ראשון־לציון

בשעות: 7.00, 9.15

בכורה שבוע 2 הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

ראשון: שבוע 2 סטיוארט ויטמן: קן הקוקיה

התאורת: מירי דארק

נס־ציונה

נוה: 7.00, 9.00

אשדוד

בשעות: 7.15, 9.30

אולימפיה: זאב רווח

אסתר: 7.30, 9.30

אסיף: שבוע 2 בכורה הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

קרית־מלאכי

בשעות: 7.15, 9.15

קדמה: רוברט רדפורד: 3 ימי הקונדור

וולטר מתיאו

כפר ורבורג

בית ספמן: 7.15, 9.15

שדרות

7, 9.15

נתיבות

7.30, 9.30 אלן דילון

חיפה

במוצאי־שבת: 6.45 — 9.00; בימי חול: 4.00—6.45—9.00

אודיאון: המצפון

אורה: כד ספנסר

אורין: 7.00—9.15 קלינט איסטווד

אורלי: ג'ק ניקולסון: קן הקוקיה

אמפיתיאטרון: שלום העולם

ארמון: בובי ורול

בלאדי: 7.00, 9.00

חן: שון קונרי

כרמל: אורי זוהר

מירון: ברוס לי

עצמון: שבוע 2 הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

פאר: קירק דוגלאס

רון: שבוע 5: אנשים יפים

שביט: הנבחרת

בית א. חושי: 7.00, 9.00

ביתהעם (קרית חיים): 7.00, 9.15

היובל (ק. חיים): 7.00, 9.15

בית אורנת (ק. מוצקין): 7.00, 9.15

סביון (ק. ביאליק): 7.00, 9.15

ספיר (ק. ביאליק): 7.00, 9.30 שבוע 2 ג'ק ניקולסון: קן הקוקיה

ניצן (קרית ים): 6.45, 9.15

הוד (ק. טבעון): 6.00, 8.30 פול ניומן

יובלאור (ק. טבעון): 6.30, 9.00

עכו

6.45, 8.45

קרית־שמונה

6.15, 8.30

6.45, 9.00 אלן ארקין

פרדס־חנה

6.30

חדרה

בשעות: 7.00, 9.15

עין־ורד

6.30, 9.00 אלן דילון

נתניה

7, 9.15, שבוע 2, הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

7, 9, פט בייקר: 3 המוסקטרים

7, 9.15, פיטר פונדה, טלי סבאלס

הרצליה

7.00, 9.00 שבוע 2: בעת הלפון איתה עוטה

7.00, 9.15

7.00, 9.15 שון קונרי: בריסיה באהבה

7.15, 9.15

רעננה

7, 9, שבוע 2, בכורה: בעת הלפון איתה עוטה

כפר־סבא

בשעות: 7.00, 9.15

7.00, 9.00 שון קונרי

שבוע 2 בכורה הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

פתח־תקווה

7, 9.15

7.15, 9.30 שבוע 2 הגשמים: בעת הלפון איתה עוטה

רמת־השרון

7, 9

חינוך על־יסודי · בי"ס לאבסטרנים · בגרות • • • **לימודים** רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות •

משרד הבריאות — יחידת האחיות

החלה ההרשמה

לקורס לאחיות מעשיות

בביה"ח הממשלתי שער מנשה
נובמבר 1976

הקורס לנשים וגברים בעלי משפחה.
הלימודים יתקיימו ללא תנאי פנימיה.
יינתנו מילגות לתקופת הלימודים.

תנאי קבלה:
8 שנות לימוד לפחות.
תועדפנה בעלות השכלה של 9 שנות לימוד.

מרכז התרבות הצרפתי — חיפה

רח' ירושלים 16 — טל. 668417

מודיע

שהקורסים בצרפתית

למתחילים ומתקדמים

— בשיטה אור־קולית ובשיטה רגילה
— הכנה לסורבון

ייפתחו באוקטובר 1976

ההרשמה נמשכת במרכז התרבות
בין השעות 10.00—12.30, 16.00—19.00.

טכניקום

בתאריך 5.10.76 יפתח קורס

חשמלאים מוסמכים

בפקוח משרד העבודה

חיפה הרצל 44 · ת"א בן יהודה 28

המכללה

המדרשה למינהל

מיסודה של הסתדרות הפקידים

לאחר מיזוג המכללה לכלכלה ומדעי החברה

לימודים אקדמיים
בתשל"ז בחוגים:

מינהל עסקים
מינהל ציבורי
מינהל רפואי
ראיית חשבון
בנקאות

מערכות תקשורת — לימודי תעודה

הכשרת מורים לבתי"ס תיכוניים

למינהל — לימודי תעודה

פרטים והרשמה בשלוחות המכללה:

תל־אביב	— המכללה למינהל, רח' אלנבי 113, טלפון 03-624462
תל־אביב	— בנין בי"ס "תיכון חדש", דרך חיפה 8, טלפון 03-453317
ירושלים	— בית הפקיד, רחוב מסריק 10, טלפון 02-66380
חיפה	— בית הפקיד, רחוב מאיר 44־46, טלפון 04-524103
באר־שבע	— המכללה למינהל רחוב השלום 18, טלפון 057-75706

משרד החינוך והתרבות
אגף החינוך הדתי

הודעה למועמדים לבחינות

שלב א'

לקראת קבלת

רשיון - הוראה זמני בתושבע"פ

בבתיה"ס העל־יסודיים הדתיים

א. בהתאם לתקנות זכאי לקבל רשיון נהיגה זמני מועמד שמילא את התנאים דלקמן:

1. למד במסגרת מוסד חינוך על־יסודי מוכר עד גיל 18 (בי"ס על־יסודי, ישיבה וכיו"ב) או הינו בעל תעודת בגרות אכסטרנית, או הנו בעל תעודת מורה מוסמך בחינוך היסודי, ובלבד שבנוסף על קיום אחד משלושת התנאים הללו גם למד במשך שנתיים, לפחות, בישיבה גבוהה.
2. נבחן במיבחן בקיאות בע"פ ב־150 דף גמרא ותוספות שיוצעו ע"י הנבחן. בבחינה זו יושם דגש על בקיאות וגילוי הבנה בחומר, על התמצאות מיוחדת ב־50 דף שיצויינו ע"י הנבחן בטופס ההרשמה (משך הבחינה כ־20 דקות).
3. נבחן בכתב בהסברת סוגיה שלא מתוך החומר שבחר כנ"ל (משך הבחינה שלוש שעות).
4. נבחן בחיבור עברי (מבחינה זו פטורים בעלי תעודת בגרות. משך הבחינה שעה אחת).

ב. **סדרי הרשמה לבחינות:**

1. המועמד יקבל טופס הרשמה על פי פניה בכתב אל אגף החינוך הדתי, ירושלים, ת"ד 292 (גב' רינה אטיאס).
2. המועמד יופיע לראיון אצל הרב יעקב ק. רייניץ, המפקח־המרכז על הוראת תושבע"פ, בירושלים, ביום שני, כ"ד בתשרי תשל"ז (18.10.76) בשעות 12.00—14.00, במשרד החינוך, אגף החינוך הדתי, רח' שבטי ישראל 29; בתל־אביב, ביום שלישי, כ"ה תשרי תשל"ז (19.10.76) בשעות 11.00—13.00, במשרד החינוך, לשכת המפקחים, שד' שאול המלך, בנין הדר דפנה, קומה 9, בהביאו עמו את טופס ההרשמה הנ"ל בצירוף המיסמכים הנקובים בו (בטופס ההרשמה יפרט המועמד את הצעתו לתכנית הבחינה לפי סעיף א' 2).
3. מועמדים אשר מסיבות שונות נבצר מהם להופיע לראיון, יתקשרו טלפונית (03-787684) עם המפקח בשעות הערב לשם קביעת ראיון.
4. ההרשמה לבחינות מסתיימת ב־20.10.76.

גינת

החלה ההרשמה לקורסים הבאים: — למד מקצוע בבי"ס צבורי

הנהלת חשבונות למדופלמים	הנהלת חשבונות	פקידות
	● 3, 2+1, 1 ● בוקר, ערב.	● מזכירות ● משרדאות ● התכתבות ● חשבונאות ● מכונת כתיבה
17.10.76	19.10	17.10

● הלימודים בפיקוח משרד העבודה.

פרטים והרשמה | ביה"ס גינת רחוב ברזנאי 6, תל־אביב. טלפון 290775 (ע"י אחד־העם 35).

הסתדרות הפקידים
מועצת פועלי ת"א
ביה"ס לחשבונאות ומינהל ע"ש גינת

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה למדעי החברה
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

מודיע שבמסגרת תכנית הלימודים
לקראת התואר השני

נפתחה התמחות חדשה

בסוציולוגיה שימושית

בשנת הלימודים תשל"ז

מטרת ההתמחות היא להכשיר תלמידים מתקדמים להתמודד עם בעיות ישומיות בסוציולוגיה, כגון: מחקרים שמושיים, קביעת מדיניות חברתית, נתוח והערכה של פרויקטים חברתיים.

כן נמשכת ההרשמה לתחומי ההתמחות במסלול המחקרי עיוני, סוציולוגיה של ארגונים ומוסדות, אנתרופולוגיה חברתית, פסיכולוגיה חברתית.

מועד סיום ההרשמה: 15.10.76.

לקבלת פרטים נוספים נא להתקשר אל מימי טלפון: 422734.

חוברת וטפסי רישום ניתן לרכוש תמורת 5 ל"י בחנות בבנין האקדמיה למוסיקה, קרית האוניברסיטה, רמת אביב, בימים א'—ה' מ־09.00 עד 17.00 וביום ו' מ־09.00 עד 13.00.

כמו כן, אפשר לפנות בכתב ל"מפעל השכפול" בית ההוצאה של אגודת הסטודנטים אוניברסיטת תל־אביב ת.ד. 39287 רמת אביב, תל־אביב. (ללא צרוף המחאת דואר ע"ס 5 ל"י לא תשלח החוברת).

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללימודי חוץ

מודיע על פתיחת

לימודי תעודה דו־שנתיים

בנושא:

שמאות מקרקעין וניהול נכסים

אשר יתקיימו בשעות הערב

בתל־אביב ובחיפה

הקורס מיועד לעוסקים בניהול נכסי מקרקעין ושמאות מקרקעין ולאלה המועמדים לעסוק בכך.
(מסיימי הקורס משוחררים ממספר מבחנים של מועצת השמאים).

קטלוג, פרטים והרשמה:

בתל־אביב: הטכניון, המדור ללימודי חוץ, רחוב ליסין 14, תל־אביב, טל: 268126/7, 266992.

בחיפה: הטכניון, בנין הראשי, הדר הכרמל, טלפון: 667818, 661151.

בחיפה: פנו בתל־אביב:

קלטת הודעות בתל־אביב, גם מחוץ לשעות המשרד בטלפון 266992.

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות — אורט ישראל

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

אורט ירושלים

בית הספר להנדסאים (מבוגרים)

רחוב הנביאים 42, ירושלים ת.ד. 2041 טל. 233675.

נמשכת ההרשמה

ללמודי ההנדסאות מגמות:

★ **בנין**

★ **מכונות**

מתקבלים בוגרי כתות י"ב בבתי ספר מקצועיים ועיוניים ובוגרי קורס הכנה להנדסאים.
אפשרות להלוואה לכסוי שכר הלמוד.

פרטים והרשמה במשרד ביה"ס בכל יום בשעות 8.00—15.00, טלפון 233675.

אוניברסיטת בר־אילן

מינהל השלוחות

הרישום לשנת הלימודים תשל"ז עומד להסתיים בעוד מספר ימים

הרשם מיד!

פנה אל השלוחה הקרובה למקום מגוריך:

אשקלון: בנין ביה"ס התיכון ע"ש הגרה, אפרידר, אשקלון, טל. 24230 בשעות 16—20. עמק הירדן: בנין המכללה האיזורית ע"ש אלפרין, צמח, טל. 50215 בשעות 8—15. צפת: בנין השלוחה, רחוב ירושלים 11, צפת טלפון 30055 בשעות 16—20.

בחינות המיון באנגלית והבחינות הפסיכוטכניות למדעי החברה נקבעו לימים יב—יג תשרי תשל"ז 6—7.10.76.

פרטים נוספים במשרדי השלוחות.

היום הראשון ללמודים הוא יום ראשון ל' תשרי תשל"ז 24.10.76.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללימודי חוץ

מרכז ללימודים קדם - אקדמיים

מודיע על

פתיחת מכינה מיוחדת לחיילים משוחררים בוגרי י"א כתות לימוד

מטרת המכינה לאפשר למעוניינים להשלים לימודיהם התיכוניים, לקבל תעודת בגרות ואת המתאימה לבחינות הכניסה של הטכניון וללי במוסד זה.

המכינה מיועדת ליוצאי אזורי מצוקה, עיירות פיתוח ובני משפחות מרובות ילדים.

דרישות הקבלה:

תעודת סיום י"א כתות (כולל גליון ציונים), בחינה פסיכומטרית ומבדקי כושר אישי, חוות דעת של ועדת קבלה.

תלמידי מכינה זו יהיו זכאים לפטור משכ"ל (מלא או חלקי) לדיור במעונות ולתמיכה כלכלית במשך לימודיהם.

משך המכינה: כשנתיים, החל בחודש אוקטובר 1976.

●

פרטים נוספים והרשמה:

1. במשרדינו בקרית הטכניון, חיפה, טל. 2614/…
2. משרד הבטחון, המחלקה להכוונת חיילים משוחררים, רח' אבן גבירול 76, ת"א, סל. …475
3. משרד הבטחון, המחלקה להכוונת חיילים משוחררים, העצמאות 23, חיפה, טל. 04-660901.

למד מקצוע נדו…

* אלקטרוניקה סוג 1
* חשמלאי מוסמך
* שרטוט מכונות ובנין
* הנהלת חשבונות סוגים 1, 2,
* מכינה מיוחדת לבוגרי כתות …

להתראות ברשת אורט

אפשר ללמוד גם בהתכתבות

פרטים והרשמה:
כל יום בין 08.00—19.00, ביום ו' עד 13.00.

תל־אביב — רח' בוגרשוב 66, טל. 225690, שד' דוד המלך 39, טל. 234332,
אשדוד — תיכון דתי רוגוזין, ת.ד. 789, בין השעות 17.00—19.00.
נתניה — בי"ס ביאליק, רח' ביאליק, טל' … א', ד', בין השעות 16.00—18.00.

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה

בית ספר גבוה לצ…

ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ז 1976/77

למגמות:

ציור חופשי
תל־אביב, קרית שמונה

אמנות מונומנטלית
(ציור־קיר) קרית־שמונה

תחריטים קרית־שמונה

נסתיים ביום ראשון 17 לאוקטובר

תוכניות מטודיות ופרטים במשרדי ביה"ס

תל־אביב: רח' קלישר 5 טל' 57348 ת"ד 29191.

קרית־שמונה: רזיאל מס' 10 (ל… הנוער ע"ש ארסו… ת"ד 299 או … החינוך של העיר…

עיריית ק"ש תסייע לתלמידים מבחוץ בתנאי ולבעלי משפחות בהשגת דיור ועבודה בתנאי המק… החדשים.

המכון הצרפתי — תל־אב…

רח' הירקון 111, טל. 236470

למד צרפתית

86 שעות — 370 ל"י — 6 שעות ב…
(הנחה למשפחות)

הרשמה בימי א'—ו' בשעות 8—12, 6—… מיום א' בבוקר) ובסניפים. למבוגרים: … פתח־תקוה, גבעתיים, קיראון, מה מונטון 918530, נתניה: טל. 39351, חולון: טל. ירושלים: טל. 63862.

הרמס HERMES

בתאריך 6.10.76 יפתח ק…

פקידות הנה"ח

בפקוח משרד העבודה

חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה …

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

هكذا من الاصل

מודיעין

יום שישי, ז' בתשרי תשל"ז (1.10.76)

שקיעת החמה: 17.27 * זריחתה מחר: 5.34

- פרק יומי: דברי הימים ב: ט—י
- משנה יומית: מעשר שני: ב, ב—ג
- דף יומי: יומא: ב
- הלכה יומית: הנהגת אדם: ד, כ—כב
- פרשת השבוע: האזינו

יום שבת, ח' בתשרי תשל"ז (2.10.76)

שקיעת החמה: 17.25 * זריחתה מחר: 5.34

- פרק יומי: דברי הימים ב: יא—יב
- משנה יומית: מעשר שני: ב, ד—ה
- דף יומי: יומא: ד
- הלכה יומית: הנהגת אדם: ד—ו, כג—א
- פרשת השבוע: האזינו

טלוויזיה — ראה "ימים ולילות" בעמודים 46, 47.

רדיו — ראה "ימים ולילות" בעמודים 46, 47.

עזרה

משטרה

מגן דוד אדום

...; 101 — 102 — 2222; ר"ג, בני־ברק, גבעתיים, קרית אונו — 731111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; רחובות — 951333; ראשון־לציון — 942333; אשדוד — 22222; אשקלון ובאר־שבע — 78333; חדרה — 22333; ...

...2222; חדרה ונתניה — 2222; 101 — 102 — ב"ש; 22223; טבריה — 20222; נהריה — 922222; בצרת; 5522; קרית שמונה — 40133; רמת־גן — 742222.

עזרה ראשונה נפשית: ירושלים — 02—69911; תל־אביב — 03—261010.

תל־אביב והמרכז

ד"ר הר־אבן, אפשטיין 6, טל. 443281.

מד"א, טל. 292222, שירות אמבולנסים ובמקרים דחופים, טל. 101, בין הי שעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

קופת חולים לאומית; קופת־חולים "מאוחדת"; קופת "מכבי" כללית; קופת־חולים "אסף".

תורנות לילה במוקדי מגן־דוד־אדום ברחבי המדינה.

גוש דן: רמת־גן, גבעתיים בני־ברק והסביבה

ההסתדרות הרפואית טל. 723385. מד"א טל. 781111 ר"ג, שרות רפואי ואמבולנס 24 שעות.

חיפה והצפון

רופא תורן ד"ר בן־זיו (כללי וילדים) טל. 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים) רח' הלל 43, טל. 524922; מד"א: רח' יצחק שדה, טל. 101, מ־7 בערב עד 7 למחרת.

תורנות רפואת שיניים

ת"א, רח' בר־כוכבא 49

שישי	21.00—24.00
שבת	10.00—13.00
מוצ"ש	21.00—24.00

בתי מרקחת

בתי חולים תורניים

מטוסים

מספרי הטלפון כדי לוודא הגעת מטוסים ונחיתתם: 03-614656, 03-971461

רכבת

(כל יום ו' וכל ערב חג)

מירושלים

- לתל־אביב דרום: 10.45
- לבני־ברק ולחיפה: 7.40, 12.22

מתל־אביב מרכז

- לחיפה: 6.00, 7.00, *8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, (במוצ"ש 19.00).
- לנהריה: *8.00, 12.00

מתל־אביב דרום

- לירושלים: 7.32
- לבאר־שבע ולדימונה: 7.00, 12.35

מחיפה מרכז

- לירושלים: 7.06, 11.46
- לתל־אביב: 5.53, 6.30, *7.30, 8.44, 9.48, 11.31, 12.50, 13.52 (במוצ"ש 18.54)
- לנהריה: 6.23, 9.06, 13.22

מחיפה בת־גלים לנהריה — הרכבות יוצאות 3 דקות קודם.

מנהריה

- לירושלים: 5.43
- לחיפה ולתל־אביב: 5.43, 7.56, *10.55, 14.32

מבאר־שבע

- לירושלים ולחיפה: 7.22
- לתל־אביב: 7.22, 13.00

מדימונה

- לירושלים ולתל־אביב: 6.52, 12.30
- לחיפה: 6.52

* רכבות אקספרס

תורנות לקבלת מודעות אבל דחופות במוצ"ש — מצאת השבת עד 21.00. ביום א' בבוקר מ־5.15 עד 6.15 ב"מעריב", ת"א, רחוב קרליבך 2, טל. 287211.

איטליה שללה זכות ההצבעה של במאי "הטנגו האחרון"

בית משפט ברומא הגדיר את הסרט "נתעב" ושלילת זכות ההצבעה לעשר שנים נגזרה גם על המפיק גרימאלדי

זכות ההצבעה של במאי הסרטים ברנארדו ברטולוצ'י ("הטנגו האחרון בפאריס" ו"1900") נשללה ממנו לעשר שנים באיטליה בעקבות גזר דין שהוצא בגנות "מגנה", המגדיר את הסרט "נתעב". גם על מפיק הסרט, אלברטו גרימאלדי, הוטל עונש כזה.

ברטולוצ'י הודיע שנשללה זכות הבחירה שלו בוויכוח במסגרת "שולחן עגול" בנושא הצנזורה, שנודד באתה כהתגנות הרדיו ברומא.

ברטולוצ'י, גרימאלדי וכוכבי הסרט מארלון בראנדו ומאריה שניידר נדונו לשני חודשי מאסר כל אחד בינואר שנה זו. עונשים אלה לא בוצעו. כן פקד בית המשפט להשמיד את כל עותקי הסרט באיטליה.

בית המשפט גזר את דינו על פי חוקים בתקופת השלטון הפאשיסטי, שנועדו במקורם נגד ספרות תועבה. אולם בשנים אחרונות חל השימוש בעיקר נגד סרטים.

ברטולוצ'י אמר כי ביוני נודע לו שנשללה ממנו זכות ההצבעה בעת הבחירות לפרלמנט באיטליה. משלא קיבל את כרטיס הבוחר שלו פנה לכשיר הממונה על כך ושם נמסר לו מפי פקיד בכיר, כי אמנם יוכל להצביע ב־20 ביוני, אך זכות הבחירה שלו נשללה לעשר שנים.

אתמול הודיע שופט בית המשפט בבולצאנו שבאיטליה, כי הסרט "1900" אינו נתעב וכי הקרנתו של החלק הראשון של הסרט תותר ברחבי איטליה. ביום ו' הורה שופט על הפסקת הקרנתו באיטליה בעקבות תלונתה של אזרח באאלרנו, שבדרום מזרח לנאפולי.

בעקבות תלונתו של האזרח הופסקה הקרנתו של חלק א' והמפיצים מיהרו להקרין את חלקו השני של הסרט. כעת תימשך הקרנתו של חלק א' באיטליה. (אי.סי., יו.פי.)

ז'קלין קנדי בקונצרט הפילהרמונית הישראלית

מאת פיליפ בן, כתב "מעריב" בארה"ב

ז'קלין קנדי־אונאסיס מנתה שלושה את תשומת־לב הקהל בקונצרט ההגיני של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניו־יורק. היא ישבה בתאו של שגריר ישראל בארה"ב, חיים הרצוג.

אורחיו אחרים של השגריר הרצוג היו עמיתו האמריקני באו"ם, ויליאם סקרנטון, עורך השבועון "טיימס" הדלי דאנובן ונשיא חברה לשימורי־מרקים, ג'ק הייבס.

אולם "קארנגי" היה מלא אמש עד אפס מקום. נציג קרן התרבות אמריקה־ישראל שארגנו את האירוע אמר: "זו היתה הצלחתנו הכספית הגדולה ביותר בתולדותינו".

הכרטיסים לקונצרט לא נמכרו: כל אחד מחברי הקרן הקבועים, שדמי־החברות שלהם כמאה דולאר עד 25,000 דולאר, היה זכאי לקבל שני כרטיסים. אבל רבים החברים שלא הצליחו להשיג כרטיסים.

ניצח על הקונצרט לאונארד ברנשטיין. כסולן ניגן הפסנתרן הישראלי, שעלה מבריה־המועצות, יפים ברונפמן, בן 18.

התזמורת הפילהרמונית יוצא היום מניו־יורק לישראל. עונת הקונצרטים שלה בישראל תיפתח למחרת יום הכיפורים.

המשרד הראשי: „בית מעריב"
תל־אביב, רחוב קרליבך 2
ת"ד 20050, טלפון 287211

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

מעריב · דבר · לעצטע נייעס · VIATA NOASTRA · Hawa Страна · ISRAEL NACHRICHTEN חדשות ישראל · UJ KELET · Nowiny Kurier

6.60 ל"י למלה ביום חול
9.50 ל"י למלה בערב שבת וחג
3.30 ל"י למלה במדור „מיד ליד"
מינימום 8 מלים • המחירים ללא מע"מ

עבודה

צלות עבודה

פקידים

גזירה ותפירה

לאופנת ... דרושות תופרות לגולפים ולזיגזג. 837940

דרושות תופרות לחולצות מבד טריג לרונגמאות. לפנות ל"מרה", 30774 ,30687

דרושים/ות תופרות בית לבגדי ילדים הרמו/ית גזרן/ית במקום. משרה חלקית או מלאה גם לפנסיונר/ית 701572 „פיקולינו".

גזרן מנוסה לפעולי נשים — תנאים טובים אהרונוביץ ר"א. 29 בגימין ,815733

הכשרה לעבודה

קורסים ספרות נשים וקוסמטיקה, פדיקור ומניקור, כולל ההתמחות בעבודה מעשית. דיאנה, דיזנגוף 190, 228066

קורסים: לפקידות — הנהלת חשבונות — י.ב.מ. בתל־אביב, רחובות, רמת־גן, הרצליה, בת־ים, ירושלים. טל' 815314, תל־אביב.

שליחים

למכירה שטיח גרמני, 28 מ"ר בהזדמנות, טל' 451030.

ציוד

מכונה להאסלבלד + תיק + אדימור + לונה — סוק. 053-20723, 03-224091

לצלמים אלבומים עגולים ואחרים יצור עצמי „אלבוסית" בן יהודה 84, 238481

מכירות

כלי נגינה

נרשמו לנשואין

חפשי קרובים

מקררים

מערכות קול

חתימה טובה!

ללוח הותיק והחדיש ביותר

המפרסם הארצי

חתימה טובה פי 8

לכל קוראינו ולכל בית ישראל -

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

רהיטים

חיות בית

עוזרות ומטפלות

מספרות

ביקוש עבודה

זבנים

שליחים

חרטים ומסגרים

קניות

דודי שמש וחשמל

תנורי בשול ואפיה

טלויזיות

מזגני אויר

חימום והסקה

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 7

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
כל מודעה מתפרסמת ב-8 עיתונים

דירות

דירות למכירה

קבלני בנין

3 חדרים

2½ חדרים

1-1½ חדרים

2 חדרים

3½ חדרים ויותר

וילות ובתים

וילות למכירה

דירות להשכרה

דירות בדמי מפתח

דירות לשכור

חדרים מרוהטים

דירות מרוהטות

עסקים

משרדים

חנויות

מחסנים

בתי מלון

בולים

מודעות "לוח" של הרגע האחרון בעמוד 7

רכב

וקסהול
וליס
טריומף
לנציה
סאאב
סובארו
סוסיתא
סימקה
פולקסווגן

לוח 8 לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
- כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

כלי רכב

אוניות למכירה

ווקסהול

ויליס

טריומף

לנציה

סאאב

סובארו

סוסיתא

סימקה

פולקסווגן

פורד

ציטרואן

קונטסה

רנו

פג'ו

פיאט

אמריקאיות

אאודי נ.ס.או.

אוסטין מוריס

אופל

אלפא רומיאו

ב.מ.וו.

הילמן

וולוו

ביקוש מכוניות

אופנועים וקטנועים

שרותים

שידוכים

בת זוג

בן זוג

הכרויות

מבוגרים רציניים וגברים משכילים ומבוססים מעוניינים בכמות איכות!!! 02-60846.

מגרשים

ב־46,000, 410 מטר ב־3026 ליד פאן־אמריקן בבתים — 03-741380.

באבן־יהודה עזרה דונם ל־בניה ציבורית. ת.ד. 2104 — נתניה.

אולמות

מבני תעשיה

מטבחים ומעדניות

מכונות גלוח

מכונות כביסה

סירות

ריקודים

חוגים

ספרים

בתי ספר

שמלות כלה

חקלאות

למכירה 80 אמהות מריון ב־הריון, במצב גופני נהדר. — לפנות למושב קדרון. 057-73890.

למכירה 24 דונם פרדס משובח בפרדס־חנה. טל' 063-77248.

טרקטורים

שעורים

בתי מלון

מכוני הרזיה

התעמלות

לוח הנגב

מכוניות למכירה

דירות למכירה

דירות מרוהטות

הצעות עבודה

פרסומים

מגרשים

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 7

לוח חיפה

דירות

שימו לב!!! דירות ישנות וחדשות למכירה בר"ש או בכל העיר, כל מיני עסקים. נא לפנות לליוב ברודוביץ: ברעני 2 פינת הרצליה, בין השעות 2—4 ומ-8 בערב טלפון 521764, מלר"ן.

קבלני בניין

דוקטור ברלוי ובניו מציעים דירות 3½—3 חדרים ברחוב קורצאק דמשק 24—22 (בסביבת ק. אליעזר). פרטים במקום או טלפנים 246380, 87962 בשעות הערב.

דירות למכירה

בכרמל הצרפתי 3 חדרים, פרטיים, היכום 54055 (לא בשבת).

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

וילות ובתים

דירות להשכרה

מגרשים

צילום

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

חוגים

מכוניות למכירה

קטנועים

מכירות

כלי נגינה

חיות בית

מערכות קול

טלוויזיות

רהיטים

מקרריה

שרותים

חימום והסקה

מזגני אויר

פרסומים

מכונות כביסה

מבני תעשיה

בחי פחר לרהיגה

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 7

עסקים

חנויות

משרדים

שעורים

סירות

אבידות

טיולים

חימום וה...

לוח נתניה

דירות ל...

וילות ו...

הצעות ע...

פרסונ...

חנויו...

מכירו...

קיי...

לוח רחובות

דירות למ...

דירות להשכ...

לוח אשדוד

דירות למ...

לוח ירושלים

קבלני בניין

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"ז

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

חדרים מרוהטים

פרסומים

הלבשה

צילום

מכונות כביסה

שדוכים

שרותי רכב

מכוניות למכירה

קטנועים

כלי נגינה

מערכות קול

מחסנים

משרדים

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

מכירות

רהיטים

חיות בית

מקררים

מגרשים

חנויות

עסקים

מודעות „לוח" של הרגע האחרון בעמוד 7

המשך דרושים בעמודים: 51, 52, 53, 54, 55, 56.

הודעה בדבר הסדרים חדשים של תשלום דמי קבורה

על פי תיקון מס' 24 לחוק הביטוח הלאומי, שנכנס לתוקפו ביום ד' בתשרי תשל"ז (1.10.76), ישלם המוסד לביטוח לאומי את כל הוצאות הקבורה לחברה קדישא, שחתמה עם המוסד לביטוח לאומי על הסכם חדש לדמי קבורה עפ"י התקנות החדשות, או שתנהג בהתאם לתקנות החדשות.

מהתאריך הנ"ל, אין לשלם תשלום כלשהו בין במישרין ובין בעקיפין בעד הקבורה והשרותים המקובלים הקשורים לקבורה ואף לא בעד רשיון להקמת מצבה.

רק כשלמשפחת הנפטר דרישות מיוחדות וחריגות בקשר לקבורה, כמפורט להלן, רשאית חברת קדישא לגבות תשלום בעד שירותים מיוחדים אלה.

השרותים הרגילים שאותם חייבת החברה לספק ללא תשלום הם:

רחצת המת (טהרה), בד לתכריכים ותפירתם, כריית קבר, מרצפות לבנין הקבר או ארון, כסוי הקבר, לוחית בציון שם הנפטר; השתתפות חזן ומנין — הכל בהתאם לנוהג המקובל לגבי המקום והנפטר; הובלת המת ממקום הנמצא באזור שהוא בתחום טיפולה של החברה — כולל הובלת המת מהבית וכן הובלתו מבית חולים תורן או מבית חולים אחר. אם בתי חולים אלה משרתים כרגיל את תושבי האיזור בו פועלת החברה — לבית העלמין או לבית ההלויות (או לחדר המתים) ומשם לבית העלמין.

שרותים מיוחדים שבעדם חברה רשאית לגבות תשלום:

1. קבורה בבית עלמין סגור; קבורה בבית עלמין בחלקות מיוחדות המסומנות במפה שניתן לראותה במשרד החברה; רכישת אחוזת קבר בחיים.
2. הובלת המת לפני יום ההלויה, שלא בשעות העבודה הרגילות, ממקום הפטירה לבית ההלויות (או לחדר המתים).
3. תכריכים מיוחדים לפי דרישת המשפחה.

המוסד לביטוח לאומי

לשנה טובה

תכתבו ותחתמו

מאחל:

טנוס את נג'אר

מוסך לשרות פולקסווגן

נצרת, טלפון 56057

דוד מ. ויפה נוסבאום

מנהלי

„לילית" מפעלי תמרוקים בע"מ, תל־אביב

„לילית" מפעלי תמרוקים ואירוסולים (1973) בע"מ, ת"א

נציגים בישראל של החברות

M+W (TABAC ORIGINAL — men's toilettries
NONCHALANCE — Perfums + Cosmetics)
PARFUMS YVES SAINT LAURENT, PARIS,
PARFUMS JEAN COUTURIER, PARIS,
COQUETTE — INTERNATIONAL COSMETICS,
Dr. A. LAVERGNE, PARIS (PLACENTHORMA CREAM)

מאחלים לצבור הלקוחות, מכרים, ידידים, קרובים וכל הבאים אתם בקשרי מסחר

שנה טובה וגמר חתימה טובה

ערה"ש תשל"ז

עיריית ת"א־יפו — האגף לתרבות לנוער ולספורט | מרכז קהילתי דתי ע"ש מ.ד. מגיד

מודיעים על פתיחת ההרשמה לשנת תשל"ז

במרכז תתקיים פעילות חוגית לכל בני המשפחה בחוגים:

קרמיקה, מלאכת יד, צילום, ציור, אלקטרוניקה, מחול, התעמלות נשים וגברים, אנגלית, גיטרה, ועוד.

כמו כן מתקיימות פעולות חברה קבועות בתחום התרבות התורנית והכללית. הקרנות סרטים ועוד.

פרטים והרשמה במזכירות בכל יום בין השעות 5—9 בערב ברח' ורבורג 3 (על־יד הבימה) תל־אביב, טלפון 03-222461.

החברה לפיתוח לוד בע"מ

רחוב פנקס 11 לוד, טלפון: 966133

מציעה למכירה בלוד

(לכניסה מידית)

72 דירות בנות 3 חדרים (73 מ"ר)

לזוגות צעירים ולזכאי משרד השיכון

40 יח"ד ברמת אשכול, במחיר ממוצע של 140,000.— ל"י

32 יח"ד ברח' צה"ל וחשמונאים — במחיר ממוצע של 145,000.— ל"י

(המחירים לא כוללים מס ... מוסף)

● פרטים והרשמה — במשרדי החברה בימים ב', ד', ו' בין השעות 08.00—12.00.

אבדה

כלבת זאב גרמני

בת 4 חודשים.

צבע הגוף שחור, רגליים בצבע בז'. באוזן שמאל כתובת קעקע עם מספר זיהוי — 2190.

להתקשר עם סמי: בעבודה 795140, בבית 932362.

המוצא הישר יבוא על שכרו!

נעלי גבעת השלושה — נ.ג.ה

חורף

החלה מכירת דגמי סתיו וחורף

מבחר עשיר של נעלי קרפ, עור ופרווה

לכל הגילים

איכות מעולה [איכות נגה]

הקדם את האינפלציה קנה עוד היום!

במחירי בית החרושת

המכירה בחנות המפעל בקבוץ גבעת השלושה ליד פתח־תקוה טל. 912232

בהרצליה - גן רש"ל הצעירה

לזוגות צעירים זכאי משרד השיכון - ואח

* דירות בנות 3 חדרים בהישג יד ובתנאי הנוחים.
* במרכז המסחרי החדש נותרו מספר ... למכירה.
* תכנון מושלם
* בניה מעולה
* משכנתא בלתי צמודה ל־20 שנה.
* מגרשי חניה צמו...
* פיתוח סביבתי מ...
* מרכז מסחרי חד...

ערבות בנק דיסקונט לישראל בע"מ, לפי חוק מכר ...

ר. ווקסלמן ושות'

החברה ההלנית לבנין בע"מ

הרצליה, גן רש"ל הצעירה
רחוב האילנות 35, טלפון 981598

בדבר פרטים: נא לפנות בימים א', ג', ד', מ־16.00— בימים ב' רח' מ־13.00—8.30 ומ־19.00—16.00.

ברכת שנה טובה וגמר חתימה טובה

למכירה בהזדמנות

מכונת הדפסה אופסט

½ גליון
תוצרת נבולו — איטליה
במצב טוב

פרטים טל. 04-535248

תקירות

מעקב, שמירה ובילוש

חביב

רחוב פרישמן 74, ת"א
טלפון 222018

בעלי קרקע

בגוש 3594

מזכרת בתיה

יתקשרו לטובתם: יושפה, רח' מטודלה 19 ירושלים או טל. 02-66359 אחה"צ

אדמה חקלאית

מחפש לקנות אדמה חקלאית עם זכויות מים.

נא לציין מחיר וכמות מים

ת.ד. 39848 תל־אביב.

אקדמאי צעיר

בעל תושיה, יוזמה ומרץ ובעל רכב מחפש עבודה מתאימה בתחום העסקים באשקלון והסביבה (אפשרות השקעה)

לפנות לת.ד. 33003 חיפה עבור ק.

מצלמות מסרטות

במבחר גדול
אצלנו יותר זול
פוטו סטריאו ספפורט
בן־יהודה 8 תל־אביב

לחברה מסחרית גדולה דרושים ברמת־גן

משרדים

בשכר־חודשי

* לתקופה ארוכה
* 12—15 חדרים
* מספר קווי טלפון
* חניה למספר כלי רכב

בהצעות לפנות טלפונית למר ה. חנס או פדובה, 798867 — 797794 — 704533

עכביש בע"מ

רח' סלמה 23, תל־אביב

ת. ד. 29399

נא רשמו לפניכם מספרי הטלפון החדשים:

823260

831835

עכביש

מנעול הבטחון

הברה לפיתוח תעשיות בע"מ

INDUSTRIES DEVELOPMENT CORPORATION LTD.

מכרז למכירת רכ...

(1) פורד 20 אוטומטי 1971 מס' 624

(2) פורד 17 1970 מס' 150

את המכוניות ניתן לראות כל יום בין השעות 8.00—...00 מוריה 58, חיפה.

הצעות בכתב יש לשלוח לת.ד. 6144 חיפה, עד יום ... .76

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או ... שהיא.

למכירה

2 משאיות מאק 685 די. אם.

עם ארגזים, שני סרנים אחוריים, מודל 1974.

100,000 ק"מ במצב מצוין.

את המשאיות ניתן לראות ולהגיש הצעות במחלקת התחבורה, מפעלי נייר חדרה, ת.ד. 142 חדרה עד תאריך 5.10.76

תכנון המים לישראל בע"מ

ת.ד. 11170, תל־אביב

מכרז 248/5/76 למכירת רכב

מוצעות בזה למכירה המכוניות, כמפורט להלן:

1.	133—903	טנדר פולקסוואגן (קבינה כפולה)	שנת ייצור 1972
2.	135—804	טנדר פולקסוואגן (קבינה כפולה)	שנת ייצור 1972
3.	384—638	פיאט 124	שנת ייצור 1975

המכוניות אפשר לראות בחצר משרדנו ברח' אבן גבירול 54, ת"א, בימים 1.10.76 עד 17.10.76, בין השעות 09.00 עד 12.00.

טופסי ההצעות אפשר לקבל בימים ובשעות הנ"ל במשרדנו בתל־אביב, בחדר מס' 324 או במודיעין.

ההצעות בצירוף המחאה בנקאית בסך 10% מגובה ההצעה יש להגיש במעטפה סגורה עד 17.10.76 שעה 12.00, לתיבת המכרזים בחדר 324.

אין חברת תה"ל בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

דייר עמידר - שלם בזמן ואל תסתבך בחובות

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב-8 העיתונים

לחברה תעשייתית ומסחרית בהיקף ארצי
דרוש
כלכלן ראשי

תאור התפקיד:
* ניהול משא ומתן עם מוסדות ממשלתיים.
* נתוח עלויות ומחירי מכירה.
* בדיקות שוק.
* בדיקת כדאיות של פרויקטים.

הכשורים הדרושים:
* תואר אקדמי בכלכלה ורצוי תואר שני.
* שליטה בשפות עברית ואנגלית.
* ידיעה בחשבונאות וכושר ניתוח דו"חות כספיים.
* כושר ניהול משא ומתן בכתב ובע"פ.
* נסיון של 5 שנים לפחות ב' חברה תעשייתית ו/או מסחרית בתפקיד דומה.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20205 ת"א ולציין עבור „כלכלן ראשי".
— סודיות מוחלטת מובטחת —

לחברת בניה ארצית
דרושים
מנהלי עבודה
מעולים
לעבודות שלד וגמר
באזור:
• עפולה • נצרת
• אשקלון • קרית גת
העבודה לרוב בקיבוצים.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון מקצועי עד התאריך 15.10.76 לת.ד. 20111 — תל-אביב.

אלקטרה
לסניפנו בבאר-שבע
דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
עם נסיון של שנתיים-שלוש לפחות.
• להתקשר: טלפון 72211—057 למר קמחי.

---

1. מנהל מכירות
2. עוזר למנהל מכירות

דרושים לחברת יבוא למוצרי חשמל ביתיים
— עדיפות לבעלי נסיון בענף
— רכב רצוי
עבודה קשה עם שכר מתאים.
לפנות בכתב לת.ד. 11010 ת"א עבור „מכירות" בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון קודם.
— סודיות מובטחת —

עמל
בי"ס „עמל" הניכים עפולה
דרוש
מורה-מדריך למכונאות
למשרה מלאה או חלקית
לפנות להנהלת ביה"ס גבעת המורה.
טל. 23305-065.

מרחצאות „חמי טבריה", טבריה
דרוש
מסג'יסט
בעל נסיון
• לפנות בכתב, או טלפונית 21967/8—067.

עירית דימונה
מכרז מס' 35/76
עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה של
מזכיר עיר

דרישות המשרה:
השכלה אקדמאית. ונסיון עבודה של 3 שנים בארגון מערכת מינהל של גוש צבורי בסדר גודל של 700 עובדים.
נסיון בניהול משא ומתן עם גורמי חוץ שונים.

תאור התפקיד:
ארגון מערכת המינהל של העיריה כולל ניהול כח אדם על מרכיביו, אחראי ליחסי ציבור, טקסים ותגיגות של העיריה וכל תפקידי המינהל האחרים.
תאום בין המחלקות השונות של העיריה, אחראי להפעלת מוסדות העיריה הנבחרים וביצוע החלטותיהם.
הדרגה תיקבע בהתאם לכישורים.
על המועמד לגור בדימונה. עזרה בהשגת דיור תינתן.
את ההצעות יש להגיש בכתב יד בצרוף תולדות חיים אל מזכירות עירית דימונה.
תאריך אחרון להגשת ההצעות הוא יום ששי, כ"א בתשרי תשל"ז 15.10.76.

ע. לרדו
ראש העיר

עירית דימונה
מכרז מס' 23/76 (חוזר)
עירית דימונה מכריזה בזה על משרה פנויה של
מהנדס - עיר

על המועמדים להיות בעלי תואר בהנדסה אזרחית, נסיון במינהל הנדסי עירוני, נסיון באחזקה ופקוח על התשתית העירונית.
הדרגה תיקבע בהתאם לכישוריו ונסיונו של המועמד שיתקבל.
המועמד שיתקבל חייב לגור בדימונה.
עזרה בדיור תינתן בהתאם למקובל לעובדים נדרשים.
על המועמדים להגיש את הצעתם בכתב ידם בצירוף קורות חיים והמלצות במידה וישנן למזכיר העיר עד ליום ששי, כ"א בתשרי, תשל"ז, 15.10.76.

ערמון לרדו
ראש העיר

SHARP
מכונות חישוב וצילום
דרוש
SALESMAN
עם נסיון בענף מיכון משרדי ובעל רכב
תנאים טובים למתאים
להתקשר לטל. 252247, ת"א, למר ברודצקי
סודיות מובטחת

לחברה אמריקאית דרושים
סוכני מכירות
מעולים
בעלי רכב פרטי למכירת כימיקלים
1. באזור הצפון
2. בבאר-שבע והסביבה
בעלי ידע וכישורים למפעלים, מוסדות וקיבוצים.
תנאים מעולים לסוכנים המתאימים!
נא לצרף קורות חיים בכתב-יד לת.ד 10206 תל-אביב.
סודיות מובטחת. רצוי ידע באנגלית.

דרושה
פקידה/כתבנית
רצויה ידיעת השפה האנגלית
ליום עבודה מלא
לפנות לטלפון 255247 לרות

ה. מרגלית בע"מ
רח' החרושת 12, ת"א
דרושים חשמלאים
* מנהל קבוצה * עוזרים
להתקשר בין השעות 08.00—16.00 לטל. 37062 ובין השעות 16.00—20.00 לטל. 415720.

כתבנית עברית
חרוצה
בעלת כתב-יד ברור
דרושה
למפעל גדול בתל-אביב
שעות העבודה מ-10 לפנה"צ עד 6 בערב
לכתוב בציון פרטים מלאים לת"ד 20050 ת"א, עבור „פקידה כתבנית".

דרוש
יוצא צבא
בעל רקע ונסיון טכני (בית ספר מקצועי) או מקצוע טכני צבאי (במכניקה וחשמל)
בעל רשיון נהיגה
ללימוד מקצוע והשתלבות בצוות הטכני הקבוע שלנו.
לפנות בכתב ל: אמפאירגרס, ת.ד. 16, פ"ת

אתגר
למועמד רציני
למפעל גדול של קונפקציה ליצוא באזור חיפה
דרוש
מנהל
Plant Manager
בעל נסיון ניהולי
תנאים טובים למתאים
סודיות מובטחת!
נא לפנות בכתב עם קורות חיים ונסיון — לת.ד. 4868 חיפה עבור מס' 301.

דרוש/ה
למושב בית הלוי
עוזר/ת למנהל חשבונות ראשי
רצוי ידיעה במיכון
טלפון 98640-053

MAQUETTE
לרגל הרחבת מחלקת קונפקציה בדים
דרושים/ות:
* מתפרות חוץ
* קבלנים
לביצוע עבודות קונפקציה
נא לפנות בכתב למקס אופנה עיר עמי, ת.ד. 226 או טל. 911532-04, 913618-04.

דרוש
סיכאי מעולה
תנאים טובים
טלפון: 74 01 88

בבי"ס ערב בחיפה
דרוש מורה
לשרטוט מכונות
בימי ב', ד' בשבוע בשעות 17.30—21.00
לפנות ביום א' בבוקר סכניקום, הרצל 44 — חיפה.

בכפר יחזקאל
דרוש
מרכז משק
המעונינים יפנו למזכירות
טל. 61112/3-065

למושב כרם בן-זמרה
דרוש
מזכיר
או מזכירה
לפנות בכתב לועד המושב.

דרושה
מודליסטית
מעולה
לחולצות נשים
מסוג טריקו. תנאים טובים. טל. 56893.

תדיראן
דרוש
מתכנן בכיר
להכנת סקירות רקע כלכליות, וענפיות. הכנת תוכניות לתחומי עסקים.
ארגון מערכות אינפורמציה
* בעל תואר ראשון בהנדסה או בכלכלה, ותואר שני במינהל עסקים.
* בעל 5 שנות נסיון בתעשיה, או בייעוץ לתעשיה בשטח תכנון תעשיתי.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, תוך ציון פרטים אישיים, קורות-חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 648, תל-אביב — עבור מחלקת כח אדם.

מספר חברות בענף מוצרי נייר ודפוס
מקימות מרכז ליצוא
דרושים למכירות בחו"ל:
1. איש מכירות מעולה (SENIOR SALESMAN)
למכירות בארצות אירופה.
2. איש מכירות מעולה (SENIOR SALESMAN)
למכירות בארצות אפריקה.

הכישורים: שפות, כושר ונסיון במכירות ברמה גבוהה למוסדות ולמפעלי תעשיה — (Industrial and Institutional Sales)
נסיון בסחר בינלאומי.
עדיפויות — לבעלי קשרים מסחריים.
תנאים טובים למועמד מתאים, חרוץ, דינאמי ובעל יוזמה.
לפנות בכתב לת.ד. 16284 תל-אביב, עבור: איש מכירות בחו"ל.

לבית-חולים בילינסון
דרושים
1. נגר
2. טכנאי קירור
3. חשמלאי מוסמך
נא לפנות למחלקת כח-אדם, טלפון 923344.

למפעל לבטון מובא באשדוד
דרוש
סדרן / מנהל עבודה
הכשורים הדרושים:
* בוגר תיכון וצה"ל
* בעל מרץ, יוזמה וכשר ארגון
* תושב העיר
נא לטלפן 22215/6-055 לגיורא
עדיף

סמינר הקיבוצים אורנים
המכון להוראת המדעים ולשיפור דרכי ההוראה
דרוש
אחראי ומפעיל של ציוד אורקולי
הכישורים הדרושים: ידיעת העקרונות המתרדים של הפעלתם. הכרת המחשב בתחום ההוראה. מיומנות בצילום, בהפעלה בהחזקה של טלויזיה במעגל סגור. נסיון קודם הכרחי.

למוסד תורני גבוה בירושלים, דרושים:
1) מנהל אדמיניסטרטיבי
לגיוס כספים
2) מבחית דתית
לפנות לפנה"צ לטלפון 30556-02.

אלביט
מחשבים בע"מ
דרושים
• מנהל מכירות ישראל
למחלקת השיווק של מפעלינו
— מקום העבודה תל-אביב —
* נסיון בניהול מכירות בשטח עבוד הנתונים
* בעל נסיון בשטח המחשבים הקטנים ונסיון במינהל עסקים ועדיף
* כושר ארגון, ביצוע ומנהיגות הכרחי

• נציגי מכירות
* נסיון קודם במכירות של מחשבים קטנים לעבוד נתונים תכנה יישומית ב-R.P.G.2 מערכות עבוד נתונים מבוזר — DISTRIBUTER
* תנאי שכר טובים לעדוד מכירות

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם.
סודיות מובטחת.

דרושים בדחיפות
סיום הרישום: — 19.10.76 ● תחילת עבודה — 14.11.76
יוצאי יחידות קרביות

אנו מציעים: * עבודה מעניינת ברחבי העולם
* שכר התחלתי מעל 3,400.— ל"י
* כלכלה מלאה

הדרישות: 11 שנות לימוד לפחות, מסיימי קורס פיקודי ותפקידי פיקוד בצה"ל, פרופיל רפואי מ-82, ראיה תקינה, תוה עבודה של 7 חודשים.
המעוניינים מתבקשים לפנות לאחד ממשרדינו הבאים:
חיפה — חב' השמירה בע"מ — ש.א.ש. במתחן ימי, קרל זינגר בע"מ — רחוב העצמאות 60, קומה ה', בין השעות 08.00—16.00, טלפון 642528-04
תל-אביב — ש.א.ש. בע"מ — רח' בן-יהודה 176, ועדת קבלה תתקיים ביום ג' 5.10.76, וביום ג' 12.10.76, בין השעות 11.00—13.00, 14.00—17.00.
בא להצטייד בפנקס מילואים ובתעודת שיחרור.

EWC
החברה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ
מפרץ חיפה
מחפשת
עבור מפעל חברת-בת שלה הנמצא במעלות, המייצר חוטים ומוליכים חשמליים, המיועדים לתעשיה האוירונאוטית האלקטרונית והכימית
מנהל מפעל
הכישורים הנדרשים:
— מהנדס תעשיה וניהול בעל רקע בחשמל
— נסיון של 5 שנים לפחות בניהול תעשייתי
— בעל כושר מנהיגות, יוזמה ויכולת ארגונית
— גיל עד 45
— שליטה מלאה באנגלית — הכרחית
תנאים טובים למועמד המתאים
בהצעות נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם-לת.ד. 443 חיפה.
סודיות מובטחת

להעלאת חומר למחשב
דרושים
סטודנטים
לעבודה לחודשים ספורים
נא לפנות בכתב או טלפונית
למחלקת כח אדם
רום כרמל תעשיות בע"מ
טירת כרמל, ת.ד. 444, חיפה, טל. 570261-04

مكان الاعلان

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

חברה לפיתוח תעשיות בע"מ
INDUSTRIES DEVELOPMENT CORPORATION LTD.

לפרויקטים מעניינים במשרדנו בחיפה
דרושים

מהנדס מיכשור
בעל נסיון של לפחות שנתיים בתכנון מערכות לתעשיה הכימית והפטרוכימית.

מהנדס בנין
מנוסה בתכנון קונסטרוקציות פלדה ו/או בטון מזויין.

מהנדס פרויקט
בעל נסיון בתכנון מפעלים כימיים ו/או פטרוכימיים.

מהנדס תעשיה וניהול
לביצוע מעקב אחרי פרויקטים.

מהנדסי והנדסאי מכונות
בעלי נסיון בתכנון ציוד תעשייתי וצנרת. רצוי ידע בתכנות, אנגלית ועברית הכרחית.

שרטטים במקצועות: מיכשור, מכונות, חשמל.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם והשכלה לת.ד. 6144 חיפה — מיקוד 31060. סודיות מובטחת.

נציבות שירות המדינה
מודיעה כי
פורסמו מכרזים פומביים
מס. 1552—1558
לשבע משרות של עוזר ראשי במשרד המשפטים
בדרגה ג' של דירוג השירות המשפטי
המשרות מיועדות למילוי התפקיד במקומות הבאים:

מכרז מס. 1552
לפרקליט המדינה, ירושלים
מכרז מס. 1553—1554
לפרקליט מחוז הדרום, באר־שבע (2 משרות)
מכרז מס. 1555
לפרקליט מחוז תל־אביב (פליליים)
מכרז מס. 1556
לפרקליט מחוז תל־אביב (אזרחי)
מכרז מס. 1557
לפרקליט מחוז המרכז, תל־אביב
מכרז מס. 1558
לפרקליט מחוז הצפון, חיפה

פרטים אפשר לראות בחוברות המכרזים או ב־משרד המשפטים מח' המכרזים טל. 02-271111. בקשות יש להגיש על גבי טופס מדף 2115, ל־לשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה
● ירושלים — ת.ד. 733. ● תל־אביב — הקריה, רח' ה' מס. 5. ● חיפה — רח' חסן שוקרי 11. ● באר־שבע — רח' הרצל פינת רח' הפלמ"ח (בנין אתיקו).
תאריך אחרון להגשת בקשות הוא: י"א בתשרי תשל"ז (5.10.1976).

לבית דפוס גדול
דרושים:
סדרי מכונה ומעמדים
למשמרת ערב
★
להתקשר טלפונית 287211, לבקש קו 32 או 34.

אלקטרה
לסניפנו בחיפה דרוש
קופאי
עם נסיון בעבודה
לפנות בכתב יד עם פרוט תולדות חיים ונסיון קודם, ת.ד. 44516 חיפה.
★
למחלקת מיזוג אויר סניף חיפה דרוש
חשמלאי מוסמך
לביצוע הפעלות מתקני מיזוג אויר
בעל ידע בלוחות פיקוד ונסיון של שנתיים.
לפנות:
טלפון 04-661313, 04-668001.

נציבות שירות המדינה
מודיעה על
מכרז פומבי מס. 1585
למשרת מהנדס תעשיה וניהול
בדרגה 4—6 של דירוג המהנדסים
בשירותי הטלפון, משרד התקשורת, ירושלים
מהנדסים בעלי כשורים מתאימים (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים) ובעלי נסיון של ארבע שנים בתחום המחשבים, רשאים להציג מועמדותם למשרה זו.
בקשות יש להגיש, בצרוף מסמכים על השכלה ונסיון ללשכה המחוזית בנציבות שירות המדינה, ת.ד. 733, ירושלים, עד לתאריך י"ח בתשרי תשל"ז (12.10.1976).
הערה: מועמד שמקום מגוריו בתל־אביב, מקום עבודתו הבסיסי יהיה בתל־אביב.
★ ★ ★
מכרז פומבי חוזר מס. 1481
(לא העלה מועמדים)
למשרת מזכיר ראשי קשרים חוץ לארץ
בדרגה י"ב—י"ד של הדירוג האחיד
בשירות הבולאי, משרד התקשורת, יפו
הדרישות: השכלה תכנית. ידיעה טובה בשפה האנגלית וידיעת כתבנות אנגלית.
קיימת אפשרות להעסקה גם במשרה חלקית. בדבר פרטים, נא לפנות אל השרות הבולאי טלפון 03-825221 בשעות העבודה.
בקשות בצרוף מסמכים יש להגיש על גבי טופס מדף 2115, לנציבות שירות המדינה, תל־אביב, הקריה, רח' ה' מס. 5.
התאריך האחרון להגשת בקשות הוא: י"ח תשרי תשל"ז (12.10.1976).

באזור השרון דרושים
★ **מנהלת מטבח - חדר אוכל**
עד 150 סועדים
דרישות המשרה: נסיון רב בניהול חדר אוכל, יכולת יצירת קשר עם עובדים ואורחים, הכנת תפריט, חישוב כמויות, ניהול מחסן פרודוקטים.
ידיעת השפה הגרמנית או אידיש הכרחית.
★ **מנהל חשבונות** -
משרה חלקית — אפשרי פנסיונר
דרישות המשרה: נסיון 5 שנים לפחות בניהול חשבונות עצמאי. ידיעת השפות גרמנית ואנגלית רצויה.
לפנות בכתב בפרוט תולדות חיים והעתקי תעודות לת.ד. 20050 תל־אביב עבור ל/438.
— סודיות מובטחת —

דרוש
מנהל שיווק
לחברת מזון ארצית באזור ירושלים
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון בהפעלת צוות מפיצים
★ השכלה אקדמאית במינהל עסקים ו/או שיווק
★
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 7095 ת"א, עבור מס' 96.

לאופנת ריג'נט בע"מ
דרושים מיד
★ **תדמנית**
מנוסה
לניהול חדר גזירה
★ **גזרן**
מעולה
תנאים מצויינים למתאימים
טל. 230715, 231021, דיזנגוף 152 תל־אביב

ליאו גולדברג בע"מ
דרושה
פקידה
עם נסיון
השולטת באנגלית ועברית
לפנות: מחלקת הלפים דרך פ"ת 65 ת"א ליד בית „מעריב"

לחברת יבוא גדולה
דרושים
טכנאי שרות ומעבדה
עבור תנורי אפיה ובשול ומוצרי חשמל אחרים
הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי או בי"ס טכני של חיל האויר במגמת חשמל, בעל רשיון נהיגה.
יועדפו מועמדים בעלי נסיון מעשי.
המעוניינים יפנו בכתב תוך תאור קורות חיים ונסיון לת.ד. 184 כפר אתא
★
למועמדים המתאימים צפויים תנאים טובים ואתגרים מקצועיים

למפעל תעשייתי גדול ברמת־גן
דרושים
1. **טכנאי אלקטרוניקה**
מנוסה בספקי כח וממירים
2. **טכנאי**
מנוסה בזיווד אלקטרוני וחשמלי
3. **שרטט**
לעבודה בתכנון מעגלים מודפסים וציוד אלקטרוני
למועמדים המתאימים מובטחים תנאים טובים
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1696 תל־אביב, עבור מס' 1.

קולסו בע"מ
יצרני ציוד ומערכות תכניות ואלקטרוניות מתוחכמות
דרושות
מזכירה
שליטה מלאה באנגלית, כולל הדפסה, נסיון של 1—2 שנים לפחות
לפנות טלפונית 04-511691
פקידת ייצוא יוצאת צבא
שליטה מלאה באנגלית, כולל הדפסה, רצוי נסיון קודם
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 875 חיפה
5 ימי עבודה בשבוע — הסעות
מרכז תעשיות מדע, ת.ד. 875, חיפה, טל. 510271-3

גוטקס
לגוטקס מודלס בע"מ דרושים:
1. **גזרן עצמאי**
★ בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
★ עדיפות למומחה בבגדיים.
2. **עוזר־גזרן**
★ בעל נסיון של שנתיים לפחות.
תנאים מצויינים לבעלי מקצוע מעולים
נא לפנות אישית למנהל כח־אדם „גוטקס", רח' מרדכי אנילביץ' 62 ת"א תל־אביב (ע"י הסינרמה)

לחברה ליבוא חלקי חילוף (ברמת־גן)
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ד'
אפשרות לעבודה לחצי יום לפנות
טל. 293064.

אוניברסיטת בר־אילן
מודיעה על משרות פנויות של:
1. **מזכירה בעברית**
מכרז מס' 40/76
הדרישות: השכלה תיכונית לפחות; שליטה בעברית והדפסה טובה; ידיעה בשפה האנגלית; נסיון בעבודות מזכירות.
2. **מזכירה באנגלית**
מכרז מס' 41/76
הדרישות: שליטה מלאה באנגלית; ידיעת השפה העברית והדפסה טובה; נסיון בעבודה.
נא לפנות בכתב בציון מס' המכרז אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן.

לצה"ל דרוש
נגר
לניהול קבוצת עובדים בנושא פיברגלס ונגרות
הכישורים הנדרשים: נסיון של שנים בניהול עבודות פיברגלס ו[illegible] רצוי נסיון בבניית ספינות פיברגלס
המועמד המתאים יגויס לשרות קבע יועסק כאזרח עובד צה"ל.
● מעוניינים בעלי נתונים מתאימים ישלחו קורות חיים כולל פרטים על שרותם הצבאי לד.צ. 1074. מקום העבודה באזור חיפה.

לביה"ח „אסף הרופא" צריפין דרושים
עבור פתיחת חדרי הניתוח החדשים:
1. **מהנדס מכונות או מהנדס חשמל**
(בעל נסיון של שנתיים בתחזוקת מבנים)
2. **טכנאי / הנדסאי מכונות**
(בעל נסיון של שנתיים לפחות)
3. **טכנאי/הנדסאי חשמל (מוסמך)**
4. **הנדסאי אלקטרוניקה**
5. **הנדסאי ביו־רפואי**
נא לפנות למנגנון ביה"ח בין השעות 09.00—14.00 רצוי לתאם טלפונית מראש, טלפון 963131.

למפעל תעשייתי פרמצבטי / כימי גדול בירושלים
דרוש
טכנאי/הנדסאי כימיה
לעבודה בשתי משמרות
רצוי נסיון קודם במפעל תעשייתי
על המועמדים לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1142 ירושלים 91000.

דרוש
עוזר למנהל חשבונות
עם נסיון
בגיל 40—50
לעבודה בתל־אביב
לפנות בכתב יד בציון פרטי נסיון קודם להברה להשכלה הלק בע"מ, ת"א
רח' סלומון 20

מזכירה
עצמאית בעלת יוזמה
השולטת בעברית ואנגלית
לעבודה במפעל יבוא גדול באזור חיפה
תנאים טובים
למועמדת המתאימה
סודיות מובטחת
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 4868 חיפה
עבור מס' 300

לקונצרן תעשיתי גדול
בעל פעילות מגוונת בארץ ובחו"ל
דרוש
רואה חשבון
לעבודה מענינת ועצמאית בתחום הבקורת הפנימית
— אפשרויות קידום טובות למתאים —
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, תוך ציון פרטים אישיים, קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 16303, תל־אביב.

לביה"ס התיכון המקצועי „עמל" מייש — לידי דיירים — ירושלים
דרושים
★ **מורה לכימיה**
משרה חלקית
★ **אחות** חצי משרה
לפנות להנהלת בית־הספר, רח' זנגויל 25, טל. 02-411090

ישובי מרחבים בע"מ
המחלקה לניהול חשבונות המושב
מפגש מרחבים ד.נ. נגב, טלפון 83132
דרושים
מנהלי חשבונות
הכישורים הדרושים: ידיעות בניהול חשבונות מושב עובדים, עריכת שווקים ומשכורות, התאמת חשבונות ספקים ומוסדות.
תנאים בהתאם לכישורים.
חביב שרבף, יו"ר הנהלת החברה

תקומה
מושב עובדים של הפועל המזרחי בע"מ
מחפש
מזכיר גזבר
פרטים 057-94068
בין השעות 8.30 — עד 12.00

התעשיה לכבלים ולחוטי חשמל בישראל בע"מ
מפרץ חיפה
מחפשת
מהנדס לניהול מחלקת ייצור
(שמועסקים בה כ־80 עובדים)
הכישורים הדרושים: — מהנדס תעשיה וניהול — נסיון של 3 שנים בתעשיה. — רקע בחשמל יתרון.
בהצעות נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם — לת.ד. 443 חיפה.
סודיות מובטחת

מפעל לתעשיה אלקטרו־אופטי באזור תל־אביב
מחפש
מנהל ←
המעוניינים יפנו בכתב בציון קורות־חיים, כשורים, נסיון והמשכורת המבוקשת, לת.ד. 3119 תל־אביב, עבור מס. 222.

דרוש/ה
פקיד/ה
דרושה ידיעה בשפה האנגלית
נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 1677 ת"א.

למוסד ציבורי גדול בתל־אביב
דרושות
1. **מזכירה**
בעלת נסיון בעבודה משרדית למשרה אחראית.
2. **מזכירה - כתבנית**
נא לפנות בכתב לת.ד. 303 עבור „מזכירה" או להתקשר למס' טלפון 261378.

חרט כרסם
מעולה
להפקיד אחראי
דרוש למפעל מתכת ליצור במהוני בהרצליה
981387
983409 בערב

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

לישוב מתבסס בלב הנגב
דרוש לצוות הדינאמי

מרכז מחלקת ספורט ונוער

בוגר וינגייט בעל משפחה

אם אתה כזה נעביר אותך מבדקים מתאימים בטרם שיבוצך.
תקבל תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור ברמה גבוהה במצפה רמון.
המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 11024 תל־אביב ויציינו על המעטפה מרכז מחלקת ספורט ונוער.

— סודיות מובטחת —

דרוש

כלכלן בכיר

למחלקה ליעוץ כלכלי והדרכה

תפקידי המחלקה: איסוף וניתוח נתונים כלכליים הנוגעים ליצוא, הדרכה ליצואנים וניהול קורסים וימי עיון, ניהול קרנות מימון, ריכוז והפצת מידע על שווקים ותנאי סחר, השתתפות בועדות ציבוריות, יזום פרויקטים של קידום יצוא.

הכישורים: השכלה אקדמית בתחום הכלכלה. רצוי תואר שני הוך התמחות בסחר־חוץ, מינהל עסקים או שווק.
ידיעת שפות וכושר מו"מ.
כושר לנהל צוות עובדים.
לבעלי נסיון מעשי בתחומים הנ"ל תינתן עדיפות.

העונים לנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 29732 תל־אביב.

מוסד גדול מחפש

לעבודה מנהלית בנושאי כ"א

בוגר תיכון

לאחר שרות סדיר בצה"ל בתפקידי שלישות או סגל
יועדף קצין שלישות.

העבודה הינה באיזור הדרום

המעונינים יפנו בצרוף פירוט קורות חיים לת.ד. 33274 תל־אביב.

— סודיות מובטחת —

ביה"ס החקלאי מקוה ישראל
דרושות

* אחראית משמרת בחדר אוכל
* עובדת משמרת במטבח

המועמדות מתבקשות לפנות למנהל המטבח במקום.

ל„און" ארות ונופש בע"מ
דרוש

נציג מכירות באירופה

(תושב גרמניה או שוויץ)
בעל נסיון וידע בנושאי תיירות בישראל ובאירופה

נא לפנות עם פרטים מלאים למשרד הראשי, רח' הרצל 22, חיפה.

מושב מטע (ד.נ. האלה)
מחפש

מזכיר

לפנות בכתב לועד המושב

אורט ישראל

דרושים

לבית ספר אורט לבנות, תל־אביב
רחוב מטולה 2, טלפון 57785

* **פקידת כספים**

בעלת ידע בהנהלת חשבונות
לאורט ישראל, המשרד הראשי
שד' דוד המלך 39 ת"א, טל. 233231

* **מזכירה**

למחלקת כח אדם / הדפסה עברית אנגלית ונסיון בעבודה משרדית

* **פקידה - כתבנית**

הדפסה במכונה עברית.

המעונינות המתאימות תפנינה לפי הכתובות הנ"ל.

פז

לפז חברת הנפט בע"מ
למתקן החבדה בגלילות
(ליד הרצליה)

דרוש

מתחזק ציוד

הכישורים הדרושים:
1) בוגר בית־ספר מקצועי (או בית הספר הטכני של חיל־האויר) במגמת מכונאות או חשמל. 2) רצוי בעל רשיון של חשמלאי עוזר לפחות. 3) נסיון בעבודות סכניות. 4) כושר גופני טוב. 5) רשיון נהיגה הכרחי. 6) נכונות לעבודה בשעות בלתי מקובלות, לפי הצורך.

המשכורת תקבע בהתאם לכישורי המועמד.

●

מועמדים יפנו בכתב לאגף כוח אדם, פז חברת נפט בע"מ ת.ד. 434 חיפה, 31000.

למושב דקלה — פיתחת רפיח

דרושה

משפחה צעירה

(עם ילדים)

להפעלת צרכניה ומחסן חקלאי
בתנאי קבלנות

ממשפחה זו אנו דורשים: יחס וגישה ללקוחות כושר ניהול. חוזה לשלוש שנים.
אנו מציעים בתמורה: הכנסה הוגנת, דיור הולם, רמת שרות במושב כמו לחברים.
המעונינים יפנו בכתב למזכירות מושב דקלה, ד"נ חוף עזה, ויפרטו קורות חיים, נסיון ואם יש) מקצוע העיסוק נוכחי.

שרפון

מוצרי שרף וכימיקלים בע"מ, רחובות

למחלקת היצוא דרושה

מזכירה

למשרה מלאה.
שליטה מלאה באנגלית ועברית — הכרחית.
רצוי ידע בתהליכי יצוא.

נא לפנות למר ב. וולף, טלפון 958151; 957531.

אביק בע"מ

תעשיות כימיות ופרמצבטיות

דרוש

שרטט-פקיד טכני

בוגר בית ספר תיכון מקצועי, בעל נסיון קודם של שנתיים לפחות.
מקום העבודה רמת־גן.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצירוף תעודות והמלצות, למחלקת המנגנון ת.ד. 2077 רמת־גן.

— סודיות מובטחת —

מזכירה מעולה

דרושה למוסד ציבורי
תנאים טובים לפי הכישורים

●

לפנות בכתב־יד בצרוף מס' טלפון אל: ת.ד. 36034, תל־אביב.

פקידה

לחב' קבלנית בתל־אביב

שעות העבודה 12.30—8.30

כשורים: הדפסה אלמנטרית, נהול כרטיסית קופה, הכנת משכורות וניהול משרד מצומצם

על המעונינות לצלצל אחרי 8 בערב לטל. 457537 או 12.30־8.30 לטלפון 57656

אנו מחפשים בשביל חברה בינלאומית גדולה

נציג עם רקע מדעי

לקידום מכירות של תומרי־אבחנה מתקדמים
בעל רכב

קורות חיים בכתב יד ת.ד. 1489, תל־אביב.

לסוכנות ביטוח
דרושה

מזכירה לביטוח חיים

כישורים: 1) נסיון וידע בביטוח חיים; 2) הדפסה במכונה; 3) יחסי ציבור והופעה נאה.

נא לפנות:
טל. 03-243292/3/4
למר ג. פינקלשטיין
סודיות מובטחת

דרוש

מלגזן

לעבודה קבועה ומסודרת

אפשרויות קדום

להתקשר לטלפון 03-32241
בין 7 בבקר, עד 4 אחה"צ

דרושות

מתפרות

לתפירת שמלות סוג מעולה

● תנאים טובים ●

לפנות „קסטרו מודל" אלנבי 67, ת"א
טלפון 299740, לרפי

למפעל סריגה
דרושים

* מנהלי עבודה למשמרות למכונות עגולות
* סורגים מעולים לשתי משמרות

לפנות 03-827461

בלשכה המקצועית של משרד הבטחון

דרושים מתמחים

נא להתקשר בטלפון 212-580, בשעות ה' עבודה.

מדריך לול

מעונין בהצעות רציניות
רצוי בקיבוץ

ת.ד. 17009 ירושלים

סרט ישראלי חדש
מחיי יוצאי פולין בישראל — מחפש ניצבים
ושחקני משנה בגילאי 40—50
נא להתקשר „סרטי אפריל" טלפון: 224263, 223786.

לתרכובות ברום בע"מ
לצוות ההקמה של מפעלנו החדש

דרושים:

1. עוזר למנהל אספקה

בוגר 12 שנות לימוד לפחות רצוי טכנאי / הנדסאי ייצור עם נסיון ברכישות. ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית.

2. פקיד מחסן טכני

11 שנות לימוד, ידיעת השפה האנגלית הטכנית הכרחית, רצוי נסיון של 5 שנים בעבודות מחסן.

3. טכנאי חשמל (מפקח)

טכנאי/הנדסאי חשמל, בעל 3 שנים נסיון לפחות, לעבודות פיקוח על קבלנים באתר הבניה.

סודיות מובטחת
תנאים טובים למועמדים המתאימים

העבודה בבאר־שבע
למתגוררים מחוץ לעיר תינתן עזרה בדיור.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לתרכובות ברום בע"מ, ת.ד. 180 באר־שבע.

אוניברסיטת תל־אביב

דרושים

* **מחסנאי אלקטרוניקה**

בעל נסיון של שלוש שנים באפסנאות חלקי אלקטרוניקה. דרוש ידע באנגלית.

* **מזכירת משק**

נסיון של שלש שנים לפחות בעבודות מזכירות והנהלת חשבונות; ניהול כרטסת תקציבית וטפול ומעקב הזמנות ציוד.
העבודה תועסק כממלאת מקום ל־3 חדשים, עם אפשרות להארכה.
על המעונינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים, לענף כוח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, עד ליום — 8.10.76.

למשרד פרסום
דרושים דחוף

* **תקציבאי**

בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
תנאים טובים מאוד לאדם המתאים.
משרה מלאה.

* **גרפיקאי/ת**

בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות במשרד פרסום. חצי משרה.

*

טלפון 54930, בין 10.00—14.00.

עירית ירושלים

המחלקה לשרותי משפחה וקהילה
לפרויקט רווחה דרושים

עובדים סוציאליים

לעבודה מיפולית באוכלוסיה
ובנושאים מגוונים.

הדרכה, השתלמות ויעוץ — מובטחים.
פרטים: בשעות העבודה טל. 60221—2/3/4/5
בשעות אחה"צ טל. 521683.

לחברה מסחרית הפועלת בהיקף ארצי דרוש

מנהל חשבונות בכיר

בעל נסיון בפיקוח על צוות עובדים, עריכת מאזנים; דו"חות כספיים, מו"מ עם משרדי ממשלה ומוסדות כספיים.

התנאים יקבעו עפ"י כישורי המועמד.
— סודיות מובטחת —
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 03-726010.

לתעשיות סלהאפלסט בע"מ
פתח־תקוה

דרוש

מפעיל למכונות ייצור

לטלפן בימי א'—ה' בשעות העבודה למר הופמן. טל. 03-921186/7.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרושים

מהנדס מכונות

מהות התפקיד: נהול צוות אחזקה במתקן כימי.

הכישורים הדרושים: נסיון של 3 שנים לפחות באחזקת מכונות. ידיעת השפה האנגלית — רצויה.

הנדסאי(ת) / טכנאי(ת) ייצור או מכונות

מהות העבודה: הכנת קטלוגים של ציוד טכני, בקורת טיב ציוד ועבודות אחרות במסגרת מערך הרכישה והאחסנה.

נסיון קודם בקיטלוג — רצוי. ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

פקיד יבוא

העבודה כוללת הכנת הזמנות, מעקב אחרי בצוען, טפול בהובלה אוירית וימית, טפול במסמכי יבוא. נסיון קודם בטפול ביבוא או בעמילות מכס של 3 שנים לפחות.

ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

פקיד יצוא

מהות העבודה: טפול במסמכים, בנקים וסדרי משלוח והובלה ימית הקשורים ביצוא.

הכישורים הדרושים: נסיון של שנתיים לפחות בתפקיד דומה. ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית, ידיעת שפות נוספות — יתרון.

מזכירה - כתבנית

ידיעת הדפסה בשפות עברית ואנגלית — הכרחית.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 767 חיפה, מיקוד 31000.

אלביט

התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע"מ
חברה עתירת מדע — בקרית רחובות

דרושים

* **מהנדס מכונות בכיר** — בעל נסיון של 5 שנים לפחות עם רקע תעשייתי אורחי לעבודות פיתוח במח' מחקר ופיתוח.
* **מהנדס אלקטרוניקה לריכוז פרויקט** — בעל ידע ונסיון של 3 שנים לפחות בתכנון מערכות אנלוגיות ומירים.
* **כרסמים** — בוגרי בי"ס מקצועי ובעלי נסיון של מספר שנים בעבודות מדוייקות.
* **משחזן** — בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון של 5 שנים לפחות בהשחזה עגולה, שטוחה ו/או כלים.

— 5 ימי עבודה בשבוע —
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב למח' כח־אדם, ת.ד. 1165, רחובות.
(רק מועמדים מתאימים יענו)
— סודיות מובטחת —

לישוב מתבסס בלב הנגב
דרוש לצוות הדינאמי

גזבר

שהוא כלכלן או בוגר מינהל עסקים.

בעל כמה שנות נסיון ומשה פתוחה וחושי ציבור מעולים.
אם אתה כזה נעביר אותך מבדקים מתאימים בטרם שיבוצך.
תקבל תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור ברמה גבוהה במצפה רמון.
המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 11024 תל־אביב, ויציינו על המעטפה גזבר.
— סודיות מובטחת —

לעמינח יד צבי דרוש

מנהל חשבונות ראשי

הכשורים הנדרשים:

* מעל גיל 30
* נסיון של לפחות שנתיים בתפקיד דומה בתעשיה
* רצוי נסיון בעבודה עם מיני־מחשב
* כושר לנהל צוות עובדים

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל והמעונינים גם לקבל על עצמם תפקידי ניהול בתחום הפיננסי, מתבקשים לפנות אך ורק בכתב לעמינח בע"מ, ת.ד. 215 רמלה, בציון פרטים על נסיון קודם והמשכורת מבוקשת. סודיות מובטחת.

هكذا من الاصل

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב-8 העיתונים · הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

למוסד העוסק בפיתוח פרוייקטים חדשניים בתחום החינוך

דרושים:

1. כלכלן

תאור התפקיד:
1. קדום, הפצת ומכירות.
2. מתוח תחזיות עלויות של פרוייקטים בתחום החינוך.
3. בדיקת תקציבי פרויקטים.

הכישורים הדרושים:
* תואר ראשון בכלכלה (לפחות).
* נסיון של מספר שנים בתחומים כלכליים.
* נסיון קודם בקידום מכירות.

2. טכנאי צילום והקלטה

תאור התפקיד: ביצוע צילומים עבודות מעבדה, ביצוע הקלטות צליל.

הכישורים הדרושים:
1. בוגר בית-ספר לצילום.
2. 3 שנות נסיון לפחות.
3. רצוי רקע בוסרטה ו/או בהקלטות צליל.

*

המעוניינים העונים לדרישות מתבקשים לפנות מכתב יד ולפרט קורות חיים, השכלה ונסיון קודם, אל: המרכז לטכנולוגיה חינוכית / כות אדם, ת.ד. 39328 רמת-אביב.

— סודיות מובטחת —

ההסתדרות הציונית העולמית

דרושים מדריכים לנוער מתנדב מאמריקה הלטינית במסגרת מבצע "תפוז"

תאור התפקיד:
* עבודה רצופה במשך 8—9 שבועות, בתקופה שבין דצמבר 1976 — פברואר 1977, הכוללת לווי הנערים בזמן עבודתם בקבוץ, טיולים בארץ וסמינרים.
* על המדריך להיות צמוד לקבוצתו במשך כל שעות היממה.
* לינה וכלכלה במקום.

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית לפחות.
* ידיעת ספרדית או פורטוגזית הכרחית.
* נסיון בהדרכת נוער (בתנועות-נוער, בצה"ל וכו').
* גיל 20—30.

המדריכים/ות המעוניינים מתבקשים לפנות בהקדם לפי הכתובת:

מחלקת הנוער והחלוץ

היחידה לאמריקה הלטינית, ת.ד. 92 — ירושלים.

סמינר הכנה בתנאי פנימיה יתקיים בסוף חודש נובמבר בירושלים.

ההרשמה תסתיים ב-1.11.76.

לישוב מתבסס בלב הנגב

דרושה לצוות הדינאמי

עובדת סוציאלית

בוגרת בית ספר לעבודה סוציאלית

אם את כזאת נעביר אותך מבדקים מתאימים בטרם שיבתך.

תקבלי תנאי שכר טובים מהמקובל ודיור-ברמה גבוהה במצפה רמון.

המעוניינת תפנה בכתב יד לת.ד. 11024 תל-אביב ותציינה על המעטפה — עובדת סוציאלית.

— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה העברית בירושלים

ביה"ס לחקלאות ע"ש לוי אשכול
הפקולטה לחקלאות ברחובות
מודיעים על משרות פנויות של:

טכנאי בכיר ביחידה לציוד בין-מחלקתי

מכרז מס' 28/76

תאור התפקיד — הפעלה ואחזקה של מכשור מדעי.

כשורים דרושים — הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה מוסמך, בוגר ביה"ס מקצועי 4 שנתי במגמה לאלקטרוניקה. נסיון בהפעלה ואחזקה של מכשור אלקטרוני מדעי. ידיעת השפה העברית ויכולת קריאה והבנה של תכניות והוראות טכניות בשפה האנגלית, יכולת לתת שרות לחוקרים ולקיים קשר עם נציגי ספקים.

הדרגה — 3—4 בדרוג טכנאים.

טכנאי מערכות (קרור וחמום)

מכרז מס' 29/67

תאור התפקיד — תפעול ואחזקה שוטפת של מערכת קרור, מזוג אויר ואוורור.

כשורים דרושים — בוגר ביה"ס מקצועי במגמת מזוג אויר וקרור; נסיון של 3 שנים בהפעלת ואחזקת מתקנים כנ"ל.

הערה: העובד ידרש לבצע עבודות גם מחוץ לשעות העבודה הרגילות.

הדרגה — 2—3 בדרוג טכנאים.

על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך: כ' בתשרי תשל"ז, 14.10.76, אל: מזכירות הפקולטה לחקלאות, ת.ד. 12 רחובות, ולציין על המעטפה את מס' המכרז.

הבנק הבינלאומי הראשון

לסניף טרומפלדור

דרושה

פקידה כתבנית

* 11 שנות לימוד לפחות
* ידיעה טובה בהדפסה עברית
* ידיעה בסיסית של השפה האנגלית

שעות העבודה מפוצלות

לשם קביעת מועד לראיון נא להתקשר 623312 קו פנימי 319

למפעל תעשייתי גדול בחיפה

דרושים

לעבודה קבועה במשמרות

עובדים בלתי מקצועיים

שיוכשרו לתפקיד של

מפעילים במתקני הייצור

למועמדים המתאימים מובטחים:
— עתיד בטוח ובטחון כלכלי.
— תנאי שכר ותנאים סוציאליים מהטובים בתעשיה.
— סיכויי התקדמות ועליה בדרגה.

נא לפנות בכתב בציון קורות חיים לת.ד. ... חיפה.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על משרה פנויה של:

ראש מרכז החישובים

מכרז מס' 117/76

תאור התפקיד — אחריות לניהול והפעלה שוטפת של מרכז החישובים. קידום השימוש במחשב למטרות מחקר, הוראה ועיבוד נתונים. אחריות לפתוח ואחזקת מערכות הפעלה ותכנה, אחריות למתן שרותי מחשב, תכנה, יעוץ והדרכה לצרכנים.

דרישות התפקיד — רצוי בעל תואר אקדמי גבוה, בעל ידע רחב בתחומי החומרה והתוכנה של מחשבים, במיוחד במערכות הפעלה מתקדמות, רצוי בעל נסיון קודם בניהול מרכז מחשבים. בעל הבנה בבעיות המיוחדות של שרותי המחשב במוסד אקדמי ומסוגל להשגת ניצול אופטימלי של מערכת המחשב במסגרת זו, בעל כושר ארגוני ונסיון בניהול חבר עובדים. על המועמד להיות בקי בניהול מו"מ עם חברות המשווקות ציוד ושרותי אחזקה למחשבים, בעל יכולת ניתוח כדאיות השימוש בסוגי ציוד ותוכנה שונים.

דרגה — 8—9 בדרוג מח"ר.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך כ"ה בחשון תשל"ז, 18.10.76, אל: מחלקת כח אדם קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, ולציין על המעטפה "מועמד למשרה מס' 117/76".

נציבות שירות המדינה

דרושה

מזכירה - כתבנית אחראית

לראש אגף במועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, משרד ראש הממשלה, ירושלים.

הדרישות — שליטה מלאה בשפה העברית והדפסה, ידיעת השפה האנגלית.

לפנות טלפונית למזכירות המועצה. טל' 02-39231/296.

ההסתדרות הציונית העולמית

דרושים מורי-דרך מוסמכים ובלתי מוסמכים דוברי ספרדית ופורטוגזית במסגרת מבצע "תפוז"

ללווי קבוצות של נוער-מתנדב מאמריקה הלטינית במשך החודשים דצמבר 1976 — פברואר 1977.

המעונינים יפנו לכתובת: מחלקת הנוער והחלוץ, היחידה לאמריקה הלטינית, ת.ד. 92 — ירושלים.

הפניות תתקבלנה עד ה-1.11.76.

למוסד ציבורי גדול

דרושים כלכלנים

לעבודה בנושאים הבאים:
חשבונאות, בקרה תקציבית, נתוח עלויות וכו'.

— הדרגות ותנאי השכר ייקבעו בהתאם לכישורי המועמדים.
— מקום העבודה: תל-אביב.

מועמדים מתאימים יפנו בקשותיהם בכתב בציון קורות חיים ונסיון מקצועי קודם, אל: ת.ד. 7093 ת"א עבור 215(15), עד ה-15.10.76.

לחברת בטוח בתל-אביב

דרושים

* עוזר/ת חתם בבטוח אלמנטרי
* פקיד/ה לתביעות
* פקיד/ה כללי/ת

בוגר/ת תיכון לאחר שרות

תנאים טובים * סודיות מובטחת

לפנות בכתב לת.ד. 29890 תל-אביב או בטלפון 54165

תעשיות אוויריות

דרושים:

1. כרסמים

בעלי נסיון של 3 שנים ומעלה.

2. מבקרי איכות עבוד שבבי

לעבודה במפעל תעופתי

תנאים טובים, הסעות לעובדים, מזוג אויר, וארוחות במפעל.

לפנות טל: 055-92361 עד 17.00 או ת.ד. 80 גדרה

תרכובות ברום בע"מ

1. מהנדס משמרת

לרגל הרחבת המפעל דרושים לעבודה קשה ובעלת אתגר בוגרי הפקולטה להנדסה כימית / הנדסת מכונות.
העבודה במשמרות הכרחית.

2. פקידה כתבנית

12 שנות לימוד לפחות. ידיעת הדפסה בעברית הכרחית. ידיעת הדפסה באנגלית רצויה.

סודיות מובטחת

תנאים טובים למועמדים המתאימים

העבודה בבאר-שבע.

למתגוררים מחוץ לבאר-שבע תינתן עזרה בדיור.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לתרכובות ברום בע"מ, ת.ד. 180 באר-שבע.

לאמקור בע"מ

דרושים:

* כתבנית טובה בעברית ואנגלית
* מנהל חשבונות עצמאי

תנאים טובים למועמדים המתאימים

*

נא להתקשר טלפון 31411 תל-אביב בשעות העבודה

חברת מבני תעשיה ע"מ
קרליבך 29 ת"א, טל. 283181.

דרוש

רואה חשבון

לתפקיד רב אתגר ובעל סיכוי קידום

נדרש: נסיון של מספר שנים כמנהל חשבונות ראשי, כולל נסיון בחברה עסקית.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית לממונה המנגנון בחברה.

אם אתה סתם גרפיקאי צעיר וטוב עם שאר רוח וראש פתוח מחכה לך ג'וב מענין בחברת פרסום בתל-אביב

•

לפנות בכתב לת"ד 10204

לחברת שיווק ארצית גדולה
דרושים לעבודה קבועה

* **רואה חשבון** — לתפקיד בכיר בירושלים
* **רואה חשבון** — לתפקיד בכיר בתל-אביב
* **מנהלי חשבונות** — בכל הרמות. בתל-אביב, ירושלים וחיפה.

התנאים יקבעו בהתאם לכישורים, עם אפשרות לחוזים מיוחדים.

הצעות נא לשלוח לת.ד. 2136 תל-אביב, עבור "חברת שיווק".

סודיות מובטחת

דרוש

מנהל כח-אדם

למפעל תעשייתי מתפתח באזור הצפון

מועמדים רציניים בעלי נסיון וותק יפנו בכתב יד אל ת.ד. 4868 חיפה, עבור מס. 303.

למשרד פרסום בת"א, דרושה

מזכירה

רצוי ידע בהדפסה במכונת כתיבה חשמלית.
נא לכתוב בפרטים מלאים לת.ד. 33157 ת"א עבור מס' 978

למפעל גדול בעל מוניטין ליצור רהיטי ילדים ונוער וחדרי שינה

דרושים

סוכנים

בעלי חנויות במרכז הערים

* באר-שבע
* אשקלון
* ואשדוד

בהצעות נא לפנות לת.ד. 14142 ת"א עבור "מפעל רהיטים"

דרושה

אחות דתיה

לקבוצת עלומים

מגורים במקום

••

לפנות בכתב למזכיר, ד.נ. הנגב

דרושים 2 מחלקים

עם מכונית טרנזיט
לחלוקה באזור מפרץ חיפה

לפנות לחברת "יונה",
טלפון: (04)721716, (04)666350

לרהיטי נצר-סירני דרוש:

טכנאי יצור

בעל-נסיון, לעבודה קבועה במפעל.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב עם פרטים מלאים לרהיטי נצר-סירני, דאר באר יעקב או לטלפן 965671, 03-967086.

בוכנות מוביליה 1975 בע"מ
תל-אביב-רחוב עשר תחנות 16
ת.ד. 13041 טל' 472883 470360

דרוש

טכנאי ייצור

לרכז נושאי שכר עדוד ושפור שיטות

אפשרי גם טכנאי מתחיל

לפרטים נא לפנות טלפונית או בכתב בצרוף קורות חיים ומספר טלפון.

לחברה מסחרית ארצית גדולה, ד...

* **סגן מנהל/ת חשבונות** — בעל/ת נסיון של 3—5 שנים ויכול... על צוות עובדים במחלקה.
* **פקידה** — מסודרת ואחראית להכנת ת... משכורות וכו'. אפשרי גם ללא נסיון

מקום העבודה — ת"א. שעות העבודה...
נא לטלפן 03-621686 לקביעת ראיון

חישולי כרמל בע"מ

דרוש

מהנדס מטלורג

בעל 3 שנות נסיון בתעשיה, אפשרות למספר שנות נסיון דומה במוקד מחקר ופתוח.

למועמד המתאים מובטחים תנאים טובים

המעונינים יפנו בכתב לאגף כח אדם ת.ד. 30 טירת הכרמל או טלפונית למס' 04-539202—3—4

CARMEL FORGE LTD

דרושות לבית דפוס בירושלים

1. כתבנית קומפוזר מעולה באנגלית
2. גרפיקאית-ביצועיסטית, עם נסיון.

תנאים טובים למתאימות

טלפון 719129, ירושלים

לוח 8 - לוח מעריב — דרושים

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

למוסד למחקר ופתוח באזור חיפה

דרושים

* ★ **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**

בוגרי בתי ספר מוכרים משוחררי צה"ל שעסקו בעת שרותם הצבאי בשטח האלקטרוניקה.

במוסדנו משרות פנויות בשטחים הבאים:

— בצוות העוסק בשטחי המחשבים.
— בצוות העוסק בנושאי מערכות דיגיטליות.
— בצוות העוסק בשטח ה־R.F. מיקרוגלים.
— בצוות העוסק בפיתוח מעגלי עבוד נתונים ומעגלי בקרה.
— בצוות העוסק בבדיקות של מעגלי מיקרואלקטרוניקה.
— בצוות העוסק בעריכת מעגלים מודפסים.

* ★ **מרכיבות**

למחלקת אלקטרוניקה דרושות מרכיבות למעגלי מיקרואלקטרוניקה. המקצוע נרכש תוך כדי עבודה מעשית במעבדה.

* ★ **מפעילי מחשב**

בוגרי בית ספר תיכון או בית ספר מקצועי ארבע־שנתי לאחר שרות בצה"ל (יועדפו בוגרי מגמה ריאלית). המועמדים המתאימים יקבלו הכשרה במחשב מהגדולים בארץ. העבודה במשמרות.

* ★ **נקבניות**

בוגרות קורס נקבניות. רצוי בעלות נסיון של שנתיים. העבודה במשמרות.

* ★ **מחסנאים**

משוחררי צה"ל שסיימו קורס מחסנאים טכניים.
לעבודה במחסן רכיבים אלקטרוניים.
לעבודה במחסן רכיבים מכניים.

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 9757 חיפה 31 09. רצוי מספר טלפון להתקשרות.

ליחידת מחשב גדולה
של קונצרן תעשייתי גדול
באזור תל־אביב

דרושים

* ★ **מתכנת FORTRAN**

מנוסה בעל רקע בתכנות בשפת ASSEMBLER המעוניין לעסוק בפתוח תכנה בנושא בקרה למכונות כלים N.C. רצוי בעל תואר בהנדסת מכונות.

* ★ **נקבניות**

— לאחר שרות צבאי בוגרות קורס ניקוב
— בעלות נסיון בעבודה על מכונת ניקוב י.ב.מ. 29 או 129 ועל דיסקטים.
— ידיעה באנגלית רצויה.

* ★ **עובדי עזר למחשב**

בנושא קלט פלט וספירת סרטים מגנטיים.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי עבודה ושכר טובים ואפשרויות קידום.
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות בכתב אל: ת.ד. 25036 תל־אביב.

למפעל תעשייתי מבוסס

דרושים

מהנדס תעשיה וניהול

* לתפקיד מטה הכולל עריכת נוהלים וקשר עם מחשב.
* נסיון שנה עד שנתיים.

טכנאי אלקטרוניקה

* ליחידת בקרה ואבטחת איכות, לתפקיד הכנון שיטות בדיקה ומיתוח תקלות בתחום רכיבים.
* עריכת פרטים טכניים באנגלית ובעברית.

כישורים: ידיעת השפה האנגלית הכרחית. רצוי ידע בתחום רכיבים אלקטרוניים.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי עבודה ושכר טובים.
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות בכתב אל:
ת.ד. 19098, תל־אביב.

למוסד בטחוני

דרוש/ה

עובד/ת מחקר מתחיל/ה

בתל־אביב

בנושא מעניין ובלתי שיגרתי

* השכלה אקדמאית מושלמת.
* אחרי שירות צבאי מלא.
* בריאות תקינה.
* מגורים באזור תל־אביב.

המשרה קבועה ומלאה,
כוללת עבודה בשעות נוספות
הדרגה: 1 מח"ר

● המעוניינים/ות יפנו בכתב לת.ד. 16056 (עבור פ) ויפרטו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר טלפון).
— רק פונים מתאימים ייענו —

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

דרושים:

פקידה כללית

לעזרה בעבודות משרד שונות

הערה: אפשרית גם בחורה לפני שרות צבאי.
מספר המשרה: 1/253.

אלקטרונאי

הכישורים הדרושים: בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי בבגמה אלקטרוניקה (יועדף בוגר בי"ס להנדסאים). שליטה בעברית וידיעה באנגלית טכנית. בעל נסיון במערכות ספרתיות ו/או מערכות בקרה. מספר המשרה: 1/162.

עובד אחזקה

במעבדות קסל ברח' אלנבי

הכשורים הדרושים: ידע ונסיון בהפעלת חדר בכונות ובהפעלת מערכת הסקה בבנין רב קומות. ידע ונסיון בעבודות חשמל. נסיון קודם של 3—5 בעבודה דומה. מספר המשרה: 1/250.

הנדסאי אלקטרוניקה

הכשורים הדרושים: בוגר בי"ס להנדסאים ב־מגמת אלקטרוניקה. נסיון של 3 שנים, עדיף במעגלים ספרתיים ונסיון בהפעלת מיני מחשב.
הערה: העבודה נערכת בקבוצה לפיתוח מערכות מדידה. מספר המשרה: 1/239.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומספר המשרה, עד יום 15.10.1976, אל אגף כח אדם, הטכניון חיפה, 32.000.

מפעלי ים המלח בע"מ

לאגף השיווק בבאר־שבע

דרוש

מנהל חשבונות

(סוג ג'—ד')

בעל רקע בנקאי
רצוי נסיון של שנתיים ביצוא.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.

●

על המעוניינים לפנות למח' אדמיניסטרציה וכח אדם, ת.ד. 75 באר־שבע. סודיות מובטחת.

אגרולייף בע"מ
ת.ד. 1018 חיפה

לשרות בחו"ל דרושים:

מנהלי חוות חקלאיות

הכישורים הדרושים:

* ידע נרחב בגידולי שדה וירקות. התמצאות במיכון חקלאי.
* נסיון בריכוז ענפי שדה חקלאיים וכושר ניהול צוות עובדים.
* השכלה חקלאית עם נסיון מעשי של 4 שנים לפחות.
* ידיעת השפה הספרדית רצויה.

תקופת השרות היא לשנה עם אפשרות להארכה.

תנאים טובים למועמדים המתאימים

המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תולדות חיים ותעודות מתאימות לשם קביעת מועד לראיון אישי לפי הכתובת הנ"ל. סודיות מובטחת.

לחברה גדולה בתל־אביב

דרושים

מנהלי חשבונות

* מנה"ח עם נסיון
* מנה"ח למחלקת שכר — עבודה עם מחשב
* מנה"ח זוטר, או פקידה אחרי תיכון — לעבודה בקופה.

בפרטים על הנסיון ושכר מבוקש נא לפנות לת.ד. 2438 תל־אביב.

חברה קבלנית לעבודות צנרת ומערכות מכניות מחפשת

1. **מזכירה מנוסה**
בניהול משרד.
2. **הנדסאי/טכנאי**
בעל נסיון לבצע מדידות, חישוב כמויות ועריכת חשבונות.

לפנות בכתב לת.ד. 1658 חיפה „כח־אדם", עם פרוט הכישורים והנסיון.

לחברה קבלנית לבנין ולעבודות ציבוריות בחיפה

דרושים

1) **מהנדס בנין**
2) **טכנאי בנין**

בעלי נסיון של לפחות 5 שנים בביצוע, כמויות ותמחיר.
לפנות בכתב עם פרטים אישיים ונסיון לת.ד. 4114, חיפה, עבור 8541. סודיות מובטחת.

איך מתקדם

לפי כישוריך?

אתה נבלם

מסיבות לא עניניות?

אצלנו זה לא יקרה לך!

אנו נבנה עבורך, יחד אתך, קריירה ניהולית מלאת אתגר המלווה בהכנסה גבוהה ביותר.

מקום העבודה:
אזור תל־אביב ואזור ירושלים.

הכישורים הדרושים:

* גיל 25—30, נשוי.
* נכונות למאמץ ולשעות עבודה לא מקובלות.
* נסיון ניהולי וכושר מנהיגות.

עדיפות תינתן לבעלי נסיון בשיווק או במכירות.

נא לכתוב קורות חיים לת.ד. 314353 תל־אביב, עבור „שיווק".

אנו דרושים לך

אם עבודה במקצוע והדרכת נערים לאהבת היצירה והעבודה חשובה לך

נקדם בברכה

* ★ רכז בניה
* ★ רכז מסגריה
* ★ מסגרים רתכים
* ★ קנין
* ★ רכז חקלאות
* ★ עובדי בנין
* ★ נהג

רק בקור אישי במקום ייענה.

ביתנו — כפר תעשייתי חקלאי לנוער
אזור ירושלים — ע"י מושב מסע
אוטובוסים 93, 96.

לחברה מתפתחת העוסקת ביצוא

דרושה

מזכירה למנכ"ל

הכישורים הדרושים:

* ידיעת השפה האנגלית, כולל הדפסה — הכרחית
* בעלת אמביציה והריצות
* נסיון ביצוא — רצוי

המועמדות המתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד לת.ד. 33112 תל־אביב, עבור מס' 21

סודיות מובטחת

יבמ IBM

ליחידה בקרה ושיטות

דרוש/ה

עובד/ת

הכישורים: נסיון 2—3 שנים בבקורת בחברה מסחרית. סטודנט/ית שנה ב' בחוג להשבנאות או בוגר/ת החוג. ידיעה טובה בעברית ואנגלית. כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
לטלפן 36061 תל־אביב, בין 544 או 480.

יבמ IBM

טמבור ⊕ אסקר

למפעלנו בעכו דרוש/ה:

מתכנת/ת למחשב

כשורים נדרשים: נסיון של 3 שנים לפחות בתיכנות בשפה R.P.G. II עדיפות תינתן לבעלי המלצות מתאימות המתגוררים בעכו או בקירבתה.

★

לפנות למחלקת כח־אדם ת.ד. 238 עכו

דרושות

מדגימות/מדריכות

למכונות תפירה ביתיות
בכל חלקי הארץ

עבודה חלקית / מלאה

לפנות לת.ד. 1696 ת"א עבור „מדגימות".

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרושים

מהנדס/הנדסאי מכרזים ותוזים

לעבודה במסגרת פרוייקטים תעשייתיים כימיים בנושא של הכנת מכרזים, חוזים ובדיקת חשבונות קבלנים, לעבודות הנדסה אזרחית, קונסטרוקציות, צנרת וכו'.
הכישורים הדרושים: נסיון בשטח הנ"ל של 5 שנים לפחות. ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

מהנדס/הנדסאי מיכשור ובקרה

לעבודה בנושאי מיכשור ובקרה בתעשיה הכימית, הכוללת מערכות בקרה אלקטרוניות, חשמליות ופנאו־מטיות וישום בקרה באמצעות מחשב.
הכישורים הדרושים: מהנדס אלקטרוניקה עם נסיון בעבודה של שנה לפחות במפעל תעשייתי בנ"ל. ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

מכונאים

בעלי נסיון רב בהרכבות של מדחסי בוכנה גדולים ומשאבות וכדי במפעלים כימיים.
הכישורים הדרושים: נסיון של 5 שנים בהרכבות ציוד מכני כנ"ל במפעלים תעשייתיים.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 767 חיפה, מיקוד 31000

ליחידת מחשב במוסד ממלכתי

דרושים

* **תכניתנים** -

בעלי נסיון בעבודה (רצוי במחשב י.ב.מ.)
— ידע בשפת PL/I
— השכלה אקדמאית רצויה

* **מנתחי מערכות** -

— בעלי השכלה אקדמאית מלאה (מתמטיקה, סטטיסטיקה, כלכלה, מדעי מחשב או מנהל עסקים)
— נסיון בעבודת נתוח מערכות

— תנאי שכר ייקבעו עפ"י כישורי המועמד

● מעוניינים מתבקשים לפנות ל־ת.ד. 33232 תל־אביב ולציין פרטים אישיים, קורות חיים ופרוט נסיון קודם

— רק פונים מתאימים ייענו —

— סודיות מובטחת —

לעבודה בטחונית באזור תל־אביב

דרושים צעירים

* אשר סיימו 12 שנות לימוד לפחות
* מסיימי שרות צבאי מלא ביחידה קרבית — בתפקיד פיקודי
* בעלי פרופיל רפואי 82 לפחות
* המתגוררים בגוש דן
* העבודה במשמרות בנות 12 שעות — 3 או 4 פעמים בשבוע
* חוזה ל־10 חודשים עם אפשרות הארכה
* שכר חודשי כ־2500 ל"י נטו למשרה מלאה

קיימת אפשרות ליציאה לחו"ל בתפקיד

תחילת עבודה. מותנית במעבר קורס בן מספר שבועות בשכר.

על המעוניינים לפנות ביום שלישי 5 אוקטובר 1976 בין השעות 14.00—17.00 בגמל תעופה בן גוריון בנין משרד הבריאות (ליד אולם המכס). על המועמדים להביא עמם פנקס מילואים.

למוסד ממלכתי בחיפה

דרושות

עובדות לארכיון

כישורים:

* 11 שנות לימוד לפחות
* לאחר שירות צבאי
* נכונות לעבודה קבועה במשרה מלאה
* מגורים באזור חיפה

השכר ההתחלתי כ־1,300 ל"י נטו

ניתנת השתתפות בהוצאות נסיעה

המעוניינות תפנינה לת.ד. 2133 חיפה, ותצרפנה פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.
— רק פונות מתאימות תענינה —

هكذا من الأصل

לוח 8 - לוח מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה - כל מודעה מתפרסמת ב־8 העיתונים

דרושים

בתקון שרותי מידע ישראליים בע"מ

- מנהל פרויקט בחו"ל — מהנדס בנין (בצוע)
- מנכ"ל מפעל בחו"ל — מהנדס אלקטרוניקה בכיר
- מרכז מחקר ופתוח (פרמצבטיקה) — כימאי אנליטי
- מנהל מפעל גדול — מהנדס מכונות/חשמל
- מנהל פרויקט בנין — מהנדס בצוע
- מנהל יצור — מהנדס מכונה/חשמל
- מרכז הדרכת יצור — מכנאי יצור
- מזכירת חברה — עברית, אנגלית

ת"א, גורדון 65, ת.ד. 11364, טל. 248211

לחברת יבוא

דרוש

מנהלן

התכונות הדרושות:

- ★ כושר ניהול צוות עובדים
- ★ נסיון באדמיניסטרציה

למועמדים מתאימים תנאים טובים

פניות בכתב יד המציינות נסיון קודם לת.ד. 6080 תל־אביב

— סודיות מובטחת —

אגודה לחינוך משלים
ת.ד. 686 באר־שבע

דרוש(ה)

מנהל משבח וטבח

למחנה הנוער המחוזי בחוף אשקלון

במשרה מלאה למשך שנה"ל תשל"ז.

דרישות המשרה:

1. ידע ונסיון בניהול מטבח.
2. ידע ונסיון בהכנת תפריטים.
3. יכולת לנהל צוות עובדים.
4. מגורים הכרחיים בסביבות אשקלון (עזרה בדיור תינתן).

תנאים טובים למועמדים המתאימים

מועמדים מתאימים בעלי נסיון יפנו בכתב לאגודה לחנוך משלים ת.ד. 686 באר־שבע.

למפעל גדול ומבוסס באזור תל־אביב
דרושים מועמדים לקורס

עיבוד שבבי (חריטה, כרסום, השחזה)

- ★ יתקבלו גברים לאחר שרות צבאי בעלי השכלה של 8־11 שנות לימוד.
- ★ בתקופת הקורס יקבלו המשתתפים שכר.

עבודה מקצועית מעניינת מובטחת למסיימים.

לקבלת פרטים נוספים נא לפנות אל ת.ד. 2021 ר"ג.

למוסד צבורי העוסק בהוצאה־לאור

דרושים

1. עוזר ראשי למנהל מחלקת ההפצה
   - — השכלה תיכונית
   - — ידע בחשבונות
   - — עזרה בניהול צוות עובדים
2. פקיד(ה) מכירות ספרים
   - — השכלה תיכונית
   - — הוצאת חשבונות ופיקוח על מלאי.

★

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, בקצרה, עד 15.10.76, לת.ד. 20123, תל־אביב, למנהל.

— סודיות מובטחת —

למוסד ציבורי גדול בת"א

דרושות נקבניות

— העבודה הינה ב־2 משמרות והשכר כולל תשלום עבור עבודה במשמרת ב'.

— תועדפנה מועמדות בעלות נסיון בעבודה על דיסקטים.

★

● מועמדות מתאימות הגרות באיזור ת"א, תפנינה בקשותיהן בכתב בציון קורות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 7093, עד ה־15.10, עבור 212(15) תל־אביב.

הוצאת ספרים דביר

כתבניות מעולות ומשכילות

לעבודה מעניינת
בשעות הבקר
או בשעות אחה"צ

המעוניינות תפנינה בכתב־יד בפירוט הנתונים האישיים, השכלתם ונסיונם לחברת דביר בע"מ ת.ד. 149, ת"א.

דרושים

אקדמאים

במדעי החינוך, פסיכולוגיה או עבודה סוציאלית

בעלי נסיון של שבע שנים לפחות בחנוך וטפול בילדים מפגרים או חריגים

- לתפקיד: נהול קורסים להכשרת עובדי חינוך
- מקום העבודה:
  1. תל־אביב והמרכז
  2. באר־שבע ודימונה

שעות העבודה גם אחה"צ והערב
התחלת העבודה מיידית

לפנות: בכתב ת.ד. 4148 רמת־גן
טלפון — 03-722734

למפעל תעשייתי

העומד בפני גידול והתרחבות
והמייצא את רוב תוצרתו

דרוש

ממונה על מחסן שנוע והנדסת "יצ...

נסיון בניהול צוות עובדים בהיקף חיוני. על המועמד להיות בעל באו"ש וענ"א.
השכלה: בוגר הפקולטה ל... תעשיה וניהול.

— קודיות מובטחת —

תנאים טובים למועמדים המת...
מקום העבודה בבאר־שבע
תינתן עזרה בדיור למתגוררים לעיר.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות לת.ד. 8 באר־שבע, עבור „נ... תעשיה וניהול".

לעבודה מענינת בתל־אביב

דרושים

א. **מחסנאים**
לציוד אינוונטרי ומשרדי

ב. **מחסנאים**
בעלי נסיון והשכלה טכנית — בשטח האלקטרוניקה.

ג. **כלכלנים**
(גם בלי נסיון).

● מועמדים לאחר שירות צבאי, יכולים לפנות לת.ד. 7042 תל־אביב בצירוף פרטים אישיים כתובת — וטלפון.

רק מועמדים מתאימים יענו

מוסד הטכניון למחקר ופתוח

מודיע על המשרות הפנויות הבאות:—

בגזברות המוסד מנהל(ת) המוסד
הכישורים הדרושים: בעל(ת) סוג 2 או 3 ב־הנהלת חשבונות. רצוי בעל(ת) נסיון של שנתיים. מכרז מס' 142/76.

במזכירות המוסד פקידה כתבנית
הכישורים הדרושים: ידיעת הדפסה בשפה ה־עברית. בעלת נסיון של לפחות 3 שנים בכתבנות ועבודות משרד שונות. מכרז מס' 136/76.

במדור למיכון חקלאי מסגר
הכישורים הדרושים: בקיאות בעבודות קונסטרוקציה ותיקון מכונות. עדיף בעל נסיון בשטח ה־מיכון החקלאי. מכרז מס' 135/76.

● מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות, בצירוף קורות־חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המקצועי, ל־יחידת המנגנון, כבוד הטכניון למו"פ, קרית ה־טכניון, חיפה, עד יום ו', 8.10.76 בציון מספר המכרז המתאים.

למוסד ציבורי בתל־אביב

דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת בכיר/ה ברחובות

דרישות התפקיד: ידיעת השפה העברית על בוריה. ● כושר הבעה בע"פ ובכתב. ● כושר ניהול מו"מ עם מוסדות ויחידים. ● קיום מגע בכתב ובע"פ עם מוסדות סעד ומוסדות רפואיים בכל הנוגע לתכניות שיקום מאושרות. ● נסיון של לפחות 7 שנים בעבודה סוציאלית או עבודת שיקום.
מועמדים מתאימים יפנו בקשותיהם בכתב בציון קורות חיים ונסיון מקצועי, עד ה־15.10.76, לת.ד. 7093 תל־אביב עבור 213(15), תל־אביב.

למשרדנו בתל־אביב

דרושים

- ★ **מנהל/ת חשבונות**
  סוג ג' עם תעודה. בעל/ת נסיון בהנהלת חשבונות תעשייתית או מסחרית
- ★ **פקיד/ה** למח. היבוא
  בעל/ת ידע יסודי בשפה האנגלית, רצוי עם נסיון קודם בתהליכי יבוא
- ★ **נקבניות דיסקט**
  בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1549 ת"א למנגנון, או טלפונית 03-37951

לחיל האויר

דרושים

באיזור הדרום

1. תכניתנים
2. הנדסאי אלקטרוניקה
3. טכנאי אלקטרוניקה

לעבודה מעניינת על מחשבים וציוד מתקדם

המעונינים יפנו בכתב לד"צ ה'/2348 בציון קורות חיים, ובציון מספר אישי, ויוזמנו לראיון הותאמה. או טלפונית למטי — 03-234735, 03-693800.

לבית ספר תי... מקצועי „עמל" פתח־תקוה

דרושים

- ★ מורה־ספרנית
  חצי משרה
- ★ מורה למוזיקה
  משרה חלקית
- ★ אפסנאי — בעל נסיון

לפנות להנהלת ביה"ס, שכון פר... טל. 911732

לתושבי חיפה והסביבה

תקליטים!!!

האם תשבת על משרה בענף דינמי זה?

האם את אחראית, אוהבת לעבוד עם קהל, בעלת ידע בשפה האנגלית ואוהבת מוסיקה? יש לנו משרה עבורך במרכז התצוגה שלנו בחיפה

נא להתקשר לתקליטי סי בי אס
מרכז התצוגה חיפה
טלפון 04-539777
לקביעת ראיון.

CBS

כפר הנוער הדתי
דואר כפר חסידים

דרושים

- ★ **מנהל(ת) חשבונות**
  בעל(ת) נסיון עם ידיעות מבוססת בהכנת משכורות למחשב.
- ★ **פקידה**
  היודעת לכתוב במכונת כתיבה עברי, רצוי גם בלועזית ובעלת ידיעות בהנהלת חשבונות.
- ★ **מרכז רפת** בעל נסיון.
- ★ **גנן נוי**
- ★ **חצרן** (רצוי בעל ידע במסגרות).
- ★ **עובדות חדר אוכל ונקיון**

מועמדים דתיים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות והמלצות לכפר הנוער הדתי כפר חסידים 20494.

למפעל תעשייתי בדרום

דרוש:

מחסנאי ראשי

בעל נסיון בניהול מחסנים
והמוכן אישית לעבודה קשה בפועל

★

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 40020 ת"א תוך ציון „מחסנאי ראשי".

להנהלת חברת בטוח דרושה

מזכירה כתבנית

באנגלית

הכרחית ידיעה מושלמת באנגלית
וידע בסיסי בעברית.

על המעונינות לפנות בכתב יד לת.ד. 26222 ת"א או טלפונית טל' 52016.

צעיר שים לב!

האם רצונך להשתכר הרבה מהמ...
להתאמץ מעט ולהתקדם?
להיות פעם יהלומן מצליח?

בקורס ערב קצר ושיטתי, ש... בקרוב (פרטי) בהדרכת מומחה בנ... ופרס, מכון היהלומים. דמי הרשמה סבירים.

פרטים והרשמה: ת.ד. 797 נתניה, טל. 053-30339 בשעות 8—17.

למפעל דהיטים בת"א

דרושים/ות

- ★ **פקיד/ה**
  למחלקת שירות והספקה
- ★ **שרטט/ת**
  למשרד מכירות של רהיטי מטבח

לפנות בכתב לת.ד. 7128 תל־אביב

חברת הזרע בע"מ

בקידום הייצוא דרוש

עובד בכיר

בעל השכלה ונסיון חקלאי.

ידיעת ספרדית רהוטה (רצוי שפת אם)
מגורים באיזור חיפה — הכרחיים.

● לקביעת ראיון נא להתקשר 04-668171 מח' הייצוא.

★ לחברה עתירת מדע ★

דרושה למשרה חלקית או מלאה

מזכירה מעולה

השולטת ומדפיסה בעברית ובאנגלית לניהול וביצוע כל עבודות המשרד, עבודה מעניינת באוירה נעימה.

לפנות: רמות פלסטיקה בע"מ קמפוס אוניברסיטת ת"א, רח' הרצל 155 תל־אביב, טל. 828123

למוסד ציבורי בת"א

דרושה

עובדת סוציאל... ב־½ משרה

מועמדות מתאימות תפנינה ב... תיהן בכתב בציון קורות חי... נסיון מקצועי לת.ד. 7093 ע... 15.10, עבור 214(15) ת"א.

א.אי.ל. ישראל בע"מ

לתחום פיתוח

דרוש

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה

- ★ ידע והכרת מערכות וקומפוננטות דיגיטליות.
- ★ בעל נסיון בצימוד למיני מחשבים.
- ★ הכרת מחשבי NOVA ו־ROLM רצויה

תנאים טובים למתאים

נא לפנות בכתב או טלפונית 787131 או 782141 למחי' כח אדם, רחוב מבצע קדש 48 בני ברק 51203.

לביח"ר בענף המתכת בתל־אביב

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

רצוי מדופלם

בהצעות לפנות לת.ד. 20135 ת"א

לחברת „רסקו" חיפה, דרושים:

1. **קבוצות טפסנים**
   בשכר יומי, לעבודה בצפת.
2. **ברזלנים**
   בשכר יומי, בסביבות חיפה.

לפנות למדור כח אדם, הרצל 1, חיפה.

למלון רזידנס נתניה, רח' גד...

דרוש/ה פקיד/ה קבלה

עם נסיון של שנתיים ומעלה.
תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה
לפנות טלפון 053-33777, 053-33778